

श्रीगणेशाय नमः ॥ अथ प्रातःस्मरणम् ॥ ॥ हरिः ॐ प्रातः
 रश्मिप्रातरिंद्रहवामहेप्रातर्मित्रावरुणाप्रातरश्विनां ॥ प्रातर्भगंपुषणं
 ह्यणस्पतिंप्रातःसोममुतरुद्रंहुवेम ॥ प्रातर्जितंभगमुग्रंहुवेमवयंपुत्रम
 दितैर्योविधृता ॥ आम्रश्चिद्यंमन्यमानस्तुरश्चिद्राजाचिद्यंभगंभक्षीत्या
 ह ॥ भगप्रणेतृभगसत्यराघोभगेमांधियमुदवाददन्नः ॥ भगप्रणोज
 नयगोभिरश्चैर्भगप्रनृभिर्नृवंतःस्याम ॥ उतेदानींभगवंतःस्यामोतप्रपि
 त्वउतमध्येअह्लां ॥ उतोदितामधवुनत्सूर्यस्यवयंदेवानांसुमतीस्याम ॥
 भगऽएवभगवौऽअस्तुदेवास्तेनवयंभगवंतःस्याम ॥ तंत्वाभगसर्वऽइ
 औहवीतिसनोभगपुरऽएतामवेह ॥ समध्वरायोषसोनमंतदधिक्रावेव
 शुचयेपदाय ॥ अर्वाचीनंवसुविदुंभगंनोरथमिवाश्वावुजिनआवहंतु ॥

अश्वत्थीगोमतीर्नडुषासोवीरवतीःसदमुच्छतुमुद्राः ॥ घृतं दुर्दाना
 विश्वंतुःप्रपीतायुषंपातस्वुस्तिभिः सदानः ॥ ॥ ॥
 श्रीगणेशाय नमः ॥ अथ स्नानविधिः प्रारभ्यते ॥ नमामि
 गंगे तव पादपंकजं सुरासुरैर्वदितदिव्यरूपम् ॥ भुक्तिं च मुक्तिं च
 ददासि नित्यं भावानुसारेण सदा नराणाम् ॥ १ ॥ गंगागंगेति यो
 ब्रूयाद्योजनानां शतैरपि ॥ मुच्यते सर्वपापेभ्यो विष्णुलोकं स गच्छति ॥
 श्रीमद्भगवतो महापुरुषस्य विष्णोराज्ञया प्रवर्तमानस्य अद्य ब्रह्मणो
 द्वितीये परार्धे विष्णुपदे श्रीश्वेतवाराहकल्पे वैवस्वतमन्वन्तरे कलियुगे
 प्रथमचरणे भरतवर्षे भरतखण्डे जंबुद्वीपे दंडकारण्ये देशे गोदावर्याः
 दक्षिणे तीरे कृष्णावैष्णोरुत्तरे तीरे शालिवाहनशके बौद्धावतारे राम-
 क्षेत्रे रामरामाश्रमे अस्मिन्वर्तमाने अमुकनामसंवत्सरे अमुकअयने अ-

मुककतौ अमुकमासे अमुकपक्षे अमुकतिथौ अमुकवासरे अद्य दि-
 वसनक्षत्रं विष्णुदिवसनक्षत्रे विष्णुमहानक्षत्रे विष्णुस्ये वर्तमाने चंद्रे
 विष्णुस्ये सूर्ये विष्णुस्ये देवगुरौ शेषेषु ग्रहेषु यथास्थानस्थितेषु सत्सु
 एवंगुणविशेषणविशिष्टायां शुभपुण्यतिथौ ममआत्मनःश्रुतिस्मृतिपु-
 राणोक्तफलप्राप्त्यर्थं कायिकवाचिकमानसिकसांसर्गिकज्ञाताज्ञातस्पृ-
 टास्पृष्टमुक्तामुक्तपीतापीतसकलपापक्षयार्थं गंगाभागीरथीतीर्थे स्नान-
 महं करिष्ये ॥ ॐ आपोहिष्ठामयोभुवस्तानज्जैर्दधातन ॥ मूहेरणाय
 चक्षसे ॥ योवःशिवतमोरसस्तस्यभाजयतेहनः ॥ उशतीरिवमातरः ॥
 तस्मात्तरंगमामवोयस्यक्षयायजिन्वथ ॥ आपोजनयथाचनः ॥ आपो
 वाइद ॥ सर्वविश्वोभूतान्यारपःप्राणावाआपःपशवआपोन्नमापोमृतमापः
 सम्राडापोविराडारपःस्वराडापश्छन्दा ॥ स्यापोज्योती ॥ स्यापोयजू ॥ स्या

पःसत्यमापुःसर्वादेवताआपोभूर्भुवःसुवरापुओम् ॥ स्नानंकृत्वा ॥ ॐ ॥
 मंमंगेयमुनेसरस्वतिशुतुद्रिस्तोमंसचतापरुण्या ॥ असिन्ध्यामरुद्धुधे
 वितस्तयाजीकीयेशृणुह्यासुपोमया ॥ अवमर्षणम् ॥ ॐ ऋतंचसत्यंचा
 भीद्वात्तपसोध्वज्जायत ॥ ततोरात्र्यजायतुततःसमुद्रोअर्णवः ॥ समुद्रा
 दर्णवादधिसंवत्सरोअजायत ॥ अहोरात्राणिविदधद्विश्वस्यमिषतोव
 शी ॥ सूर्याचंद्रमसौधातायथापूर्वमकल्पयत् ॥ दिवंचपृथिवींचांतरि
 क्षमथोर्ष्वः ॥ इति त्रिरावृत्त्याधमर्षणं कुर्यात् ॥ अथ अर्घ्यमंत्राः ॥ नमः
 कमलनाभाय नमस्ते जलशायिने ॥ नमस्ते केशवानंत गृहाणाध्यं नमो
 इस्तु ते ॥ एहि सूर्य सहस्रांशो तेजोराशे जगत्पते ॥ अनुकंपय मां
 भक्त्या गृहाणाध्यं नमोइस्तु ते ॥ धातुः कमंडलुद्धूते गंगे त्रिपथगामि
 नि ॥ त्रैलोक्यवंदिते देवि गृहाणाध्यं नमोइस्तु ते ॥ ३ ॥ स्नानांगत-

र्पणं कुर्यात् ॥ ब्रह्मादयो चे देवाः ॥ तान् देवांस्तर्पयामि ॥ भूर्देवांस्त-
 र्पयामि ॥ भुवर्देवांस्तर्पयामि ॥ स्वर्देवांस्तर्पयामि ॥ भूर्भुवःस्वर्दे-
 वांस्तर्पयामि ॥ निवीती ॥ कृष्णद्वैपायनादयोयक्रषयः ॥ तानृषीं-
 स्तर्पयामि ॥ भूर्ऋषींस्तर्पयामि ॥ भुवर्ऋषींस्तर्पयामि ॥ स्वर्ऋषींस्तर्प-
 यामि ॥ भूर्भुवःस्वर्ऋषींस्तर्पयामि ॥ (सब्येन वा अपसव्येन) ॥
 सोमःपितृमान्यमोगिरस्वानग्निष्वात्ताःकव्यवाहनादयोयेपितरः ॥ तान्
 पितृंस्तर्पयामि ॥ भूःपितृंस्तर्पयामि ॥ भुवःपितृंस्तर्पयामि ॥ स्वः
 पितृंस्तर्पयामि ॥ भूर्भुवःस्वःपितृंस्तर्पयामि ॥ यन्मयादुषितंतोयंशा-
 रीरमलसंभवात् ॥ तद्वोषपरिहारार्थंक्षमाणंतर्पयाम्यहं ॥ इतिय-
 क्ष्मतर्पणंकुर्यात् ॥

श्रीगणेशाय नमः ॥ भस्मधारणविधिः ॥ आचम्य पवित्रं धृत्वा प्राणा-

यामं कृत्वा ॥ अद्येत्यादिपूर्वो० शरीरशुद्ध्यर्थं भस्मधारणमहं करिष्ये ॥
 ॐ मानस्तोकेतनयेमानआयौमानोगोषुमानोअश्वेषुरीरिषः ॥ वीरान्मा
 नोरुद्रभामितोवधीर्हविष्मंतःसदृमित्वाहवामहे ॥ (इति हस्ते भस्म गृही
 त्वाजलमिश्रितं कृत्वा) ॐ ईशानः सर्वविद्यानामीश्वरःसर्वभूतानांब्रह्मा
 धिपतिर्ब्रह्मणोधिपतिर्ब्रह्माशिवोमैअस्तुसदाशिवोम् ॥ शिरसि ॥ ॐ
 तत्पुरुपायविद्महेमहादेवायधीमहि ॥ तन्नोरुद्रःप्रचोदयात् ॥ मुखे ॥
 ॐ अघोरैर्भ्योथघोरैर्भ्योघोरघोरंतरेभ्यः ॥ सर्वेभ्यःसर्वशर्वेभ्योनमस्तेअ
 स्तुरुद्ररूपेभ्यः ॥ हृदये ॥ ॐ वामदेवायनमोज्येष्ठायनमःश्रेष्ठायनमोरुद्रा
 यनमःकालायनमःकलविकरणायनमोवलविकरणायनमोवलायनमो
 बलप्रमथनायनमःसर्वभूतदमनायनमोमनोन्मनायनमः ॥ गुह्ये ॥
 ॐ सुद्योजातंप्रपद्यामिसद्योजातायैवनमोनमः ॥ भवेभवेनातिभवेभवस्व

मां भवोद्भवाय नमः ॥ पादयोः ॥ अग्निरिति भस्म ॥ वायुरिति भस्म ।
जलमिति भस्म । स्थलमिति भस्म । व्योमेति भस्म । सर्वं ह वा इदं
भस्म । मन एतानि चक्षूषि भस्मानि ॥ तच्च ॥ ॐ नमः शिवाय इति
त्रिवारोच्चारितेन सर्वाङ्गे विलेपयेत् ॥ ॥ ॥
श्रीगणेशाय नमः ॥ ॥ अथ प्रातःसंध्याप्रारंभः ॥ ॐ केशवाय नमः ।
नारायणाय नमः । माधवाय नमः । गोविंदाय नमः । विष्णवे नमः ।
मधुसूदनाय नमः । त्रिविक्रमाय नमः । वामनाय नमः । श्रीधराय नमः ।
हृषीकेशाय नमः । पद्मनाभाय नमः । दामोदराय नमः । संकर्षणाय
नमः । वासुदेवाय नमः । प्रद्युम्नाय नमः । अनिरुद्धाय नमः । पुरु-
षोत्तमाय नमः । अधोक्षजाय नमः । नारसिंहाय नमः । अच्युताय
नमः । जनार्दनाय नमः । उपेन्द्राय नमः । हरये नमः । श्रीकृष्णाय

नमः । प्रणवस्य परब्रह्म ऋषिः । परमात्मा देवता । देवीगायत्री छंदः ।
 सप्तानां व्याहृतीनां विश्वामित्रजमदग्निभरद्वाजगौतमात्रिवसिष्ठकश्य-
 पा ऋषयः । अग्निवाय्वादित्यबृहस्पतिवरुणेंद्रविश्वेदेवा देवताः ।
 गायत्र्युष्णिगनुष्टुब्धृहतीपंक्तित्रिष्टुपजगत्यश्छंदांसि । गायत्र्या वि-
 श्वामित्र ऋषिः । सविता देवता । गायत्री छंदः । गायत्रीशिरसः
 प्रजापतिर्ऋषिः । ब्रह्माग्निवाय्वादित्या देवताः । यजुश्छंदः । प्राणायामे
 विनियोगः ॥ ॐभूः ॐभुवः ॐस्वः ॐमहः ॐजनः ॐतपः ॐसत्यं
 ॐ भूर्भुवःस्वः तत्सवितुर्वरेण्यं भर्गो देवस्य धीमहि ॥ धियो यो नः प्रचोद-
 यात् ॥ ॐ आपोज्योतीरसो मृतं ब्रह्म भूर्भुवः स्वरोम् ॥ ममोपात्तदुरितक्षय-
 द्वारा श्रीपरमेश्वरप्रीत्यर्थं प्रातःसंध्यामुपासिष्ये । आपो हि ष्ठेति तृचस्थां-
 बरीषः सिंधुद्वीपऋषिः । आपो देवता । गायत्री छंदः । मार्जने विनि-

योगः ॥ ॐ आपो हिष्ठा मयो भुवस्तान ऊर्जे दधातन ॥ महेरणा युचक्षसे ॥
 योर्वः शिवर्त मोरसस्तस्य भाजयते हनः ॥ उशतीरिव मातरः ॥ तस्मात्
 रंगमामवोयस्य क्षयाय जिन्वथ ॥ आपो जनयथाचनः ॥ सूर्यश्चेति
 मंत्रस्य याज्ञवल्क्य उपनिषद् ऋषिः । सूर्यमन्युमन्युपतिरात्रयो
 देवताः । प्रकृतिश्छंदः । मंत्राचमने विनियोगः ॥ ॐ सूर्यश्चमामन्यु
 श्वमन्युपतयश्चमन्युकृतेभ्यः ॥ पापेभ्योरक्षंताम् ॥ यद्रात्रियापापम
 कार्ष ॥ मनसावाचाहस्ताभ्यां ॥ पद्भ्यामुदरेण शिश्ना ॥ रात्रिस्तद्व
 लुं पतु ॥ यत्किंचदुरितं मयि ॥ इदमहं माममृतयोनौ ॥ सूर्येज्योतिषिजु
 होमिस्त्राहा ॥ इति जलं पीत्वा आचम्य ॥ आपो हिष्ठेति नवर्चस्य
 सूक्तस्यां वरीपः सिंधुद्वीप आपो गायत्री ॥ पंचमी वर्धमाना सप्तमी
 प्रतिष्ठा अंत्ये द्वे अनुष्टुभौ ॥ मार्जने विनियोगः ॥ ॐ आपो हिष्ठेति

ऋक्त्रयम् ॥ शंनोदिवीरभिष्टय आपो भवंतु पीतये ॥ शंयो रभिस्रवंतु
 नः ॥ ईशान्नावायीणां क्षयंती श्र्वर्पणीनाम् ॥ अपोयाचा मिभेषजम् ॥
 अप्सु मे सोमो अत्र वीदुंत विश्वानि भेषजा । अग्निं च विश्वशं भुवम् ॥ आ
 पः पृणीति भेषजं वरुथं तन्वे इमम ॥ ज्योक्चसूर्येदृशे । इदमापः प्रवह
 तयत्किंचदुरितं मयि ॥ यद्वाहमभिदुद्रोहयद्वाशेष उतानृतम् ॥ आपो
 अधान्वचारिषुरसेन समगसाहि ॥ पर्यस्वानग्नागं हितं मांसं सृजवच
 सा ॥ सस्रुषीस्तदपसो दिवानक्तं च सस्रुषीः ॥ वरेण्यक्रतूरहमादिवीरवसे
 हुवे ॥ ऋतं चेति तृचस्य माधुच्छंदसोऽधमर्षण ऋषिः । भाववृत्ति-
 र्देवता । अनुष्टुप् छंदः । अधमर्षणे विनियोगः ॥ ॐ ऋतं चसत्यं
 चाभीद्वात्तपसोर्ध्वजायत ॥ ततो रात्र्यजायत ततः समुद्रो अर्णवः ॥
 समुद्रादर्णवाद्दधिसंवत्सरो अजायत ॥ अहोरात्राणि विदधद्विश्चस्यमिष

तौर्वशी ॥ सूर्याचंद्रमसौघ्रातायथापूर्वमकल्पयत् ॥ दिवंचपृथिवींचां
 तरिक्षमथोर्ध्वः ॥ दक्षिणनासया पापपुरुषं निरस्य तज्जलं नावलोक्य
 वामभागे क्षितौ क्षिपेत् ॥ आचम्य ॥ गायत्र्या विश्वामित्रः सविता
 गायत्री । श्रीसूर्यायार्ध्वदाने विनियोगः ॥ ॐभूर्भुवः स्वः तत्सवितुर्व०
 श्रीसवितुसूर्यनारायणाय इदमर्घ्यं दत्तं न मम ॥ इतित्रिः । आच
 म्यप्राणायामं कृत्वा । पृथ्वीति मंत्रस्य मेरुपृष्ठ ऋषिः । क्रूर्मो देवता ।
 सुतलं छंदः । आसने विनियोगः ॥ ॐपृथ्वि त्वया धृता लोका देवि
 त्वं विष्णुना धृता ॥ त्वं च धारय मां देवि पवित्रं कुरु चासनम् ॥
 ऊर्ध्वकेशि विरूपाक्षि मांसशोणितभक्षणे ॥ तिष्ठ देवि शिखाबंधे
 चासुंढे ह्यपराजिते ॥ अपसंपंतु ते भूता ये भूता भूमिसंस्थि-
 ताः ॥ ये भूता विघ्नकर्तारस्ते गच्छंतु शिवाज्ञया ॥ अपक्रामंतु

भूतानि पिशाचाः सर्वतोदिशम् ॥ सर्वेषामवरोधेन ब्रह्मकर्म समा-
 रभे ॥ गायत्र्या विश्वामित्र ऋषिः । सविता देवता । गायत्री छंदः ।
 न्यासे विनियोगः । ॐ तत्सवितुर्वरेण्यं भर्गो देवस्य धियो नो ज्ञानो भव ॥
 भर्गो देवस्य धियो नो ज्ञानो भव ॥ धीमहि क्वचाय हुम् । धियो यो नो नेत्र-
 त्रयाय वीषद् । प्रचोदयात् अस्त्राय फद् । इति दिग्बंधः ॥ वालां
 वालादित्यमंडलमध्यस्थां रक्तवर्णां रक्तांबरानुलेपनस्रगाभरणां चतु-
 र्वक्त्रां दंडकमंडल्वक्षसूत्राभयांकचतुर्भुजां हंसासनारूढां ब्रह्मदेवत्या-
 मृगवेदसुदाहरंतीं भूर्लौकाधिष्ठात्रीं गायत्रीं नाम देवतां ध्यायामि ॥
 आगच्छ वरदे देवि जपे मे संनिधौ भव ॥ गायंतं त्रायसे यस्माद्भ्राय
 त्री त्वं ततः स्मृता ॥ गायत्रीजपमहं करिष्ये ॥ अष्टोत्तरशतमष्टाविंश-
 तिर्दशवारं वा गायत्रीं जप्त्वा ॥ पुनः तत्सवितुरिति षडंगन्यासं कृत्वा

उपस्थानं कुर्यात् ॥ जातवेदसे मारीचः कश्यपो जातवेदा अग्निस्त्रि-
ष्टुप् ॥ उपस्थाने विनियोगः ॥ ॐ जातवेदसे सुनवामसो ममरातीयतो-
निदहाति वेदः ॥ सनः पर्षदतिदुर्गाणि विश्वानावेव सिंधुदुरितात्यग्निः ॥
मित्रो जनानिति नवर्चस्य सूक्तस्य गाथिनो विश्वामित्रः सविता त्रिष्टुप्
अत्याश्चतस्रो गायत्र्यः । सूर्योपस्थाने विनियोगः ॥ ॐ मित्रो जना-
न्यातयति नृवाणो मित्रो दाधार पृथिवीमुत द्यां ॥ मित्रः कृष्टीरनिमिषाभि-
चष्टे मित्राय ह्वयं धृतवज्जुहोत ॥ प्रसमित्रमर्तो अस्तु प्रयस्वान्यस्त आदि-
त्यशिक्षति वृतेन ॥ नहन्यते न जीयते त्वोत्तौ ननु महौ अश्रोत्यंति तो नद-
रात् ॥ अनमीवास इळ्यामदं तोमित इवो वारिमुक्त्वा पृथिव्याः ॥ आदि-
त्यस्य वृतमुपक्षियंतो वयं मित्रस्य सुमृतौ स्याम ॥ अयं मित्रो नमस्यः सुशे-
वो राजा सुक्षत्रो अजनिष्ट वेधाः ॥ तस्य वयं सुमृतौ युद्धियस्यापि भद्रे सोम

नसेस्याम ॥ महौंआदिल्योनमसोपसद्योयातयञ्जनोगृणतेसुशेवः ॥
 तस्माएतत्पन्यतमायजुष्टमशौमित्रायहविराजुहोत ॥ मित्रस्यचर्पणी
 धृतोऽवोद्विवस्यसानसि ॥ द्युन्नंचित्रश्रवस्तमम् ॥ अभियोमहिनादिवं
 मित्रोबभूवसप्रथाः ॥ अभिश्रवोभिःपृथिवीम् ॥ मित्रायपंचयेमिरेज
 नाअभिष्टिशवसे ॥ सदेवान्विश्वान्विभर्ति ॥ मित्रोदेवेष्वायुषुजनायवृ
 क्तवर्हिषे ॥ इपइष्टव्रताअकः ॥ त्र्यंबकं मैत्रावरुणिवसिष्ठो रुद्रोऽनु
 षुप् ॥ उपस्थाने विनियोगः ॥ ॐत्र्यंबकंयजामहेसुगंधिपुष्टिवर्धनम् ॥
 उर्वारुकमिवबंधनान्मृत्योर्मुक्षीयमामृतात् ॥ तच्छ्रयोः शंभुर्विश्वेदेवाः
 शकरी । उपस्थाने विनियोगः ॥ ॐतच्छंभोरारवृणीमहेगातुंयज्ञायगा
 तुंयज्ञपतयैद्वीस्वस्तिरस्तुनःस्वस्तिमानुपेभ्यः ॥ ऊर्ध्वजिगातुभेषु
 जम् ॥ शंभोअस्तुद्विपदेशंचतुष्पदे ॥ नमो ब्रह्मणे प्रजापतिर्वि-

श्वेदेवा जगती । उपस्थाने विनियोगः ॥ ॐ नमो ब्रह्मणे नमो अ-
स्त्वग्ने नमः पृथिव्यै नमः ओषधीभ्यः ॥ नमो वाचे नमो वाचस्पतये नमो
विष्णवे महते करोमि ॥ प्राच्ये दिशे इन्द्राय च नमः । आग्नेय्ये दिशे
अग्नेये च नमः । दक्षिणायै दिशे यमाय च नमः । नैऋत्ये दिशे
निऋतये च नमः । प्रतीच्यै दिशे वरुणाय च नमः । वायव्ये दिशे
वायवे च नमः । उदीच्यै दिशे सोमाय च नमः । ईशान्ये दिशे ईश्व-
राय च नमः । ऊर्ध्वायै दिशे ब्रह्मणे च नमः । अधरायै दिशे अनं-
ताय च नमः । संध्यायै नमः । गायत्र्यै नमः । सावित्र्यै नमः । सरस्वत्यै
नमः । सर्वाभ्यो देवताभ्यो नमः ॥ यां सदा सर्वभूतानि स्थावराणि
चराणि च ॥ सायं प्रातर्नमस्यति सा मां संध्याऽभिरक्षतु ॥ अमुक-
गोत्रासुकप्रवरोत्पन्नोऽहमसुकशर्मा भो गुरो त्वामभिवाद्यामि ॥

उत्तमे शिखरे जाते भूम्भ्यां पर्वतमूर्धनि ॥ ब्राह्मणेभ्योऽभ्यनुज्ञाता
गच्छ देवि यथासुखम् ॥ ॐ भद्रं नो अपिवातय मनः ॥ ॐ शान्तिः शान्तिः
शान्तिः ॥ प्रदक्षिणं परिभ्रमन् ॥ आसत्यलोकदापातालादालोकालो-
कपर्वतात् ॥ ये संति ब्राह्मणा देवास्तेभ्यो नित्यं नमो ॥ इति
गुरुनभिवादयेत् । अनेन प्रातःसंध्यावंदनेन कर्मणा श्रीपरमेश्वरः
प्रीयताम् ॥ ॐ तत्सद्ब्रह्मार्पणमस्तु ॥ ॥

श्रीगणेशाय नमः ॥ अथ तृचाकल्पनमस्काराः ॥ आचम्य प्राणा-
यामं कृत्वा ॥ अचेत्यादि० श्रुतिस्मृतिपुराणोक्तफलप्राप्त्यर्थं श्रीसवितृ-
सूर्यनारायणप्रीत्यर्थं तृचाकल्पविधिना एकावृत्त्या नमस्काराख्यं कर्म
करिष्ये ॥ ध्येयः सदा सवितृमंडलमध्यवर्ती नारायणः सरसिजासन-
संनिविष्टः ॥ केयूरवान्मकरकुंडलवान् किरीटी हारी हिरण्मयवपुर्धृत-

शंखचक्रः । इति ध्यात्वा ॥ ॐञ्हां उद्यन्नद्यमित्रमहः ज्हां ॐमित्राय
 नमः ॥ ॐञ्हीं आरोहन्नुत्तरां दिवम् ज्हीं ॐरवये नमः ॥ ॐञ्हूं हृद्रोगं
 मर्मसूर्यं ज्हूं ॐसूर्याय नमः ॥ ॐञ्जैं हरिमाणं चनाशय जैं ॐभानवे
 नमः ॥ ॐञ्हाँ शुकैपुमे हरिमाणम् ज्हाँ ॐखगाय नमः ॥ ॐञ्हः
 रोपुणाको सुदधमसि ज्हः ॐपूष्णे नमः ॥ ॐञ्हां अथोहारिद्रुवेपुमे
 ज्हां ॐहिरण्यगर्भाय नमः ॥ ॐञ्हीं हरिमाणं निदधमसि ज्हीं ॐम-
 रीचये नमः ॥ ॐञ्हूं उदगादयमाद्रित्यः ज्हूं ॐआदित्याय नमः ॥
 ॐञ्हे विश्वेनसहसासुह ज्हे ॐसवित्रे नमः ॥ ॐञ्हाँ द्विषंतमह्यं रुध
 यन् ज्हाँ ॐअर्काय नमः ॥ ॐञ्हः मोअहं द्विषुते रधम् ज्हः ॐभा-
 स्कराय नमः ॥ ॐञ्हां ज्हीं उद्यन्नद्यमित्रमह आरोहन्नुत्तरां दिवम् ज्हां
 ज्हीं ॐमित्ररविभ्यां नमः ॥ ॐञ्हूं ज्हे हृद्रोगं मर्मसूर्य हरिमाणं चना

रण्यगर्भमरीच्यादित्यसवित्रकर्मास्करेभ्यो नमः ॥ इति त्रिः ॥ विनता-
तनयो देवः कर्मसाक्षी सुरेश्वरः ॥ ससाश्वः ससरज्जुश्च अरुणो मे प्रसी-
दतु ॥ अरुणाय नमः ॥ आदित्यस्य नमस्कारं ये कुर्वन्ति दिने दिने ॥
जन्मांतरसहस्रेषु दारिद्र्यं नोपजायते ॥ अकालमृत्युहरणं सर्वव्याधि-
विनाशनं ॥ सूर्यपादोदकं तीर्थं जठरे धारयाम्यहं ॥ अनेन तृचा-
कल्पोक्तनमस्काराख्येन कर्मणा श्रीसवितृसूर्यनारायणः प्रीयताम् ॥
श्रीगणेशाय नमः ॥ ॥ अथ सौरप्रारंभः ॥ ॥ उदुत्यमितित्रयो
दशार्चस्यसूक्तस्यकाण्वः प्रस्कण्वः सूर्यो नवाद्यागायत्र्योत्याश्रतस्रोऽनुष्टु-
भौत्यस्तृचोरोगद्वउपनिषदंत्योर्धर्चोद्विषन्नः ॥ चित्रंदेवानामितिषड
र्चस्यसूक्तस्यआंगिरसःकुत्सःसूर्यस्त्रिष्टुप् ॥ इंद्रमित्रमितिद्वयोरौचथ्यो
दीर्घतमाःसूर्यस्त्रिष्टुप् ॥ हंसःशुचिषदित्यस्यगौतमोवामदेवःसूर्योज

गती ॥ यत्वेतिभौमात्रिःसूर्योऽनुष्टुप् ॥ यद्वेद्येत्वेकाउत्सूर्यइतिसिद्धःउ
 द्वेतीतिचतस्रोर्धेपंचमाःएतासामैत्रावरुणिवसिष्ठःसूर्यस्त्रिष्टुप् ॥ उदुत्य
 इदशतमितित्वचस्यमैत्रावरुणिवसिष्ठःसूर्यःआद्यावृहतीद्वितीयास्तोबृह-
 तीत्वतीयापुरउष्णिक् ॥ वषमहानितिद्वयोभर्गवोजमदग्निःसूर्योवार्हत-
 प्रगाथः ॥ नमोभिन्नस्येतिद्वादशर्चस्यसूक्तस्यसौर्योभितपाःसूर्योजगती
 दशमीत्रिष्टुप् ॥ सूर्योनइतिपंचस्यसूक्तस्यसौर्यश्चक्षुःसूर्योगायत्री ॥
 विभ्राइवृहदितिचतुर्दशस्यसूक्तस्यसौर्योविभ्राद्रसूर्योजगती ॥ अंत्याप्र-
 स्तारपंक्तिः ॥ आथंगौरितित्वचस्यसार्पराज्ञीसूर्योगायत्री ॥ ऋतंचेतित्व
 चस्यमाधुच्छंदसोऽघमर्षणोभाववृत्तिरनुष्टुप् ॥ श्रीसवित्सूर्यनारायण
 प्रीत्यर्थेसौरसूक्तजपेविनियोगः ॥ हरिः ॐ उदुत्यंजातवैदसंदेवंवहंतिके
 तवः ॥ इशेविश्वायसूर्य ॥ अपत्येत्तायबोचथानक्षत्रार्थत्यक्तुभिः ॥ सुरो

यद्विश्वचक्षसे ॥ अहंश्रमस्यकेतवोविरश्मयोजनाँऽअनु ॥ आजँतो
 ऽअग्नयोयथा ॥ तरणिर्विश्वदर्शतो ज्योतिष्कृदसिसूर्य ॥ विश्वमाभा
 सिरोचनं ॥ प्रत्यङ्देवानांविशःप्रत्यङ्देपिमानुषान् ॥ प्रत्यङ्द्विश्वं
 स्वर्दृशे ॥ १ ॥ येनापावकचक्षसाभुरण्यंतंजनाँऽअनु॥त्वंबरुणपश्यसि ॥
 विद्यामैपिरजस्पृथ्वहामिमानोऽअक्तुभिः ॥ पश्यन्जन्मानिसूर्य ॥ सप्त
 त्वाहुरितोरथेवहतिदेवसूर्य ॥ शोचिष्केशंविचक्षण ॥ अयुक्तसप्तशुंध्यु
 वःसुरोरथस्यनस्यः ॥ ताभिर्यातिस्वयुक्तिभिः ॥ उह्यंतमसस्परिज्योति
 ष्पश्यंतउत्तरं ॥ देवंदेवत्रासूर्यमगन्मज्योतिरुत्तमं ॥ उद्यन्नद्यमित्रमहऽ
 आरोहन्नुत्तरांदिवं ॥ हृद्गोममसूर्यहरिमाणंचनाशय ॥ शुकेषुमेहरि
 माणरोपुणाकोसुदध्मसि ॥ अथौहारिद्रुवेषुमेहरिमाणंनिदध्मसि ॥ उ
 दगादुयमादिलोविश्वेनसहसासह ॥ द्विषंतमह्यंरुंधयन्मोऽअहंद्विषतेर

धं ॥ २ ॥ चित्रं देवानां सुदगादनीकं चक्षुर्मित्रस्यवरुणस्याग्नेः ॥ आप्रा
 द्यावापृथिवीऽअंतरिक्षं सूर्येऽआत्माजगतस्तस्थुषंश्च ॥ सूर्यो देवीमूषसं
 रोचमानां मर्यो नयोपाम्भ्यैति पश्यात् ॥ यत्रानरो देवयंतो युगानि वितन्व
 ते प्रतिभद्राय भद्रं ॥ भद्राऽअश्वाहरितः सूर्यस्य चित्राऽएतं ग्वाऽअनुमा
 द्यासः ॥ नमस्यंतो दिवऽआपृष्ठमस्थुः परिद्यावापृथिवीयंति सद्यः ॥ त
 त्सूर्यस्य देवत्वं तन्महित्वं मध्याकर्तो वितंतं संजं भार ॥ यदेदयुक्तहरितः सु
 धस्थादाद्रात्रीवासंस्तनुतेसिमसै ॥ तन्मित्रस्यवरुणस्याभिचक्षेसूर्यो
 रूपं कृणुते चौरुपस्थे ॥ अनंतमन्यद्दुशं दस्युपाजः कृष्णमन्यद्हरितः संभ
 रंति ॥ अथादेवाऽऽदितासूर्यस्य निरंहसः पिपृतानि रं वृधात् ॥ तन्नोमि
 त्रोंवरुणो मामहंतामदितिः सिंभुः पृथिवीऽउतधौः ॥ ३ ॥ इंद्रं मित्रं वरुणम
 श्मिमाहुरथो दिव्यः ससुपुर्णो गुरुमान् ॥ एकं सद्धिप्रावहु धावदंत्यग्निं यमं मा

तरिश्चानमाहुः ॥ कृष्णनिधानं हरयः सुपर्णाऽअपोवसानादिवसुत्पतति ॥
 तऽआववृत्रन्त्सर्दनादृतस्यादिद्वृतेन पृथिवीव्युच्यते ॥ हंसः शुचिषद्वसुरं
 तरिअसद्दोतविद्विपदतिथिदुरोणसत् ॥ नृपद्वरसदृतसब्धोमसद्वजा
 गोजाऽऽऽतजाअद्रिजाऽऽतं ॥ यत्वाऽसूर्यस्वर्भानुस्तमसाविध्यदासूरः ॥
 अक्षेत्रविद्यथामुग्धोभुवन्नान्यदीधयुः ॥ ४ ॥ यद्व्यसूर्यव्रवोनागाऽऽ
 यन्मित्रायवरुणायसत्यं ॥ वयं देववृत्रादितेस्यामृतवप्रियासोऽअर्यमन्तृ
 णंतः ॥ उत्सूर्योवृहद्वृष्यश्रेत्पुरुविश्वानिममानुषाणां ॥ समोद्विवा
 ददशेरोचमानः कल्वाकृतः सुकृतः कर्तृभिर्भूत् ॥ ससूर्यप्रतिपुरोनुऽऽद्वाऽ
 एभिः स्तोमिभिरेतुशेभिरैवः ॥ प्रनोमित्रायवरुणायवोचोनागसोऽअर्य
 म्णेऽअसत्येच ॥ विनः सहस्रैशुरुधोरदंल्वृतावनोवरुणोमित्रोऽअग्निः ॥
 यच्छैतुचंद्राऽऽपमनोऽअर्कमानः कामंपूरंतुस्तथानाः ॥ ५ ॥ उद्वैतिसु

भगोविश्वचक्षाःसाधारणःसूर्योमानुषाणां ॥ चक्षुर्मित्रस्यवरुणस्यदेव
 श्रमैवयःसमविव्यक्तमांसि ॥ उद्वेतिप्रसवीताजनानामहान्केतुरर्णवः
 सूर्यस्य ॥ समानंचक्रंपर्याविधृतसन्धदेतशोवहतिधूर्षुयुक्तः ॥ विभ्राज
 मानऽउषसासुपस्थद्रिभैरुदैत्यनुमद्यमानः ॥ एषमदेवःसविताचच्छंद्
 यःसमाननप्रमिनातिधामं ॥ द्विवोरुक्मऽउरुचक्षाऽउदेतिदुरेऽअर्थस्त
 रणिभ्राजमानः ॥ नूनंजनाःसूर्येणप्रसूताऽअयन्नर्थानिकृणवन्नपांसि ॥
 यत्राचक्रुस्मृतागातुमस्मैश्येनोनीयन्नन्वेतिपाथः ॥ उदुत्यदृशंतवपु
 द्विवऽएतिप्रतिहरे ॥ यदीमाशुर्वहतिदेवऽएतशोविश्वंस्मचक्षसेऽअ
 रं ॥ शीर्ष्णःशीर्ष्णोजगतस्तस्थुषस्पतिसमयाविश्वमारजः ॥ ससस्व
 सारःसुवितायसूर्यवहतिहरितोरथे ॥६॥ तच्चक्षुर्देवहितंशुक्रमुच्चरत् ॥ प
 श्येमशरदःशतंजीवेमशरदःशतम् ॥ वण्महौअसिसूर्यवळादित्यमहौअ

सि॥ महस्तेसतोमहिमार्पनस्यतेद्वादेवमहौ असि ॥ बद्रसूर्यश्रवसामहौ
असिसत्रादेवमहौ असि ॥ मङ्गादेवानामसूर्यः पुरोहितो विभुज्योतिरदाभ्यं
॥ ७ ॥ नमो मित्रस्यवरुणस्य चक्षसिमहोदेवाय तद्दत्तं संपर्यत ॥ दूरुदृशेदेवजा
ताय केतवे दिवस्पुत्राय सूर्याय शंसत ॥ सामासत्योक्तिः परिपातु विश्वतो
द्यावो च यत्र तनुन्नहानि च ॥ विश्वमन्यं निविशते यदेजति विश्वाहापो वि
श्वाहो देति सूर्यः ॥ न ते अदेवः प्रदिवो निवासते यदेतशेभिः पतुरैरथर्यसि ॥
प्राचीनमन्यदनुवर्तते रजऽउदुन्ये नुज्योतिषायासिसूर्य ॥ येन सूर्यज्यो
तिषावाधसे तमोजगच्च विश्वमुद्रियर्षिमानुना ॥ तेनास्मद्विश्वामनिराम
नाद्धति मपामीवामपदुःष्वश्यंसुव ॥ विश्वस्य हि प्रेषितोरक्षसि ब्रतमहेळ
यश्चरसि स्वधाऽअनु ॥ यदुद्यत्वा सूर्यो पुत्रवामहेतन्नो देवाऽअनुमंसीर
तुक्रुतु ॥ तन्नोद्यावापृथिवी तन्नऽआपुइंद्रः शृण्वंतु मरुतो हवंचः ॥ मा

शूनैभूमसूर्यस्यसंहशिभद्रजीवंतोजरुणामशीमहि ॥ ८ ॥ विश्वाहात्वा
 सुमनसःसुचक्षसःप्रजावंतोऽअनमीवाऽअनांगसः ॥ उद्यंतंत्वामित्रम
 होद्विवेदिवैज्योर्जीवाःप्रतिपश्येमसूर्य ॥ महिज्योतिर्विभ्रतंत्वाविचक्षण
 मास्वंतंचक्षुषेचक्षुषेमयः ॥ आरोहंतंबृहतःपार्जसस्परिवयंजीवाःप्रतिप
 श्येमसूर्य ॥ यस्यतेविश्वामुर्वनानिकेतुनाप्रचरेतेनिचविशतेऽअक्तुभिः ॥
 अनागारत्वेनहरिकेशसूर्याङ्गानोवस्थसावस्यसोदिहि ॥ शंनोभव
 चक्षसाशनोऽअङ्गाशंभानुनाशंहिमाशंधूणेन ॥ यथाशमध्वंच्छमसंहु
 रोणेतत्सूर्यद्रविणंधेहिचित्रं ॥ अस्माकंदेवाऽऽउभयायजन्मनेशमयच्छ
 ताद्विपदेचतुष्पदे ॥ अदत्पिबद्रुजयमानमाशितंतद्रुस्मेशंयोर्रुपोदधात
 न ॥ यद्वोदेवाश्चकूमजिह्वयागुरुमनसोवाप्रयुतीदेवहेळनं ॥ अरांवा
 योनोऽअभिदुच्छनायतेतस्मिन्तदेनोवसवोनिधेतन ॥ ९ ॥ सूर्यो नोदि

वरुपातुवातोऽअंतरिक्षात् ॥ अग्निर्नःपार्थिवेभ्यः ॥ जोषासवितर्यस्य
 त्रेहरःशतंसवाँऽअहति ॥ प्राहिनोद्विद्युतःपतंत्याः ॥ चक्षुर्नोद्विवःसविता
 चक्षुर्नऽउतपर्वतः ॥ चक्षुर्धोतादधातुनः ॥ चक्षुर्नोधिहिचक्षुषेचक्षुर्वि
 ख्यैतुनूभ्यः ॥ संचेद्विचपश्येम ॥ सुसंहशंत्वावयंप्रतिपश्येमसूर्य ॥ विप
 श्येमनृचक्षसः ॥ १० ॥ विआड्वृहत्पिवतुसोम्यंमध्वायुर्दधच्चज्ञपतावि
 हुतं ॥ वातंजूतोयोऽअभिरक्षतित्मनाप्रजाःपुपोषपुरुधाविराजति ॥ वि
 आड्वृहत्सुभृतंवाजसातंमृधमंद्विवोधरुणेसत्यमपितं ॥ अग्नित्रहावृत्रहा
 दस्युहृतंमृज्योतिर्जज्ञेऽअसुरहासपत्नहा ॥ इदंश्रेष्ठंज्योतिषांज्योतिरुत्तमं
 विश्वजिद्धंजिदुच्यतेवृहत् ॥ विश्वआट्त्राजोमहिस्वर्योदृशऽडुरुपप्रथे
 सहऽओजोऽअच्युतं ॥ विआजंज्योतिषास्वंऽरगच्छेरोचनंदिवः ॥ ये
 नेमाविश्यामुर्वनान्याभृताविश्वकर्मणाविश्वेदव्यावता ॥ ११ ॥ आयं

गीःपृश्निरक्रमीदसदन्मातरंपुरः ॥ पितरंचप्रयन्स्वः ॥ अंतश्चरतिरो
 चनास्थप्राणार्दपानती ॥ व्यख्यन्महिषोदिवं ॥ त्रिंशच्चामविरजतिवा
 क्पतंगार्थधीयते ॥ प्रतिवस्तोरहृद्युभिः ॥ १२ ॥ ऋतंचसत्यंचामी
 द्वात्तपसोर्ध्वजायत ॥ ततोरान्यजायतततःसमुद्रोऽअर्णवः ॥ समुद्रा
 दर्णवादधिसंवत्सरोऽअजायत ॥ अहोरात्राणिविदधद्विश्वस्यमिषतो
 वशी ॥ सूर्यांचंद्रमसौधाताथथापूर्वमकल्पयत् ॥ दिवंचपृथिवींचांतरि
 क्षमथोस्वः ॥ १३ ॥ सवितापुश्वातात्सवितापुरस्तात्सवितोत्तरात्तात्स
 विताधुरात्तात् ॥ सवितानःसुवतुसुवर्तातिसवितानौरासतांदीर्घमायुः ॥
 श्रीसवितसूर्यनारायणार्पणमस्तु ॥ इति सौरं समाप्तम् ॥

श्रीगणेशाय नमः ॥ अथ पंचायतनपूजाप्रारंभः ॥ आचम्य प्रा-
 णायामं कृत्वा ॥ श्रीमन्महागणाधिपत्ये नमः ॥ इष्टदेवताभ्यो नमः ॥

कुलदेवताभ्यो नमः ॥ ग्रामदेवताभ्यो नमः ॥ स्थानदेवताभ्यो नमः ॥
वास्तुदेवताभ्यो नमः ॥ आदित्यादिनवग्रहदेवताभ्यो नमः ॥ सर्वेभ्यो
देवेभ्यो नमः ॥ सर्वेभ्यो ब्राह्मणेभ्यो नमो नमः ॥ एतत्कर्मप्रधानदेवता-
भ्यो नमः ॥ अविघ्नमस्तु ॥ सुमुखश्चैकदंतश्च कपिलो गजकर्णकः ॥ लंबो-
दरश्च विकटो विघ्ननाशो गणाधिपः ॥ धूम्रकेतुर्गणाध्यक्षो भालचंद्रो
गजाननः ॥ द्वादशैतानि नामानि यः पठेच्छृणुयादपि ॥ विचारंभे
विवाहे च प्रवेशे निर्गमे तथा ॥ संग्रामे संकटे चैव विघ्नस्तस्य न जायते ॥
शुक्लांबरधरं देवं शशिवर्णं चतुर्भुजम् ॥ प्रसन्नवदनं ध्यायेत्सर्वविघ्नो
पशांतये ॥ सर्वमंगलमंगल्ये शिवे सर्वार्थसाधिके ॥ इरण्ये व्यंबके गौरि
नारायणि नमोस्तु ते ॥ सर्वदा सर्वकार्येषु नास्ति तेषाममंगलम् ॥ येषां
हृदिस्थो भगवान्मंगलायतनं हरिः ॥ तदेव लक्षणं सुदिनं तदेव तारावलं
चंद्रवलं तदेव ॥ विद्यावलं देववलं तदेव लक्ष्मीपते तेंऽद्रिद्युगं सरामि ॥

लाभस्तेषां जयस्तेषां कुतस्तेषां पराजयः ॥ तेषामिदीवरश्यामो हृदय-
 स्थो जनार्दनः ॥ विनायकं गुरुं भानुं ब्रह्मविष्णुमहेश्वरान् ॥ सरस्वतीं
 प्रणौम्यादौ सर्वकार्यार्थसिद्धये ॥ अभीप्सितार्थसिद्ध्यर्थं पूजितो यः
 सुरासुरैः ॥ सर्वविघ्नहरस्तस्मै गणाधिपतये नमः ॥ सर्वेष्वारब्धकार्येषु
 त्रयस्त्रिभुवनेश्वराः ॥ देवा दिशंतु नः सिद्धिं ब्रह्मेशानजनार्दनाः ॥
 श्रीमद्भगवतो महापुरुषस्य विष्णोराज्ञया प्रवर्तमानस्य अद्य ब्रह्मणो
 द्वितीये परार्थे विष्णुपदे श्रीश्वेतवाराहकल्पे वैवस्वतमन्वन्तरे अष्टा-
 विंशतितमे युगचतुष्के कलियुगे प्रथमचरणे जंबूद्वीपे भरतवर्षे दक्षि-
 णापथे रामक्षेत्रे बुद्धावतारे दंडकारण्ये देशे गोदावर्याः दक्षिणदिग्भागे
 (वासुकदिग्भागे) शालिवाहनशके अस्मिन् वर्तमाने अमुकनामसंवत्सरे
 अमुकअयने अमुकवृत्तौ अमुकमासे अमुकपक्षे अमुकतिथौ अमुक-
 वासरे अमुकदिवसनक्षत्रे अमुकस्थिते वर्तमाने चंद्रे अमुकस्थिते

श्रीसूर्ये अमुकस्थिते देवगुरौ शेषेषु ग्रहेषु यथायथं राशिस्थानस्थि-
 तेषु सत्सु एवंगुणविशेषणविशिष्टायां शुभपुण्यतिथौ मम आत्मनः
 श्रुतिस्मृतिपुराणोक्तफलप्राप्त्यर्थं अस्माकं सकुटुंबानां सपरिवाराणां
 द्विपदचतुष्पदसहितानां क्षेमस्थैर्याशुरारोग्यैश्वर्याभिवृद्ध्यर्थं समस्ता-
 भ्युदयार्थं च श्रीअमुकदेवताप्रीत्यर्थं यथामिलितोपचारद्रव्यैः ध्याना-
 वाहनादिषोडशोपचारपूजां करिष्ये ॥ आसनादिकलशशंखघंटापू-
 जनं च करिष्ये ॥ शरीरशुद्ध्यर्थं पुरुषसूक्तन्यासंघडंगन्यासं च क० ॥
 आदौ निर्विघ्नतासिद्ध्यर्थं महागणपतिस्मरणं च क० ॥ गणानांत्वाशौन-
 कोरुत्समदोगणपतिर्जगती गणपतिस्मरणेविनियोगः ॥ ॐगुणानांत्वा
 गणपतिं हवामहे कृषिकृवीनामुपमश्रवस्तमं ॥ ज्येष्ठराजुं ब्रह्मणां ब्रह्मणस्प
 त्तानः शृण्वन्नृतिभिः सीदुसादनं ॥ महागणाधिपतये नमो नमः ॥

पृथ्वीति मंत्रस्य । मेरुपृष्ठ ऋषिः । क्रूमो देवता । सुतलं छंदः ॥ आसने
 विनियोगः ॥ ॐ पृथ्वि त्वया धृता लोका देवि त्वं विष्णुना धृता ॥
 त्वं च धारय मां देवि पवित्रं कुरु चासनम् ॥ अपसर्पतु वामदेवो
 भूतान्यनुष्टुप् । भूतोत्सादने विनियोगः ॥ ॐ अपसर्पतु० पूजाकर्मस
 मारभे ॥ इति वामपादतलपार्श्वेन भूमिं त्रिः प्रहृत्य ॥ देवा आयांतु ॥
 यातुधाना अपयांतु ॥ विष्णो देवयजनं रक्षस्व ॥ भूमौ प्रादेशं कुर्यात् ॥
 येभ्योमाता इत्यस्य गयःप्लुतो विश्वेदेवाजगती ॥ एवापित्रइत्यस्य
 वामदेवो बृहस्पतिर्विश्वेदेवास्त्रिष्टुप् ॥ मनुष्यगंधनिवारणे विनियोगः ॥
 ॐ येभ्योमातामधुमत्पिपन्वतेपर्यःपीयूषंधौरदितिरद्रिवर्हाः ॥ उक्थ-
 शुष्मानृषभुरान्स्वभ्रसस्ताँऽआदित्याँऽअनुमदास्वस्तये ॥ ॐ एवापि
 त्रेविश्वदेवायवृष्णेयज्ञैर्विधेमनमसाहृविभिः ॥ बृहस्पतेसुप्रजाधीरवै

तोव्यंस्थामुपतयोरथीणाम् ॥ सहस्रशीर्षेति नारायणः पुरुषाऽनुष्टुप् ॥
 अंत्यात्रिष्टुप् । स्वांगन्यासे विनियोगः ॥ ॐसहस्रशीर्षां० वामकराय
 नमः ॥ ॐपुरुषएवेदं० दक्षिणकराय नमः । ॐएतावानस्य० वाम-
 पादाय० । ॐत्रिपादध्वं० दक्षिणपादाय० । ॐतस्माद्विराळं० वाम-
 जानवे० । ॐयत्पुरुषेण० दक्षिणजानवे० । ॐतंयज्ञं० वामकट्यै० ।
 ॐतस्माद्यज्ञात्सं० दक्षिणकट्यै० । ॐतस्माद्यज्ञात्सर्वहुतऋचः० ना-
 भ्यै० । ॐतस्मादश्वी० हृदयाय० । ॐयत्पुरुषं० कंठाय० । ॐत्रा-
 ह्णोऽस्य० वामबाहवे० । ॐचंद्रमामनसो० दक्षिणबाहवे० । ॐ
 नाभ्यांआसीदुं० मुखाय० । ॐसुप्तास्यासन्० नेत्राभ्यां० । ॐग्रहेन
 यज्ञं० शिरसे स्वाहा ॥ ॐयत्पुरुषं० अंगुष्ठाभ्यां हृदयाय० । ॐब्राह्मणो
 ऽस्य० तर्जनीभ्यां शिरसे स्वाहा ॥ ॐचंद्रमा० मध्यमाभ्यां शिखायै

वषट् ॥ ॐनाभ्यां० अनामिकाभ्यां कवचाय हुम् ॥ ॐसप्तास्यां०
 कनिष्ठिकाभ्यां नेत्रत्रयाय वौषट् ॥ ॐयज्ञेन यज्ञ० करतलकरपृष्ठाभ्यां
 अस्त्रायं फट् । इति दिग्बंधः । कलशस्य मुखे विष्णुः कंठे रुद्रः समाश्रि-
 तः ॥ मूले तत्र स्थितो ब्रह्मा मध्ये मातृगणाः स्मृताः ॥ कुक्षौ तु सागराः
 सर्वे सप्तद्वीपा वसुंधरा ॥ ऋग्वेदोऽथ यजुर्वेदः सामवेदो ह्यथर्वणः ॥
 अंगैश्च सहिताः सर्वे कलशांबु समाश्रिताः ॥ अत्र गायत्री सावित्री
 शान्तिपुष्टिकरी तथा ॥ आयांतु देवपूजार्थं दुरितक्षयकारकाः ॥ गंगे
 च यमुने चैव गोदावारि सरस्वति ॥ नर्मदे सिंधु कावेरि जलेऽस्मिन्
 सन्निधिं कुरु ॥ वरुणाय नमः सर्वोपचारार्थं गंधाक्षतपुष्पं समर्प्यं ॥
 धेनुमुद्रां प्रदर्श्य ॥ शंखादौ चंद्रदेवत्यं कुक्षौ वरुणदेवता ॥ पृष्ठे
 प्रजापतिश्चैव अग्रे गंगा सरस्वती ॥ त्रैलोक्ये यानि तीर्थानि वासु-
 देवस्य चाज्ञया ॥ शंखे तिष्ठति विप्रेन्द्र तस्माच्छंखं प्रपूजयेत् ॥ त्वं

पुरा सागरोत्पन्नो विष्णुना विधृतः करे ॥ नमितः सर्वदेवैश्च पांच-
 जन्य नमोस्तु ते ॥ पांचजन्याय विद्महे पावमानाय धीमहि ॥ तन्नः
 शंखः प्रचोदयात् ॥ शंखाय० सर्वोपचारार्थे गंधपुष्पं सम० ॥ शंख-
 मुद्रां प्रदर्श्य ॥ आगमार्थं तु देवानां गमनार्थं तु रक्षसाम् ॥ कुर्वे
 घंटारवं तत्र देवताह्वानलक्षणम् ॥ घंटार्ये० सर्वोपचारार्थे गंधपुष्पं
 सम० ॥ भो दीप ब्रह्मरूपस्त्वं ज्योतिषां प्रभुरव्ययः ॥ आरोग्यं देहि
 पुत्रांश्च सर्वार्थांश्च प्रयच्छ मे ॥ दीपदेवतायै० गंधाक्षतपु० ॥ अपवित्रः
 पवित्रो वा सर्वावस्थां गतोऽपि वा ॥ यः स्मरेत् पुंडरीकाक्षं स बाह्या-
 भ्यंतरः शुचिः ॥ ॥ पूजाद्रव्याणि संप्रोक्ष्य आत्मानं प्रोक्षेत् ॥ अथ
 ध्यानम् ॥ शांताकारं भुजगशयनं पद्मनाभं सुरेशं विश्वाधारं गगन-
 सदृशं मेघवर्णं शुभांगम् ॥ लक्ष्मीकांतं कमलनयनं योगिभिर्ध्यानग-
 म्यं वंदे विष्णुं भवभयहरं सर्वलोकैकनाथम् ॥ ध्यायामि ॥ ॐ सहस्रश्री

पूर्णा० आगच्छ देवदेवेश तेजोराशे जगत्पते ॥ क्रियमाणां मया पूजां
 गृहाण सुरसत्तम ॥ श्रीअसुकदेवताभ्यो नमः आवाहनार्थे पुष्पांज-
 लिं समर्पयामि ॥ ॐपुरुषएवेदं० नानारत्नसमायुक्तं कार्तस्वरविभूषि-
 तम् ॥ आसनं देवदेवेश प्रीत्यर्थं प्रतिगृह्यताम् ॥ श्रीअ० आस०
 तुलसीपत्रं स० ॥ ॐएतावानस्य० पाद्यं गृहाण देवेश सर्वक्षेमसमर्थं
 भो ॥ भक्त्या समर्पितं देव लोकनाथ नमोऽस्तु ते ॥ श्रीअ० पाद्यं
 सम० ॥ ॐत्रिपादूर्ध्वउद्वै० नमस्ते देवदेवेश नमस्ते धरणीधर ॥
 नमस्ते जगदाधार अर्घ्यं नः प्रतिगृह्यताम् ॥ श्रीअ० अर्घ्यं स० ॥
 ॐतस्माद्द्विराळं० कर्पूरवासितं तोयं मंदाकिन्याः समाहृतम् ॥
 आचम्यतां जगन्नाथ मया दत्तं हि भक्तितः ॥ श्रीअ० आचम-
 नीयं सम० ॥ ॐयत्पुरुषेणह्रविषा० गंगासरस्वतीरिवापयोष्णीनर्मदा-

जलैः ॥ स्नापितोऽसि मया देव तथा शांतिं कुरुष्व मे ॥ श्रीअ०
 स्नानीयं स० ॥ पंचामृतैः स्नपयिष्ये ॥ ॐ आप्यायस्वसमेतुतेविश्व
 तःसोमदृष्यं ॥ भवावाजस्यसंगुथे ॥ कामधेनोः समुद्भूतं देवर्षिपि-
 तृत्सिदम् ॥ पयो ददासि देवेश स्नानार्थं प्रतिगृह्यताम् ॥ श्रीअ०
 स्नानार्थे पयःस्नानं स० ॥ पयःस्नानानंतरं शुद्धोदकस्नानं सम० ॥ स-
 कलपूजार्थे गंधाक्षतान् समर्प० ॥ ॐ दृधिक्रावणो अकारिषं जिष्णोरश्च
 स्यवाजिनः ॥ सुरभिन्नो मुखो कल्पप्रण आयुषितारिषत् ॥ चंद्रमंडल-
 संकाशं सर्वदेवप्रियं दधि ॥ स्नानार्थं ते मया दत्तं प्रीत्यर्थं प्रतिगृह्य-
 ताम् ॥ श्रीअ० दधि० सम० गंधा० ॥ ॐ धृतं मिमिक्षे धृतमस्य यो निर्धृते
 श्रितो धृतम्वस्य धाम । अनुष्वधमावहमादयस्व स्वाहा कृतं धृषभवक्षि-
 हुष्यं ॥ आज्यं सुराणामाहार आज्यं यज्ञे प्रतिष्ठितम् ॥ आज्यं पवित्रं

परमं स्नानार्थं प्रतिगृह्यताम् ॥ श्रीअ० घृत० स० गंधा० ॥ ॐ मधुवाता
 ऋतायते मधुक्षरं तिसिंधवः ॥ माध्वीर्नः सुत्वोषधीः । मधुनक्तमुतोषसोम
 धुमत्पाथिवं रजः । मधुद्यौरस्तुनः पिता ॥ मधुमान्नो वनस्पतिर्मधुमौ अ
 स्तुसूर्यैः । माध्वीर्गोवो भवंतुनः ॥ सर्वौषधिसमुत्पन्नं पीयूषसदृशं मधु ॥
 स्नानार्थं ते प्रयच्छामि गृहाण परमेश्वर ॥ श्रीअ० मधु० स० गंधा० ॥
 ॐ स्वादुःपवस्वद्विष्याय जन्मने स्वादुरिंद्राय सुहवीतुनाम्ने । स्वादुर्मित्रा
 यवरुणाय वायवे वृहस्पतये मधुमौ अदाभ्यः । इक्षुदंडसमद्भूतदिव्यशर्क-
 रया हरिम् ॥ स्नापयामि महाभक्त्या प्रीतो भव सुरेश्वर ॥ श्रीअ० शर्करा०
 स० गंधा० ॥ ॐ गंधद्वारादुराधूर्षानित्यपुष्टांकरीषिणी ॥ ईश्वरी सर्वमू
 तानांतामिहोपेक्षये श्रियम् ॥ कपूरैलासमायुक्तं सुगंधद्रव्यसंयुतम् ॥
 गंधोदकं मया दत्तं स्नानार्थं प्रतिगृह्यताम् ॥ श्रीअ० षष्ठं गंधोदकं स्ना०

स० गं० ॥ नाममंत्रेण चंदनाद्युपचारैः पूजयेत् ॥ अनेन पूर्वाराधनेन
अमुकदेवता प्रीयताम् ॥ उत्तरे निर्माल्यं विसृज्य अभिषेकं कुर्यात् ॥
श्रीगणेशायनमः ॥ हरिःॐसहस्रशीर्षापुरुषःसहस्राक्षःसहस्रपात् ॥
सभूमिविश्वतोवृत्वात्यतिष्ठदशांगुलं ॥ पुरुषएवेदंसर्वयद्भृत्यच्चभव्यं ॥
इतामृतत्वस्येशानोयदन्नैनातिरोहति ॥ एतावानस्यमहिमातोऽप्यायी
श्र्यपूरुषः ॥ पादोऽस्यविश्वामृतानि त्रिपादस्यामृतं द्विवि ॥ त्रिपादूर्ध्वउ-
द्देशुः पादोऽस्येहामवपुनः ॥ ततो विष्वङ्बन्धकामत्साशनानशने अ-
भि ॥ तस्माद्द्विराळजायत विराजोऽधिपूरुषः ॥ सजातोऽत्यरिच्यत
पृथाद्भूमिमथोपूरुः ॥ १ ॥ यत्पुरुषेण हविषा विवायज्ञमतन्वत ॥ वसंतो अ-
स्यासीदज्यंतीप्सुध्मः शरद्धविः ॥ तं यज्ञं वा हि पिप्रौक्षन्पुरुषं जातमग्र-
तः ॥ तेन देवा अयजंत स्राध्याः ऋषयश्च ये ॥ तस्माद्यज्ञात्सर्वहृतः संभृतं

पृपद्वाज्यं ॥ पृशन्तौश्वक्रेवायव्यानारुण्यानश्याश्रये ॥ तस्माद्यज्ञा-
 त्सर्वहुतऋचःसामानिजज्ञिरे ॥ छंदीसिजज्ञिरेतस्माद्यजुस्तस्मादजा-
 यत ॥ तस्मादश्वोअजायंतयेकेचोभयादतः ॥ गावोहजज्ञिरेतस्मात्त-
 स्माज्जाताअजावर्यः ॥२॥ यत्पुरुषंव्यदधुःकतिधाव्यकल्पयन् ॥ मुखंकि-
 मस्यकौवाहूकाऊरूपादाउच्येते ॥ ब्राह्मणोस्यमुखमासीद्विहूराजुन्यः
 कृतः ॥ ऊरुतदस्ययद्वैश्यःपृश्न्यांशूद्रोअजायत ॥ चंद्रमामनसोजात-
 श्वक्षोःसूर्योअजायत ॥ सुखादिद्रश्वाग्निश्वंत्राणाद्वायुरजायत ॥ नाभ्या
 आसीदुतरिक्षंशीर्ष्णोद्यौःसमवर्तत ॥ पृश्न्यांभूमिर्दिशःश्रोत्रात्तथालो-
 कौअंकल्पयन् ॥ सप्तास्यासन्परिधयुस्त्रिःसप्तसुमिधःकृताः ॥ देवाय-
 द्यज्ञंतन्वानाअवश्नन्पुरुषंपृशुं ॥ यज्ञेनयज्ञमयजंतद्देवास्तानिधर्माणिप्र-
 थमान्यासन् ॥ तेहुनाकंमहिमानःसचंतयत्रपूर्वैसुधाध्याःसंतिदेवाः ॥ ३ ॥

ॐ अतोद्विवाअवतुनोयतोविष्णुर्विचक्रमे ॥ पृथिव्याःसप्तधामभिः ॥ इदं
 विष्णुर्विचक्रमेत्रेधानिर्दधेपदं ॥ समूहमस्यपांसुरे ॥ त्रीणिपदाविच-
 क्रमेविष्णुर्गोपाऽअदाभ्यः ॥ अतोधर्माणिधारयन् ॥ विष्णोःकर्माणि
 पश्यतयतौन्नतानिपस्पृशे ॥ इंद्रस्ययुज्यःसखा ॥ तद्विष्णोःपरमंपदं
 सदापश्यंतिसूर्यः ॥ द्विवीचक्षुराततं ॥ तद्विप्रासोविपुन्यवोजागवां
 सःसमिधते ॥ विष्णोर्यत्परमंपदं ॥ देवस्यत्वासवितुःप्रसवेश्विनोर्वा-
 हुभ्यांपुष्णोहस्ताभ्यामग्नेस्तेजसासूर्यस्यवर्चसंद्रस्येंद्रियेणाभिषिचामि ॥
 बलार्यश्रियैयशसेन्नादाय ॐभूर्भुवःस्वः अमृताभिषेकोस्तु शांतिःपु-
 ष्टिस्तुष्टिश्चास्तु ॥ श्रीअसुकदेव० महाभिषेकस्नानं समर्पयामि ॥ महा-
 भि० आचमनीयं समर्पयामि ॥ ॐतदस्तुमित्रावरुणांतदग्नेशंयोरुस्मभ्य-
 मिदमस्तुशस्तं ॥ अशीमहिंगाधमुत्प्रतिष्ठानमोद्विवेबृहतेसादनाय ॥

गृहोवै प्रतिष्ठासूक्तं तत्प्रतिष्ठिततमया वाचा शंस्तव्यं तस्माद्यद्यपि
दूरइव पशूँल्लभते गृहानैवनानाजिगमिषति गृहाहि पशूनां प्रतिष्ठा
प्रतिष्ठा ॥ ॐ नर्यप्रजाभैगोपाय ॥ अमृतत्वार्थजीवसे ॥ जातांजनिष्यमा
णांच ॥ अमृतैसत्येप्रतिष्ठितां ॥ सुप्रतिष्ठितमस्तु ॥ ॐ तंयज्ञंवाह्येषि ॥
सर्वभूषाधिके सौम्ये लोकलज्जानिवारणे । मयोपपादिते तुभ्यं वाससी
प्रतिगृह्यताम् ॥ श्रीअमु० देव० वस्त्रं ॥ ॐ तस्माद्यज्ञात्सर्वहुतःसंभृ० ॥
देवदेव नमस्तेऽस्तु त्राहि मां भवसागरात् ॥ ब्रह्मसूत्रं सोत्तरीयं गृहाण
पुरुपोत्तम ॥ श्रीअमु० देव० यज्ञोप० ॥ (हरिद्रा स्वर्णवर्णाभा सर्व-
सौभाग्यदायिनी ॥ सर्वालंकारमुख्या हि देवि त्वं प्रतिगृह्यताम् ॥
श्रीअ० हरिद्रां स० ॥ हरिद्राचूर्णसंयुक्तं कुंकुमं कामदायकं ॥ बल्बा-
लंकरणं सर्वं देवि त्वं प्रतिगृह्यताम् ॥ श्रीअ० कुंकुमं समर्पयामि ॥

कञ्जलं कामिकं रम्यं कामिनीकामसंभवं ॥ नेत्रयोर्भूषणार्थाय कञ्जलं
 प्रतिगृह्यताम् ॥ श्रीअ० कञ्जलं स० ॥ उदितारुणसंकाशं जपाकुसुम-
 संनिभं ॥ सीमंतभूषणार्थाय सिंदूरं प्रतिगृह्यताम् ॥ श्रीअ० सिंदूरं
 स ॥ मांगल्यतंतुमणिमुक्ताफलविराजितम् ॥ कंठस्य भूषणार्थाय
 प्रीत्यर्थं प्रतिगृह्यताम् ॥ श्रीअ० कंठसूत्रं स० ॥ काचस्य निर्मितं दिव्यं
 कंकणं च सुरेश्वरि ॥ हस्तालंकरणार्थाय कंकणं प्रतिगृह्यताम् ॥
 श्रीअ० कंकणं स० ॥ अलंकारान्मया देवि सुवर्णेन विनिर्मितान् ॥
 प्रीत्यर्थं तव देवेशि भूषणं प्रतिगृह्यताम् ॥ श्रीअ० नानाभूषणानि
 स० ॥ नानाभरणशोभाढ्यं नानारत्नोपशोभितं ॥ अर्पितं च मया
 देवि ताडपत्रं प्रगृह्यताम् ॥ श्रीअ० ताडपत्रं स० ॥) ॐ अहि-
 रिवभोगैःपर्थेतिवाहुंज्यायद्वितिपरिवाधमानः ॥ हस्तज्ञोविश्वानुना-

निविद्वान्पुमान्पुंसांसिपरिपातुविश्वतः ॥ ज्योत्स्नापते नमस्तुभ्यं नमस्ते
विश्वरूपिणे ॥ नानापरिमलद्रव्यं गृहाण परमेश्वर ॥ श्रीअ० नाना-
परिमलद्रव्याणि स० ॥ ॐ तस्माद्यज्ञासर्वहुतऋचुः० ॥ श्रीखंडं चंदनं
दिव्यं गंधाढ्यं सुमनोहरं ॥ विलेपनं सुरश्रेष्ठ चंदनं प्रतिगृह्यताम् ॥
श्रीअ० चंदनं स० ॥ अक्षतास्तंडुलाः शुभ्राः कुंकुमेन विराजिताः ॥
मया निवेदिता भक्त्या गृहाण परमेश्वर ॥ श्रीअ० अक्षतान् स० ॥
ॐ तस्मादश्र्वा० ॥ माल्यादीनि सुगंधीनि मालत्यादीनि वै प्रभो ॥
मयाहृतानि पूजार्थं गृह्यतां परमेश्वर ॥ सेवंतिकावकुलचंपकपाट-
लाड्यैः पुन्नागजातिकर्षीरसालपुष्पैः ॥ विल्वप्रवालतुलसीदलमा-
लतीभिस्त्वां पूजयामि जगदीश्वर मे प्रसीद ॥ श्रीअ० पुष्पाणि
स० ॥ केशवादिचतुर्विंशतिनामभिस्तुलसीदलैः पूजयेत् ॥

ॐ यत्पुष्टं ॥ वनस्पतिरसोद्भूतो गंधाढ्यो गंध उत्तमः ॥ आत्रेयः सर्व-
 देवानां धूपोऽयं प्रतिगृह्यताम् ॥ श्रीअमु० धूपं स० ॥ ॐ ब्राह्मणोऽस्य-
 मुखं ॥ आज्यं च वर्तिसंयुक्तं वह्निना योजितं मया ॥ दीपं गृहाण
 देवेश त्रैलोक्यतिमिरापह ॥ भक्त्या दीपं प्रयच्छामि देवाय परमा-
 त्मने ॥ त्राहि मां निरयाद्धोरादीपज्योतिर्नभोस्तुते ॥ श्रीअमु० दीपं
 स० ॥ ॐ चन्द्रमामनसो० ॥ नैवेद्यं गृह्यतां देव भक्तिं मे ह्यचलां कुरु ॥
 ईप्सितं मे वरं देहि परत्र च परां गतिम् ॥ शर्कराखंडखाद्यानि दधिक्षीर-
 घृतानि च ॥ आहारं भक्ष्यभोज्यं च नैवेद्यं प्रतिगृह्यताम् ॥ श्रीअमु०
 नैवेद्यं स० ॥ ॐ प्राणाय स्वाहा अपानाय० व्यानाय० उदानाय०
 समानाय० ब्रह्मणे० ॥ नैवेद्यमध्ये पानीयं स० उत्तरापोशनं स० हस्त-
 प्रक्षालनं स० ॥ मुखप्रक्षालनं स० करोहर्तनार्थं चंदनं स० ॥ पूगीफलं

महद्विष्यं नागवह्नीदलैर्युतं ॥ कर्पूरैलासमायुक्तं तांबूलं प्रतिगृह्यताम् ॥
श्रीअसु० तांबूलं स० ॥ इदं फलं मया देव स्थापितं पुरतस्तव ॥ तेन मे
सुफलावासिर्भवेज्जन्मनि जन्मनि ॥ फलेन फलितं सर्वं त्रैलोक्यं सच-
राचरं ॥ तस्मात्फलप्रदानेन सफलाश्च मनोरथाः ॥ श्रीअसु० फलं स० ॥
हिरण्यगर्भगर्भस्थं हेमवीजं विभावसोः ॥ अनंतपुण्यफलदमतः
ज्ञातिं प्रयच्छ मे ॥ श्रीअसु० दक्षिणां स० ॥ ॐ श्रियेजातःश्रियआनिरि
यायश्रियंवयोजरितृभ्योददाति ॥ श्रियंवसानाअमृतत्वमायुन्भवतिस्-
त्यासमिथामितद्रौ ॥ श्रियएवैनं तत् श्रियामादधातिसंततमृचावपद्-
कृत्यं संतलै संधीयते प्रजया पशुभिर्य एवं वेद ॥ चंद्रादित्यौ च धरणि-
विद्युदग्निस्तथैव च ॥ त्वमेव सर्वज्योतींषि आर्तिक्यं प्रतिगृह्यताम् ॥
श्रीअसु० महानीराजनदीपं स० ॥ कर्पूरगौरं करुणावतारं संसारसारं

भुजगैन्द्रहारं ॥ सदा वसंतं हृदयारविंदे भवं भवानीसहितं नमामि ॥
श्रीअ०कर्पूरार्तिक्यदीपं स० ॥ ॐनाभ्यांआसी० ॥ नमः सर्वहितार्थाय
जगदाधारहेतवे ॥ साष्टांगोऽयं प्रणामस्ते प्रयत्नेन मया कृतः ॥ नमो
स्त्वनंताय सहस्रमूर्तये सहस्रपादाक्षिशिरोरुवाहवे ॥ सहस्रनाम्ने
पुरुपाय शाश्वते सहस्रकोटीयुगधारिणे नमः ॥ श्रीअमु०नमस्कारान्
स० ॥ ॐसुसास्थासन्० ॥ यानि कानि च पापानि जन्मांतरकृतानि च ॥
तानि तानि विनश्यति प्रदक्षिणपदे पदे ॥ श्रीअमु० प्रदक्षिणां स० ॥
ॐयज्ञैर्नयज्ञा० ॥ करचरणकृतं वाक्कायजं कर्मजं वा श्रवणनयनजं वा
मानसं वापराधं ॥ विहितमविहितं वा सर्वमेतत्क्षमस्व जय जय करु-
णाब्धे श्रीमहादेव शंभो ॥ श्रीअमु० मंत्रपुष्पं स० ॥ आवाहनं न जानामि
न जानामि तवार्चनं ॥ पूजां चैव न जानामि क्षमस्व परमेश्वर ॥

मंत्रहीनं क्रियाहीनं भक्तिहीनं सुरेश्वर ॥ अत्पूजितं मया देव परिपूर्णं
 तदस्तु मे ॥ अन्यथा शरणं नास्ति त्वमेव शरणं मम ॥ तस्मात्का-
 रुण्यभावेन रक्षस्व परमेश्वर ॥ अपराधसहस्रं च क्रियतेऽहर्निशं
 मया ॥ दासोऽयमिति मां मत्वा क्षमस्व परमेश्वर ॥ गतं पापं
 गतं दुःखं गतं दारिद्र्यमेव च ॥ आगता सुखसंपत्तिः पुण्याच्च तव
 दर्शनात् ॥ रूपं देहि जयं देहि यशो देहि द्विषो जहि ॥ पुत्रान् देहि
 धनं देहि सर्वान्कांसांश्च देहि मे ॥ यस्य स्मृत्या च नामोत्तया तपः-
 पूजाक्रियादिषु ॥ न्यूनं संपूर्णतां याति सद्यो वंदे तमच्युतं ॥ इति
 प्रार्थना ॥ अनेन मया यथाज्ञानेन यथामीलितोपचारद्रव्यैः कृतपू-
 जनेन श्रीअमुकदेवताः प्रीयंताम् ॥ घंटां पूजयेत् ॥ शंखमध्ये स्थितं
 तोयं आमृतं केशवोपरि ॥ अंगलक्षं मनुष्याणां ब्रह्महत्यां व्यपो-

हति ॥ अकालमृत्युहरणं सर्वव्याधिविनाशनं ॥ विष्णुपादोदकं
 तीर्थं जठरे धारयाम्यहं ॥ अभ्युतानंत गोविंद नामोच्चारणभेषजात् ॥
 नश्यति सकला रोगाः सत्यं सत्यं वदाम्यहम् ॥ तीर्थं ग्राह्यं ॥ ॥
 श्रीगणेशाय नमः ॥ आचम्य प्राणानायम्य ॥ ममोपात्तदुरितक्षय-
 द्वारा श्रीपरमेश्वरप्रीत्यर्थं मध्याह्नसंध्यासुपासिष्ये ॥ आपोहिष्ठेति
 तृचेन पूर्ववत्प्रथमं मार्जनं कृत्वा ॥ मंत्राचमनं यथा ॥ आपः पुन-
 त्वित्यस्यानुवाकस्य नारायण आपो अष्टिः । मंत्राचमने विनियोगः ॥
 ॐ आपःपुनंतुपृथिवीपृथिवीपूतापुनातुमां ॥ पुनंतुब्रह्मणस्पतिर्ब्रह्मपू-
 तापुनातुमां ॥ यदुच्छिष्टमभोज्यं यद्वाद्दुश्चरितं मम ॥ सर्वपुनंतुमामा-
 पोसुतांचप्रतिग्रहं स्वाहा ॥ इति अपः पीत्वा । आचम्य प्रातःसंध्या-
 वत् द्वितीयं मार्जनं अघमर्षणांतं कृत्वा ॥ हंसःशुचिषदिति मंत्रस्य

गोतमोवामदेवः सूर्यो जगती ॥ अर्घ्यदाने विनियोगः ॥ ॐ हंसःशु-
 चिषहसुरंतरिक्षसच्चोतविषुदतिथिदुरोणसत् ॥ नृषहंसदृत्तसब्ध्या
 मसदृबागोजाक्रतजाअद्रिजाक्रतं ॥ श्रीसूर्याय इदमर्घ्यं दत्तं न-
 मम ॥ आत्मानं परिषिच्य द्विराचम्य ॥ ऊर्ध्ववाहुरुमुखः सूर्यमुप-
 तिष्ठेत् ॥ उदुत्यमिति त्रयोदशर्चस्य सूक्तस्य काण्वः प्रस्कण्व ऋषिः ॥
 श्रीसूर्यो देवता ॥ नवाद्या गायत्र्यः अत्याश्रतस्त्रोनुष्टुभः ॥ चित्रं देवा-
 नामिति षडृचस्य सूक्तस्य आंगिरसः कुत्सः सूर्यस्त्रिष्टुप् ॥ सूर्योपस्थाने
 विनियोगः ॥ ॐ उदुत्यंजातवैदसं देवं हंतिकेतवः ॥ दृशे विश्वायसूर्ये ॥
 अपत्येतायवोयथानक्षत्रायत्यकुभिः ॥ सूर्याय विश्वचक्षसे ॥ अहंश्रम-
 स्येकेतवो विरश्मयो जनाँऽअनु ॥ आजंतोऽअमर्यो यथा ॥ तुरणिं विश्वदं-
 शंतो ज्योतिष्कृदसिसूर्ये ॥ विश्वमाभांसिरोचनं ॥ प्रत्यङ्मुदुवानां विशः

प्रत्यङ्ङुदैषिमानुषान् ॥ प्रत्यङ्ङुविश्वंस्वर्हृशे ॥ १ ॥ येनापाचकचक्ष-
 साभुरण्यंतंजनौऽअनु ॥ त्वंवरुणपश्यसि ॥ विद्यामेषिरजस्पृश्वहामि-
 मनोऽअकुभिः ॥ पश्यन्जन्मानिसूर्य ॥ सुसत्वाह्रितोरथेवहंतिदेवसू-
 र्य ॥ शोचिष्वकेशविचक्षण ॥ अयुक्तससशुध्रुवःसुरोरथेस्यनस्यः ॥
 ताभिर्यातिस्वयुक्तिभिः ॥ उह्यंतमसस्परिज्योतिष्योतिष्यतउत्तरं ॥ द्वेवं
 देवत्रासूर्यमगन्मज्योतिरुत्तमं ॥ उद्यन्नद्यमिन्नमहऽआरोहश्नुत्तरांदिवं ॥
 हृद्रोगंममसूर्यहरिमाणंचनाशय ॥ शुकेषुमेहरिमाणरोपुणाकासुदध्म-
 सि ॥ अथोहारिद्रुवेपुमेहरिमाणंनिदध्मसि ॥ उदगाद्वयमादित्योवि-
 श्वेनसहसासह ॥ द्विषंतंमह्यंरंधयन्मोऽअहंद्विषतेरधं ॥ २ ॥ चित्रंदेवा-
 नासुदगादनीकंचक्षुर्मिन्नस्यवरुणस्याग्नेः ॥ आप्राद्यावापृथिवीऽअंतरिक्षं
 सूर्येऽआत्माजगतस्तस्युषश्च ॥ सूर्योदेवीमुषसुरोचमानांमयोनयोषाम-

भ्येतिपश्चात् ॥ यत्रानरोदेवयंतोयुगानिवितन्वतेप्रतिभद्रायभद्रं ॥ भद्रा
 ऽअश्वाहरितःसूर्यस्यचित्राऽएतग्वाऽअनुमाद्यासः ॥ नमस्यंतोद्विषऽआ
 पृष्ठमस्युःपरिधावापृथिवीयंतिसुधः ॥ तत्सूर्यस्यदेवत्वंतन्महिल्वंसंध्या
 कर्तोवितंतंसंजभार ॥ यदेदयुक्तहरितःसुधस्यादाद्रात्रीवासस्तनुतेसि
 मसै ॥ तन्मित्रस्यवरुणस्याभिचक्षेसूर्योरूपंकृणुतेद्योरुपस्यै ॥ अनंत
 मन्यद्रुशंस्युपाजःकृष्णमन्यद्धरितःसंभरंति ॥ अद्यादेवाऽऽदितासूर्य-
 स्यनिरंहसः पिपृतानिरवृधात् ॥ तन्नोमित्रोवरुणोमामहंतामदितिः
 सिंधुःपृथिवीऽऽतद्यौः ॥ ३ ॥ इत्युपस्थाय उपविश्याचम्य प्राणायामं
 कृत्वा ॥ शुवतीं युवादित्यमंडलमध्यस्थां श्वेतवर्णां श्वेतांबरानुलेपन-
 स्रगाभरणां चतुर्वक्त्रां प्रतिवक्त्रिनेत्रां चंद्रशेखरां त्रिशूलखड्गखट्वां-
 गडमर्वकचतुर्भुजां वृषभासनाख्वां रुद्रदेवत्यां यजुर्वेदमुदाहरंतीं भुव-

लोकाधिष्ठात्रीं गायत्रीं नाम देवतां ध्यात्वा संपूज्य यथेष्टकामजपं
 कुर्यात् ॥ अन्यत् प्रातःसंध्यावत् ॥ इति मध्याह्नसंध्या ॥ ॥
 श्रीगणेशाय नमः ॥ अथ ब्रह्मयज्ञप्रारंभः ॥ आचम्य प्राणानायम्य
 देवर्ष्याचार्यपितृतृप्तिसिद्धारा श्रीपरमेश्वरप्रीत्यर्थं ब्रह्मयज्ञेन यक्ष्ये ॥ पृ-
 थिवीतिमंत्रं ० रभे ॥ विद्युदसीतिमंत्रस्य ॥ अग्निऋषिः ॥ वरुणोदेवता ॥
 उदकोपस्पर्शने विनियोगः ॥ ॐ विद्युदसि विद्यमेपाप्मानमृतात्सत्यमु-
 पैमि (इतिमंत्रेणाप उपस्पृश्य वामजानूपारि दक्षिणं पादं निधाय दक्षि-
 णजानुनि कुशपवित्रगर्भं प्रागंगुलिमुत्तानं सव्यपाणिं निधाय तदुपरि
 दक्षिणं पाणिं प्रागंगुलिमेवं न्यंचं निधाय व्याहृतिपूर्वां पच्छोर्ध्वर्चशः
 सर्वां सावित्रीं पठित्वा) ॐ भूर्भुवःस्वः तत्सवितुर्वरेण्यं भर्गो देवस्य धियो रणे ॥
 ॐ अग्निमीळे पुरोहितं यज्ञस्य देवमृत्विजं ॥ होतारं रत्नधातमं ॥ अग्निः पूर्वं

भिर्ऋषिभिरीड्यो नूतनैरुत ॥ सदेवौऽएहवक्षति ॥ अग्निना रयिमश्नवृत्पो
 षमेवदिवेदिवे ॥ यशसंवीरवत्तमं ॥ अग्नेयं यज्ञमध्वरं विश्वतः परिभूर
 सि ॥ सऽइहेवेपुगच्छति ॥ अग्निर्होता कविक्रतुः सत्याश्चित्रश्रवस्तमः ॥
 देवो देवेभिरागमत् ॥ १ ॥ यदुंगदाशुषेत्वमग्नेभद्रं करिष्यसि ॥ तवेत्त
 त्सत्यमंगिरः । उपत्वाग्नेदिवेदिवेदोषावस्ताधियावयं ॥ नमोभरंतऽएम
 सि ॥ राजतमध्वराणां गोपामृतस्य दीदिवि ॥ वर्धमानं स्वेदमे ॥ सनः पि
 तेवसूनवेग्नेसूपायनो भव ॥ सचस्वानः स्वस्तये ॥ २ ॥ वायवाया हिददर्शत
 ॥ ॥ अग्निर्वै देवानामवमो विष्णुः परमः ॥ अथ महाव्रतं एष पंथाएत-
 त्कर्म ॥ अथातः संहिताया उपनिषत् ॥ विदा मधवन्विदा ॥ महाव्रतस्य
 पंचविंशतिसामिधेयः ॥ इषेत्वोर्जेत्वा ॥ अग्ना आया हिवीतये ॥ शन्नोद्वि
 वीरुभिष्टये ॥ अथैतस्य समाध्यायस्य ॥ समाध्यायः समाध्यातः ॥ मयरस-

तजभनलगसंमितं ॥ गौः । ग्मा ॥ पंचसंवत्सरमयं ॥ अथ शिक्षां प्रव-
 श्यामि ॥ वृद्धिरादैच् ॥ (यदिंद्रोदाशराज्ञेमानुपंव्यगाहथाः ॥ इदंज-
 माउपश्रुत) ॥ योगीश्वरं याज्ञवल्क्यं ॥ नारायणं नमस्कृत्य ॥ अथातो
 धर्मं व्याख्यास्यामः ॥ अथातो धर्मजिज्ञासा ॥ अथातो ब्रह्मजिज्ञा-
 सा ॥ ॐ तच्छंयोरारवृणीमहेगातुंयज्ञार्यगातुंयज्ञपतयेदेवीस्वस्तिरस्तु
 नःस्वस्तिर्मानुपेभ्यः ॥ ऊर्ध्वजिगतुमेपुजं ॥ शन्नोऽअस्तुद्वियदेशंचतु
 प्यदे ॥ ॐ नमोब्रह्मणे ० इति त्रिः ॥ ॐ वृष्टिरसि वृश्रमिपुष्मानमृतात्स-
 लमुपांगमित्यपः स्पृक्षा ॥ प्रजापतिस्तृप्यतु ॥ ब्रह्मा-तृप्यतु ॥ वे-
 दास्तृप्यंतु ॥ देवास्तृप्यंतु ॥ ऋषयस्तृप्यंतु ॥ सर्वाणि छंदांसि
 तृप्यंतु ॥ ॐकारस्तृप्यतु ॥ वपट्कारस्तृप्यतु ॥ व्याहृतयस्तृप्यंतु ॥
 सावित्री तृप्यतु ॥ यज्ञास्तृप्यंतु ॥ द्यावापृथिवी तृप्यतां ॥ अंत-

रिक्षं तृप्यतु ॥ अहोरात्राणि तृप्यंतु ॥ सांख्यास्तृप्यंतु ॥ सिद्धास्तृ-
 प्यंतु ॥ समुद्रास्तृप्यंतु ॥ नद्यस्तृप्यंतु ॥ गिरयस्तृप्यंतु ॥ क्षेत्रौषधि-
 वनस्पतिगंधर्वाप्सरसस्तृप्यंतु ॥ नागास्तृप्यंतु ॥ वयांसि तृप्यंतु ॥
 गावस्तृप्यंतु ॥ साध्यास्तृप्यंतु ॥ विप्रास्तृप्यंतु ॥ यक्षास्तृप्यंतु ॥
 रक्षांसि तृप्यंतु ॥ भूतानि तृप्यंतु ॥ एवमंतानितृप्यंत्वित्येकोनत्रिंश-
 न्मंत्रैः कुशाग्रैर्देवतीर्थैर्नैकवारं तर्पयेत् ॥ निवीती ॥ शतर्चिनस्तृप्यं-
 तु ॥ माध्यमास्तृप्यंतु ॥ गृत्समदस्तृप्यतु ॥ विश्वामित्रस्तृप्यतु ॥
 वामदेवस्तृप्यतु ॥ अत्रिस्तृप्यतु ॥ भरद्वाजस्तृप्यतु ॥ वसिष्ठस्तृ-
 प्यतु ॥ प्रगाथास्तृप्यंतु ॥ पावमान्यस्तृप्यंतु ॥ क्षुद्रसूक्तास्तृप्यंतु ॥
 महासूक्तास्तृप्यंत्विति द्वादशमंत्रैः कुशमध्येन ऋषितीर्थेन द्विःप्रत्येकं
 तर्पयित्वा ॥ प्राचीनावीती ॥ सुमंतुजैमिनिवैशंपायनपैलसूत्रभाष्य-

भारतमहाभारतधर्माचार्यास्तृप्यंतु ॥ जानंतिबाह्विगाग्र्यगौतमशा-
 कल्यवाभ्रव्यमांडव्यमांडूकेयास्तृप्यंतु ॥ गर्गीवाचककवी तृप्यंतु ॥
 बडवाप्रातीथेयी तृप्यन् ॥ सुलभामैत्रेयी तृप्यन् ॥ कहेळं तर्पयामि ॥
 कौपीतकं तन् ॥ महाकौपीतकं तन् ॥ पैंग्यं तन् ॥ महापैंग्यं तन् ॥
 सुयज्ञं तन् ॥ सांख्यायनं तन् ॥ ऐतरेयं तन् ॥ महैतरेयं तन् ॥
 शाकलं तन् ॥ वाष्कलं तन् ॥ सुजातवक्रं तन् ॥ औदवाहिं तन् ॥
 महौदवाहिं तन् ॥ सौजामिं तन् ॥ शौनकं तन् ॥ आश्वलायनं तन् ॥
 ये चान्ये आचार्यास्ते सर्वे तृप्यंतु ॥ इति त्रयोविंशतिमंत्रैः पितृती-
 र्थेन कुशमूलेस्तर्पयेत् ॥ ततः अस्मत्पितरं असुकशर्माणं असुकगोत्रं
 वसुरूपं स्वधानमस्तर्पयामि ॥ एवं पितामहादींस्त्रींस्त्रीनंजलीन् दत्त्वा ॥
 (तातांवात्रितयं सपत्न्यजनी मातामहादित्रयं सस्त्रि स्त्रीतनयादि-

तांतजननीस्वभ्रातरः सस्त्रियः ॥ तातांवात्मभगिन्यपत्यधवश्रुजाया-
 पिता सद्गुरुः शिष्यासाः पितरो महालयविधौ तीर्थे तथा तर्पणे ॥
 आत्रह्यस्तं वपर्यंतं देवर्षिपितृमानवाः ॥ तृप्यंतु पितरः सर्वे मातृ-
 मातामहादयः ॥ अतीतकुलकोदीनां सप्तद्वीपनिवासिनां ॥ आत्रह्य-
 भुवनाड्योकादिदमस्तु तिलोदकमिति त्रिर्दत्त्वा ॥ ये के चासत्कुले
 जाता अपुत्रा गोत्रिणो मृताः ॥ ते गृहंतु मया दत्तं वस्त्रनिष्पीडनो-
 दकमिति ॥ उपवीती चतुर्गुणं उपरिदशं वस्त्रं स्थले वामभागे
 निष्पीड्य द्विराचामेत् ॥ ॥ ॥

श्रीगणेशाय नमः ॥ अथ वैश्वदेवप्रयोगः ॥ अग्नेः पश्चात्प्राञ्छुख उपवि-
 श्य आचम्य देशकालौ निर्दिश्य ममोपात्तदुरितक्षयपूर्वकमात्मसंस्का-
 रात्मसंस्कारद्वारा श्रीपरमेश्वरप्रीत्यर्थं प्रातःसायं वैश्वदेवौ तंत्रेण करि-

प्ये ॥ (पृथक्कर्तव्यश्चेत् प्रातर्वैश्वदेवं करिष्य इति प्रातः ॥ सायं तु सा
 यं वैश्वदेवमिति ॥) जुष्टोदमूना आत्रेयोवसुश्रुतोमिस्त्रिष्टुप् ॥ एह्यग्ने रा-
 ह्मणो गोतमोमिस्त्रिष्टुप् ॥ अश्यावाहनेविनियोगः ॥ ॐ जुष्टोदमूनाऽ
 अतिथिर्दुरोणइमंनोयज्ञसुपयाहिविद्वान् ॥ विश्वाऽअग्नेऽअभियुजोविह
 त्याशत्रूयुतामभराभोजनानि ॥ ॐ एह्यग्नेऽइहहेतानिषीदादव्यःसुपुर
 एताभवानः ॥ अवतांत्वारोदसीविश्वमिन्वेयजामहेसौमनसायदेवान् ॥
 इत्यक्षतरावाह्य आच्छादनं दूरीकृत्य समस्तव्याहृतीनां परमेष्ठी प्रजा-
 पतिः प्रजापतिर्बृहती ॥ अग्निप्रतिष्ठापने विनियोगः ॥ ॐ भूर्भुवः
 स्वः पावकनामानमग्निं प्रतिष्ठापयामि ॥ प्रोक्षितंधनानि निक्षिप्य ॥
 वेणुधमन्या प्रबोधय ॥ चत्वारिंशृंगागौतमो वामदेवोमिस्त्रिष्टुप् ॥
 अग्निमूर्तिध्याने विनियोगः ॥ ॐ चत्वारिंशृंगात्रयो अस्यपाद्वाद्द्वेशीर्विस

सहस्तासोऽअस्य ॥ त्रिधाबुद्धोवृषभोरोरवीतिमूहोदेवोमर्त्याऽआविवेश ॥
सप्तहस्तशतुःशृंगः सप्तजिह्वो द्विशीर्षकः ॥ त्रिपात्प्रसन्नवदनः सु-
खासीनः शुचिस्मितः ॥ स्वाहां तु दक्षिणे पार्श्वे देवीं वामे स्वधां
तथा ॥ विभ्रदक्षिणहस्तैस्तु शक्तिमन्नं सुचं सुवं ॥ तोमरं व्यजनं
वामैर्घृतपात्रं च धारयन् ॥ आत्माभिमुखमासीन एवंपुरो हुताश-
नः ॥ अग्ने वैश्वानर शांडिल्यगोत्र मेषध्वज प्राङ्मुखो देव मम
संमुखो वरदो भव ॥ इति ध्यात्वा परिसमूहनपर्युक्षणे कृत्वा ॥ सिद्धमन्नं
पात्रांतरे निधायान्नावधिश्चित्य प्रोक्ष्योदगुद्वास्य पश्चिमभागे निधाय
त्रिधा विभज्य त्रिः प्रोक्ष्य पर्यञ्चिकृत्वा सर्पिपाभ्यज्य अग्निं विश्वानिन
इत्यलंकृत्य ॥ विश्वानिन इतितिसृणां वसुश्रुतोऽग्निस्त्रिष्टुप् ॥ द्वयोरर्च-
नेऽन्त्याया उपस्थाने विनियोगः ॥ ॐ विश्वानिनोद्गर्हाजातवेदुःसिंधुन

न्वावदुःखितातिपर्धि ॥ अग्नेअत्रिवन्नमसागृणान्नोऽस्माकंबोधयवित्तात्
 नूनां ॥ यस्त्वाह्वादाकीरिणामन्यमानोर्मर्त्यमर्त्योर्जोहवीमि ॥ जातवेदोय-
 शोअस्मासुधेहिप्रजाभिरग्नेअमृतत्वमश्यां । यस्मैत्वंसुकृतैजातवेदउल्लो
 कमग्नेकृणवःस्योनं ॥ अश्विनंसपूत्रिणंवीरवंतंगोमंतरयिनंशतेस्वस्ति ॥
 आत्मानं चालंकृत्य हस्तं प्रक्षाल्य ॥ अन्नमभिघार्याग्नावधिश्रित्योद-
 गुह्यास्य सव्यं पाणितलं हृदि न्यस्य दक्षिणहस्तेन दक्षिणभागादन्नमा-
 दायांगुष्ठाग्रेण पीडितं संहतांगुल्युस्तानपाणिना समंत्रं जुहुयात् ॥ तच्च
 प्रातरित्यं ॥ ॐसूर्याय स्वाहा ॥ सूर्यायिदं न ममेति त्यागः सर्वत्रापि
 ज्ञेयः ॥ प्रजापतये स्वाहा ॥ सोमाय वनस्पतये स्वाहा ॥ अग्नीषोमा-
 भ्यां ॥ इंद्राग्निभ्यां ० ॥ चावापृथिवीभ्यां स्वाहा ॥ धन्वंतरये स्वाहा ॥
 इंद्राय ० ॥ विश्वेभ्योदेवेभ्यः ० ॥ ब्रह्मणे स्वाहेति ॥ सायंतनवैश्वदेवाहुत-

यस्तु ॥ अमये स्वाहा ॥ प्रजापतय इत्यादिब्रह्मण इत्यंतं पूर्ववन्नवाहुतीर्हृ-
 त्वा ॥ परिसंमूहनपर्युक्षणे कृत्वा अश्वलंकरणं पंचोपचारपूजांते विभू-
 तिं धारयेत् ॥ मानस्तोकइतिकुत्सोरुद्रोजगती ॥ विभूतिग्रहणे विनि-
 योगः ॥ ॐ मानस्तोकैतनयेमान् आयौमानो गोषुमानो अश्वेषुरीरिषः ॥
 वीरान्मानोरुद्रभामितोवधीर्हृविष्मंतः सदृमित्वाहवामहे ॥ व्यायुषं ज-
 मदभेरिति ललाटे ॥ कश्यपस्य व्यायुषं कंठे ॥ अंगस्थस्य व्यायुषं
 नामौ ॥ यद्देवानां व्यायुषं दक्षिणस्कंधे ॥ तन्मे अस्तु व्यायुषं वाम-
 स्कंधे ॥ सर्वमस्तु शतायुषं शिरसि ॥ औचमिस्वरश्चमेयज्ञोपचतेन-
 मश्च ॥ यत्ते न्यूनं तस्मै त उपयत्तेऽतिरिक्तं तस्मै ते नमः ॥ अग्नये
 नमः ॥ स्वस्ति ॥ श्रद्धां मेधां यशः प्रज्ञां विद्यां बुद्धिं श्रियं बलं ॥
 आयुष्यं तेज आरोग्यं देहि मे हव्यवाहन ॥ इति देवयज्ञः ॥ ॥

श्रीगणेशाय नमः ॥ अथ भूतयज्ञः ॥ भूमिं प्रोक्ष्य मध्यभागाद्ब्र-
 मादाय प्राचीमारभ्य ईशानीपर्यंतं चक्राकारं नैरंतर्येण सूर्याय स्वा-
 हेति पूर्वोक्तैर्दशभिः अन्धः स्वाहा ओषधिवनस्पतिभ्यः० गृहाय०
 गृहदेवताभ्यः० वास्तुदेवताभ्यः स्वाहेति पंचभिश्च दत्त्वा चक्राद्बहिः
 प्राच्यां प्राक्संस्थं ॥ इंद्राय० इंद्रपुरुषेभ्यः ॥ दक्षिणत उदकसंस्थं ॥
 यमाय० यमपुरुषेभ्यः ॥ पश्चिमतः प्राक्संस्थं ॥ वरुणाय० वरुणपुरु-
 षेभ्यः० ॥ उत्तरस्यासुदक्संस्थं ॥ सोमाय० सोमपुरुषेभ्यः० ॥ चक्रमध्ये
 ब्रह्मणे स्वाहा तत्राच्यां ब्रह्मपुरुषेभ्यः० ब्रह्मणो दक्षिणतो विश्वेभ्यो
 देवेभ्यः० ब्रह्मणः पश्चिमतः सर्वेभ्यो भूतेभ्यः० ब्रह्मण उत्तरतो दिवा-
 चारिभ्यः० चक्रादुत्तरतो रक्षोभ्यः स्वाहेति दत्त्वाप उपस्पृश्य तदु-
 त्तरतो भूमिं प्रोक्ष्य द्वितीयभूतयज्ञं कुर्यात् ॥ तत्र सूर्यपदस्थानेऽग्नि-

पदं दिवापदस्थाने नक्तमिति विशेषः ॥ शेषं पूर्ववत् ॥ इति भूतयज्ञः ॥
 श्रीगणेशाय नमः ॥ अथ पितृयज्ञः ॥ प्राचीनावीती ॥ आग्नेय्यभि-
 मुखः सव्यंजान्वाच्योत्तरभागादंगुष्ठपर्वमात्रमन्नं गृहीत्वा पराचीन-
 पाणिना चक्रादक्षिणतः स्वधापितृभ्य इति मंत्रेण बलिं दत्त्वाप उप-
 स्पृश्य ॥ द्वितीयचक्राग्नेयभागे च तथैव दत्त्वाप उपस्पृश्य पितृयज्ञा-
 न्नशेषैणैव चक्राद्वह्निर्नैऋत्यकोणे श्यामाय चक्राद्वायव्यकोणे शव-
 लाय इत्युभयत्र स्वाहाकारवज्र्यं बलिं दत्त्वा गृह्णांगणे जलमासिच्य श्व-
 चांडालपतितभूतवायसेभ्योन्नं विकिरेत् ॥ ऐंद्रवारुणवायव्या याम्या
 नैऋतिकाश्च ये ॥ ते काकाः प्रतिगृह्णंतु भूम्यां पिंडं मयोद्भिन्नतम् ॥
 इति पितृयज्ञशेषेण दद्यात् ॥ वैवस्वतकुले जातौ द्वौ श्यामशबलौ
 शुनौ ॥ ताभ्यां पिंडो मया दत्तो रक्षेतां पथि मां सदा ॥ ये भूताः

प्रचरन्ति दिवानक्तं वलिमिच्छन्तो वितुदस्य त्रेष्ठाः ॥ तेभ्यो वलं पुष्टिकामो
ददामि मयि पुष्टिं पुष्टिपतिर्ददातु स्वाहा ॥ रात्रौ चैन्नक्तमिति त्रयादि-
ति शौनकोक्तश्चक्राकारः प्रयोगः ॥ प्रक्षालितपाणिपादः आचम्य गृहं
प्रविश्य ॥ शांतापृथिवीत्यादि जपित्वा विष्णुं स्मृत्वा कर्माप्स्येत् ॥
श्रीगणेशाय नमः ॥ अथ मनुष्ययज्ञः ॥ अतिथिभोजनपर्याप्तं षोड-
शग्रासमितं वा ग्रासचतुष्टयं वा ग्रासमितं वा द्वात्रिंशत् सनकादिमनुष्ये-
भ्यो हंतैति दद्यात् ॥ बहुषु भिक्षुकेष्वगतेष्वशक्तेन त्रिभ्यो ग्रास-
त्रयं देयम् ॥ ॥ इति मनुष्ययज्ञः ॥ ॥ ॥
श्रीगणेशाय नमः ॥ अथ सायंसंध्याप्रारंभः ॥ प्रातःकालवदाचमनं
प्राणायामं च कुर्यात् ॥ सायंसंध्या वृद्धा कृष्णा कृष्णवर्णा कृष्ण-
वस्त्रा कृष्णगंधा कृष्णमाल्यानुलेपना गरुडवाहना विष्णुदेवत्या आ-

हवनीयाङ्गुपस्थाना सामवेदसंहिता तृतीया विष्णुसंध्या सत्यवती-
नाम्नी ममोपात्तदुरितक्षयद्वारा श्रीपरमेश्वरप्रीत्यर्थं सायंसंध्योपास्ति
करिष्ये ॥ ततः अपःप्राशनमंत्रपर्यंतं प्रातःकालवत् ॥ अग्निश्चेतिमंत्रस्य
याज्ञवल्क्य उपनिषदऋषिः ॥ अग्निमन्युमन्युपतयो रात्रिश्च देवताः ॥
प्रकृतिश्छंदः ॥ मंत्राचमने विनियोगः ॥ ॐ अग्निश्चमामन्युश्चमन्युपत-
यश्चमन्युकृतेभ्यः ॥ पापेभ्योरक्षंताम् ॥ यदह्लापापमकार्ष ॥ मनसावा-
चहस्ताभ्यां ॥ पञ्चामुदरेणशिक्षा ॥ अहस्तदवलुंपतु ॥ यत्किंचदुरि-
तंमयि ॥ इदमहंमाममृतयोनौ ॥ सत्येज्योतिषिजुहोमिस्त्राहा ॥ आ-
चम्य ॥ प्रातःकालवत् नवऋग्भिः मार्जनं कृत्वा ॥ तथा गायत्रीमं-
त्रेण वरुणाय त्रिवारमर्ष्यं दत्त्वा ॥ असावादित्यो ब्रह्म ॥ द्विराच-
मनं प्राणायामं च कृत्वा ॥ प्रातःकालवत् दिग्बंधासनं षडंगं तथा च

गायत्रीजपः पुनश्च षडंगं कृत्वा यच्चिद्धित इति दशर्चामाजीगर्तिः
 शुनःशेषः सकृन्निमोवैश्वामित्रोदेवरातऋषिः ॥ वरुणो देवता ॥ गायत्री
 छंदः ॥ वरुणोपस्थाने वि० ॥ ॐ यच्चिद्धितेविशोयथाप्रदेववरुणव्रतं ॥
 मिनीमसिद्यविद्यवि ॥ मानोवधार्थहृलवेजिहीळानस्यरीरधः ॥ माहं-
 णानस्यमन्यवै ॥ विमृळीकार्यतेमनोरथीरश्चुनसंदितं ॥ गीर्भिवरुण-
 सीमहि ॥ पराहिमेविमन्यवःपतंतिवस्यइष्टये ॥ वयोनवसुतीरुपं ॥
 कदाक्षत्रश्रिचुंनरमावरुणंकरामहे ॥ मृळीकार्योरुचक्षसं ॥ १ ॥ तदित्स
 मानमाशातिवेनंतानप्रधुच्छतः ॥ धतत्रतायदाशुषे ॥ वेद्वयोवीनांपुद
 मंतरिक्षिणपततां ॥ वेदंनावःसंसुद्रियः ॥ वेदंमासोधृतव्रततोद्वादशप्र-
 जावतः ॥ वेद्वायडेपुजायते ॥ वेदुवातस्यवर्तनिमुरोऋष्वस्यबृहतः ॥
 वेद्वयेअध्यासते ॥ निर्षसादधृतव्रतोवरुणःपुस्त्या इ स्वा ॥ साम्राज्या

यसूक्तुः ॥ यांसदासर्वभूतानीतिसमासिपर्यंतप्रातःकालवत्कुर्यात् ॥
इति सायंसंध्या समाप्ता ॥

॥
श्रीगणेशाय नमः ॥ ॥ अथ यज्ञोपवीतसंस्कारविधिः ॥ द्विराचम्य
प्राणायामं कृत्वा देशकालौ संकीर्त्य श्रौतस्मार्तकर्मनुष्ठानसिद्धयर्थयज्ञोप
वीतसंस्कारमहंकरिष्ये ॥ यज्ञोपवीतं पलाशपर्णे निधाय ॥ ॐ आपोहि
ष्ठाम० जनयथाचनः ॥ हिरण्यवर्णाःशुचयःपावकायासुजातःकश्यपोया
स्विद्रः ॥ अग्नियागर्भेदधिरेविरूपास्तान्आपुःशंस्स्योनाभवंतु ॥ या
सांराज्रावरुणोयातिमध्येसत्यानूतेअवपश्यंजनानां ॥ मधुश्रुतःशुच
योयाःपावकास्तान्आपुःशंस्स्योनाभवंतु ॥ यासांद्दिवादिविकृण्वंतिभक्षं
याऽअंतरिक्षेबहुधाभवति ॥ याःपृथिवीपर्यसोदंतिशुक्रास्तान्आपुःशं
स्योनाभवंतु ॥ शिवेनमाचक्षुषापश्यतापः शिवयतितनुवोपस्पृशतत्वचं

मे॥सर्वोऽअग्नीऽरंप्सुषदोह्रुवेवोमयिवचोबलमोजोनिधत् ॥ पवमानः
 सुवर्जनः ॥ पवित्रेणविचर्षणिः ॥ यःपोतासपुनातुमा ॥ पुनंतुमादेवज
 नाः ॥ पुनंतुमनवोधिया ॥ पुनंतुविश्वआयवः ॥ जातवेदःपवित्रवत् ॥
 पवित्रेणपुनाहिमा ॥ शुक्लेणदिवदीधत् ॥ अग्नेकल्याकतूऽरनु ॥ यत्तेप
 वित्रमर्चिषि ॥ अग्नेविततमंतरा ॥ ब्रह्मतेनपुनीमहे ॥ उभाभ्यांदिवसवि
 तः ॥ पवित्रेणसवेनच ॥ इदंब्रह्मपुनीमहे ॥ वैश्वदेवीपुनतीदिव्यागात् ॥
 यस्यैवह्नीस्तनुवोवीतपृष्ठाः ॥ तयामदंतःसधमाद्येषु ॥ वयऽस्यामपत
 योरथीणां ॥ वैश्वानरोरश्मिभिर्मापुनातु ॥ वातःप्राणेनेषिरोमयोभूः ॥
 द्यावापृथिवीपयसापयोभिः ॥ ऋतावरीयज्ञियेमापुनीतां ॥ बृहद्भिः स
 वितस्तुभिः ॥ वर्षिष्ठैर्देवमन्मभिः ॥ अग्नेदक्षैःपुनाहिमा ॥ येनदेवाऽअ
 पुनत ॥ येनापोदिव्यंकशः ॥ तेनदिव्येनब्रह्मणा ॥ इदंब्रह्मपुनीमहे ॥

यः पावमानीरुधेति ॥ ऋषिभिः संभृतं रसं ॥ सर्वं सप्रतमं श्रुति ॥
स्वद्विंशतिरिधना ॥ पावमानीर्योऽअधेति ॥ ऋषिभिः संभृतं रसं ॥
तस्मै सरस्वती दुहे ॥ क्षीरं सर्पिर्मधूदकं ॥ पावमानीः स्वस्वयनीः ॥
सुदुघाहिपयस्वतीः ॥ ऋषिभिः संभृतं रसं ॥ ब्राह्मणेष्वमृतं हितं ॥
पावमानीदिशंतुनः ॥ इमं लोकमथोऽअमुं ॥ कामान्तसमर्थयंतुनः ॥
देवीद्वैः समाभृताः ॥ पावमानीः स्वस्वयनीः ॥ सुदुघाहिघृतश्रुतः ॥
ऋषिभिः संभृतं रसं ॥ ब्राह्मणेष्वमृतं हितं ॥ येन देवाः पवित्रेण ॥
आत्मानं पुनते सदा ॥ तेन सहस्रधारेण ॥ पावमान्यः पुनंतुमा ॥ ब्राह्म-
पत्यं पवित्रं ॥ शतौघामं हिरण्यं ॥ तेन ब्रह्मविदो वयं ॥ पूतं ब्रह्मपुनी
महे ॥ इंद्रः सुनीती सहमापुनातु ॥ सोमः स्वस्त्यावरुणः समीच्या ॥ यमो-
राजा प्रमृणाभिः पुनातुमा ॥ जातवैदामोर्जयं त्यापुनातु ॥ ॐ भूरुभिर्चपृथि

वीचमांच ॥ त्रींश्लोकान्त्सैवत्सरंच ॥ प्रजापतिस्त्वासादयतु ॥
 तयादिवतयांगिरुस्वह्रुवासीद ॥ भुवोवायुंचांतरिक्षंचमांच ॥ त्रींश्लो
 कान् ॥ प्रजापति ॥ तयादिवतयां ॥ स्वरादित्यंचदिवंचमांच ॥
 त्रींश्लोकान् ॥ प्रजापति ॥ तयादिवतयां ॥ भूर्भुवःसुर्वश्वं
 द्रमसंचदिशश्चमांच ॥ त्रींश्लोकान् ॥ प्रजापति ॥ तयादिव
 तयां ॥ ॐ कारं प्रथमतौ न्यसामि ॥ अग्निं द्वितीयतौ न्यसामि ॥
 नागांस्तृतीयतौ ॥ सोमं चतुर्थतौ ॥ पितृन्पंचमतौ ॥ प्रजा-
 पतिं षष्ठतौ ॥ वायुं सप्तमतौ ॥ सूर्यं अष्टमतौ ॥ विश्वान्देवान्-
 चमतौ न्यसामि ॥ ऋग्वेदं प्रथमदोरके न्यसामि । यजुर्वेदं द्विती-
 यदोरके न्यसामि । सामवेदं तृतीयदोरके न्यसामि । अथर्ववेदं प्र-
 त्थी न्यसामि । प्रतियज्ञोपवीतं दशगायत्रीमंत्रं जह्या । उद्दयंतमसु-

स्परिज्योतिष्पश्यत्तउत्तरंम् । देवदेवत्रासूर्यमगन्मज्योतिरुत्तमं ॥
 उद्यन्नद्येतिस्त्वभिः सूर्याय दर्शयित्वा । देवस्यत्वासवितुःप्रसुर्वैश्विनो-
 त्रीहुभ्यांपुष्णो हस्ताभ्यामग्नेस्तेजसा सूर्यस्य वर्चसेन्द्रस्येन्द्रियेणाभि-
 पिंचामि॥तत्सवितुर्वरेण्यभर्गोदेवस्यधीमहि । धियोयोनःप्रचोदयात् ॥
 इति त्रिस्ताडयेत् ॥ यज्ञोपवीतमितिमंत्रस्य परब्रह्मपरमात्मात्रिष्टुप् ।
 श्रौतस्मार्तकर्मामुष्ठानसिद्धयर्थयज्ञोपवीतधारणे विनियोगः । ॐ यज्ञो-
 पवीतं परमं पवित्रं प्रजापतेर्यत्सहजं पुरस्तात् । आयुष्यमश्र्यं प्रतिमुञ्च
 शुभ्रं यज्ञोपवीतं बलमस्तु तेजः । इति मंत्रेण प्रथमं दक्षिणबाहुमु-
 ळ्ढृत्य पश्चात् कण्ठे धारयेत् ॥ आचम्य ॥ समुद्रं गच्छ स्वाहा ।
 इति जीर्णयज्ञोपवीतं जले विसर्जयेत् ॥

॥ इति यज्ञोपवीतधारणविधिः ॥

॥ अथ देवेप्रारंभः ॥

श्रीगणेशाय नमः ॥ ॥ ॐ गणानां त्वागणपतिं हवामहे कविकवीनामुप
मश्रवंस्तमं ॥ ज्येष्ठराजं ब्रह्मणस्पतुर्आनः शृण्वन्नृत्तिभिः सीदुसा
दंनं ॥ ॥ नमो महद्भ्यो नमोऽर्भकेभ्यो नमो सुवभ्यो नमऽआशिनेभ्यः ॥
यजामि देवान्यदिशक्वाममाज्यायसुः शंसुमावृक्षि देवाः ॥ १ ॥ ममत्तुनः प
रिज्मावसुहर्षामुमत्तुवातोऽअपां वृषण्वान् ॥ शिश्रितमिन्द्रापर्वतायुवं नस्त
न्नो विश्वैर्वरिवस्थं तु देवाः ॥ २ ॥ कथातेऽअग्ने शूचयंतऽआयोर्देवा श्रुवा
जैभिराशुषाणाः ॥ उभेयत्तोकेतनयेदधानाः क्रुतस्युसामन्नणयंत देवाः
॥ ३ ॥ यज्ञेन यज्ञमयजंत देवास्ता निधर्माणि प्रथमान्यासन् ॥ तेहनाकं

१ ॐ गणा० नमो मम कथा यज्ञे परा त्वेरा उमा उत । तव दिव दंसा त्रिरु नापा अत्र कोव
त्वम ॥ मूर्धा नाभिं तेनो यैके अस्मे परि प्रया प्रेभि । अनृ गृभ्या सम ब्रह्म सद्यो इदं वपद् क्रमान् ॥

महिमानःसचंतयत्रपूर्वसाध्याःसंतिद्विवाः ॥ ४ ॥ पराशुभ्राऽअयासौय
व्यासाधारण्येवमरुतोमिमिक्षुः ॥ नरोदसीऽअपनुदंतघोरानुषंतघृधंस
ख्यायद्विवाः ॥ ५ ॥ त्वेरायंइंद्रतोशतमाःप्रणेतारःकस्यचिद्वतायोः ॥
तेपुणोमरुतोमृळ्यंतुयेस्मापुरागातूयंतीवद्वेवाः ॥ ६ ॥ उभाशंसानया
मामविष्टामुभेमामूतीऽअवसासचेतां ॥ भूरिचिदुर्यःसुदास्तरायेषामदं
तऽइपयेमदेवाः ॥ ७ ॥ उत्तर्नईमरुतोवृद्धसेनास्मद्रादसीसमनसःस
दंतु ॥ पृषदश्वासोवनयोनरथारिशार्दसोमित्रयुजोनेदेवाः ॥ ८ ॥ तव
स्यामपुरुहीरस्यशर्मश्चुरुशंसस्यवरुणप्रणेतः ॥ श्यंनःपुत्राऽअदितेरद
ब्धाऽअभिक्षमध्वंचुज्यायेदेवाः ॥ ९ ॥ द्विवश्रिदातेरुचयंतरोकऽउषो
विभातीरनुभासिपूर्वाः ॥ अपोयदंमउशश्रुवनेषुहेतुंमद्रस्यपनयंतद्वे
वाः ॥ १० ॥ शंसामुहामिंद्रयस्मिन्विन्धाऽआकृष्टयःसोमुपाःकाममव्य

यज्ञानांसदंनरथीणामुहामाहावमभिसंनवंत् ॥ वैश्वानरंरथ्यमध्वराणां
 यज्ञस्यैकेतुंजनयंतदेवाः ॥ १८ ॥ तेनोरायोद्युमतोवाजंवतोदांतारोभू
 तनृवतःपुरुक्षोः ॥ दशस्यंतोदिव्याःपार्थिवासोर्गोजाताऽअप्यामृळता
 चदेवाः ॥ १९ ॥ एकैचज्जमामहिनोऽअहिमायादिवोजजिह्विरेऽअपांस
 धस्ये ॥ तेऽअसन्धमिषयेविश्वमायुःक्षपडस्वावरिवस्यंतुदेवाः ॥ २० ॥
 असेरुद्रमिहनापर्वतासोवृत्रहत्येभरहूतौसजोषाः ॥ यःशंसतेस्तुवते
 धायिपुञ्जइंद्रज्येष्ठाऽअस्माँऽअवंतुदेवाः ॥ २१ ॥ परिप्रथन्वेन्द्रायसोम
 स्वादुर्मिनायपूष्णेभगाय ॥ इंद्रस्तेसोमसुतस्यपियाःऋत्वेदक्षायविश्वे
 चदेवाः ॥ २२ ॥ प्रयाजान्मेऽअनुयाजांश्चकेवलानूर्जस्वंतंहविषोदत्त
 भागं ॥ घृतंचापांपुरुषंचौषधीनामग्नेश्चदीर्घमायुरस्तुदेवाः ॥ २३ ॥
 ऐभिर्देवेषुष्ण्यापौस्यानियेभिरौक्षेहूत्रहत्यायवज्जी ॥ यैकर्मणःक्रियमा

णस्यमुक्त्वाकृतेकर्ममुदजायंतदेवाः ॥ २४ ॥ अनृक्षराऋजवःसंतुपंथायै
 भिःसखायोर्यतिनोवरेयं ॥ समर्थमासंभगोनोनिनीयात्संजास्पत्यंसु
 यर्ममस्तुदेवाः ॥ २५ ॥ गृष्णामितेसौभगत्वायुहस्तंमथापत्याजरदं
 प्तिर्यथासः ॥ भगोऽअर्यमासवित्तापुरंधिर्मह्यंत्वाद्गर्हापत्यायदेवाः
 ॥ २६ ॥ समस्मिन्जायमानऽआसत्माउतेमवर्धन्नृच्युःस्वर्गृताः ॥ महे
 यत्वापुरुषवोरणायावर्धयन्दस्युहत्यायदेवाः ॥ २७ ॥ ब्रह्मचारीचरति
 वेविपद्भिःसदेवानांभवत्येकमंगं ॥ तेनजायामन्वविदुद्बृहस्पतिःसोमै
 ननीतांजुह्वन्ब्रदेवाः ॥ २८ ॥ सद्योजातोव्यमिमीतयुज्ञामभिर्देवाना
 मभवत्पुरोगाः ॥ अस्यहोतुःप्रदिश्युतस्यवाचिस्वाहाकृतंहुविरदंतुदे
 वाः ॥ २९ ॥ इदंतेपात्रंसनवित्तमिन्द्रपित्रासोममेनाशतकतो ॥ पूर्णऽ
 आह्रवोमदिरस्यमध्वोर्यविश्वऽइदंभिहर्षतिदेवाः ॥ ३० ॥ ॐजातवै

दसेसुनवामसोममरातीयतोनिदंहातिवेदः ॥ सनःषर्षदतिदुर्गणिचि
श्वानावेवसिंधुदुरितात्यग्निः ॥ ॐत्र्यंबकंयजामहेसुगंधिपुष्टिवर्धनं ॥
उर्वारुकमिवबंधनान्मृत्योर्मुक्षीयमामृतात् ॥ ॐगौरीमिमायसलिला
नितक्षत्येकपदीद्विपदीसाचतुष्पदी ॥ अष्टापदीनवपदीवभूवुषीसहस्रा
क्षरापरमेव्योमन् ॥ ॐसक्तुमिवतितउनापुनंतोयत्रधीरामनसावाचम
कृत ॥ अत्रासखायःसूर्यानिजानतेभद्रैषांलक्ष्मीनिहिताधिवाचि ॥
ॐप्रणोदिवीसरंस्वतीवाजेभिर्वाजिनीवती ॥ धीनामंवित्र्यंवतु ॥ ॐ
यागूर्योसिनीवालीयाराकायासरंस्वती ॥ इंद्राणीमह्मकृतयेवरुणानी
स्वस्तये ॥ ॐनिपुसीद्गणपतेगणेषुत्वामहूर्विप्रतमंकवीनां ॥ नऽऋ
तेत्वत्कियतेकिंचनारेमहामुर्कमंधवंचित्रमर्च ॥ ॐआतूनंइंद्रक्षुमंतंचि
त्रंश्राभंसंशृभाय ॥ महाहस्तीदक्षिणेन ॥ ॐवषट्तेविष्णवासआकृणो

मित्त्नैजुषस्वशिपिष्टहृव्यं ॥ वर्धतुत्वासुष्टुतयोगिरोमियंपातस्व
 स्तिभिःसदानः ॥ ॐराजाधिराजायप्रसहस्राहिने ॥ नमोवियंवैश्रव
 णायकुर्महे ॥ समेकामान्कामकामायमह्यं ॥ कामेश्वरोवैश्रवणोददा
 तु ॥ कुत्रेरायवैश्रवणाय ॥ महाराजायनमः ॥ ॐस्वस्ति ॥ साम्राज्यं
 भौज्यंस्वाराज्यंवैराज्यं पारमैष्ठ्यंराज्यंमाहाराज्यमाधिपत्यमयं समंत
 पर्यायीस्थात्सार्वभौमःसार्वायुषआंतादापरार्धात् पृथिव्यैसमुद्रपर्यता
 याएकराळिति ॥ तदुच्येयःश्लोकौभिगीतोमरुतःपरिवेष्टारोमरुत्तस्या
 वसन्गृहे ॥ आविक्षितस्यकामप्रैर्विश्वेदेवाःसुभासदइति ॥ योवैतांत्र
 ह्यणोवेद अमृतैनामृतांपुरीं ॥ तस्मैब्रह्मचर्ब्रह्माच आयुःकीर्तिप्रजादं
 दुः ॥ ॐविश्वतंश्वक्षुरुतविश्वतोमुखोविश्वतोबाहुुरुतविश्वतंस्पात् ॥
 संवाहुभ्यांधर्मतिसंपतंत्रैर्धावाभूमिजिनयन्देवएकः ॥ संसृष्टंधनंमुभयं

समाकृतमसभ्यैदत्तांवरुणश्वमन्युः ॥ भियंदधानाहृदयेषुशत्रवःपरा
जितासोअपुनिलयंतां ॥ त्रिनयनमभिसुखनिःसृताभिमांयइहपठेत्प्र
यतश्चसदाद्विजः ॥ सभवतिधनधान्यपशुपुत्रकीर्तिमानतुलंचसुखंसम
श्रुतेदिवीतिदिवीति ॥ ॐ नारायणायविद्महेवासुदेवायधीमहि ॥ तन्नो
विष्णुःप्रचोदयात् ॥ ॐ तत्पुरुषायविद्महे महादेवायधीमहि ॥ तन्नोरुद्रः
प्रचोदयात् ॥ ॐ एकं दुताय विद्महे वक्रतुंडायधीमहि ॥ तन्नोदंतीप्रचो
दयात् ॥ ॐ भास्कराय विद्महे महद्द्यूतिकरायधीमहि ॥ तन्नोआदित्यः
प्रचोदयात् ॥ ॐ महालक्ष्मीच विद्महे विष्णुपुत्रीचधीमहि ॥ तन्नोलक्ष्मीः
प्रचोदयात् ॥ ॥ ॥

॥ अथ रुद्रः ॥

हरिः ॐ ॥ इडदिवृहर्मनुयज्ञनीर्वृहस्पतिरुक्थामुदानिशसिषद्विर्वृदे

वाःसूक्तवाचः पृथिविमातृर्माहि ॥ सीर्मेधुमनिष्येमधुजनिष्येमधुव
 क्ष्यामिमधुवदिष्यामि मधुमतीदिवेभ्योवाक्मुद्यास ॥ शुश्रूषेप्यामनूष्ये
 भ्यस्तंमद्विवाअवंतुशोभायैपितरोनुमदंतु ॥ ॐ शांतिःशांतिःशांतिः ॥
 ॐ नमस्तेरुद्रमन्थवडतोतइषवेनमः । नमस्तेअस्तुधन्वनिवाहुभ्यामुत
 तेनमः । यातइषुःशिवतमाशिवंबुभूर्वतेधनुः । शिवाशरुव्यायातवृत
 यानोरुद्रमृडय । यातेरुद्रशिवातनूरधोरपोपकाशिनी । तयानस्तनुवा
 शंतमयागिरिशंताभिचाकशीहि । यामिधुगिरिशंतहस्तेविभुर्भ्यस्तवे ।
 शिवांगिरित्रुतांकुरुमाहि ॥ सीःपुरुषंजगत् । शिवेनवचसात्वागिरिशा
 च्छावदामसि ॥ यथानुःसर्वमिज्जगदयक्ष्म ॥ सुमनाअसत् । अर्धवोच
 दधिवुक्ताप्रथमोदिव्योभिषक् । अही ॥ श्रुसवीज्जंभयन्त्सर्वाश्रयातुघ्ना
 न्यः । असौयस्ताच्चोअरुणउतवभुःसुमंगलः । येचेमा ॥ रुद्राअभितोदि

क्षुश्रिताःसहस्रशोषैषा ५हेडईमहे । असौयोवसपतिनीलप्रीवोविलो
 हितः । उतैनंगोपाअदृशन्नदृशश्चुदद्वार्यः । उतैनंविश्वाभूतानिसदृष्टोमृ
 ड्यातिनः । नमोअस्तुनीलप्रीवायसहस्राक्षार्थमीदृषे । अथोयेअस्यस
 ल्वानोहंतेभ्योकरंनमः । प्रमुंचुधन्वनस्त्वमुभयोरालियोज्या । याश्चते
 हस्तइपवःपराताभगवोवप । अवृतत्युधनुस्त्व ५सहस्राक्षशतेषुधे ॥
 निशीर्थशल्यानांमुखाशिवोनःसुमनाभव । विज्यंधनुःकपर्दिनोविशाल्यो
 वार्णवा ५उत । अनेशन्नस्येपवआशुरस्यनिषुंगार्थिः । यातेहितिमीदृष्टम
 हस्तेवभूर्वतेधनुः । तयास्मान्चिश्चतस्त्वमयक्ष्मयापरि०भुज । नमस्तेअ
 स्वायुधायानाततायधृष्णवे । उभाभ्यामुततेनमोवाहुभ्यांतवधन्वने ।
 परितेधन्वनेहेतिरस्मान्दृणकुविश्वतः । अथोयइषुधिस्तवारेअस्मन्निधे
 हितं ॥ १ ॥ नमोहिरण्यवाहवेसेनान्येदिशांचुपतयेनमोनमोवृक्षेभ्योहरि

केशेभ्यः पशूनां पतये नमो नमः सस्पर्जरायुत्वर्षीमते पथीनां पतये नमो न
मौ च म्लुशाय विव्याधिने नानां पतये नमो नमो हरि केशायो पव्वीतिने पुष्टा
नां पतये नमो नमो भुवस्थ हेत्यै जगतां पतये नमो नमो रुद्राया तता विने क्षेत्रा
णां पतये नमो नमः सुताया हृत्याय वनां पतये नमो नमो रोहिताय स्थपत
ये वृक्षाणां पतये नमो नमो मंत्रिणे वाणिजाय कक्षाणां पतये नमो नमो भुवंत
ये वारिवस्कृतायो पथीनां पतये नमो नमो उच्चैर्घोषाया क्रुदयते पत्तीनां पतये
नमो नमः कृत्स्नवीताय धावते सल्वनां पतये नमः ॥ २ ॥ नमः सहमानाय नि
व्याधिने ऽआव्याधिनीनां पतये नमो नमः ककुभाय निषुंगिणे स्तेनानां पत
ये नमो नमो निषुंगिणऽइधुधिमते तस्कराणां पतये नमो नमो वचते परिवच
ते स्तायूनां पतये नमो नमो निचैरेव परिचुरायारण्यानां पतये नमो नमः सु
क्राविभ्यो जिघांससद्भ्यो सुष्णतां पतये नमो नमो सिमद्भ्यो नक्रुचरद्भ्यः प्रकृ

तानांपतयेनमो नमउष्णीषिणेगिरिचरार्थकुलुंचानापतयेनमोनमइषुम
द्भोधन्वाविभ्यश्चवोनमो नमआतन्वानेभ्यःप्रतिदधानेभ्यश्चवोनमोनम
आयच्छद्भोविसृजद्भश्चवोनमोनमोस्यद्भोविध्यद्भश्चवोनमो नमआसी
नेभ्यःशयनिभ्यश्चवोनमोनमःस्वपद्भोजाग्रद्भश्चवोनमो नमस्तिष्ठद्भो
धार्बद्भश्चवोनमोनमःसुभाभ्यःसुभापतिभ्यश्चवोनमो नमोअश्वेभ्योऽश्व
पतिभ्यश्चवोनमः ॥ ३ ॥ नमआव्याधिनीभ्योविविध्यंतीभ्यश्चवोनमो
नमउर्गणाभ्यस्तु ५हृतीभ्यश्चवोनमो नमोर्गत्सेभ्योर्गुत्सपतिभ्यश्चवो
नमोनमोत्रातेभ्योत्रातपतिभ्यश्चवोनमो नमोर्गणेभ्योर्गणपतिभ्यश्चवो
नमोनमोविरूपेभ्योविरूपेभ्यश्चवोनमो नमोमहद्भःक्षुल्लकेभ्यश्चवोन
मोनमोर्धिभ्योर्धेभ्यश्चवोनमोनमोर्थेभ्योर्थपतिभ्यश्चवोनमो नमः
सेनाभ्यःसेनानिभ्यश्चवोनमो नमःक्षतृभ्यःसंग्रहीतृभ्यश्चवोनमोनमस्त

क्षम्योरथकारेभ्यश्चवोनमो नमःकुलालेभ्यःकर्मीरेभ्यश्चवोनमो नमःपुं
जिष्टेभ्योनिपादेभ्यश्चवोनमोनमइषुकृद्भ्योधन्वकृद्भ्यश्चवोनमो नमोमृग
शुभ्यःश्वनिभ्यश्चवोनमो नमःश्वभ्यःश्वपतिभ्यश्चवोनमः ॥ ४ ॥ नमोभ
वार्यचरुद्रार्थचनमःशर्वार्यचपशुपतयेच नमोनीलग्रीवार्यचशितिकंठा
यचनमःकपर्दिनेचव्युत्केशायचनमःसहस्राक्षार्यचशतर्धन्वनेच नमो
गिरिशायचशिपिविष्टार्यचनमोमीढुष्टमार्यचेपुमतेच नमोह्रस्वार्यचवा
मनार्यचनमोदृहृतेचवर्षीयसेचनमोवृद्धार्यचसंलृध्वनेच नमोअत्रियाय
चप्रथमार्यच नमआशवेचाजिरार्यचनमःशीघ्रियायचशीभ्यायचनम
कुम्भीयचावस्वन्यायचनमःस्रोतस्यायचद्वीप्यायच ॥५॥ नमोज्येष्ठाय
चकनिष्ठार्यच नमःपूर्वजायचापरजायचनमोमध्यमार्यचापगल्भार्यच
नमोजघ्न्यायचबुधियायचनमः सोभ्यायचप्रतिसुर्यायचनमोयाभ्याय

चक्ष्म्याय च नमः उर्वर्याय च खल्यार्याय च नमः श्लोक्याय च अवसान्याय च नमः
मोवन्याय च कक्ष्याय च नमः श्रवाय च प्रतिश्रवाय च नमः आशुषेणाय च
शूरथाय च नमः शूराय च अवभिदुते च नमो वभिणे च वरूथिने च नमो विल्मि
ने च कवचिने च नमः श्रुताय च श्रुतसेनाय च ॥ ६ ॥ नमो दुंदुभ्याय च अहन्न्या
य च नमो धृष्णवे च प्रमशाय च नमो दूताय च प्रहिताय च नमो निषंगिणे च
पुधिमते च नमस्तीक्ष्णवे चायुधिने च नमः स्वायुधाय च सुधन्वने च नमः
सुत्याय च पथ्याय च नमः काढ्याय च नीप्याय च नमः सूद्याय च सरस्याय च
नमो नादाय च वैशताय च नमः कूप्याय च अवध्याय च नमो वप्याय च वृष्या
य च नमो मेघ्याय च विद्युत्याय च नमः इन्द्रियाय च तप्याय च नमो वात्याय च
रेष्मियाय च नमो वास्तव्याय च वास्तुपाय च ॥ ७ ॥ नमः सोमाय च रुद्रा
य च नमस्ताम्राय चारुणाय च नमः शंगाय च पशुपतये च नमः उग्राय च भी

मायचनमोअत्रेवुधार्यचदूरेवुधार्यच नमोहृत्रेचहनीयसेचनमोवृक्षेभ्यो
हरिकेशेभ्योनमस्तारायनमःशंभवेचमयोभवेच नमःशंकरायचमयस्क
रायचनमःशिवायचशिवतरायचनमस्तीर्थ्यायच कूल्यायचनमःपार्या
यचावार्यायचनमःप्रतरणायचोतरणायच नमआतार्यायचालाधायच
नमःशण्ड्यायचफेन्यायचनमःसिकत्यायचप्रवाह्यायच ॥ ८ ॥ नमइरि
प्यायचप्रपुथ्यायचनमःकिंशिलायचक्षयणायच नमःकपर्दिनेचपुल
स्तयेचनमोगोष्मायचगृह्यायचनमस्तल्प्यायचगेह्यायचनमः क्राट्याय
चगङ्गरेष्ठायचनमोह्रदुध्यायचनिवेप्यायचनमःपांशुव्यायचरजस्था
यचनमःशुष्क्यायचहरिल्यायचनमोलोप्यायचोलप्यायचनमकुर्व्याय
चसुम्न्यायचनमःपुण्यायचपर्णश्यायच नमोपगुरमाणायचाभिज्ञते
चनमआखिलदुतेचप्रखिलदुतेच नमोवःकिरिकेभ्योदिवान्नाहृदयेभ्यो

नमोविक्षीणकेभ्योनमोविचिन्वत्केभ्यो नमआनिहृतेभ्योनमआमीवत्के
 भ्यः ॥ ९ ॥ द्रापेअंधसस्पतेदरिद्रंनीललोहित । एषांपुरुषाणामेषांप
 शूनांमाभेमरिणोएषांकिंचनाममत् । यातेरुद्रशिवातनूःशिवाविश्वाह
 भेषजी ॥ शिवारुद्रस्थभेषजीतयानोमृडजीवसे ॥ इमांरुद्रायतवसे
 कपर्दिनेक्षयद्वीरायप्रभरामहेमति । यथानुःशमसद्विपदेचतुष्पदेविश्वंपु
 ष्टंग्रामेअस्मिन्ननातुरं । मृडानोरुद्रोतनोमयस्कृधिक्षयद्वीरायनमसावि
 धेमते । यच्छंचयोश्चमनुरायजेपितातदश्यामतवरुद्रप्रणीतौ । मानो
 महांतमुतमानोअर्भकं मानुक्षंतमुतमानुडक्षितं । मानोवधीःपितरंमो
 तमातरंप्रियामानस्तनुवोरुद्ररीरिषः । मानस्तोकितनयेमानुआयुषिमा
 नेगोधुमानोअश्वपुरीरिषः । वीरान्मानोरुद्रमामितोवधीर्हृविष्मंतोन
 मसाविधेमते । आरात्तेगोघ्नउतपूरुषधेक्षयद्वीरायसुभ्रमस्मेतेअस्तु ।

रक्षाचनोअधिचदेवब्रूह्यधाचनःशर्मयच्छद्विवर्हीः । स्तुहिश्रुतंगर्तिस
 दंयुवानंमृगंभीममुपहृलुमुग्रं । मृडाजरिनेरुद्रस्तवानोअन्यतेअस्म
 न्निवंपंतुसेनाः । परिणोरुद्रस्थेहेतिवृणकुपरित्वेषस्थदुर्मतिरघायोः ।
 अर्वस्थिरामधवद्भ्यस्तनुष्वमीढ्वस्तोकायुतनयायमृडय । मीढ्वष्टमशि
 र्वतमशिवोनःसुमनाभव । परमेवृक्षआयुधंनिधायकृत्तिवसानुआचर
 पिनाकंविभ्रदागहि । विकिरिद्विविलौहितनमस्तेअस्तुभगवः । यास्ते
 सहस्रंहेतयोऽन्यमस्मन्निवंपंतुताः । सहस्राणिसहस्रधावाहुवोस्तव
 हेतयः । तासामीशानोभगवःपराचीनामुखाकृधि ॥ १० ॥ सह
 स्वाणिसहस्रशोयेरुद्राअधिभूम्यां । तेषांसहस्रयोजनेवृधन्वानितन्म
 सि । अस्मिन्महत्थर्णवैदतरिक्षेभवाअधि । नीलग्रीवाःशितिकंठाःश
 र्वाअधःक्षमाचराः । नीलग्रीवाःशितिकंठादिवरुद्रालपश्रिताः । येव

क्षेपुस्रिपजरानीलश्रीवाविलोहिताः । येभूतानामधिपतयोविशिखासः
कपर्दिनः । येअन्नपुविविध्वंतिपात्रेषुपिबतोजनान् । येपृथापथिरक्षय
ऐलवृदायव्युर्धः । येतीर्थानिप्रचरतिसृकावंतोनिषुंगिणः । यएतावंतश्च
भयासश्चदिशोरुद्रावितस्थिरे ॥ तेषासहस्रयोजनेवधन्वानितन्म
सि । नमोरुद्रेभ्योयेपृथिव्यंयैतरिक्षेयेद्विविषामन्नवातोवृषमिषवस्ते
भ्यो दशप्राचीर्दशदक्षिणादशप्रतीचीर्दशोदीचीर्दशोर्ध्वास्तेभ्योनम
स्तेनोमृडयंतुतेयंद्विष्मोयश्चनोद्विष्टितंवोजंभेदधामि ॥११॥ ॐ अन्ना
विष्णुसृजोर्षसेमावर्धंतुवांगिरः । द्युमैवजिभिरागतं । वाजश्चमेप्रसु
वश्चमेप्रयतिश्चमेप्रसितिश्चमेधीतिश्चमेक्रतुश्चमे स्वरश्चमेश्लोकश्चमेश्रा
वश्चमेश्रुतिश्चमेज्योतिश्चमेसुवश्चमेप्राणश्चमेपानश्चमेव्यानश्चमेसुश्चमे
चित्तंचमआर्धीतंचमेवाक्चमेमनश्चमेचक्षुश्चमेश्रोत्रंचमेदक्षश्चमेबलंच

म॒ओ॒र्ज॒श्र॒मे॒स॒ह॒श्र॒म॒आ॒यु॒श्र॒मे॒ ज॒र॒र्चि॒म॒आ॒त्मा॒च॒मे॒त॒नू॒श्र॒मे॒श॒र्म॒च॒मे॒व॒र्म॒
च॒र्मे॒गा॒नि॒च॒मे॒स्थानि॒च॒मे॒परू॒ष॒चि॒च॒मे॒शरी॒राणि॒च॒मे ॥ १ ॥ ज्यैष्ठ्यं
च॒म॒आ॒धि॒प॒त्यं॒च॒मे॒स॒न्यु॒श्र॒मे॒भा॒र्म॒श्र॒मे॒म॒श्र॒मे॒ग्भ॒श्र॒मे॒जे॒मा॒च॒मे॒ म॒हि॒मा
च॒मे॒व॒रि॒मा॒च॒मे॒ प्र॒थि॒मा॒च॒मे॒व॒ष्मा॒च॒मे॒द्रा॒घु॒या॒च॒मे॒ वृ॒द्धं॒च॒मे॒वृ॒द्धि॒श्र॒मे॒सु
त्यं॒च॒मे॒श्र॒द्धा॒च॒मे॒ज॒ग॒च्च॒मे॒घ॒नं॒च॒मे॒व॒श॒श्र॒मे॒ त्वि॒षि॒श्र॒मे॒क्री॒डा॒च॒मे॒मो॒दं
श्र॒मे॒जा॒तं॒च॒मे॒ज॒नि॒ष्य॒मा॒णं॒च॒मे॒सू॒क्तं॒च॒मे॒सु॒कृतं॒च॒मे॒ वित्तं॒च॒मे॒वे॒द्यं॒च॒मे॒भ
तं॒च॒मे॒भ॒वि॒ष्य॒च्च॒मे॒सु॒गं॒च॒मे॒ सु॒प॒थं॒च॒म॒ऋ॒द्धं॒च॒मे॒ऋ॒द्धि॒श्र॒मे॒कृ॒तं॒च॒मे॒कृ॒त्ति॒श्र॒
मे॒मु॒ति॒श्र॒मे॒सु॒म॒ति॒श्र॒मे ॥ २ ॥ शं॒च॒मे॒म॒य॒श्र॒मे॒प्रि॒यं॒च॒मे॒नु॒का॒म॒श्र॒मे॒का॒म
श्र॒मे॒सी॒म॒नु॒स॒श्र॒मे॒भ॒द्रं॒च॒मे॒श्रे॒य॒श्र॒मे॒व॒स्य॒श्र॒मे॒य॒श॒श्र॒मे॒ भ॒ग॒श्र॒मे॒द्र॒वि॒णं॒च
मे॒य॒ता॒च॒मे॒वृ॒ता॒च॒मे॒क्षे॒म॒श्र॒मे॒ घृ॒ति॒श्र॒मे॒वि॒श्वं॒च॒मे॒म॒ह॒श्र॒मे॒सं॒वि॒च्च॒मे॒ज्ञा॒त्रं॒च
मे॒सू॒श्र॒मे॒प्र॒सू॒श्र॒मे॒सी॒रं॒च॒मे॒ल॒य॒श्र॒मे॒ऋ॒तं॒च॒मे॒मृ॒तं॒च॒मे॒यु॒क्षं॒च॒मे॒ना॒म॒य॒च्च

मेजीवातुश्चमेदीर्घायुत्वंचमेनमित्रंचमेभयंचमेसुगंचमेशयनंचमेस
षाचमेसुदिनंचमे ॥ ३ ॥ ऊर्ध्वमेसुनृताचमेपयश्चमेरसश्चमेघृतंचमे
मधुचमेसग्धिश्चमेसर्पीतिश्चमे कृषिश्चमेवृष्टिश्चमेजैत्रंचमौर्द्ध्वंचमे
रयिश्चमेरायश्चमेपुष्टंचमेविभुचमेप्रभुचमेबहुचमे भूयश्चमेपू
र्णंचमेपूर्णतरंचमेक्षितिश्चमेकूर्यवाश्चमेद्वंचमेक्षुच्चमेव्रीहयश्चमेयवाश्च
मेमार्षाश्चमेतिलाश्चमेमुद्गाश्चमेखल्वाश्चमेगोधूमाश्चमेमसुराश्चमे प्रियं
गवश्चमेणवश्चमेश्यामाकाश्चमेनीवारश्चमे ॥ ४ ॥ अश्माचमेसृत्तिका
चमेगिरयश्चमेपर्वताश्चमेसिकताश्चमे वनस्पतयश्चमेहिरण्यंचमेयश्चमे
सीसंचमेत्रपुश्चमेश्यामंचमेलोहंचमेद्विश्चमेआपश्चमे वीरुधश्चमओष
धयश्चमेकृष्टपुच्यंचमेकृष्टपुच्यंचमेग्राम्याश्चमे पशवआरुण्याश्चयेज्ञेन
कल्पंतां विसंचमेवितिश्चमेभूतंचमेभूतिश्चमे वसुचमेवसतिश्चमेकर्मच

मे शक्तिश्चमेथश्चमएमश्चमइतिश्चमेगतिश्चमे ॥ ५ ॥ अग्निश्चमइंद्रश्च
मेसोमश्चमइंद्रश्चमेसविताचमइंद्रश्चमे सरस्वतीचमइंद्रश्चमेपुषाचमइं
द्रश्चमेवृहस्पतिश्चमइंद्रश्चमे मित्रश्चमइंद्रश्चमेवरुणश्चमइंद्रश्चमेत्वष्टा
चमइंद्रश्चमेधाताचमइंद्रश्चमेविष्णुश्चमइंद्रश्चमैश्विनौचमइंद्रश्चमे मरु
तश्चमइंद्रश्चमेविश्वेचमेदेवाइंद्रश्चमे पृथिवीचमइंद्रश्चमेतरिक्षंचमइंद्र
श्चमेद्यौश्चमइंद्रश्चमेदिशश्चमइंद्रश्चमेमर्धाचमइंद्रश्चमे प्रजापतिश्चम
इंद्रश्चमे ॥६॥ अ०शुश्चमेरिमश्चमेदाभ्यश्चमेधिपतिश्चमउपा०शुश्च
मेतर्यामश्चमेऐंद्रवायुवश्चमेमैत्रावरुणश्चमआश्विनश्चमे प्रतिप्रस्थान
श्चमेऋक्श्चमेमूंथीचंसआग्रयणश्चमेचैश्वदेवश्चमे ध्रुवश्चमेवैश्वानरश्चम
ऋतुग्रहाश्चमेतिग्राह्याश्चमऐंद्राक्षश्चमेवैश्वदेवश्चमे मरुत्वृतीयाश्चमेमा
इंद्रश्चमआदित्यश्चमे सावित्रश्चमेसारस्वतश्चमेपौष्णश्चमेपालीवृतश्च

मेहारियोजनश्रमे ॥ ७ ॥ इध्मश्रमेवहिंश्रमेवेदिश्रमेधिष्णिग्याश्रमेस्तु
चश्रमेचमसाश्रमेग्रावाणश्रमे स्वरवश्रमउपरवाश्रमेधिषवणेचमेद्रो
षकलशश्रमेवायव्यानिचमेपूतभृच्चमआधवनीयश्रम आशीघंचमेह
विधानंचमेग्रहाश्रमेसदश्रमेपुरोडाशाश्रमेपचताश्रमेवभुथश्रमेस्वगा
कारश्रमे ॥ ८ ॥ अग्निश्रमेघर्मश्रमेकश्रमेसूर्यश्रमेप्राणश्रमेश्रमेधश्र
मेपृथिवीचमेऽदितिश्रमेदितिश्रमेद्यौश्रमेशक्ररीरंगुलयोदिशश्रमेयज्ञे
नकल्पतामृक्चमेसामचमेस्तोमश्रमेयजुश्रमे व्रीक्षाचमेतपश्रमऋतु
श्रमेव्रतंचमेहोरात्रयोर्वृष्ट्याबृहद्रथतरेचमेयज्ञेनकल्पेतां ॥ ९ ॥ गर्भा
श्रमे वत्साश्रमेत्र्यविश्रमेत्र्यवीचमेदित्यवाट्चमेदित्यौहीचमेपंचावि
श्रमेपंचावीचमेत्रिवत्सश्रमेत्रिवत्साचमे तुर्यवाट्चमेतुर्यौहीचमेपष्टवा
च्चमेपष्टौहीचमउक्षाचमेवशाचमऋषुमश्रमेवेहच्चमेऽनड्वान्चमेधेनुश्रम

आयुर्ग्यज्ञेनकल्पतां प्राणोयज्ञेनकल्पतामपुनोयज्ञेनकल्पतां व्यानोयज्ञे
 नकल्पतांचक्षुर्ग्यज्ञेनकल्पतां श्रोत्रोयज्ञेनकल्पतां मनोयज्ञेनकल्पतां वा
 ग्यज्ञेनकल्पतामात्मायज्ञेनकल्पतां यज्ञोयज्ञेनकल्पतां ॥ १० ॥ एकाच
 मेतिस्त्रयमेपंचचमेसप्तचमेनवचमएकादशचमे त्रयोदशचमेपंचदश
 चमेसप्तदशचमेनवदशचमएकविंशतिश्चमेत्रयोविंशतिश्चमे पंच
 विंशतिश्चमे सप्तविंशतिश्चमेनवविंशतिश्चमएकत्रिंशच्चमेत्रय
 त्त्रिंशच्चमेचतस्रश्चमेष्टींचमेद्वादशचमे षोडशचमेविंशतिश्चमेचतु
 र्विंशतिश्चमेष्टाविंशतिश्चमे द्वात्रिंशच्चमेषट्त्रिंशच्चमेचत्वारिं
 शच्चमे चतुश्चत्वारिंशच्चमेऽष्टाचत्वारिंशच्चमेवाजंश्चप्रसवश्चापिज
 श्चक्रतुश्चसुवश्च मूर्धाचव्यश्चिश्चयश्चात्यायुनश्चांत्यश्चभौवुनश्चभुवन्श्चा
 धिपतिश्च ॥ ११ ॥ इडादेवहर्मनु० ॥

॥ अथ त्रिसुपर्णप्रारंभः ॥

श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीसरस्वत्यैनमः ॥ श्रीगुरुभ्यो नमः ॥ ॐ ब्रह्ममे
तुमां ॥ मधुमेतुमां ॥ ब्रह्ममेवमधुमेतुमां ॥ यास्तेसोमप्रजावत्सोभिसो
अहं ॥ दुःष्वन्नहंदुरुःषह ॥ यास्तेसोमप्राणांस्तान्जुहोमि ॥ त्रिसुपर्ण
मयाचितं ब्राह्मणाय दद्यात् ॥ ब्रह्महत्यां वा एतेर्घ्नति ॥ यद्ब्राह्मणास्त्रिसु
पर्णं पठति ॥ तेसोमं प्राप्नुवति ॥ आसहस्रात्पुंक्तिं पुनति ॥ ॐ ब्रह्ममे
धया ॥ मधुमेधया ॥ ब्रह्ममेवमधुमेधया ॥ अध्यानो देवसवितः प्रजाव
त्सावीः सौमगं ॥ परादुःष्वन्नियं सुव ॥ विश्वानि देवसवितर्दुरितानि प
रसुव ॥ यद्ब्रह्मन्मआसुव ॥ मधुवाताः क्रतायते मधुक्षरं तिसिंधवः ॥
माध्वीर्नः सुत्वोर्षधीः ॥ मधुनक्तमुतोषसिमधुमत्पाथिव ॥ रजः ॥ मधु
द्यौरस्तुनः पिता ॥ मधुमाज्ञो वनस्पतिर्मधुमां अस्तुसूर्यः ॥ माध्वीर्गा

यो भवंतुनः ॥ यद्दुर्मंत्रिसुपर्णमयाचितं ब्राह्मणाय दद्यात् ॥ अणुहत्या
 वा एते भवति ॥ ये ब्राह्मणास्त्रिसुपर्णपठन्ति ॥ ते सोमं प्राप्नुवंति ॥ आस
 ह्रस्वात्पुंक्तिपुनन्ति ॥ ॐ ब्रह्ममेधवा ॥ मधुमेधवा ॥ ब्रह्ममेवमधुमेधवा ॥
 ब्रह्मादेवानां पद्भवीः कवीनामृषिर्विप्राणां महिषो मृगाणां ॥ इये नो गृध्राणां
 स्वधित्तिर्वनानां सोमः प्रवित्रमत्येतिरेभन् ॥ इंसः शुचिषड्सुरं त
 रिक्षुसन्धोतविद्विपदतिथिदुरोणसत् ॥ नृषद्वरुसदंतसब्धोमसदुब्जागो
 जाऋतजा अद्रिजाऋतं बृहत् ॥ ऋचेत्वारुचेत्वासमित्त्ववंतिसुरितोन
 धेनाः ॥ अंतर्दुदामनसापयमानाः ॥ घृतस्य धाराऽअभिचाकशीमि ॥
 हिरण्ययोर्वितसोमध्य आसा ॥ तस्मिन्सुपर्णो मधुकृत्कुलायी भजन्नास्ते
 मधुदेवताभ्यः ॥ तस्यासते हरयः सप्ततीरैस्वधां दुहानाऽअमृतस्य धारा ॥
 यद्दुर्मंत्रिसुपर्णमयाचितं ब्राह्मणाय दद्यात् ॥ वीरुहत्या वा एते भवति ॥ ये

ब्राह्मणास्त्रिसुपर्णपठन्ति ॥ तेसोमंप्राप्नुवंति ॥ आसहस्वात्पंक्तिपुन
 ति ॥ अंतस्थैवविदुषोयज्ञास्यात्मायजमानःश्रद्धापत्नीशरीरमिध्मसुरो
 वेदिलोमानिवर्हिर्वदः शिखाहृदयंपूपःकामआज्यमन्युः पशुस्तपोभिर्द
 मःशमयितादक्षिणावाग्धोताप्राणउद्गाता चक्षुरध्वयुर्मनोब्रह्माश्रोत्रम
 न्नीचावद्भिर्यतेसादीक्षा यदश्नातितद्धविर्यल्पिवत्तितदस्यसोमपानं यद्रम
 तेतदुपसदो यत्संचरत्युपविशत्युत्तिष्ठतेचसंप्रवर्ग्या यन्मुखंतदाहवनी
 यो याव्याहृतिराहुतिर्यदस्यविज्ञानंतज्जुहोति यत्सायंप्रातरत्तितत्समि
 धंयत्प्रातर्मध्यंदिनंसायंचतानिसर्वनानि येअहोरात्रेतेदेशपूर्णमासौ
 र्धमासाश्चमासाश्च्युते चातुर्मास्थानियत्कृतवस्तेपशुबंधायेसंवत्सराश्च
 परिवत्सराश्चतेहर्गुणाः सर्ववेदुसंवाप्तत्सत्रंयन्मरणंतदवृथ्युत्तद्वैज
 रामर्थमग्निहोत्रंसुत्रं यत्पुंधविद्वानुदुगयनेप्रमीयतेदेवानमिवमहिमानं

गत्वादित्यस्यसायुज्यंगच्छत्यथ योदक्षिणेप्रभीयतेपितृणामेवमहिमानं
 गत्वा चंद्रमसुःसायुज्यसलोकंतामामोत्येतौ वैसूर्याचंद्रमसोर्महिमा
 नौब्राह्मणोविद्वानभिजयति तस्माद्ब्रह्मणो महिमानमाप्नोति तस्माद्ब्रह्मणो
 महिमानंम् ॥ संहनववतु ॥ संहनौभुनक्तु ॥ सहवीर्यंकरवावहै ॥
 तेजस्विनावर्धीतमस्तुमाविद्विषुवहै ॥ ॐशांतिःशांतिःशांतिः ॥ इति
 त्रिसुपर्णसमाप्तं ॥ ॥ ॥

॥ अथ विष्णुसूक्तप्रारंभः ॥

श्रीगणेशाय नमः ॥ ॥ श्रीगुरुभ्यो नमः ॥ हरिःॐम् ॥ विष्णोर्नुकंवी
 र्यीणिप्रवोच्यःपार्थिवानिविमुमेरजांसि ॥ योअस्कभायुदुत्तरंसुधस्थंवि
 चक्रम्णाणस्त्रेधोरुगायः ॥ प्रतद्विष्णुस्तवतेवीर्येणमृगोनभीमःकुचरोणि
 रिषाः ॥ यस्योरुपुत्रिपुत्रिकर्मणेष्वधिक्षियंतिभुवनानि विश्वा ॥ प्रविष्ण

वेऽप्यमेतुमन्मगिरिक्षित्तरुगायायवृष्णे ॥ यद्दुदं दीर्घप्रयतंसघस्थमे
 कोविममेत्रिभिरित्पुदेभिः ॥ यस्यत्रीपूर्णमधुनापदान्यक्षीयमाणस्वध
 यामदति ॥ यडत्रिधातुपृथिवीमृतद्यामेकोदाधारभुवनान्निविश्वा ॥ त
 दस्यप्रियमभिपाथौअश्यांनरोयत्रदेवयवोमदति ॥ उरुकमस्यसहिंव
 धुरित्थाविष्णोःपुदेपरुमेमध्वउत्सः ॥ तावांवास्तून्युश्मसिगमंध्यैयत्र
 गावोभूरिशृंगाअयासः ॥ अत्राहुतदुंरुगायस्यवृष्णःपरुमंपुदमवभाति
 भूरि ॥ १ ॥ प्रवःपांतमंधसोधियायतेमहेशूरायविष्णवेचार्चत ॥ या
 सानुनिपर्वतानामदाभ्यामहस्तस्थतुरर्वतेवसाधुना ॥ त्वेषमित्थासमरं
 णंशिमौवतोरिंद्राविष्णूसुतपावामुरुष्यति ॥ यामर्त्यायप्रतिधीयमान
 मित्कृशानोरस्तुरसनामुरुष्यथः ॥ ताईवर्धतिमह्यस्यपौंस्यंनिमातरा
 नयतिरेतसेभूजे ॥ दधातिपुत्रोवंपरंपितुर्नामतृतीयमधिरोचनेद्रिवः ॥

तत्तदिदस्यपैस्त्र्यगुणीमसीनस्यत्रातुरवृकस्यमीहृषः ॥ यःपाथिवानि
 त्रिभिरिद्विगामभिरुरुकमिष्टोरुगायार्थजीवसे ॥ द्वेइदस्यक्रमणेस्वह
 शौभिल्यायमत्वौभुरण्यति ॥ तृतीयमस्यनकिरादधर्षतिवयश्चनपुत
 अंतःपत्त्रिणः ॥ चतुर्भिःसाकंनवतिचनार्मभिश्चक्रंनवृत्तंव्यतीरवीवि
 पत् ॥ बृहच्छरीरोविमिमानुक्रकभिर्युवाकुमारःप्रत्येत्याह्वं ॥ २ ॥ भ
 वासित्रोनशेव्योघृतासुतिविभूतद्युन्नएवयाडसुप्रथाः ॥ अधातिविष्णो
 विदुपाचिदध्वःस्तोमोयज्ञश्रुराध्योहृविष्मता ॥ यःपुर्व्यार्थवेधसेनवीय
 सेसुमज्जानयेविष्णवेददाशति ॥ योजातमस्यमहतोमहित्रवत्सेदुश्रवो
 भिर्युज्यंचिदुभ्यसत् ॥ तमुस्तोतारःपुर्व्यथथाविदक्रतस्यगर्भेजनुषापि
 पतंन ॥ आस्यजानंतोनामचिद्विवक्तनमहस्तेविष्णोसुमतिंभजामहे ॥
 तमस्यराजावरुणस्तामश्चिनाकतुंसर्चतमारुतस्यवेधसः ॥ द्वाधारुदक्ष

सुत्तममहर्विद्व्रजं च विष्णुः सखिवोऽअपोर्णते ॥ आथोविवायसचथाय
 देव्यइंद्रायविष्णुः सुकृतसुकृतरः ॥ वेधाअजिन्वत्रिषधस्थआथमृत
 स्थभागेयजमानमाभजत् ॥ ३ ॥ इति विष्णुसूक्तं समाप्तं ॥ ॥
 श्रीगणेशाय नमः ॥ अथ श्रीसूक्तप्रारंभः ॥ हिरण्यवर्णामिति पंचदश
 र्चस्यसूक्तस्य आनंदकर्मचिह्नीतंदिरासुताऋषयः ॥ श्रीदेवता ॥ आ
 द्यास्तिस्त्रीनुष्टुभः ॥ चतुर्थीबृहती ॥ पंचमीषष्ठ्यौत्रिष्टुभौ ॥ ततो
 ष्टावनुष्टुभः ॥ अंत्याप्रस्तारपंक्तिः ॥ जपेविनियोगः ॥ हरिःॐम् ॥ हिर
 ण्यवर्णाहरिणीसुवर्णरजतस्रजां ॥ चंद्रांहिरण्मयीलक्ष्मीजातवेदोममा
 बह ॥ तांमआवहजातवेदोलक्ष्मीमनपगामिनीं ॥ यस्यांहिरण्यंविदेयं
 गामभ्यंपुरुषानहं ॥ अश्वपूर्वोरथमध्याहृस्तिनादप्रबोधिनीं ॥ श्रियंदे
 वीमुपह्वये श्रीमींद्रेवीजुषतां ॥ कुंसास्मितांहिरण्यप्राकारांमार्द्रांज्वलं

तीतृसांतुर्पयती ॥ पद्मेस्थितापद्मवर्णतामिहोपह्वयेश्रियं ॥ चंद्रांप्र
 भासांयशसाज्वलतींश्रियंलोकेदेवजुष्टासुदारां ॥ तांपद्मिनीमीशरणम
 हंप्रपद्येऽलक्ष्मीर्भिनश्यतांत्वांबुणे ॥ १ ॥ आदित्यवर्णेत्पुसोधिजातो
 वनस्पतिस्तंबवृक्षोथविल्वः ॥ तस्यफलानितपुसानुदंतुमायांतरायाश्च
 बाह्याअलक्ष्मीः ॥ उपैतुमादेवसखःकीर्तिश्रमणिनासह ॥ प्रादुर्भतोस्मि
 राष्ट्रेस्मिन्नकीर्तिमृद्धिदुदातुमे ॥ क्षुत्पिपासामलंज्येष्टामलक्ष्मीनाशया
 म्यहं ॥ अभंतिमसमृद्धिचसर्वानिणुदमेगृहात् ॥ गंधद्वारांदुराधर्षानि
 त्यपुष्टांकरीपिणीं ॥ ईश्वरींसर्वभूतानांतामिहोपह्वयेश्रियं ॥ मनसःका
 ममाकृतिवाचःसुत्यमंशीमहि ॥ पशूनारूपमन्नस्थमयिश्रीःश्रयतांयशः
 ॥ २ ॥ कर्दमेनप्रजाभूतामयिसंभवकर्म ॥ श्रियंवासयमेकुलेमातरं
 पद्ममालिनीं ॥ आपःस्रजंतुस्त्रिगंधानिचिह्नीतंवसमेगृहे ॥ निचदेवी

मातरंश्रियंवांसयमेकुले ॥ आद्रांपुष्करिणींपुष्टिसुवर्णां हिममालिनीं ॥
 सूर्यांहिरण्मयींलक्ष्मींजातवेदोमआवह ॥ आद्रांपुष्करिणींयष्टिंपिंगलां
 पद्ममालिनीं ॥ चद्रांहिरण्मयींलक्ष्मींजातवेदोमआवह ॥ तांमआवह
 जातवेदो लक्ष्मीमनपगामिनीं ॥ यस्यांहिरण्यं प्रभूतंगवोद्वास्योश्चान्
 विदेयंपुरुषानहं ॥ ३ ॥ यःशुचिःप्रयतोभूत्वाजुहुयोदाज्यमन्वहं ॥
 सूक्तंपंचदशर्चंचश्रीकामःसततंजपेत् ॥ पद्माननेपद्मलक्ष्मीपद्मसं
 भवे ॥ तन्मैभजसिपद्माक्षीयेनसौख्यंलभाम्यहं ॥ अश्वदायैगोद्वायैधन
 दायैमुहाधने ॥ धनंमेलभताद्रिविसर्वकामांश्चदेहिमे ॥ पद्माननेपद्मवि
 पद्मपत्रेपद्मप्रियेपद्मदलायताक्षि ॥ विश्वप्रियेविश्वमनोनुकूलेत्वत्पादपु
 ङ्गमयिसंनिधत्स्व ॥ पुत्रपौत्रधनंधान्यंहस्त्यश्चादिगुवेरथं ॥ प्रजानां
 भवसीमाताआयुष्मंतकरोतुमे ॥ धनमग्निर्धनंवायुर्धनंसूर्यो धनंवसुः ॥

धनमिन्द्रोष्टहस्पतिर्वरुणंधनमस्तुमे ॥ वैनतेयसोमंपिबसोमंपिबतुवृ
 त्रहा ॥ सोमंधनस्यसोमिनोमह्यंददतुसोमिनः ॥ नक्रोधोनचमात्स्यं
 नलोभौनाशुभार्मतिः ॥ भवतिष्ठतपुण्यानांभक्तानांश्रीसूक्तंजपेत् ॥
 सरसिजनिलयेसरोजहस्तेधवलतरांशुकगंधमाल्यशोभे ॥ भगवतिह
 रिवल्लभेमनोज्ञेत्रिभुवनभूतिकरिप्रसीदमह्यं ॥ विष्णुपुत्रीक्षमाद्विमीमाध
 वीमाधवप्रियां ॥ लक्ष्मीप्रियसखीद्विवांनमाम्यंच्युतवल्लभां ॥ महाल
 क्ष्मीचविद्महेविष्णुपुत्रीचधीमहि ॥ तन्नोलक्ष्मीःप्रचोदयात् ॥ श्रीचर्च
 स्वमारुप्यमारोग्यमाविधात्शोभमानमह्ययत् ॥ धनंध्यान्यंपुशुंवल्लुपु
 त्रलाभंशतसंवत्सरंद्वीर्घमारुः ॥ श्रीसूक्तं समाप्तम् ॥

श्रीगणेशाय नमः ॥ ॥ अथ गणपत्यथर्वशीर्षं व्याख्यास्यामः ॥ ॐ नम
 स्तेगणपतये ॥ त्वमेवप्रत्यक्षंतत्त्वमसि ॥ त्वमेवकेवलंकर्तासि ॥ त्वमे

वकेवलं धर्तासि ॥ त्वमेवकेवलं हर्तासि ॥ त्वमेव सर्वं खल्विदं ब्रह्मासि ॥
 त्वं साक्षादात्मासि नित्यं ॥ १ ॥ ऋतं वच्मि ॥ सत्यं वच्मि ॥ २ ॥ अवत्वं मां ॥ अव
 वक्तारं ॥ अवश्रोतारं ॥ अवदातारं ॥ अवधातारं ॥ अवानूचानमवशि
 ष्यं ॥ अवपश्चात्तात् ॥ अवपुरस्तात् ॥ अवोत्तरात्तात् ॥ अवदक्षिणात्तात् ॥
 अवचोर्ध्वात्तात् ॥ अवाधरात्तात् ॥ सर्वतो मां पाहि पाहिसमंतात् ॥ ३ ॥
 त्वं वाञ्छायस्त्वं चिन्मयः ॥ त्वमानंदमयस्त्वं ब्रह्ममयः ॥ त्वंसच्चिदानंदद्वि
 तीयोसि ॥ त्वंप्रत्यक्षं ब्रह्मासि ॥ त्वं ज्ञानमयो विज्ञानमयोसि ॥ ४ ॥ सर्वजग
 दिदंत्वत्तो जायते ॥ सर्वजगदिदंत्वत्तस्तिष्ठति ॥ सर्वजगदिदंत्वयिल
 यमेज्यति ॥ सर्वजगदिदंत्वयिप्रत्येति ॥ त्वं भूमिरापो नलो निलो नभः ॥
 त्वंचत्वारिवाक्पदानि ॥ ५ ॥ त्वंगुणत्रयातीतः ॥ त्वंकालत्रयातीतः ॥ त्वंदे
 हत्रयातीतः ॥ त्वंमूलाधारस्थितोसि नित्यं ॥ त्वंशक्तित्रयात्मकः ॥ त्वां

योगिनोऽध्यायंतिनित्यं ॥ त्वं ब्रह्मा त्वं विष्णुस्त्वं रुद्रस्त्वमिन्द्रस्त्वमग्निस्त्वं
 वायुस्त्वं सूर्यस्त्वं चंद्रमास्त्वं ब्रह्मभूर्भुवः स्वरोम् ॥६॥ गणादिपूर्वसुच्चार्यं च
 णादिदत्तदन्तरं ॥ अनुस्वारः परतरः ॥ अर्धदुलसितं ॥ तारेण रुद्धं ॥ एत
 त्त्वमनुस्वरूपं ॥ गकारः पूर्वरूपं ॥ अकारो मध्यमरूपं ॥ अनुस्वारश्चां
 त्यरूपं ॥ विदुः रुत्तररूपं ॥ नादः संधानं ॥ संहितासंधिः ॥ सैषा गणे
 शविद्या ॥ गणकऋषिः ॥ निवृद्गायत्रीछंदः ॥ गणपतिर्देवता ॥ ॐ गं
 गणपतये नमः ॥७॥ एकदंताय विद्महे चक्रतुंडाय धीमहि ॥ तन्नो दंती प्रचो
 दयात् ॥८॥ एकदंतं चतुर्हस्तं पाशमं कुशधारिणम् ॥ रदं च वरदं हस्तैर्विभ्रा
 णं मूपकध्वजम् ॥ रक्तं लंबोदरं शूर्पकर्णं कंकरक्तवाससं ॥ रक्तगंधानुलिप्तां
 गं रक्तपुष्पैः सुपूजितम् ॥ भक्तानुं कं पि न देवं जगत्कारणमच्युतं ॥ आविर्भू
 तं च सृष्टया दौ प्रकृतेः पुरुषात्परं ॥ एवं ध्यायति यो नित्यं स योगी धीगिनां च

रः ॥९॥ नमोऽत्रातपतये नमोगणपतये नमः प्रमथपतये नमस्ते अस्तु लंबोद
 रायै कदंताय विघ्ननाशिने शिवसुताय श्रीवरदमूर्तये नमः ॥ १० ॥ एतदथर्व
 शीर्षयोधीते ॥ स ब्रह्मभूयाय कल्पते ॥ स सर्वविघ्नैर्न बाध्यते ॥ स सर्वतः सुख
 मेधते ॥ संपंचमहापापात्प्रमुच्यते ॥ सायमधीयानो दिवसकृतं पापं ना
 शयति ॥ प्रातरधीयानो रात्रिकृतं पापं नाशयति ॥ सायं प्रातः प्रयुजानो
 अपापो भवति ॥ सर्वत्राधीयानो पवित्रो भवति ॥ धर्मार्थकाममोक्षं च वि
 दति ॥ इदमथर्वशीर्षमशिष्याय न देयं ॥ यो यदि मोहाद्दास्यति ॥ स पापी
 यान् भवति ॥ सहस्रावर्तनात् ॥ यं यं काममधीते ॥ तं तमेनेन साधयेत् ॥ ११ ॥
 अनेन गणपतिमभिषिचति ॥ स वाग्मी भवति ॥ चतुर्थ्यामनश्चन्द्रजपति ॥
 स विद्यावान् भवति ॥ इत्यथर्वणवाक्यं ॥ ब्रह्माद्याचरणं विद्यात् ॥ न वि
 भेतिकदाचनेति ॥ १२ ॥ यो दुर्वाङ्मुखैर्यजति ॥ सर्वैश्रवणोपमो भवति ॥ यो ला

जैर्यजति ॥ सयशोवान्भवति ॥ समेधावान्भवति ॥ योमोदकसहस्रेण
 यजति ॥ सवाञ्छितफलमवाप्नोति ॥ यःसाज्यसमिद्धिर्यजति ॥ ससर्वैल
 भतेससर्वैलभते ॥ अष्टौब्राह्मणान्ससम्यग्राहयित्वासूर्यवर्चस्वीभवति ॥
 सूर्यग्रहेमहानद्यां प्रतिमासंनिधौवाजह्वा सिद्धमंत्रोभवति ॥ महा
 विघ्नात्प्रमुच्यते ॥ महादोषात्प्रमुच्यते ॥ महापापात्प्रमुच्यते ॥ ससर्व
 विद्भवतिससर्वविद्भवति ॥ यएवंवेद ॥ इत्युपनिषत् ॥ ॐ तन्मामव
 तु ॥ तद्वक्तारमवतु ॥ अवतु माम् ॥ अवतु वक्तारं ॥ १३ ॥ ॐ शान्तिः शान्तिः
 शान्तिः ॥ ॥ इति गणपत्यथर्वशीर्षे समाप्तम् ॥

इदं पुस्तकं पणशीकरोपाह्वलक्ष्मणसर्मतनुजनुया वासुदेवसर्मणा संशोधितं तद्य मुंबय्यां पांडुरंग जायजी
 भेषिभिः स्वीये निर्णयसागरालयेऽङ्कनयत्रालये मुद्रयित्वा प्रकाशितम् ।

शकः १८५६, सन १९३५.

Publisher — Pandurang Jawsji,
 Printer:—Ramchandra Yeshu Shedge,

at the "Nirnay-sagar" Press,
 20-23, Kolbhat Lane, Bombay.

॥ इति ऋग्वेदीयनित्यविधिः समाप्तः ॥

॥ अथ ऋग्वेदीयदेवप्रारंभः ॥

मूल्यं १ आणकाः.

श्रीगणेशाय नमः ॥ ॥ ॐ गणानां त्वागणपतिं हवामहे कविकवीनामुप
मश्रवस्तमं ॥ ज्येष्ठराजं ब्रह्मणं ब्रह्मणस्पत आनः शृण्वन्नृत्तिभिः सीदसा
दंनं ॥ ॥ नमो महद्भ्यो नमोऽर्भकेभ्यो नमो युवभ्यो नमोऽआशिनेभ्यः ॥
यजामि देवान्यदिशं कर्वाममाज्यार्यसुः शंसमामवृद्धिदेवाः ॥ १ ॥ मम तु नः प
रिज्मावसहर्मि मचुवातोऽअपां वृषण्वान् ॥ शिशितीति मिद्रापर्वतायुवंनस्त
न्नो विथैव रिषस्यं तु देवाः ॥ २ ॥ कथार्तेऽअभे शूचयंतऽआयोर्देवा श्रुवा
जेभिराशुपाणाः ॥ उभेयसोकेतनयेदधानाऽस्तस्य सामं ब्रणयंत देवाः
॥ ३ ॥ यज्ञेन युज्ञमयं जंत देवास्ता निधर्माणि प्रथमान्यासन् ॥ तेहनाकं
महिमानः संचंत यत्र पूर्वसाध्याः संति देवाः ॥ ४ ॥ पराशुभ्राऽअयासौ य
व्यासाधारण्येव मरुतो मिमिक्षुः ॥ नरोद्सीऽअपनुदंत घोराजुपंत वृधंस
ख्यायंति वाः ॥ ५ ॥ त्वेरायं इंद्रतो शतं माः प्रगेतारः कस्य चिहतायोः ॥

तेपुणोमुरुतोमृळयंतुयेस्मापुरागातयंतीवेदेवाः ॥ ६ ॥ उभाशंसानय्या
 मामधिष्टामुभेमामतीऽअवसासचेतां ॥ भूरिचिदुर्यःसुदास्तरायेषामदं
 तऽइषयेमदेवाः ॥ ७ ॥ उतनईमुरुतोवृद्धसेनास्मद्रोदसीसर्मनसःस
 दंतु ॥ पृषदश्वासोवनयोनरथारिशदसोमित्रयुजोनेदेवाः ॥ ८ ॥ तव
 स्यामपुरुवीरस्यशर्मन्नुशंसस्यवरुणप्रणेतः ॥ ययनःपुत्राऽअदितेरद
 ब्धाऽअभिक्षमध्वंयुज्यायदेवाः ॥ ९ ॥ दिवाश्विदातेरुचयंतरोकाऽउषो
 विभातीरनुभासिपूर्वाः ॥ अपोयदमउशधग्वनेषुहोतुमद्रस्यपनयंतद
 वाः ॥ १० ॥ शंसामुहामिंद्रयस्मिन्विश्वऽआकृष्टयःसोमपाःकाममव्य
 न् ॥ यंसुकतुंधिषणेविभवतष्टंघ्ननंवृत्राणांजनयंतदेवाः ॥ ११ ॥ त्रिरु
 त्तमादूणशारोचनानित्रयोराजंत्यसुहस्यवीराः ॥ ऋतावानऽइषिराद
 लभासुस्त्रिरादिवोविदथेसंतुदेवाः ॥ १२ ॥ नापाभूतनवोतीतृषामानि

दशस्ताण्डभयोयज्ञेऽअस्मिन् ॥ समिद्रेणमदथसंमरुद्धिःसंराजभीरब्रधे
 ग्रोयदेवाः ॥ १३ ॥ अप्रतीतो जयति संधनानि प्रतिजन्या न्युतया सज
 न्या ॥ अवस्यवेयोवरिवः कृणोति ब्रह्मणो राज्ञा तमवंति देवाः ॥ १४ ॥ को
 वस्त्रा तावसत्रः को वरूता धारवाभूमिऽअदि त्रेत्रासीथानः ॥ सहीयसोवरु
 णमित्रमर्तात्कोवो ध्वरेवरिवोधाति देवाः ॥ १५ ॥ त्वमपोयद्वेत्तुर्वशा
 थारमयः सुदुधाः पारइंद्र ॥ उग्रमेयात्तमवहो ह्यकुत्संसं ह्यद्वा मुशना रंतदे
 वाः ॥ १६ ॥ मूर्धानं दिवोऽअरुति पृथिव्या वै श्वानरमृतऽआजातमग्नि ॥
 कुविसुआजमतिथिजनानामासन्नापात्रं जनयंत देवाः ॥ १७ ॥ नाभि
 युज्ञानांसदं नरयीणां महामाहावमभिसंनवंत ॥ वैश्वानरं रथ्यमध्वराणां
 युज्ञस्य केतुं जनयंत देवाः ॥ १८ ॥ तेनोरायोद्युमतो वाजवतो द्वातारो भू
 तनृपतः पुरुक्षोः ॥ दशस्यंतो दिव्याः पार्थिवा सो गेजाऽअप्यामृता

चदेवाः ॥ १९ ॥ येकेचज्जामहिनोऽअहिमायादिवोजडिरेऽअपांस
 धस्थे ॥ तेऽअसम्यमिषयेविश्वमायुःक्षपुस्रावखिस्वतुदेवाः ॥ २० ॥
 असेरुद्रामेहनापर्वतासोवृत्रहत्येभरहूतौसजोषाः ॥ यःशंसतेस्तुवते
 धारिपञ्चइंद्रज्येष्ठाऽअस्मौअंवतुदेवाः ॥ २१ ॥ परिप्रधन्वेद्रायसोम
 स्वादुर्मित्रायपण्णेभगाय ॥ इंद्रस्तेसोमसुतस्यपेयाःकल्वेदक्षायविश्वे
 चदेवाः ॥ २२ ॥ प्रयाजान्मेऽअनुयाजांश्चकेवलानूजस्वतंहविषोदत्त
 भागं ॥ घृतंचापांपुरुषंचौषधीनामग्नेश्वदीर्घमायुरस्तुदेवाः ॥ २३ ॥
 ऐभिर्ददेवृष्ण्यापौस्थानियेभिरीक्षहृत्रहत्यायवजी ॥ येकर्मणःक्रियमा
 णस्यमुक्त्तःतेकर्ममुदंजायंतदेवाः ॥ २४ ॥ अनुक्षराऋजवःसंतुपंथाये
 भिःसखायोयंतिनोवरेयं ॥ समर्युमासंभगौनोनिनीयात्संजास्पृथंसु
 यममस्तुदेवाः ॥ २५ ॥ गृष्णामितेसौभगत्वायुहस्तंमयापत्याजरद

द्विर्यथासः ॥ भगोऽअर्थमासवित्तापुरंधिर्मह्यत्वाद्गुर्गहंपत्यायदेवाः
 ॥ २६ ॥ समस्मिन्जार्थमानऽआसतुशाउतेमवर्धन्नद्य १ स्वर्गूताः ॥ महे
 यत्त्वापुखरवोरणाथार्धयंदस्युहत्यायदेवाः ॥ २७ ॥ ब्रह्मचारीचरति
 वेविपाद्विपःसदेवानाभवत्येकमंगं ॥ तेनजायामन्वविदुद्बृहस्पतिःसोमे
 ननीतांजुक्कंनदेवाः ॥ २८ ॥ सद्योजातोव्यमिमीतयज्ञमग्निर्देवाना
 मभवत्पुरोगाः ॥ अस्यहोतुःप्रदिर्युतस्यवाचिस्वाहाकृतंहविरंदंतुदे
 वाः ॥ २९ ॥ इदंतेपात्रंसनवित्तमिद्रूपिवासोममेनाशतक्रतो ॥ पूर्णऽ
 आहावोमद्विरस्यमध्योयंविथ्वऽइदंभिहयंतिदेवाः ॥ ३० ॥ ॐजातवे
 दसेसुनवामुसोममरातीयतोनिदहात्तिवेदः ॥ सनःपर्षदातिदुर्गाणिवि
 श्वानावेवसिंधुदुरितात्यग्निः ॥ ॐत्र्यंबकंयजामहेसुगंधिषुष्टिवर्धनं ॥
 उर्वारुकमिववर्धनान्मृत्योर्मुक्षीयमामृतात् ॥ ॐगौरीभिमामयसलिला

नितक्षत्येकपदीद्विपदीसाचतुष्पदी ॥ अष्टापदीनवपदीवभ्रुषीसहस्रा
क्षरापरमेव्योमन् ॥ ॐसक्तुमिवृत्तितउनापुनंतोयत्रधीरामनसावाचम
कृत ॥ अत्रासखायःसख्यानिजानतेभद्रेषालक्ष्मीनिहिताधिवाचि ॥
ॐप्रणोद्वीसरस्वतीवाजेभिर्वाजिनीवती ॥ धीनामविच्यवतु ॥ ॐ
यागंगूर्यासिनीवालीयाराकायासरस्वती ॥ इंद्राणीमह्नुतयैवरुणानी
स्वस्तये ॥ ॐनिपुर्सीदगणपतेगणेषुत्वामाहुर्विप्रतमंकवीनां ॥ नऽऋ
तेत्वत्क्रियतेकिचनारेमहामकमघवांचित्रमंच ॥ ॐआतूनइंद्रक्षुमंतंचि
त्रग्राभंसंगृभाय ॥ महाहृस्तीदक्षिणेन ॥ ॐवषट्तेविष्णवासासआकृणो
मितन्मेजुपस्वशिशिविष्टहृव्यं ॥ वर्धतुत्वामुष्टुतयोरिरोमियुयंपातस्य
स्तिभिःसदानः ॥ ॐराजाधिराजायप्रसह्यसाहिनै ॥ नमोव्यवैश्रव
णायकुर्भहे ॥ समेकामान्कामकामायमह्यं ॥ कामेश्वरोवैश्रवणोददा

तु ॥ कुवेरार्थवैश्रवणार्थ ॥ महाराजायुनमः ॥ ॐ स्वस्ति ॥ साम्राज्यं
 मीज्यं स्वाराज्यं वैराज्यं पारमेष्ठ्यं राज्यं माहाराज्यं माधिपत्यमयं समंत
 पर्यायीत्यात्सार्थमौमः सार्वायुष आंतादापराधात् ॥ पृथिव्यै समुद्रपर्यन्ता
 याएकराळिति ॥ तदुप्येषः श्लोकैभिगीतो मरुतः परिविष्टारो मरुत्तस्या
 वसनगृहे ॥ आविक्षितस्य कामप्रेर्विश्वेदेवाः सुभासंदइति ॥ योवैतांत्र
 ह्मणोवेदअमृतेनामृतांपुरीं ॥ तस्मै ब्रह्मचव्रह्माच आयुः कीर्तिं प्रजांद
 दुः ॥ ॐ विश्वतंश्चक्षुरुत विश्वतो मुखो विश्वतो वाङ्मरुत विश्वतं सपात् ॥
 संवाङ्म्यां धर्मति संपत्त्रैर्ध्यावाभूर्मीजनयन्देव एकः ॥ संसृष्टं धनं मूढं
 समाकृतं मूढं स्मभ्यं देवां वरुणश्च मन्युः ॥ भियं दधाना हृदयेषु शत्रवः परा
 जिता सोऽपि निलयंतां ॥ त्रिनयनमभिमुखनिःसृता मिमांय इह पठेत्प्र
 यतश्च सदा द्विजः ॥ स भवति धनधान्यपशुपुत्रकीर्तिमानमतुलंच सुखंस

मश्रुतेदिवीतिदिवीति ॥ अ० नारायणाय विद्महे वासुदेवाय धीमहि ॥ तं नो
 विष्णुः प्रचोदयात् ॥ तत्पुरुषाय विद्महे महादेवाय धीमहि ॥ तं नो रुद्रः
 प्रचोदयात् ॥ एकदंताय विद्महे वक्रतुंडाय धीमहि ॥ तं नो दंती प्रचो
 दयात् ॥ भास्कराय विद्महे महद्व्युतिकराय धीमहि ॥ तं नो आदित्यः
 प्रचोदयात् ॥ महालक्ष्मी च विद्महे विष्णुपत्नी च धीमहि ॥ तं नो लक्ष्मीः
 प्रचोदयात् ॥

इदं पुस्तकं मुंय्यां पांडुरंग जावजी इत्येतैः स्त्रीये “निर्णयसागरा” ख्ययंत्रे
 मुद्रयित्वा प्रकाशितं । शके १८४५. सन १९२३.

Publisher Pandurang Jawaji } at the Virnaya-sagar Press,
 Printer Katschandra Yasa Shedge } ०३ Kolbbat Lane, Bombay

॥ इति ऋग्वेदीयदेवे मंत्राः समाप्ताः ॥

॥ अथ हिरण्यकेशीया त्रिकालसंख्या ॥

मूल्यं १ आणकः।

१

अथ विभूतिधारणमंत्रः ॥

श्रीगणेशाय नमः ॥ (हस्ते भस्म जलं च गृहीत्वा) ॐ ईशानःसर्वविद्या
नामीश्वरःसर्वभूतानां ब्रह्माधिपतिर्ब्रह्मणोधिपतिर्ब्रह्माशिवोमैअस्तुस
दाशिवोम् ॥ शिरसि ॥ ॐ तत्पुरुषाय विद्महे महादेवाय धीमहि ॥ तन्नो रुद्रः
प्रचोदयात् ॥ मुखे ॥ ॐ अघोरैर्भ्यो थघोरैर्भ्यो घोरतरैर्भ्यः ॥ सर्वेभ्यः
सर्वशर्भ्यो नमस्ते अस्तुरुद्ररूपेभ्यः ॥ हृदये ॥ ॐ वामदेवाय नमोज्येष्ठा-
य नमः श्रेष्ठाय नमोरुद्राय नमः कालाय नमः कलविकरणाय नमो वलविक-
रणाय नमो वलाय नमो वलप्रमथनाय नमः सर्वभूतदमनाय नमो मनोन्म-
नाय नमः ॥ गुह्ये ॥ ॐ सूच्यो जातं प्रपद्यामि सूच्यो जातायुर्वेन मो नमः ॥ भवे-
भवेनातिभवे भवस्व मां भवोद्भवाय नमः ॥ पादयोः ॥ ॐ अग्निरिति भस्म ॥
ॐ वायुरिति भस्म ॥ ॐ जलमिति भस्म ॥ ॐ स्थलमिति भस्म ॥ ॐ व्योमिति

भस्मा॥ॐ सर्वं हृवाइदं भस्मा॥ॐ मानस्तोके तनयेमान् आयुषिमानो गो-
पमानो अश्वपुरीरिषः ॥ वीरान्मानोरुद्रभामितो वधीर्हृविष्मंतोनमसावि-
धेमते ॥ इति सर्वांगे भस्मविलेप्य ॥ आचम्या केशवादिप्राणायामं कृत्वा ॥

॥ अथ प्रातःसंध्या ॥

श्रीगणेशाय नमः ॥ (प्राञ्जुख उदञ्जुखो वा कुशासने ऊर्णासने
वोपविश्य) (उत्तमा तारकोपिता मध्यमा लुप्ततारका ॥ अंधमा सूर्य-
सहिता प्रातःसंध्या त्रिधा मता) ॥ ॐ केशवाय नमः ॥ नारायणाय
नमः ॥ माधवाय नमः ॥ गोविंदाय नमः ॥ विष्णवे नमः ॥ मधुसू-
दनाय नमः ॥ त्रिविक्रमाय नमः ॥ वासनाय नमः ॥ श्रीधराय नमः ॥
हृषीकेशाय नमः ॥ पद्मनाभाय नमः ॥ दामोदराय नमः ॥ संकर्षणाय
नमः ॥ वासुदेवाय नमः ॥ प्रद्युम्नाय नमः ॥ अनिरुद्धाय नमः ॥

पुरुषोत्तमाय नमः ॥ अधोक्षजाय नमः ॥ नारसिंहाय नमः ॥ अच्युताय
 नमः ॥ जनार्दनाय नमः ॥ उपेंद्राय नमः ॥ हरये नमः ॥ श्रीकृष्णाय
 नमः ॥ ॐ भूः ॥ ॐ भुवः ॥ ॐ सुवः ॥ ॐ महः ॥ ॐ जनः ॥
 ॐ तपः ॥ ॐ सत्यम् ॥ ॐ तत्सवितुर्वरेण्यं भर्गो देवस्य धीमहि ॥
 धियो यो नः प्रचोदयात् ॥ ॐ आपोज्योतीरसो मृतं ब्रह्म भूर्भुवः सुवरोम् ॥
 प्रातःसंध्या ॥ कुमारी ॥ रक्ता ॥ रक्तवर्णा ॥ रक्तवस्त्रा ॥ रक्तगंधानु-
 लेपना ॥ रक्तमाल्या ॥ हंसवाहना ब्रह्मदेवत्या ॥ गार्हपत्याभ्युप-
 स्थाना ॥ ऋग्वेदसंहिता ॥ प्रथमा ब्रह्मसंध्या वेदवतीनाम्नी ममो-
 पात्तदुरितक्षयद्वारा श्रीपरमेश्वरप्रीत्यर्थं प्रातःसंध्योपास्तिकरिज्ये ॥
 आयातुवरंदादेवी अक्षरं ब्रह्मसंमितम् ॥ गायत्रीछंदसांमातेदं ब्रह्मजु-
 पस्वमे ॥ यद्ब्रह्मात्कुरुते पापं तद्ब्रह्मात्प्रतिमुच्यते ॥ यद्वात्रियात्कुरुते पा-

पंतद्रात्रियात्प्रतिमुच्यते ॥ सर्ववर्णमहादेविसंध्याविद्येसरस्वति ॥ अज-
 रंअमरेद्रेविसर्वदेविनमोस्तुते ॥ ॐ ओजोसिसहोसिवलमसिभ्राजो-
 सिदेवानां धामनामासि विश्वमसि विश्वायुः सर्वमसि सर्वायुरभिमूर्त्तौ गाय-
 त्रीमावाहयामि सावित्रीमावाहयामि सरस्वतीमावाहयामि छंदर्षीनावां
 हयामि श्रियमावाहयामि हियमावाहयामि ॥ ॐ आपो हिष्ठा मयो भुव-
 स्तान् ऊर्जेर्दधातन ॥ महेरणाद्यचक्षसो ॥ योर्वः शिवतं मे रसुस्तस्य भाजय-
 तेहनः ॥ उशतीरिवमातरं ॥ तस्मा अरंगमामवोयस्य क्षयायुजिन्वथ ॥
 आपोजनयथाचनः ॥ आपोवाइद् ॥ सर्वविश्वां भूतान्यापः प्राणावा आपः
 पशव आपौन्नमापोमृतमापः सम्राडापो विराडापः स्वराडापश्छंदा ॥ स्या-
 पो ज्योती ॥ ज्यापो यजू ॥ ज्यापः सत्यमापः सर्वादेवता आपो भूर्भुवः सुवरा-
 पओम ॥ ॐ सूर्यश्चमामन्युश्चमन्युपतयश्चमन्युकृतेभ्यः ॥ पापेभ्योरक्षतां ॥

यद्रात्रियापापंमकार्षं ॥ मनसावाचाहस्ताभ्याम् ॥ पद्भ्यामुदरेणशिश्ना ॥
 रात्रिस्तदवलुं पतु ॥ यत्किंचदुरितंमयि ॥ इदमहंमाममृतयोनौ ॥ सूर्ये
 ज्योतिषिजुहोमिस्वाहा ॥ (इतिजलंपीत्वा) आचम्य प्राणायामंकृत्वा
 द्बुधिकावणौअकारिषंजिष्णोरश्वस्यवाजिनः ॥ सुरभिन्नोमुखीकरत्-
 प्रणआयूँषितारिषत् ॥ ॐआपोहिष्ठामयोभुवस्तानंऊर्जेदधातन ॥
 महेरणायचक्षसे ॥ योर्वःशिवतमोरसस्तस्यभाजयतेहनः ॥ उशती-
 रिवमातरः ॥ तस्माअरंगमामवोयस्यक्षयायजिन्वथ ॥ आपोजनयथाच
 नः ॥ हिरण्यवर्णाःशुचयःपावकायासुजातःकश्यपोयास्विद्रः ॥ अग्निया
 गर्भदधिरेविरूपास्तान्आपुःशँस्योनाभवंतु ॥ यासाँराजावरुणो
 यातिमध्येसत्यानृतेअवपश्यंजनानाम् ॥ मधुश्रुतःशुचयोयाःपावका-
 स्तान्आपुःशँस्योनाभवंतु ॥ यासंदिवादिविकृष्वन्तिभक्षयाअंतरि-

श्रेवहुधाभवंति ॥ याः पृथिवीपथस्रोदंतिशुक्रस्तान् आपः शस्योनामं-
 वंतु ॥ शिवेनमाचक्षुषापश्यतापः शिवयत्तनुवोर्पस्पृशतत्वचमे ॥ स-
 वोअग्नीरंप्सुषदोह्रुवेवोमयिवचोवलमोजोनिधत्त ॥ पक्मानः सुव-
 र्जनः ॥ पवित्रेणविचर्षणिः ॥ यः पोतासपुनातुमा ॥ पुनंतुमादेवज-
 नाः ॥ पुनंतुमनवोधिया ॥ पुनंतुविश्वआयवः ॥ जातवेदः पवित्रवत् ॥
 पवित्रेणपुनाहिमा ॥ शुक्रेणदेवदीद्यत् ॥ अग्नेकत्वाकृतुंरनु ॥
 यत्तेपवित्रमर्चिषि ॥ अग्नेविततमंतरा ॥ ब्रह्मतेनपुनीमहे ॥ उभाभ्यां
 देवसवितः ॥ पवित्रेणसुवेनच ॥ इदंब्रह्मपुनीमहे ॥ वैश्वदेवीपु-
 नतीद्विष्यागात् ॥ यत्सैवह्नीस्तनुवोवीतपृष्ठाः ॥ तयामदंतः सधमाद्ये-
 पु ॥ वृथस्यामपतयोरथीणाम् ॥ वैश्वानरोरश्मिभिर्मापुनातु ॥ वातः
 प्राणेनेपिरोमंत्रोमूः ॥ द्यावापृथिवीपथस्रापथोभिः ॥ ऋतावरीयुद्वियेमा

पुनीताम् ॥ बृहद्भिः सवितस्तृभिः ॥ वाषिष्ठेर्देवमन्मभिः ॥ अग्नेदक्षैः पु-
 नाहिमा ॥ येन देवा अपुनत ॥ येनापो दिव्यं कशः ॥ तेन दिव्येन ब्रह्मणा ॥
 इदं ब्रह्म पुनीमहे ॥ यः पावमानी रध्वेति ॥ ऋषिभिः संभृत रसम् ॥
 सर्व रसपूतमश्नाति ॥ स्वदितं मातरि श्वना ॥ पावमानी यो अध्येति ॥
 ऋषिभिः संभृत रसम् ॥ तस्मै सरस्वती दुहे ॥ क्षीर रसपिर्मधूदुकं ॥ पाव-
 मानीः स्वस्त्ययनीः ॥ सुदुद्याहिपयस्वतीः ॥ ऋषिभिः संभृते रसः ॥ ब्रा-
 ह्मणे ष्वमृतं हितम् ॥ पावमानी दिशतुनः ॥ इमं लोकमथो अमुम् ॥ का-
 मान्त्समर्धयंतुनः ॥ देवी देवैः समाभृताः ॥ पावमानीः स्वस्त्ययनीः ॥
 सुदुद्याहि धृतं श्रुतः ॥ ऋषिभिः संभृते रसः ॥ ब्राह्मणे ष्वमृतं हितम् ॥
 येन देवाः पवित्रेण ॥ आत्मानं पुनते सदा ॥ तेन सहस्रधारेण ॥ पावमा-
 न्यः पुनंतुमा ॥ प्राजापत्यं पवित्रम् ॥ शतौद्यामं हिरण्यम् ॥ तेन ब्रह्म

विदोवयम् ॥ पूतं ब्रह्म पुनीमहे ॥ इंद्रः सुनीतीसहमा पुनातु ॥ सोमः स्वस्त्या
 वरुणः समीच्या ॥ यमो राजा प्रमृणाभिः पुनातु मा ॥ जातवेदामोर्जयत्या
 पुनातु ॥ द्रुपदादिवेन्मुमुचानः ॥ स्विन्नस्त्रात्वीमलादिव ॥ पूतं पवित्रेणे-
 वाज्यम् ॥ आपः शुंधंतु मे नसः ॥ आचम्य प्राणानायम्य ॥ ॐ भूर्भुवः सुवः
 तत्सवितुर्वरेण्यं भर्गो देवस्य धीमहि ॥ धियो यो नः प्रचोदयात् ॥ श्रीसूर्याय
 इदमर्घ्यं दत्तं नम इति त्रिः ॥ असावादित्यो ब्रह्मेति ब्रह्मैव सन् ब्रह्माप्ये-
 तिय एव वेद आचम्य ॥ ॐ केशवाय नमः ० श्रीकृष्णाय नमः ॥ प्राणायामं
 कृत्वा ॥ अपक्रामंतु पिशाचा भूताये भूमिपालकाः ॥ भूतानामवरो-
 धेन ब्रह्मकर्म समारभे ॥ पृथ्वीति मंत्रस्य मेरुपृष्ठ ऋषिः कूर्मो देवता
 सुतलं छंदः आसने विनियोगः ॥ ॐ पृथ्वि त्वया धृता लोका देवि त्वं
 विष्णुना धृता ॥ त्वं च धारय मां देवि पवित्रं कुरु चासनम् ॥ अंगुष्ठाग्रे

तु गोविंदं तर्जन्यां तु महीधरं ॥ मध्यमायां हृषीकेशमनामिक्यां
त्रिविक्रमम् ॥ कनिष्ठिकायां न्यसेद्विष्णुं करमध्ये तु माधवम् ॥ एवं च
करविन्यासं सर्वपापप्रणाशनम् ॥ ॐ भूः पादाभ्यां नमः ॥ ॐ भुवः जानु-
भ्यां नमः ॥ ॐ सुवः कटिभ्यां नमः ॥ ॐ महः नाभ्यै नमः ॥ ॐ जनः हृद-
याय नमः ॥ ॐ तपः कंठाय नमः ॥ ॐ सत्यं ललाटाय नमः ॥ ॐ परब्रह्म
शिरसे स्वाहा ॥ तत्सवितुर्व्रह्मात्मने हृदयाय नमः ॥ वरेण्यं विष्णवात्मने
शिरसे स्वाहा ॥ भर्गो देवस्य रुद्रात्मने शिखायै वषट् ॥ धीमहि परमा-
त्मने कवचाय हुं ॥ धियो योनो ज्ञानात्मने नेत्रत्रयाय वौषट् ॥ प्रचोदया-
त्सत्यात्मने अस्त्राय फट् ॥ इति दिग्बंधः ॥ गायत्र्या गायत्रीच्छंदो वि-
श्वामित्र ऋषिः सविता देवताभिर्मुखं ब्रह्मा शिरो विष्णुर्हृदयं रुद्रः
शिखा पृथिवी योनिः प्राणापानव्यानोदानसमाना सप्राणा श्वेतवर्णा

सांख्यायनसगोत्रा गायत्री चतुर्विंशत्यक्षरा त्रिपदा षट्कुक्षिः पंच-
 शीर्षोपनयने विनियोगः॥ॐभूः ॐभुवः ॐसुवः ॐमहः ॐजनः ॐ
 तपः ॐसृत्यम्॥ॐतत्संवितुर्वरेण्यं भर्गोदेवस्यधीमहि ॥ धियोयोनिः
 प्रचोदयात् ॥ ओमापोज्योतीरसोमृतं ब्रह्मभूर्भुवःसुवरोम् ॥ प्रातःसंध्या-
 गत्वेनाष्टोत्तरशतमष्टाविंशतिर्दशसंख्यं वा गायत्रीजपमहं करिष्ये ॥
 ॐभूर्भुवःसुवः ॥ तत्संवितुर्वरेण्यं भर्गोदेवस्यधीमहि ॥ धियोयोनिः प्रचोद-
 यात् ॥ ॐ इति गायत्रीं जप्त्वा ॥ तत्संवितुर्ब्रह्मात्मने हृदयाय नमः ॥
 वरेण्यं विष्ण्वात्मने शिरसे स्वाहा ॥ भर्गोदेवस्य रुद्रात्मने शिखायै वषट् ॥
 धीमहि परमात्मने कर्वाचाय हुम् ॥ धियोयो नो ज्ञानात्मने नेत्रत्रयाय वी-
 षट् ॥ प्रचोदयात्सत्यात्मने अस्त्राय फट् ॥ इति दिग्बंधः ॥ ॐ मित्रस्य चर्ष-
 णीधृतश्रवेदेवस्य सान्नुसि ॥ सुत्यश्चित्रश्रवस्तमं ॥ मित्रो जनान् न्यातय

तिप्रजानन्मित्रोदाधारपृथिवीमृतद्यां ॥ मित्रःकृष्टीरनिमिषाभिचष्टेस
त्यार्थहृव्यंघृतवद्विधेम ॥ प्रसमित्रमर्तोअस्तुप्रयस्वान्यस्तआदित्यशि-
क्षतिव्रतेन ॥ नहन्यतेनजीयतेत्वोतोनैनमर्होअश्रोत्यंतिनदुरात् ॥
यच्चिद्वितेविशोयथाप्रदेववरुणव्रतं ॥ मिनीमसिद्यविद्यवि ॥ यत्किंचे
दंवरुणैद्व्येजनैभिद्रोहंमनुष्याश्वरामसि ॥ अचिंतीयत्तवधर्मायुयोपिम
मानस्तस्मादेनसोदेवरीरिषः ॥ कित्वासोयद्विरिपुर्नदीविद्यद्वाघासत्यमू
तयन्नवृद्ध ॥ सर्वाताविज्यशिशिरेवद्वेवाथातस्यामवरुणप्रियासः ॥ या
सदासर्वभूतानिस्थावराणिचुराणिच ॥ सायंप्रातर्नमस्यंतिसामासंध्या
अभिरक्षत्वो नमः ॥ नमः प्राच्यैद्विशेषाश्चद्विवताएतस्यांप्रतिवसंत्येता
भ्यश्चनमोनमोदक्षिणार्थैद्विशेषाश्चद्विवताएतस्यांप्रतिवसंत्येताभ्यश्चन
मोनमःप्रतीच्यैद्विशेषाश्चद्विवताएतस्यांप्रतिवसंत्येताभ्यश्चनमोनमः ॥

दीर्घ्यैद्विशेष्याश्चद्विवताएतस्यांप्रतिवसंत्येताभ्यश्चनमोनमकुर्ध्वायैद्विशे
याश्चद्विवताएतस्यांप्रतिवसंत्येताभ्यश्चनमोनमोर्धरायैद्विशेष्याश्चद्विवता
एतस्यांप्रतिवसंत्येताभ्यश्चनमोनमोर्वांतरायैद्विशेष्याश्चद्विवताएतस्यां
प्रतिवसंत्येताभ्यश्चनमोनमोगंगायमुनयोर्मध्येयैवसंतितेमेप्रसन्नात्मा
नश्चिरंजीवित्वंर्धयंतिनमोगंगायमुनयोर्मुनिभ्यश्चनमोनमोगंगायमुन
योर्मुनिभ्यश्चनमः ॥ अवांतरदिशाभ्यो नमः ॥ सख्वंतुदिशोमयिसा
मागच्छंतुसूनुताः ॥ सर्वकामाअभियंतुनः ॐ प्रियाअभिस्रवंतुनः ॥ ॐ
प्रियाअभिवादये ॥ अमुंकप्रवरान्वितामुकगोत्रोत्पन्नः यजुर्वेदस्यतैत्तिरी
यशाखांतर्गतहिरण्यकेशीशाखाध्यायी अमुकशर्माहं भोःअभिवादया
मि ॥ नमो ब्रह्मण्यदेवाय गोब्राह्मणहिताय च ॥ जगद्धिताय कृष्णाय गो
विदाय नमोनमः ॥ उतमेशिखरेज्जातेभूम्यांपर्वतमूर्धनि ॥ ब्राह्मणेभ्यो-

भ्यनुज्ञातागच्छदेवियथासुखं॥स्तुतोमयाबरदवेदमाताप्रचोदयतीपव
नेद्विजाता॥आयुःपृथिव्यांद्रविणंत्रह्रवर्चसुमह्यंदत्वाप्रजातुंत्रह्रलोकं ॥
घृणिःसूर्यआदित्योनप्रभावात्यक्षरं ॥मधुक्षरंतिद्रसं ॥सत्यैवैतद्रसमा
पोज्योतीरसोमृतंत्रह्रभूर्भुवःसुवरोम् ॥ श्रियै नमः । संध्यायै नमः ।
विद्यायैः नमः । गुरुभ्यो नमः । वेदाय नमः । वेदपुरुषाय नमः । सर्वे-
भ्यो देवेभ्यो नमः । सर्वेभ्यो ब्राह्मणेभ्यो नमो नमः । आकाशात्पतितं
तोयं यथा गच्छति सागरम् ॥ सर्वदेवनमस्कारः केशवं प्रति गच्छति ॥
केशवाय नम इत्यादि प्राणायामं कृत्वा ॥ अनेन प्रातःसंध्यानित्यकर्मणा
भगवान् श्रीपरमेश्वरः प्रीयताम् ॥ विष्णवे नमो विष्णवे नमो विष्णवे
नमः ॥ इति प्रातःसंध्या समाप्ता ॥

॥ अथ मध्याह्नसंध्याप्रारंभः ॥

केशवाय नम इत्यादि प्राणायामं कृत्वा ॥ मध्याह्नसंध्या युवाना श्वेता
श्वेतवर्णा श्वेतवस्त्रा श्वेतगंधा श्वेतमाल्यानुलेपना वृषभवाहना
रुद्रदेवत्या दक्षिणाभ्युपस्थापना यजुर्वेदसंहिता द्वितीया रुद्रसंध्या
धर्मवतीनाम्नी मम उपात्तदुरितक्षयद्वारा श्रीपरमेश्वरप्रीत्यर्थं मध्याह्न-
संध्योपास्ति करिष्ये ॥ आयातुवरदादेवी० सर्वदिवता आपोभूर्भुवः
सुवरापओम् ॥ आपः पुनंतु पृथिवी पृथिवीपूता पुनातुमां ॥ पुनंतु ब्रह्मणः
स्पतिं ब्रह्मपूता पुनातुमां ॥ यदुच्छिष्टमभोज्यं यद्वाद्दुश्चरित्तमम् ॥ सर्व-
पुनंतु मामापौसुतां च प्रतिग्रहं स्वाहा ॥ ॐ केशवाय नमः । नारायणाय
नमः । माधवाय नमः । दृधिक्राव्णो अंकारिषमित्यादि अर्घ्यदानांते
प्राणायामांतं प्रातःसंध्यावत् ॥ ॐ उद्धृतमं सरूपरिपश्यंतो ज्योति

रुतरं ॥ देवदेवत्रासूर्यमगन्मज्योतिरुत्तमं ॥ उदुत्यंजातवेदसं देवं वहं-
 तिकेत्तवः ॥ दृशे विश्वायुसूर्ये ॥ चित्रं देवानामुदगादनीकं चक्षुर्मि-
 त्तैस्ववरुणस्याग्नेः ॥ आत्राधावापृथिवी अंतरिक्षं सूर्यं आत्मा जगतस्त-
 र्युषश्च ॥ तच्चक्षुर्देवहितं पुरस्तोच्छुक्रमुचरंतं ॥ पश्येमशरदः शतं जी-
 र्वेमशरदः शतं नंदामशरदः शतं मोदामशरदः शतं भवामशरदः शतं ॥ अ-
 णवामशरदः शतं प्रव्वामशरदः शतं मर्जातास्यामशरदः शतं ज्योष्यच्यसू-
 र्ये दृशे ॥ यउदंगान्महुतोर्णवाद्द्विभ्राजमानः सारिरस्यमध्यात्समाद्विपुभो-
 लोहिताक्षः सूर्यो विपृश्चिन्मनसा पुनातु ॥ अवांतरदिशाभ्यो नमः ॥ अप-
 कामंतु पिशाचादिप्राणायामं कृत्वा ॥ मध्यह्नसंध्यांगं अष्टोत्तरशतं
 अष्टाविंशतिर्दशसंख्यं वा गायत्रीजपमहं करिष्ये ॥ गायत्रीजपं कृत्वा ॥
 सखवंतु दिशो मयि ० अनेन मध्याह्नसंध्यानित्स्वकर्मणा भगवान्परमे-

श्वरः प्रीयताम् ॥ विष्णवे नमो विष्णवे नमो ॥ इति
मध्याह्नसंध्या समाप्ता ॥

॥ अथ सायंसंध्याप्रारंभः ॥

केशवाय नम इत्यादिप्राणायामं कृत्वा ॥ सायंसंध्यां चृद्धा कृष्णा
कृष्णवर्णा कृष्णवल्बा कृष्णगंधा कृष्णमाल्यानुलेपना गरुडवाहना
विष्णुदेवत्या आहवनीयाभ्युपस्थाना सामवेदसंहिता तृतीया विष्णु-
संध्या सत्यवतीनाम्नी मम उपात्तदुरितक्षयद्वारा श्रीपरमेश्वरप्रीत्यर्थं
सायंसंध्योपास्ति करिष्ये ॥ आयातुवरदादेवी ० सर्वादेवता आपोभूभुवः
सुवराप ओम् ॥ अग्निश्चमामन्युश्चमन्युपतयश्चमन्युकृतेभ्यः ॥ पापेभ्यो
रक्षतां ॥ यदह्नापापमकार्षं ॥ मनसावाचोहस्ताभ्यां ॥ पद्भ्यामुदरेणशि
श्ना ॥ अहस्तदवलुंपतु ॥ यत्किंचदुत्तमयि ॥ इदमहं माममृतयोनौ ॥

सत्येज्योतिषिजुहोमिस्वाहा ॥ ॐ केशवाय नमः ॥ नारायणाय ० ॥ द्रुप-
दादिवेन्मुमुक्षुचानः ॥ स्थिन्नस्त्रात्वीमलादिव ॥ पूतंपवित्रेणोवाज्यं ॥
आपःशुंधंतुमैनसः ॥ ॐ भूर्भुवःसुवस्तत्सवितुर्वरेण्यंभर्गोदेवस्यधी-
महि ॥ धियोयोनिःप्रचोदयात् ॥ ॐ श्रीवरुणायइदमर्घ्यं दत्तं नमम ॥
एवंत्रिःअर्घ्यंदत्त्वा ॥ असावादित्योब्रह्मेतिब्रह्मेवसन्नब्रह्माप्येतियएवं
वेद ॥ ॐ केशवाय नमः इत्यादिप्राणायामं कृत्वा ॥ अपक्वामंतु ० ओमा
पोज्योतीरसोमृतं ब्रह्म भूर्भुवः सुवरोम् ॥ सायंसंध्यांगमष्टोत्तरशतमष्टा-
विंशतिर्दशसंख्यं वा गायत्रीजपमहं करिष्ये ॥ गायत्रीजपं कृत्वा ॥ ॐ
इमंभैवरुणश्रुधीहवमद्याचमृडय ॥ त्वामवस्युराचके ॥ ॐ तत्त्वायांमिब्रह्म
णावंदमानस्तदाशास्तेयजमानोहृविभिः ॥ अहेडमानोवरुणेहवोध्युरुश
स्सुमान् आयुः प्रमोषीः ॥ ॐ त्वन्नो अग्नेवरुणस्य विद्वान् देवस्य हेडोवयासि

सीष्ठाः ॥ यजिष्ठोवलकितमःशोशुचानोविश्वाद्धेषाँसिप्रमुमुग्ध्यसत् ॥
 सत्वन्नोअग्नेवमोभवोतीनेदिष्ठोअस्याउषसोव्युष्टौ ॥ अवयक्ष्वनोवरुण
 रराणोवीहिमृडीकँसुहवोनएधि ॥ ॐयच्चिद्धितेविशोयथाप्रदेववरुण
 व्रतं ॥ मिनीमसिद्यविद्यवि ० सायंप्रातर्नमस्यंतिसामासंध्याअभिरक्षत्वौ
 नमः ॥ नमःप्रतीच्यैद्विशेयाश्रद्धेवताएतस्यांप्रतिवसंत्येताभ्यश्चनमोन
 मउदीच्यैद्विशेयाश्रद्धेवताएतस्यांप्रतिवसंत्येताभ्यश्चनमोनमःप्राच्यै
 द्विशेयाश्रद्धेवताएतस्यांप्रतिवसंत्येताभ्यश्चनमोनमोदक्षिणायैद्विशेया
 श्रद्धेवताएतस्यांप्रतिवसंत्येताभ्यश्चनमोनमउर्ध्वायैद्विशेयाश्रद्धेवता ०
 आयुःपृथिव्यांद्रविणंत्रह्रवर्चसंमह्यंदत्वाप्रजातुं ब्रह्मलोकं ॥ ॐश्रियै
 नमः ॥संध्यायैनमः ॥ विद्यायै नमः ॥ अनेन सायंसंध्याख्यकर्मणा भग-
 वान्परमेश्वरः प्रीयताम् ॥ विष्णवे नमो विष्णवे नमो ॥

॥ अथ तृचाकल्पनमस्कारप्रारंभः ॥

श्रीगणेशाय नमः ॥ अद्येत्यादि० श्रीसवितृसूर्यनारायणप्रीत्यर्थं तृचा-
कल्पेन विधिना नमस्काराल्पं कर्म करिष्ये ॥ अथ ध्यानम् ॥ ध्येयः
सदा सवितृमंडलमध्यवर्ती नारायणः सरसिजासनसन्निविष्टः ॥ केयू-
रवान्मकरकुंडलवान् किरीटी हारी हिरण्मयवपुर्धृतशंखचक्रः ॥ ॐ
न्हां उचन्नद्यमित्रमहः न्हां ॐ मित्राय नमः ॥ १ ॥ ॐ न्हीं आरोहद्भुत्तरां
दिवं न्हीं ॐ रवये नमः ॥ २ ॥ ॐ न्हं हृद्भोगंमसूर्यं न्हं ॐ सूर्याय ०
॥ ३ ॥ ॐ न्हे हृदिमाणं चनाशय न्हे ॐ भानवे ० ॥ ४ ॥ ॐ न्हीं शुक्रे
पुमेहरिमाणी न्हीं ॐ खगाय ० ॥ ५ ॥ ॐ न्हः रोपुणाकासुद्धमसि न्हः
ॐ पूष्णे ० ॥ ६ ॥ ॐ न्हां अथोहारिद्रवेषुमे न्हां ॐ हिरण्यगर्भा-
य ० ॥ ७ ॥ ॐ न्हीं हरिमाणं निद्धमसि न्हीं ॐ मरीचये ० ॥ ८ ॥ ॐ

न्हं उदंगादयमादित्यः न्हं ॐ आदित्या० ॥ ९ ॥ ॐ न्हं विश्वेनसहसा
 सह न्हं ॐ सवित्रे० ॥ १० ॥ ॐ न्हं द्विषंतममरंधयन् न्हं ॐ अर्का
 य० ॥ ११ ॥ ॐ न्हः सोअहं द्विषतेरंधं न्हः ॐ भास्कराय० ॥ १२ ॥
 ॐ न्हान्हीं उद्यन्नद्यमित्रमहआरोहृद्युतरां दिवं ॐ न्हान्हीं मित्ररविभ्यां
 नमः ॥ ॐ न्हं न्हं हृद्रोगंममसूर्यहरिमाणं चनाशय न्हं न्हं ॐ सूर्यभा
 तु० ॥ ॐ न्हान्हः शुकेपुमेहरिमाणरोपुणाकसुदधमसि न्हान्हः ॐ खगपू
 पभ्यां० ॥ ॐ न्हान्हीं अथोहारिद्रुवेपुमेहरिमाणं निदधमसि ॥ न्हान्हीं
 ॐ हिरण्यगर्भमरीचिभ्यां० ॥ ॐ न्हं न्हं उदंगादयमादित्यो विश्वेनस
 हसासह न्हं न्हं ॐ आदित्यसवितृभ्यां० ॥ ॐ न्हान्हः द्विषंतंमम
 रंधयन्मोअहं द्विषतेरंधं न्हान्हः ॐ अर्कभास्कराभ्यां० ॥ ॐ न्हान्हीं
 न्हं न्हं उद्यन्नद्य० दिवं ॥ हृद्रो० नाशय ॥ न्हान्हीं न्हं न्हं ॐ मित्र

विसूर्यभानुभ्यो०॥ ॐ ह्रीं न्हः न्हां न्हीं न्हुके० सुदधमसि॥ अथोहा०नि
 दधमसि॥ न्हौं न्हः न्हां न्हीं ॐ खगपूषहिरण्यगर्भमरीचि०॥ ॐ न्हूं न्हूं
 न्हौं न्हः उदगा० सह॥ द्विषंतं० रंधं॥ न्हूं न्हूं न्हौं न्हः ॐ आदित्यसवित्त्रक
 भास्करेभ्योन०॥ ॐ न्हान्हीं न्हूं न्हूं न्हौं न्हः न्हान्हीं न्हूं न्हूं न्हौं न्हः उद्यन्न०
 द्विषंतं मर्मरंधयन्मोअहं द्विषते रंधं न्हान्हीं न्हूं न्हूं न्हौं न्हः न्हान्हीं न्हूं न्हूं
 न्हौं न्हः मित्ररविसूर्यभानुखगपूषहिरण्यगर्भमरीच्यादित्यसवित्त्रकभा
 स्करेभ्यो नमः इति त्रिः ॥ तृचाकल्पनमस्काराः समाप्ताः ॥

इदं पुस्तकं मुंबय्यां 'निर्णयसागर' मुद्रणयंत्रालयाधिपैः पांडुरंग जावजी

इत्येतैः मुद्रापितम्. शाकः १८५२, सन १९३०.

Published by Pandurang Jawaji,
Printed by Ramchandra Yesu Shedge,

At the Nirnaya-sagar Press,
26-28, Kolbhat Lane, Bombay.

॥ इति हिरण्यकेशीया त्रिकालसंब्या ॥

॥ अथ हिरण्यकेशीया त्रिकालसंख्या ॥

मूल्यं १ आणकः.

अथ विमूर्तिधारणमंत्रः ॥

श्रीगणेशाय नमः ॥ (हस्ते भस्म जलं च गृहीत्वा) ॐ ईशानःसर्वविद्या
नामीश्वरःसर्वभूतानां ब्रह्माधिपतिर्ब्रह्मणोधिपतिर्ब्रह्माशिवोमैअस्तुस
दाशिवोम् ॥ शिरसि ॥ ॐ तत्पुरुषाय विद्महे महादेवाय धीमहि ॥ तन्नो रुद्रः
प्रचोदयात् ॥ मुखे ॥ ॐ अघोरैभ्यो थुघोरैभ्यो घोरैरंतरैभ्यः ॥ सर्वैभ्यः
सर्वशैभ्यो नमस्ते अस्तुरुद्ररूपैभ्यः ॥ हृदये ॥ ॐ वामुदेवाय नमो ज्येष्ठा-
य नमः श्रेष्ठाय नमो रुद्राय नमः कालाय नमः कलविकरणाय नमो वलविक-
रणाय नमो वलाय नमो वलप्रमथनाय नमः सर्वभूतदमनाय नमो मनोन्म-
नाय नमः ॥ गुह्ये ॥ ॐ सुद्योजातं प्रपद्यामि सद्योजातायुर्वेनमो नमः ॥ भवे-
भवेनातिभवे भवस्वमांभवोद्भवाय नमः ॥ पादयोः ॥ ॐ अग्निरिति भस्म ॥
ॐ वायुरिति भस्म ॥ ॐ जलमिति भस्म ॥ ॐ स्थलमिति भस्म ॥ ॐ व्योमिति

भस्म ॥ ॐ सर्वं हवा इदं भस्म ॥ ॐ मानं स्तोके तनये मान आयुषि मानो गो-
पमानो अश्वेषु रीरिषः ॥ वीरान्मानो रुद्रभासितो वधीर्हृविष्मंतो नमसा वि-
धेमते ॥ इति सर्वांगे भस्म विलेप्य ॥ आचम्य ॥ केशवादि प्राणायामं कृत्वा ॥

॥ अथ प्रातःसंध्या ॥

श्रीगणेशाय नमः ॥ (प्राञ्जुख उदञ्जुखो वा कुशासने ऊर्णासिने
वोपविश्य) (उत्तमा तारकोपिता मध्यमा लुप्ततारका ॥ अधमा सूर्य-
सहिता प्रातःसंध्या त्रिधा मता) ॥ ॐ केशवाय नमः ॥ नारायणाय
नमः ॥ माधवाय नमः ॥ गोविंदाय नमः ॥ विष्णवे नमः ॥ मधुसू-
दनाय नमः ॥ त्रिविक्रमाय नमः ॥ वामनाय नमः ॥ श्रीधराय नमः ॥
हृषीकेशाय नमः ॥ पद्मनाभाय नमः ॥ दामोदराय नमः ॥ संकर्षणाय
नमः ॥ वासुदेवाय नमः ॥ प्रद्युम्नाय नमः ॥ अनिरुद्धाय नमः ॥

पुरुषोत्तमाय नमः ॥ अधोक्षजाय नमः ॥ नारसिंहाय नमः ॥ अच्युताय
नमः ॥ जनार्दनाय नमः ॥ उपेंद्राय नमः ॥ हरये नमः ॥ श्रीकृष्णाय
नमः ॥ ॐ मूः ॥ ॐ भुवः ॥ ॐ सुवः ॥ ॐ महः ॥ ॐ जनः ॥
ॐ तपः ॥ ॐ सुत्यम् ॥ ॐ तत्संचितुर्वरेण्यं भर्गो देवस्य धीमहि ॥
धियो यो नः प्रचोदयात् ॥ ॐ आपोज्योतीरसो मृतं ब्रह्म भूर्भुवः सुवरोम् ॥
प्रातःसंध्या ॥ कुमारी ॥ रक्ता ॥ रक्तवर्णा ॥ रक्तवल्वा ॥ रक्तगंधानु-
लेपना ॥ रक्तमाल्या ॥ हंसवाहना ब्रह्मदेवत्या ॥ गार्हपत्याश्रुप-
स्थाना ॥ ऋग्वेदसंहिता ॥ प्रथमा ब्रह्मसंध्या वेदवती नाम्नी ममो-
पात्तदुरितक्षयद्वारा श्रीपरमेश्वरप्रीत्यर्थं प्रातःसंध्योपास्तिकरिष्ये ॥
आयातुवरुदादेवी अक्षरं ब्रह्मसंमिन्मम् ॥ गायत्रीछंदसांमतेदं ब्रह्मजु-
पस्वमे ॥ यद्ब्रह्मत्कुरुते पापं तद्ब्रह्माप्रतिमुच्यते ॥ यद्वात्रियात्कुरुते पा-

पंतद्रात्रियात्प्रतिमुच्यते ॥ सर्ववर्णमहादेविसंध्याविद्येसरस्वति ॥ अज-
 रेअमरेदेविसर्वदेविनमोस्तुते ॥ ॐ ओजोसिसहोसिवलमसिआजो-
 सिदेवानांधामनामासिविश्वमसिविश्वायुःसर्वमसिसुर्वायूरुभिभूरोंगाय
 त्रीमावाहयामि सावित्रीमावाहयामि सरस्वतीमावाहयामि छंदर्षीनावा
 हयामि श्रियमावाहयामि ह्यिमावाहयामि ॥ ॐ आपोहिष्ठाभंयोभुव-
 स्तानजुर्जेदधातन ॥ महेरणायचक्षसे ॥ योवःशिवतमोरसुस्तस्यमाजय-
 तेहनः ॥ उशतीरिवमातरं ॥ तस्माअरंगमामवोयस्यक्षयायजिन्वथ ॥
 आपोजनयथाचनः ॥ आपोवाइदं सर्वविश्रामृतान्यापःप्राणावाआपः
 पशव्आपोन्नमापोभृतमापःसम्राडापोविराडापः स्वराडापश्छंदांस्या-
 पोज्योतींष्यापोयजूंष्यापःसत्यमापःसर्वादिवताआपोभूभुवःसुवरा-
 पओम ॥ ॐ सूर्यश्चमामन्युश्चमन्युपतयश्चमन्युकृतेभ्यः ॥ पापेभ्योरक्षंतां ॥

यद्रात्रियापापमकार्षं ॥ मनसावाचाहस्ताभ्याम् ॥ पद्भ्यामुदरेणशिशा ॥
रात्रिस्तदवलुं पतु ॥ यत्किंचदुरितंमयि ॥ इदमहंमाममृतयोनौ ॥ सूर्ये
ज्योतिषिजुहोमिस्वाहा ॥ (इतिजलंपीत्वा) आचम्य प्राणायामंकृत्वा
दधिक्राव्णौअकारिपंजिष्णोरश्वस्यवाजिनः ॥ सुरभिन्नोमुखीकरत्-
प्रणआयूँषितारिषत् ॥ ॐआपोहिष्ठाभयोभुवस्तानकुर्जेदधातन ॥
महेरणायचक्षसे ॥ योवःशिवतमोरसस्तस्यभाजयतेहनः ॥ उडाती-
रिवमातरं ॥ तस्माअरंगमामवोयस्यक्षयायजिन्वथ ॥ आपोजनयथाच
नः ॥ हिरण्यवर्णाःशुचयःपावकायासुजातःकश्यपोयास्विद्रः ॥ अग्निंया
गर्भेदधिरेविरुपास्तानुआपुःशस्योनाभवंतु ॥ यासांराजावरुणो
यातिमध्यसत्यानृतेअवपश्यंजनानाम् ॥ मधुश्चुतःशुचयोयाःपावका-
स्तानुआपुःशस्योनाभवंतु ॥ यासांदिवादिविकृण्वन्तिभक्षयाअंतरि-

क्षेवहुधाभवंति ॥ याः पृथिवीपथस्रोदंतिशुक्रस्तानुआपुःशस्योनाभ-
 वंतु ॥ शिवेनमाचक्षुषापश्यतापःशिवयातनुवोपस्पृशतत्वचमे ॥ स-
 र्वोअग्नीरूपसुपदोहुवेवोमयिवचोवलमोजोनिधत्त ॥ पवमानःसुव-
 र्जनः ॥ पवित्रेणविवर्षणिः ॥ यःपोतासपुनातुमा ॥ पुनंतुमादेवज-
 नाः ॥ पुनंतुमनवोधिया ॥ पुनंतुविश्वआयवः ॥ जातवेदःपवित्रवत् ॥
 पवित्रेणपुनाहिमा ॥ शुक्रेणदेवदीद्यत् ॥ अग्नेकल्वाक्रतूरनु ॥
 यत्तेपवित्रमर्चिषि ॥ अग्नेविततमंतरा ॥ ब्रह्मतेनपुनीमहे ॥ उभाभ्यां
 देवसवितः ॥ पवित्रेणसवेनच ॥ इदंब्रह्मपुनीमहे ॥ वैश्वदेवीपु-
 नतीदिव्यागात् ॥ यस्यैवह्नीस्तनुवोवीतपृष्ठाः ॥ तयामदंतःसधमाद्ये-
 षु ॥ वृयस्यामपतयोरथीणाम् ॥ वैश्वानरोरुश्मिभिर्मापुनातु ॥ वातः
 प्राणेनेपिरोमयोमूः ॥ द्यावापृथिवीपथसापथोभिः ॥ ऋतावरीयुद्विथेमा

पुनीताम् ॥ बृहद्भिः सवितस्तृभिः ॥ वाषिष्ठेदेवमन्मभिः ॥ अश्वेदक्षैः पु-
 नाहिमा ॥ येन देवा अपुनत ॥ येनापो दिव्यं कशः ॥ तेन दिव्येन ब्रह्मणा ॥
 इदं ब्रह्म पुनीमहे ॥ यः पावमानी रध्येति ॥ ऋषिभिः संभृतं रसम् ॥
 सर्वं सपुतमश्नाति ॥ स्वदितं मातरि श्वना ॥ पावमानीर्यो अध्येति ॥
 ऋषिभिः संभृतं रसम् ॥ तस्मै सरस्वती दुहे ॥ क्षीरं सृषिर्मधूदुक्कं ॥ पाव-
 मानीः स्वस्त्ययनीः ॥ सुदुग्धा हि पयस्वतीः ॥ ऋषिभिः संभृतोरसः ॥ ब्रा-
 ह्मणेष्वमृतं हितम् ॥ पावमानी दिशंतुनः ॥ इमं लोकमथो असुम् ॥ का-
 मान्त्समर्धयंतुनः ॥ देवा देवैः समाभृताः ॥ पावमानीः स्वस्त्ययनीः ॥
 सुदुग्धा हि घृतश्रुतः ॥ ऋषिभिः संभृतोरसः ॥ ब्राह्मणेष्वमृतं हितम् ॥
 येन देवाः पवित्रेण ॥ आत्मानं पुनते सदा ॥ तेन सहस्रधारेण ॥ पावमा-
 न्यः पुनंतुमा ॥ प्राजापत्यं पवित्रम् ॥ शृतोचामं हिरण्मयम् ॥ तेन ब्रह्म

विदोर्वेयम् ॥ पूतं ब्रह्म पुनीमहे ॥ इंद्रः सुनीतीसहमा पुनातु ॥ सोमः स्वस्त्या
वरुणः समीच्या ॥ यमो राजा प्रमृणाभिः पुनातु मा ॥ जातवैदामोर्जयत्या
पुनातु ॥ द्रुपदादिवेन्मुमुचानः ॥ स्वित्तस्त्रात्वीमलादिव ॥ पूतं पवित्रेणे-
वाज्यम् ॥ आपः शुंधंतुमैतसः ॥ आचम्य प्राणानायम्य ॥ ॐ मूर्धुवः सुवः
तत्सवितुर्वरेण्यं भर्गो देवस्य धीमहि ॥ धियो यो नः प्रचोदयात् ॥ श्रीसूर्याय
इदमर्घ्यं दत्तं नम इति त्रिः ॥ असावादित्यो ब्रह्मेति ब्रह्मैव सन् ब्रह्माप्ये-
तिय एव वेद आचम्या ॥ ॐ केशवाय नमः ० श्रीकृष्णाय नमः ॥ प्राणायामं
कृत्वा ॥ अपक्रामंतु पिशाचा भूताश्च भूमिपालकाः ॥ भूतानामवरो-
धेन ब्रह्मकर्म समारभे ॥ पृथ्वीति मंत्रस्य मेरुपृष्ठ ऋषिः कूर्मो देवता
सुतलं छंदः आसने विनियोगः ॥ ॐ पृथ्वि त्वया धृता लोका देवि त्वं
विष्णुना धृता ॥ त्वं च धारय मां देवि पवित्रं कुरु चासनम् ॥ अंगुष्ठाग्ने

तु गोविंदं तर्जन्यां तु महीधरं ॥ मध्यमायां हृषीकेशमनामिक्यां
 त्रिविक्रमम् ॥ कनिष्ठिकायां न्यसेद्विष्णुं करमध्ये तु माधवम् ॥ एवं च
 करविन्यासं सर्वपापप्रणाशनम् ॥ ॐ भूः पादाभ्यां नमः ॥ ॐ भुवः जानु-
 भ्यां नमः ॥ ॐ सुवः कटिभ्यां नमः ॥ ॐ महः नाभ्यै नमः ॥ ॐ जनः हृद-
 याय नमः ॥ ॐ तपः कंठाय नमः ॥ ॐ सत्यं ललाटाय नमः ॥ ॐ परब्रह्म
 शिरसे स्वाहा ॥ तत्सवितुर्व्रह्मात्मने हृदयाय नमः ॥ वरेण्यं विष्ण्वात्मने
 शिरसे स्वाहा ॥ भर्गो देवस्य रुद्रात्मने शिखायै वृषट् ॥ धीमहि परमा-
 त्मने कवचाय हुं ॥ धियो योनो ज्ञानात्मने नेत्रत्रयाय वृषट् ॥ प्रचोदया-
 त्सत्यात्मने अस्त्राय फट् ॥ इति दिग्बंधः ॥ गायत्र्या गायत्रीच्छंदो वि-
 श्वामित्र ऋषिः सविता देवता त्रिसुखं ब्रह्मा शिरो विष्णुर्हृदयं रुद्रः
 शिखा पृथिवी योनिः प्राणापानव्यानोदानसमाना सप्राणा श्वेतवर्णा

सांख्यायनसगोत्रा गायत्री चतुर्विंशत्यक्षरा त्रिपदां षट्कुक्षिः पंच-
 शीर्षोपनयने विनियोगः॥ॐभूः ॐभुवः ॐसुवः ॐमहः ॐजनः ॐ
 तपः ॐसत्यम्॥ॐतत्सवितुर्वरेण्यं भर्गो देवस्य धीमहि ॥ धियो यो नः
 प्रचोदयात् ॥ओमाप्रोज्योतीरसोमृतं ब्रह्मभूर्भुवःसुवरोम्॥प्रातःसंध्या-
 गत्वेनाष्टोत्तरशतमष्टाविंशतिर्दशसंख्यं वा गायत्रीजपमहं करिष्ये ॥
 ॐभूर्भुवःसुवः ॥तत्सवितुर्वरेण्यंभर्गो देवस्य धीमहि॥धियो यो नःप्रचोद-
 यात् ॥ ॐइति गायत्रीं जप्त्वा ॥ तत्सवितुर्ब्रह्मात्मने हृदयाय नमः ॥
 वरेण्यं विष्ण्वात्मने शिरसे स्वाहा॥भर्गो देवस्य रुद्रात्मने शिखायै वषट्॥
 धीमहि परमात्मने कवचाय हुम् ॥ धियो यो नो ज्ञानात्मने नेत्रत्रयाय व्री-
 षद् ॥ प्रचोदयात्सत्यात्मने अस्त्राय फट् ॥ इति दिग्बंधः॥ॐमित्रस्य चर्ष-
 णी धृतुश्रवे देवस्य सानसि ॥ सत्यश्चित्रश्रवस्तमं ॥ मित्रो जनो न्याताय

तिप्रजानन्मित्रोदाधारपृथिवीमृतद्यां ॥ मित्रःकृष्टीरनिमिषाभिचष्टेस
त्यायहव्यंघृतवद्विधेम ॥ प्रसमित्रमर्तोअस्तुप्रयस्वानयस्तंआदित्यशि-
क्षतिब्रतेन ॥ नहन्यतेनजीयतेत्वोतोनेनम२होअश्रोत्यंतितोनदूरात् ॥
यच्चिद्धितेशोयथाप्रदेववरुणव्रतं ॥ मिनीमसिद्यविद्यवि ॥ यत्किंचे
दंथरुणैदेव्येजनेभिद्रोहंमनुष्यांश्रमसि ॥ अचित्तीयत्तवधर्मायुयोपिम
मानस्तस्मादेनसोदेवरीरिषः ॥ कित्वासोयद्विरिपुर्नदीवियद्वाघासत्यमु
तयन्नविद्म ॥ सर्वाताविष्यशिशिरेवदेवाथातस्यामवरुणप्रियासः ॥ या२
सदासर्वभूतानिस्थावरोणिचराणिच ॥ सायंप्रातर्नमस्यंतिसामासंध्या
अभिरक्षुत्वो नमः ॥ नमः प्राञ्चैद्विशेषाश्चदेवताएतस्यांप्रतिवसंत्येता
भ्यश्चनमोनमोदक्षिणार्चैद्विशेषाश्चदेवताएतस्यांप्रतिवसंत्येताभ्यश्चन
मोनमःप्रतीच्यैद्विशेषाश्चदेवताएतस्यांप्रतिवसंत्येताभ्यश्चनमोनमउ

दीर्घ्येदिशेयाश्चद्वेवताएतस्यांप्रतिवसंत्येताभ्यश्चनमोनमंकुर्ध्वार्थैदिशे
याश्चद्वेवताएतस्यांप्रतिवसंत्येताभ्यश्चनमोनमोर्धराथैदिशेयाश्चद्वेवता
एतस्यांप्रतिवसंत्येताभ्यश्चनमोनमोर्वांतराथैदिशेयाश्चद्वेवताएतस्यां
प्रतिवसंत्येताभ्यश्चनमोनमोगंगायमुनयोर्मध्येवसंतितेमेप्रसन्नात्मा
नश्चिरंजीवितंबर्धयंतिनमोगंगायमुनयोर्मुनिभ्यश्चनमोनमोगंगायमुन
योर्मुनिभ्यश्चनमः ॥ अर्वांतरदिशाभ्यो नमः ॥ सख्वंतुदिशोमयिसा
मागच्छंतुसूनृताः ॥ सर्वकामाअभियंतुनः ॐ प्रियाअभिस्रवंतुनः ॥ ॐ
प्रियाअभिवादये ॥ अमुकप्रवरान्वितासुकगोत्रोत्पन्नः यजुर्वेदस्यतैत्तिरी
यशाखांतर्गतहिरण्यकेशीशाखाध्यायी अमुकशर्माहं भोःअभिवादया
मि ॥ नमो ब्रह्मण्यदेवाय गौब्राह्मणहिताय च ॥ जगद्धिताय कृष्णाय गो
विंदाय नमोनमः ॥ उत्तमेशिखरेजातेमूर्ध्यापर्वतमूर्धनि ॥ ब्राह्मणेभ्यो-

भ्यनुज्ञातागच्छदेवियथासुखं॥स्तुतोमथावरदावेदमात्राप्रचोदयंतीपव
नेद्विजाता॥आयुःपृथिव्यांद्रविणंत्रह्यवर्चसंमह्यंदत्वाप्रजातुंत्रह्यलोकं॥
घृणिःसूर्यंआदित्योनप्रभावात्यक्षरं॥मधुक्षरंतिद्रसं॥सत्यैवेतद्रसमा
पोज्योतीरसोमृतंत्रह्यभूर्भुवःसुवरोम्॥श्रियै नमः।संध्यायै नमः।
विद्यायैः नमः।गुरुभ्यो नमः।वेदाय नमः।वेदपुरुषाय नमः।सर्वे-
भ्यो देवेभ्यो नमः।सर्वेभ्यो ब्राह्मणेभ्यो नमो नमः।आकाशात्पतितं
तोयं यथा गच्छति सागरम्॥सर्वदेवनमस्कारः केशवं प्रति गच्छति॥
केशवाय नम इत्यादि प्राणायामं कृत्वा॥अनेन प्रातःसंध्यानित्यकर्मणा
भगवान् श्रीपरमेश्वरः प्रीयताम्॥ विष्णवे नमो विष्णवे नमो विष्णवे
नमः॥ इति प्रातःसंध्या समाप्ता ॥

॥ अथ मध्याह्नसंध्याप्रारंभः ॥

केशवाय नम इत्यादि प्राणायामं कृत्वा ॥ मध्याह्नसंध्या युवाना श्वेता
श्वेतवर्णा श्वेतवस्त्रा श्वेतगंधा श्वेतमाल्यानुलेपना वृषभवाहना
रुद्रदैवत्या दक्षिणाशुपस्थापना यजुर्वेदसंहिता द्वितीया रुद्रसंध्या
धर्मवतीनाम्नी मम उपात्तदुरितक्षयद्वारा श्रीपरमेश्वरप्रीत्यर्थं मध्याह्न-
संध्योपास्ति करिष्ये ॥ आयातुवरंदादेवी० सर्वादिवता आपोभूर्भुवः
सुवरापुओम् ॥ आपः पुनंतु पृथिवी पृथिवी पुता पुनातुमां ॥ पुनंतु ब्रह्मणः
स्पतिं ब्रह्मपूता पुनातुमां ॥ यदुच्छिष्टमभोज्यं यद्वाटुश्चरितुममं ॥ सर्व-
पुनंतु मामापौसुतां च प्रतिग्रहं स्वाहा ॥ ॐ केशवाय नमः । नारायणाय
नमः । माधवाय नमः । वृधिक्रावणौ अकारिषमित्यादि अर्घ्यदानांते
प्राणायामांतं प्रातःसंध्यावत् ॥ ॐ उद्धृतमंसुस्पृश्यंतो ज्योति

रुतरं ॥ देवं देवत्रासूर्यमग्नमज्योतिरुत्तमं ॥ उदुत्यं जातवेदसं देवं वह-
 तिकेतवः ॥ दृशे विश्वायसूर्यं ॥ चित्रं देवानासुदं गादनीकं चक्षुर्मि-
 त्रस्यं वरुणस्याग्नेः ॥ आप्राधावापृथिवी अंतरिक्षं ॥ सूर्यं आत्मा जगत्स्त-
 स्थुषश्च ॥ तच्चक्षुर्देवहितं पुरस्ताच्छुक्रमुच्चरत् ॥ पश्येमशरदः शतं जी-
 वेमशरदः शतं नंदांमशरदः शतं मोदांमशरदः शतं भर्वांमशरदः शतं शृ-
 णवांमशरदः शतं प्रव्रवामशरदः शतमजीतास्यामशरदः शतं ज्योक्चसू-
 र्यं दृशे ॥ य उदंगान्महूर्तोर्णवाह्निभ्राजमानः सरिरस्य मध्यात्समावृषुभो
 लोहिताक्षः सूर्यो विपृश्चिन्मनसा पुनातु ॥ अवांतरदिशाभ्यो नमः ॥ अप-
 क्रामंतु पिशाचादिप्राणायामं कृत्वाः ॥ मध्याह्नसंध्यां अष्टोत्तरशतं
 अष्टाविंशतिर्दशसंख्यं वा गायत्रीजपमहं करिष्ये ॥ गायत्रीजपं कृत्वा ॥
 स ॥ स्ववंतु दिशो मयि ० अनेन मध्याह्नसंध्यानित्यकर्मणा भगवान्परमे-

श्वरः प्रीयताम् ॥ विष्णवे नमो विष्णवे नमः ॥ इति
मध्याह्नसंध्या समाप्ता ॥

॥ अथ सायंसंध्याप्रारंभः ॥

केशवाय नम इत्यादिप्राणायामं कृत्वा ॥ सायंसंध्या वृद्धा कृष्णा
कृष्णवर्णा कृष्णवस्त्रा कृष्णगंधा कृष्णमाल्यानुलेपना गरुडवाहना
विष्णुदेवत्या आहवनीयान्युपस्थाना सामवेदसंहिता तृतीया विष्णु-
संध्या सत्यवतीनाम्नी मम उपात्तदुरितक्षयद्वारा श्रीपरमेश्वरप्रीत्यर्थं
सायंसंध्योपांति करिष्ये ॥ आयातुवरदादेवी ० सर्वादेवता आपोभूम्रुवः
सुवराप ओम् ॥ अग्निश्चमामन्युश्चमन्युपतयश्चमन्युकृतेभ्यः ॥ पापेभ्यो
रक्षंतां ॥ यद्ग्लान्नापार्पमकार्षं ॥ मनसावाचाहस्ताभ्यां ॥ पद्भ्यामुदरेणशि
श्वा ॥ अहस्तद्वलुंपतु ॥ यत्किंचदुरितंमयि ॥ इदमहं माममृतयोनौ ॥

सत्येज्योतिषि जुहोमि स्वाहा ॥ ॐ केशवाय नमः ॥ नारायणाय ० ॥ द्रुप-
दादिवेन्सुमुचानः ॥ स्विस्रस्त्रात्वीमलादिव ॥ पुतंपवित्रेणेवाज्यं ॥
आपःशुंधंतुमैनसः ॥ ॐ मूर्धुवःसुवस्तत्सवितुर्वरेण्यंमर्गोदिवस्यधी-
महि ॥ धियोयोनिःप्रचोदयात् ॥ ॐ श्रीवरुणायइदमर्घ्यं दत्तं नमम ॥
एवंत्रिःअर्घ्यदत्त्वा ॥ असावादित्योत्रत्वेतित्रत्वेवसन्नब्रह्माप्येतियएवं
वेदं ॥ ॐ केशवाय नमः इत्यादिप्राणायामं कृत्वा ॥ अपक्रामंतु ० ओमा
पोज्योतीरसोमृतं ब्रह्ममूर्धुवःसुवुरोम् ॥ सायंसंध्यांगमष्टोत्तरशतमष्टा-
विंशतिर्दशसंख्यं वा गायत्रीजपमहं करिष्ये ॥ गायत्रीजपं कृत्वा ॥ ॐ
इमंमैवरुणश्रुधीहर्वमृद्याचमृडया ॥ त्वामं वस्सुराचके ॥ ॐ तत्त्वायामिब्रह्म
णावंदमानुस्तदाशास्तेयजमानो हविर्भिः ॥ अहेडमानोवरुणेहवो ध्युरुश
स्समानु आयुःप्रमौषीः ॥ ॐ त्वन्नो अग्नेवरुणस्य विद्वान्देवस्य हेडोवंयासि

सीष्ठाः ॥ यजिष्ठोवल्लितमःशोशुचानोविश्वाद्देषां५सिप्रमुमुग्ध्यस्मत् ॥
 सत्वन्नोअग्नेवमोभवोतीनेदिष्ठोअस्याउषसोव्युष्टौ॥ अवयद्वंनोवरुण५
 ररणोवीहिमृडीक५सुहवोनएधि ॥ ॐयच्चिच्छितेविशोयथाप्रदेववरुण
 व्रतं॥ मिनीमसिद्यविद्यवि० सायंप्रातर्नमस्यंतिसामासंध्याअभिरक्षत्वो
 नमः ॥ नमःप्रतीच्यैद्विशेश्याश्चद्वेवताएतस्यांप्रतिवसंत्येताभ्यश्चनमोन
 मउदीच्यैद्विशेश्याश्चद्वेवताएतस्यांप्रतिवसंत्येताभ्यश्चनमोनमःप्राच्यै
 द्विशेश्याश्चद्वेवताएतस्यांप्रतिवसंत्येताभ्यश्चनमोनमोदक्षिणायैद्विशेश्या
 श्चद्वेवताएतस्यांप्रतिवसंत्येताभ्यश्चनमोनमउर्ध्वायैद्विशेश्याश्चद्वेवता०
 आद्युःपृथिव्यांद्रविणंत्रह्रवर्चसंमह्यंदत्वाप्रजातुंत्रह्रलोकं ॥ ॐश्रिये
 नमः॥संध्यायैनमः॥ विद्यायै नमः ॥ अनेन सायंसंध्याख्यकर्मणा भग-
 वान्परमेश्वरः प्रीयताम् ॥ विष्णवे नमो विष्णवे नमः ॥

॥ अथ तृचाकल्पनमस्कारप्रारंभः ॥

श्रीगणेशाय नमः ॥ अद्येत्यादि० श्रीसवितृसूर्यनारायणंप्रीत्यर्थं तृचा-
कल्पेन विधिना नमस्काराख्यं कर्म करिष्ये ॥ अथ ध्यानम् ॥ ध्येयः
सदा सवितृमंडलमध्यवर्ती नारायणः सरसिजासनसन्निविष्टः ॥ केयू-
रवान्मकरकुंडलवान् किरीटी हारी हिरण्यवपुर्धृतशंखचक्रः ॥ ॐ
न्हां उद्यन्नद्यमित्रमहः न्हां ॐ मित्राय नमः ॥ १ ॥ ॐ न्हीं आरोहद्भुत्तरां
दिवं न्हीं ॐ स्वये नमः ॥ २ ॥ ॐ न्हूं हृद्भोगंससूर्यं न्हूं ॐ सूर्याय०
॥ ३ ॥ ॐ न्हें हरिमाणं चनाशय न्हें ॐ भानवे० ॥ ४ ॥ ॐ न्हीं शुके
पुमेहरिमाणं न्हीं ॐ खगाय० ॥ ५ ॥ ॐ न्हः रोपणाकासुदधमसि न्हः
ॐ पूष्णे० ॥ ६ ॥ ॐ न्हां अथोहारिद्रुवेपुसे न्हां ॐ हिरण्यगर्भा-
य० ॥ ७ ॥ ॐ न्हीं हरिमाणं निद्रुधमसि न्हीं ॐ मरीचये० ॥ ८ ॥ ॐ

न्हं उदंगादयमादित्यः न्हूं उँ आदित्या० ॥ ९ ॥ उँ न्हं विश्वेनसहसा
 सह न्हं उँ सवित्रे० ॥ १० ॥ उँ न्हो द्विषंतममरुंधयन् न्होँ उँ अर्का
 य० ॥ ११ ॥ उँ न्हः सोअहं द्विषतेरंधं न्हः उँ भास्कराय० ॥ १२ ॥
 उँ न्हान्होँ उचन्नद्यमित्रमहआरोहृशुत्तरां दिवं उँ न्हान्होँ मित्ररविभ्यां
 नमः ॥ उँ न्हं न्हं हृद्रोगममसूर्यहरिमाणचनाशय न्हूं न्हं उँ सूर्यभा
 नु० ॥ उँ न्होँ न्हः शुकेपुमेहरिमाणरोपुणाकासुदधमसि न्होँ न्हः उँ खगपू
 षभ्यांन० ॥ उँ न्हान्होँ अथोहारिद्रुवेपुमेहरिमाणनिदधमसि ॥ न्हान्होँ
 उँ हिरण्यगर्भमरीचिभ्यां० ॥ उँ न्हं न्हं उदंगादुयमादित्यो विश्वेनस
 हंसासुह न्हूं न्हं उँ आदित्यसवितृभ्यांनः ॥ उँ न्होँ न्हः द्विषंतमम
 रंधयन्मोअहं द्विषतेरंधं न्होँ न्हः उँ अर्कभास्कराभ्यां० ॥ उँ न्हान्होँ न्होँ
 न्हूं न्हं उचन्नद्य० दिवं ॥ हृद्रो० नाशय ॥ न्हान्होँ न्हं न्हं उँ मित्रर

विसूर्यमानुभ्यो०॥ ॐ न्हों न्हः न्हान्हः न्हान्हः शुके० सुदधमसि॥ अथोहा०नि
 दधमसि॥ न्हों न्हः न्हान्हः न्हान्हः ॐ खगपूषहिरण्यगर्भमरीचि०॥ ॐ न्हूं न्हूं
 न्हों न्हः उदगा० सह॥ द्विपंतं० रंधं॥ न्हूं न्हूं न्हों न्हः ॐ आदित्यसचित्रक
 भास्करेभ्योन०॥ ॐ न्हान्हः न्हान्हः न्हान्हः न्हान्हः न्हान्हः न्हान्हः न्हान्हः
 द्विपंतंमरंधयुन्मोअंहद्विपुतेरंधं न्हान्हः न्हान्हः न्हान्हः न्हान्हः न्हान्हः न्हान्हः
 न्हान्हः मित्ररविसूर्यमानुखगपूषहिरण्यगर्भमरीच्यादित्यसचित्रकभा
 स्करेभ्यो नमः इति त्रिः ॥ तृचाकल्पनमस्काराः समाप्ताः ॥

इदं पुस्तकं मुंबय्यां 'निर्णयसागर' मुद्रणयंत्रालयाधिपैः पांडुरंग जावजी
 इत्येतैः मुद्रापितम्. शकः १८५२, सन १९३०.

Published by Pandurang Javaji,
 Printed by Ramchandra Yesu Shedge,

At the Nirnaya-sagar Press,
 26-28, Kolbhat Lane, Bombay.

॥ इति हिरण्यकेशीया त्रिकालसंध्या ॥

अथ ऋग्वेदीया त्रिकालसंख्या ॥

किंनर १॥ अण्ण.

श्रीगणेशाय नमः ॥ अथ भस्मधारणविधिः ॥ आचम्य प्राणायामं
 कृत्वा ॥ अद्येत्यादिपूर्वोऽशरीरशुद्ध्यर्थं भस्मधारणमहं करिष्ये । ॐ मानं
 स्तोकेतनय्रेमानं आयीमानो गोषुमानो अश्वपुरीरिषः ॥ वीरान्मानो रुद्र
 भामितो वधीर्हविष्मंतः सदुमित्वाहवामहे ॥ (इति हस्ते भस्म गृहीत्वा
 जलमिश्रितं कृत्वा) ॥ ॐ ईशानः सर्वविद्यानामीश्वरः सर्वभूतानां ब्रह्माधि
 पतिर्ब्रह्मणोधिपतिर्ब्रह्माशिवो मे अस्तु सदाशिवो मे ॥ शिरसि ॥ ॐ तत्पु
 रुपाय विद्महे महादिवाय धीमहि ॥ तन्नो रुद्रः प्रचोदयात् ॥ मुखे ॥
 ॐ अघोरैर्भ्यो थघोरैर्भ्यो घोरुघोरैरेभ्यः ॥ सर्वेभ्यः सर्वशैर्भ्यो नमस्ते
 अस्तु रुद्ररूपेभ्यः ॥ हृदये ॥ ॐ वामदेवाय नमोज्येष्ठाय नमः श्रेष्ठाय नमोरु
 द्राय नमः कालाय नमः कलविकरणाय नमो वलविकरणाय नमो वलाय न
 मो वलप्रमथनाय नमः सर्वभूतदमनाय नमो मीनोर्नमनाय नमः ॥ गुह्ये ॥

ॐ सद्योजातं प्रपद्यामि सद्योजाताय नमो नमः ॥ भवे भवेनाति भवे भवस्य
मां भवोद्भवाय नमः ॥ पादयोः ॥ अन्निरिति भस्म । वायुरिति भस्म ।
जलमिति भस्म । स्थलमिति भस्म । व्योमेति भस्म । सर्वं हवा इदं
भस्म । मन एतानि चक्षूषि भस्मानि ॥ तच्च ॥ ॐ नमः शिवाय इति
त्रिवारोच्चारितेन सर्वाङ्गे विलिप्य आचामेत् ॥

श्रीगणेशाय नमः ॥ ॥ अथ प्रातःसंध्याप्रारंभः ॥ केशवाय नमः ।
नारायणाय नमः । माधवाय नमः । गोविंदाय नमः । विष्णवे नमः ।
मधुसूदनाय नमः । त्रिविक्रमाय नमः । वामनाय नमः । श्रीधराय नमः ।
हृषीकेशाय नमः । पद्मनाभाय नमः । दामोदराय नमः । संकर्षणाय
नमः । वासुदेवाय नमः । प्रद्युम्नाय नमः । अनिरुद्धाय नमः । पुरु-
षोत्तमाय नमः । अधोक्षजाय नमः । नारसिंहाय नमः । अच्युताय

नमः । जनार्दनाय नमः । उपेन्द्राय नमः । हरये नमः । श्रीकृष्णाय
 नमः । प्रणवस्य परब्रह्म ऋषिः । परमात्मा देवता । देवीगायत्री छंदः ।
 सप्तानां व्याहृतीनां विश्वामित्रजमदग्निभरद्वाजगौतमात्रिवसिष्ठकश्य-
 पा ऋषयः । अग्निवाग्वादित्यवृहस्पतिवरुणैन्द्रविश्वेदेवा देवताः ।
 गायत्र्युष्णिगनुष्टुप्बृहतीपंक्तित्रिष्टुप्जगत्थश्छंदांसि । गायत्र्या वि-
 श्वामित्र ऋषिः । सविता देवता । गायत्री छंदः । गायत्रीशिरसः
 प्रजापतिर्ऋषिः । ब्रह्माग्निवाग्वादित्या देवताः । यजुश्छंदः । प्राणायामे
 विनियोगः ॥ ॐभूः ॐभुवः ॐस्वः ॐस्रः ॐमहः ॐजनः ॐतपः ॐसत्यं
 ॐतत्सर्वितुर्वरेण्यंभर्गोदिवस्यधीमहि ॥ धियोयोनिःप्रचोदयात् ॥
 ॐ आपोज्योतीरसोमृतं ब्रह्मभूर्भुवः स्वरोम् ॥ ममोपात्तदुरितक्षयद्वारा
 श्रीपरमेश्वरप्रीत्यर्थं प्रातःसंध्यासुपासिष्ये । आपोहिष्ठेति तृचस्यां

वरीपः सिंधुद्वीप ऋषिः । आपो देवता गायत्री छंदः । मार्जने विनि-
 योगः ॥ ॐ आपोहिष्ठासंयोभुवः ॥ तान्जर्जेदधातन ॥ महैरणायचक्षसे ॥
 योर्वः शिवतमोरसः ॥ तस्यभाजयतेहनः ॥ उशतीरिवमातरं ॥ तस्माअ
 रंगामवः ॥ यस्यध्यायजिन्वथ ॥ आपौजनयथाचनः ॥ सूर्यश्चेति मं-
 त्रस्य याज्ञवल्क्य उपनिषद् ऋषिः । सूर्यमन्युमन्युपतिरात्रिश्च देव-
 ताः । प्रकृतिश्छंदः । मंत्राचमने विनियोगः ॥ ॐ सूर्यश्चमामन्यु-
 श्वमन्युपतयश्चमन्युकृतेभ्यः ॥ पापेभ्योरक्षंताम् ॥ यद्रथ्यापापम
 कार्पं ॥ मनसावाचाहस्ताभ्यां ॥ पद्भ्यामुदरेणशिश्ना ॥ रात्रिस्तद्व
 लुंपतु ॥ यकिंचदुत्तमयि ॥ इदमहंमाममृतयोनौ ॥ सूर्येज्योतिषिजु
 हौमिस्वाहा ॥ इति जलं पीत्वा आचम्य ॥ आपोहिष्ठेति नवर्चस्य
 सूक्तस्यांबरीपः सिंधुद्वीप आपो गायत्री । पंचमी वर्धमाना सप्तमी

प्रतिष्ठा अंत्ये हे अनुष्टुभौ ॥ मार्जने विनियोगः ॥ ॐ आपोहिष्ठेति
 ऋक्त्रयम् ॥ शंनोदेवीरुभिष्टयु आपो भवंतु पीतये ॥ शंयोरुभिस्त्रवंतु
 नः ॥ ईशानावार्याणां क्षयंतीश्वर्यणीनाम् ॥ अपोयाचामिभेषजम् ॥
 अप्सु मे सोमो अत्र वीदुंत विश्वानिभेषजा ॥ अग्निं च विश्वशं भुवम् ॥ आ-
 पः पृणीत भेषजं वरूथं तन्वेदुमम् ॥ ज्योक्चसूर्येदृशे ॥ इदमापुः प्रवह
 तयत्किंचदुरितं मयि ॥ यद्वाहमंभिदुद्रोह्यद्वाशेपुतानृतम् ॥ आपो अ-
 धान्वं चारिपूरसेनुसमगसाहि ॥ पर्यस्वानम आगहितं मासं सृजवर्चसा ॥
 (ससुपीस्तदपसो दिवानक्तं चससुधीः ॥ वरेण्यक्रतूरहमादेवीरवसेहुवे ॥)
 ऋतंचति तृचस्य सूक्तस्य माधुच्छंदसोऽधमर्पण ऋषिः । भाववृत्ति-
 देवता । अनुष्टुप् छंदः । अधमर्पणे विनियोगः ॥ ॐ ऋतंचसत्यं
 चाभीद्वात्तपसोधे जायत ॥ ततो रात्र्य जायत ततः समुद्रो अर्णवः ॥ सु

मद्रादर्णवाद्दधिसंवत्सरोर्भजायत ॥ अहोरात्राणि विदधद्विश्वस्यमिष
तौघशी ॥ सूर्याचंद्रमसौघातायथापूर्वमकल्पयत् ॥ दिवंचपृथिवींचां
तरिक्षमथोस्वः ॥ दक्षिणनासया पापपुरुषं निरस्य तज्जलं नावलोक्य
वामभागे क्षितौ क्षिपेत् । आचम्य ॥ गायत्र्या विश्वामित्रः सविता
गायत्री । श्रीसूर्यायार्धदाने विनियोगः ॥ ॐ भूर्भुवःस्वः तत्सवितुर्व
श्रीसवितुसूर्यनारायणाय इदमर्घ्यं दत्तं न मम ॥ इति त्रिः । आच-
म्य प्राणायामं कृत्वा ॥ पृथ्वीति मंत्रस्य मेरुपृष्ठऋषिः ॥ कूर्मो देव-
ता । सुतलं छंदः । आसने विनियोगः ॥ ॐ पृथिव त्वया धृता लोका
देवि त्वं विष्णुना धृता ॥ त्वं च धारय मां देवि पवित्रं कुरु चासन-
म् । ऊर्ध्वकेशि विरूपाक्षि मांसशोणितभक्षणे ॥ तिष्ठ देवि शिखा-
बंधे चासुंढे ह्यपराजिते ॥ अपसर्पतु ते भूता ये भूता भूमिसंस्थि-

ताः ॥ ये भूता विघ्नकर्तारस्ते गच्छंतु शिवाज्ञया ॥ अपक्रामंतु भू-
 तानि पिशाचाः सर्वतोदिशम् ॥ सर्वेषामविरोधेन ब्रह्मकर्म समा-
 रमे ॥ गायत्र्या विश्वामित्र ऋषिः । सविता देवता । गायत्री छंदः ।
 न्यासे विनियोगः । ॐ तत्सवितुर्वरेण्यं भर्गो देवस्य धियो यो नो ने-
 भर्गो देवस्य शिखायै वषट् । धीमहि क्वचाय हुम् । धियो यो नो ने-
 वत्रयाय वौषट् । प्रचोदयात् अस्त्राय फट् । इति दिग्बन्धः ॥ वालां
 बालादित्यमंडलमध्यस्थां रक्तवर्णां रक्तांबरानुलेपनस्रगाभरणां चतु-
 र्वक्रां दंडकमंडल्वक्षसूत्राभयांकचतुर्भुजां हंसासनारूढां ब्रह्मदेवत्या-
 मृगवेदसुदाहरंतीं भूर्लोकधिष्ठात्रीं गायत्रीं नाम देवतां ध्यायामि ॥
 आगच्छ वरदे देवि जपे मे संनिधी भव ॥ गायंतं त्रायसे यस्माद्गाय-
 त्री त्वं ततः स्मृता ॥ गायत्री जपमहं करिष्ये ॥ अष्टोत्तरशतमष्टाविंश

तिर्दशवारं वा गायत्रीं जप्त्वा ॥ पुनः तत्सवितुरिति षडंगन्यासं कृत्वा
उपस्थानं कुर्यात् ॥ जातवेदसे मारीचः कश्यपो जातवेदा अग्निस्त्रि-
ष्टुप् ॥ उपस्थाने विनियोगः ॥ ॐ जातवेदसे सुनवामसोमं मरातीयतो-
निर्देहातिवेदः ॥ सनः पर्षदतिदुर्गाणि विश्वानवेवसिंधुं दुरितात्यग्निः ॥
मित्रोजनानिति नवर्चस्य सूक्तस्य गाथिनो विश्वामित्रः सविता त्रि-
ष्टुप् अंत्याश्रयतस्रो गायत्र्यः सूर्योपस्थाने विनियोगः ॥ ॐ मित्रोजना
न्यातयति द्रुवाणो मित्रोर्दाधारपृथिवीमुतधां ॥ मित्रः कृष्टीरनिमिषामि
चष्टे मित्राय हृद्व्यं घृतवज्जुहोत ॥ प्रसमित्रमर्तो अस्तु प्रयस्वान्यस्त आदि
त्यशिक्षति ब्रतेन ॥ नहन्यते न जीयते त्वोतो नैनमंहो अश्रोत्यंति तो नद
रात् ॥ अनमीवास इळ्यामदंतो मितज्ञवो वरिमन्नापृथिव्याः ॥ आदि
त्यस्य ब्रतमुपक्षियंतो वयं मित्रस्य सुमतो स्याम ॥ अयं मित्रो नमस्यः सुशे

वीराजासुक्षत्रोअजनिष्टेधाः ॥ तस्यव्यंसुमतीयद्वियस्यापिभद्रेसौम
 नसेस्याम ॥ महौआदित्योनमंसोपसद्योयातुयज्ञनोगृणतेसुशेवः ॥
 तस्माएतत्पन्यतमायजुष्टममौमित्रायहविराजुहोत ॥ मित्रस्यचर्षणी
 धृतोऽवेद्विवस्यसानुसि ॥ द्युमन्त्रिचित्रश्रवस्तमम् ॥ अभियोमहिनादिवं
 मित्रोवभूयंसुप्रथाः ॥ अभिश्रवोभिःपृथिवीम् ॥ मित्रायपंचयेमिरेज
 नाअभिष्टिशवसे ॥ सदेवान्विश्वान्विभर्ति ॥ मित्रोदेवेष्वायुषुजनायवृ
 कर्वाहिपे ॥ इपइष्टव्रताअकः ॥ त्र्यंबकं मेत्रावरुणिर्वसिष्ठो रुद्रोऽनु
 षुम् । उपस्थाने विनियोगः ॥ ॐ त्र्यंबकं यजामहे सुगंधिं पुष्टिवर्धनम् ॥
 उयारुक्मिवृवंधनान्मृत्योर्मुक्षीय मामृतात् ॥ तच्छ्रयोः शंयुर्विश्वेदेवाः
 शकरी । उपस्थाने विनियोगः ॥ ॐ तच्छ्रयोरावृणीमहे गतुं यज्ञाय गा-
 तुं यज्ञपतये देवीं स्वस्ति रस्तुनः स्वस्ति र्मानुषेभ्यः ॥ ऊर्ध्वं जिगातु भेषु-

जम् ॥ शंनो अस्तु द्विपदे शं चतुष्पदे ॥ नमो ब्रह्मणे प्रजापतिर्वि-
श्वेदेवा जगती । उपस्थाने विनियोगः ॥ ॐ नमो ब्रह्मणे नमो अ-
स्त्वग्भ्ये नमः पृथिव्ये नम ओषधीभ्यः ॥ नमो वाचि नमो वाचस्पतये नमो
विष्णवे महते करोमि ॥ प्राच्यै दिशे इद्राय च नमः । आग्नेय्यै दिशे
अग्नेय्ये च नमः । दक्षिणस्यै दिशे यमाय च नमः । नैऋत्यै दिशे
निऋत्ये च नमः । प्रतीच्यै दिशे वरुणाय च नमः । वायव्यै दिशे
वायवे च नमः । उदीच्यै दिशे सोमाय च नमः । ईशान्यै दिशे ईश्व-
राय च नमः । ऊर्ध्वीयै दिशे ब्रह्मणे च नमः । अधरस्यै दिशे अनं-
ताय च नमः । संध्यायै नमः । गायत्र्यै नमः । सावित्र्यै नमः । सरस्वत्यै
नमः । सर्वाभ्यो देवताभ्यो नमः ॥ यां सदा सर्वभूतानि स्थावराणि
चराणि च ॥ सायं प्रातर्नमस्यंति सा मा संध्याऽभिरक्षतु ॥ अमुक

गोत्रासुकप्रवरोत्पन्नोऽहमसुकशर्मा भो गुरो त्वामभिवाद्यामि ॥
 उत्तमे शिखरे जाते भूम्यां पर्वतमूर्धनि ॥ ब्राह्मणेभ्योऽभ्यनुज्ञाता गच्छ
 देवि यथासुखम् ॥ भद्रं नो अपिवातयुमनः ॥ ॐ शांतिः शांतिः शांतिः ॥
 प्रदक्षिणं परिभ्रमन् । आसत्यलोकादापाताद्यालोकालोकपर्वतात् ॥
 ये संति ब्राह्मणा देवास्तेभ्यो नित्यं नमो नमः ॥ इति गुरून्भिवा-
 दयेत् । अनेन प्रातःसंध्यावंदनेन कर्मणा श्रीपरमेश्वरः प्रीयतां ॥
 ॐ तत्सद्ब्रह्मार्पणमस्तु ॥ ॥
 श्रीगणेशाय नमः ॥ आचम्य प्राणानायम्य ॥ ममोपात्तदुरितक्षय-
 द्वारा श्रीपरमेश्वरप्रीत्यर्थं मध्याह्नसंध्यामुपासिष्ये ॥ आपोहिष्ठेति
 वृत्तेन पूर्ववत्प्रथमं मार्जनं कृत्वा मंत्राचमनं कार्यं ॥ आपः पुन-
 त्वित्यस्यानुवाकस्य नारायण आपो अष्टिः मंत्राचमने विनियोगः ॥

ॐ आपः पुनंतुपृथिवीपृथिवीपुतापुनातुमां ॥ पुनंतुत्रक्ष्णस्पतिर्ब्रह्म
 पतापुनातुमां ॥ यदुच्छिष्टमभोज्यंयद्वाद्दुश्चरितंमम ॥ सर्वंपुनंतुमांसा
 पौसतांचप्रतिग्रहंस्वाहा ॥ इति अपः पीत्वा । आचम्य प्रातःसंध्या-
 वत् द्वितीयं मार्जनं अधमर्पणांतं कृत्वा ॥ हंसःशुचिषदिति मंत्रस्य
 गोतमो वामदेवः सूर्यो जगती ॥ अर्घ्यदाने विनियोगः ॥ ॐहंसः
 शुचिपद्मसुरंतरिश्रसद्भोतविदिपदतिथिदुरोणसत् ॥ नृषद्वरसदृत्सद्
 व्योमसद्वज्जगोजात्रकृतजाअद्रिजाकृतं ॥ श्रीसूर्याय इदमर्घ्यं दत्तं न
 मम ॥ आत्मानं परिपिच्य द्विराचम्य ॥ ऊर्ध्वबाहुरूमुखःसूर्यसुप
 तिष्ठेत् ॥ ऊदुत्यमिति त्रयोदशर्चस्य सूक्तस्य काण्वः प्रस्कण्व ऋषिः
 श्रीसूर्यो देवता नवाद्या गायत्र्यः अंत्याश्रयतस्त्रोनुष्टुभः ॥ चित्रं देवा-
 नामिति षडृचस्य सूक्तस्य आंगिरसः कुत्सः सूर्यस्त्रिष्टुप् सूर्योपस्थाने

विनियोगः ॥ ॐ उडुल्यंजातवेदसंदेवंवहंतिकेतवः ॥ इशेविश्वायसूर्ये ॥
 अपत्येतायवोयथानक्षत्रायत्यक्तुभिः ॥ सूरायविश्वचक्षसे ॥ अहंश्रम
 स्यकेतवोविश्वमयोजनौअनु ॥ आजैतोअन्नयौयथा ॥ तुरणिर्विश्वदं
 श्तोज्योतिष्कृदसिसूर्य ॥ विश्वमामासिरोचनं ॥ प्रत्यङ्ङुवानांविशः
 प्रत्यङ्ङुदेषुमानुपान् ॥ प्रत्यङ्ङुविश्वंस्वहृशे ॥ १ ॥ येनापावकचक्ष
 साभुरण्यंतंजनौअनु ॥ त्वंवरुणपश्यसि ॥ विद्यामैपिरजस्पृथ्वहामि
 मानोअक्तुभिः ॥ पश्यन्जन्मानिसूर्य ॥ सप्तत्वाहरितोरथेवहंतिदेव
 सूर्य ॥ शोचिष्कैशंविचक्षण ॥ अयुक्तमसशुंध्युवःसूरोरथस्यनस्यः ॥
 ताभिर्यातिस्वयुक्तिभिः ॥ उद्वयंतमसुस्पपरिज्योतिष्पश्यंतउत्तरं ॥ देवं
 देवुत्रासूर्यमर्गन्मज्योतिरुत्तमं ॥ उचन्नद्यमित्रमहआरोहृशुत्तंरांदिवै ॥
 हृद्रोगंममसूर्यहरिमाणंचनाशय ॥ शुकेपुमेहरिमाणंशेषुणाकासुद्धम

सि ॥ अथोहारिद्रवेपुमेहरिमाणंनिदंभसि ॥ उदंगादुयमादिल्योवि
श्वेनसहसासह ॥ द्विषंतमह्यंरंधयन्मोअहंद्धिपुतेरंधं ॥ २ ॥ चित्रंदेवा
नामुदंगानदीकंचक्षुर्मित्रस्यवरुणस्याग्नेः ॥ आप्राद्यावापृथिवीअंतरि
अंसूर्येआत्माजगतस्तस्थुषश्च ॥ सूर्येदिवीमुषसरोचमानांमर्योनयोषा
मभ्येतिपश्चात् ॥ यत्रानरोदेवयतोयुगानिवितन्वतेप्रतिभद्रायभद्रं ॥
भद्राअश्वाहरितःसूर्येस्थचित्राएतंग्वाअनुमाद्यासः ॥ नमस्यंतोदिवआ
पृष्ठमस्थुःपरिद्यावापृथिवीयतिसद्यः ॥ तत्सूर्यस्यदेवत्वंतन्महित्वंमध्या
कतोर्यितेतंसंजभार ॥ यदेदयुक्तहरितःसुधस्थादाद्रात्रीवासस्तनुतेसि
मसै ॥ तन्मित्रस्यवरुणस्याभिचक्षेसूर्योरूपंकृणुतेधोरुपस्यै ॥ अनंत
मन्यद्दुशदस्यपाजःकृष्णमन्यद्हरितःसंभरंति ॥ अद्यादेवाउदितासूर्ये
स्यनिरंहंसःपिपृतानिरंवधात् ॥ तन्नोमित्रोवरुणोमामहंतामदितिःसि

धुःपृथिवीउतद्यौः ॥ ३ ॥ इत्युपस्थाय उपविश्याचम्य प्राणायामं
 कृत्वा ॥ युवतीं युवादित्यमंडलमध्यस्थां श्वेतवर्णां श्वेतांबरानुलेपन-
 स्वगाभरणां चतुर्वक्रां प्रतिवक्रं त्रिनेत्रां चंद्रशेखरां त्रिशूलखड्गखट्वांगड
 मर्वकचतुर्भुजां हृपभासनारूढां रुद्रदेवत्यां यजुर्वेदमुदाहरंतीं भुव-
 र्लोकाधिष्ठात्रीं नामदेवतां ध्यात्वा संपूज्य यथाशक्ति जपं कुर्यात् ॥
 अन्यत् प्रातःसंध्यावत् ॥ इति मध्याह्नसंध्या ॥

श्रीगणेशाय नमः ॥ अथ सायंसंध्याप्रारंभः ॥ प्रातःकालवदाचमनं
 प्राणायामं च कुर्यात् ॥ सायंसंध्या वृद्धा कृष्णा कृष्णवर्णा कृष्ण-
 वस्त्रा कृष्णगंधा कृष्णमाल्यानुलेपना गरुडवाहना विष्णुदेवत्या आह-
 वानीयांश्च्युपस्थाना सामवेदसंहिता तृतीया विष्णुसंध्या सत्यवती
 नान्नी ममोपात्तदुरितक्षयद्वारा श्रीपरमेश्वरप्रीत्यर्थं सायंसंध्योपास्ति

करिष्ये ॥ ततः प्रथममार्जनपर्यंतं प्रातःकालवत् ॥ अग्निश्चेति
मंत्रस्य ॥ याज्ञवल्क्य उपनिषद् ऋषिः ॥ अग्निमन्युमन्युपतयोऽहश्च
देवताः ॥ प्रकृतिरुच्छंदः ॥ मंत्राचमने विनियोगः ॥ ॐअग्निश्चमामन्यु
श्चमन्युपतयश्चमन्युकृतेभ्यः ॥ पापेभ्योरक्षंताम् ॥ यदह्नापापमकार्षं ॥
मनसावाचाहस्ताभ्यां ॥ पद्भ्यामुदरेणशिश्ना ॥ अहस्तदवलुंपतु ॥ यत्किं
चदुशितंमयि ॥ इदमहंमाममृतयोनौ ॥ सत्येज्योतिषिजुहोमिस्वाहा ॥
आचम्य० ॥ प्रातःकालवद्रापोहिष्ठेति नवर्षिभर्मार्जनं कृत्वा ॥ तथा गा
यत्रीमंत्रेण वरुणाय त्रिवारमर्घ्यं दत्त्वा ॥ असावादित्यो ब्रह्म ॥ द्विरा
चमनं प्राणायामं च कृत्वा ॥ प्रातःकालवत् दिग्बंधासनं षडंगं तथा
च गायत्रीजपः ॥ पुनश्च षडंगं कृत्वा यच्चिद्धितेइति दशर्चामाजीग
र्तिःशुनःशेषःसकृत्रिमो वैश्वामित्रो देवरात ऋषिः वरुणो देवता गाय

त्रीछंदः वरुणोपस्थाने वि० ॥ उ०यच्चिद्धितेविशोयथाप्रदेववरुणव्रतं ॥
 मिनीमसिद्यविद्यवि ॥ मानोवधायहृत्ववैजिहीळानस्यरीरधः ॥ माह
 णानस्यमन्यवै ॥ विमृळीकार्यतेमनोरुथीरथ्यंनसंदितं ॥ गीभिर्वैरुण
 सीमहि ॥ पराहिमेविमन्यवःपतंतिवस्यइष्टये ॥ वयोनवसतीरुप ॥ क
 दाक्षत्रश्रियंनरुमावरुणंकरामहे ॥ मृळीकार्योरुचक्षसं ॥ १ ॥ तदित्स
 मानमाशातेवेनंतानप्रयुच्छतः ॥ धृतव्रतायद्वाशुपे ॥ वेदायोवीनांपद
 मंतरिक्षेणपततां ॥ वेदंनावःसमुद्रियः ॥ वेदंमासोधृतव्रतोद्वादशत्र
 जावतः ॥ वेदायउपजायते ॥ वेदुवातस्यवर्तनिमुरोःऋष्यस्यवृहतः ॥
 वेदायेअध्यासति ॥ निरपसादधृतव्रतोवरुणःपस्त्यइस्वा ॥ साम्राज्या
 यसुक्रतुः ॥ यांसदास०इतःप्रातःकालसंध्यावत् ॥ इति सायंसंध्या ॥

इयं सुक्तं पांडुंग जायजी इत्येते. म्पीचे निर्णयसागरमुद्रणालये

मुद्रणालये मद्रासिपुत्र, शाके १८५२ सन १९३०.

॥ इति ऋग्वेदीया त्रिकालसंध्या ॥

पण्डितार-पाडुला जावनी,
मिन्दर-रामचद्र येसू शेडगे

निर्णयसागर प्रेस,

न० २६१२८ कोळभाट लेग, मुंबई.

॥ अथ हिरण्यकेशीयो नित्यविधिः ॥

मूल्यं ५ आणकाः ।

॥ हिरण्यकेशीयनित्यविधेरनुक्रमणिका ॥

१ स्नानविधिः	१	७ देवपूजा	१३
२ विभूतिधारणम्	३	८ ब्रह्मयज्ञः	२४
३ प्रातःसंध्या	४	९ वैश्वदेवः	२७
४ मध्याह्नसंध्या	१०	१० यज्ञोपवीतमंत्रः	३०
५ सायंसंध्या	११	११ रुद्रः	३१
६ तृचाकल्पनमस्काराः	१२	१२ देवे	३९

श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीसरस्वत्यै नमः ॥ अथ स्नानविधिः ॥ नमामि
 गंगे तव पादपंकजं सुरासुरैर्वदितदिव्यरूपम् ॥ भुक्तिं च मुक्तिं च
 ददासि नित्यं भावानुसारेण सदा नराणाम् ॥ १ ॥ दर्शनात्सर्वपा-
 पघ्नीं स्पर्शनान्मोक्षदायिनीम् ॥ स्नानेन मुक्तिदां पुण्यां भागीरथीं
 नमाम्यहम् ॥ २ ॥ आचम्य । प्राणानायम्य । विष्णवे नमो विष्णवे
 नमो विष्णवे नमः ॥ विष्णुर्विष्णुः ॥ श्रीमद्भगवतो महापुरुषस्य विष्णो-
 राज्ञया प्रवर्तमानस्य अद्य ब्रह्मणो द्वितीये परार्धे विष्णुपदे श्रीश्वेतवा-
 राहकल्पे वैवस्वतमन्वन्तरे भरतवर्षे भरतखण्डे जंबुद्वीपे दंडकारण्ये
 देशे गोदावर्याः दक्षिणे तीरे कृष्णावेण्योरुतरे तीरे शालिवाहन-
 शर्के वीद्वावतारे रामक्षेत्रे रामरामाश्रमे अस्मिन्वर्तमाने अमुकनाम-
 संवत्सरे अमुकअयने अमुकऋतौ अमुकमासे अमुकपक्षे अमुक-

त्तिथौ अमुकवासरे अमुकनक्षत्रे अमुकस्थे वर्तमाने चंद्रे अमुकस्थे
 श्रीसूर्ये अमुकस्थे देवगुरौ शेषेषु ग्रहेषु यथायथं राशिस्थान-
 स्थितेषु सत्सु एवंगुणविशेषणविशिष्टायां शुभपुण्यतिथौ मम आ-
 त्मनः श्रुतिस्मृतिपुराणोक्तफलप्राप्त्यर्थं श्रीपरमेश्वरप्रीत्यर्थं काचि-
 कवाचिकमानसिकसांसर्गिकज्ञाताज्ञातस्पृष्टास्पृष्टभुक्ताभुक्तापीतापी-
 तसकलपापक्षयार्थं गंगाभागीरथीतीर्थे प्रातःस्नानमहं करिष्ये ॥ हिरण्य
 शृंगंवरुणंप्रपद्ये तीर्थभेदे हि याचितः ॥ यन्मया भुक्तमसाधूनांपापेभ्य-
 श्वप्रतिग्रहः ॥ यन्मे मनसा वाचा कर्मणा वा दुष्कृतकृतम् ॥ तन्न इन्द्रो व-
 रुणो बृहस्पतिः सवित्ताचपुनंतु पुनः पुनः ॥ नमो भयैप्सु मतेन मइंद्राय न-
 मो वरुणाय नमो वारुण्यै नमो भ्यः ॥ यदुपां क्रूरं यदमेधं यदशांतं तदपगच्छ
 तात् ॥ अत्याशनादतीपानाद्यच्च उग्रप्रतिग्रहात् ॥ तन्नो वरुणो राजा-

पाणिनाह्वयमर्शतु ॥ सोहर्मपापोविरजोनिर्मुक्तोमुक्तकिल्बिषः ॥ नार्क-
 स्थपृष्ठमारुह्यगच्छेद्ब्रह्मसलोकताम् ॥ यश्चाप्सुवरुणःसपुनात्वंधमर्षणः ॥
 तीक्ष्णदंष्ट्रमहाकाय कल्पांतदहनोपमाभैरवायनमस्तुभ्यमनुज्ञां दातु-
 मर्हसि ॥ सागरस्वननिर्घोष दंडहस्तासुरांतक ॥ जगत्स्रष्टर्जगन्मर्दि-
 न्नमामि त्वां सुरेश्वर ॥ इमं मंत्रं समुच्चार्य तीर्थं स्नानं समाचरेत् ॥ अ-
 न्यथा तत्फलस्यार्थं तीर्थेशो हरति ध्रुवम् ॥ स्नानं कृत्वा ॥ इमंमैंगंगेयमु-
 नेसरस्वत्तिशुतुद्रिस्तोमं सचतापरुष्णिग्या ॥ असिक्तियामंरुद्धुधेवित-
 स्तथाजौकीयेशृणुह्यासुषोमया ॥ अधमर्षणम् ॥ ऋतंचसत्यंचाभीष्टात्त-
 प्सौर्ध्वजायत ॥ ततोरत्रिरजायतततःसमुद्रोअर्णवः । समुद्रादर्णवाद्-
 धिसंवत्सरोअजायत ॥ अहोरत्राणिविदधद्विध्वस्यमिषतोवृशी ॥ सूर्या-
 चंद्रमसौधातायथापूर्वमकल्पयत् ॥ दिवंचपृथिवींचांतरिक्षमथोसुवंः

॥१॥ ऋतं च सत्यं ० इति त्रिरावृत्त्या घमर्षणं कुर्यात् ॥ आपो हिष्ठा मयो भुव
 स्तान् ऊर्जे दधातन ॥ महेरणा य च क्षसे ॥ योर्वः शिव तं मोरसस्तस्य भाजय
 तेहनः ॥ उशतीरिव मातरः ॥ तस्मा अरंगमामवोयस्य क्षयाय जिन्वथ ॥
 आपोजनयथाचनः ॥ नमः कमलनाभाय नमस्ते जलशायिने ॥ न-
 मस्ते केशवानंत गृहाणाध्यं नमोस्तु ते ॥ एहि सूर्य सहस्रांशो तेजोरा-
 शे जगत्पते ॥ अनुकंपय मां भक्त्या गृहाणाध्यं नमोस्तु ते ॥ ब्रह्मकमंड-
 लद्भूते गंगे त्रिपथगामिनि ॥ त्रैलोक्यवंदिते देवि गृहाणाध्यं नमोस्तु
 ते ॥ ३ ॥ तपनस्य सुते देवि यमुने च महानदि ॥ शुद्धानां शुद्धये
 देवि गृहाणाध्यं नमोस्तु ते ॥४॥ किरणा धूतपापा च पुण्यतोया सर-
 स्वती ॥ गंगा च यमुना चैव गृहाणाध्यं नमोस्तु ते ॥५॥ पापेहं पाप-
 कर्माहं पापात्मा पापसंभवः ॥ त्राहि मां कृपया गंगे सर्वपापहरा भव ॥

(पुनश्च स्नानं कृत्वा) अद्यपूर्वोच्चरितवर्तमानएवंगुणविशेषणविशिष्टा-
 यां शुभपुण्यतिथौ ॥ मम आत्मनः श्रुतिस्मृतिपुराणोक्तफलप्राप्त्यर्थं
 स्नानांगं देवर्षिपितृतर्पणं करिष्ये ॥ तान्देवांस्तर्पयामि ॥ भूर्देवांस्तर्प-
 यामि ॥ भुवर्देवांस्तर्पयामि ॥ सुवर्देवांस्तर्पयामि ॥ भूर्भुवःसुवर्देवांस्त-
 र्पयामि ॥ निवीती ॥ तान् ऋषींस्तर्पयामि ॥ भूर्ऋषींस्तर्पयामि ॥
 भुवर्ऋषींस्तर्पयामि ॥ सुवर्ऋषींस्तर्पयामि ॥ भूर्भुवःसुवर्ऋषींस्तर्पया-
 मि ॥ प्राचीनावीती ॥ तान् पितृंस्तर्पयामि ॥ भूःपितृंस्तर्पयामि ॥ भु-
 वःपितृंस्तर्पयामि ॥ सुवःपितृंस्तर्पयामि ॥ भूर्भुवःसुवःपितृंस्तर्पयामि ॥ अ-
 नेन तर्पणेन श्रीपरमेश्वरः प्रीयताम् ॥ यन्मया दूषितं तोयं शारीरम-
 लसंभवात् ॥ तद्दोषपरिहारार्थं यक्ष्माणं तर्पयाम्यहम् ॥ बल्लपरिधानं
 कुर्यात् ॥ इति स्नानविधिः समाप्तः ॥

॥ अथ विभूतिधारणमंत्रः ॥

श्रीगणेशाय नमः ॥ (हस्ते भस्म जलं च गृहीत्वा) ॐ ईशानः सर्वविद्या
नामीश्वरः सर्वभूतानां ब्रह्माधिपतिर्ब्रह्मणोधिपतिर्ब्रह्माशिवो मे अस्तु स
दाशिवोम् ॥ शिरसि ॥ ॐ तत्पुरुषाय विद्महे महादेवाय धीमहि ॥ तन्नो रु
द्रः प्रचोदयात् ॥ मुखे ॥ ॐ अघोरेभ्यो थघोरेभ्यो घोरघोरंतरेभ्यः ॥ सर्वे
भ्यः सर्वशर्वेभ्यो नमस्ते अस्तुरुद्ररूपेभ्यः ॥ हृदये ॥ ॐ वामदेवाय नमोज्ये-
ष्ठाय नमः श्रेष्ठाय नमोरुद्राय नमः कालाय नमः कलविकरणाय नमो बलवि
करणाय नमो बलाय नमो बलप्रमथनाय नमः सर्वभूतदमनाय नमो मनो
न्मनाय नमः ॥ गुह्ये ॥ ॐ सद्योजातं प्रपद्यामि सद्योजाताय वै नमो नमः ॥ भ-
वे भवेनातिभवे भवस्व मां भवोद्भवाय नमः ॥ पादयोः ॥ अग्निरिति भस्म ॥
वायुरिति भस्म ॥ जलमिति भस्म ॥ स्थलमिति भस्म ॥ व्योमेति भस्म ॥

सर्वं हवा इदं भस्म ॥ ॐ मानस्तोकैतनयेमानु आयुषिमानो गोषुमानो अ
श्वंपुरीरिषः ॥ वीरान्मानोरुद्रभामितो वधीर्ह्रिविष्मंतो नमसा विधेमते ॥
इति सर्वांगे भस्म विलिप्य ॥ आचम्य ॥ केशवादिप्राणायामं कृत्वा ॥

॥ अथ प्रातःसंध्या ॥

श्रीगणेशाय नमः (प्राञ्जुख उदञ्जुखो वा कुशासने ऊर्णासने वो-
पविश्य) (उत्तमा तारकोपिता मध्यमा लुप्ततारका ॥ अधमा सूर्य-
सहिता प्रातःसंध्या त्रिधा मता) ॥ ॐ केशवाय नमः ॥ नाराय-
णाय नमः ॥ माधवाय नमः ॥ गोविंदाय नमः ॥ विष्णवे नमः ॥
मधुसूदनाय नमः ॥ त्रिविक्रमाय नमः ॥ वामनाय नमः ॥ श्रीध-
राय नमः ॥ हृषीकेशाय नमः ॥ पद्मनाभाय नमः ॥ दामोदराय नमः ॥
संकर्षणाय नमः ॥ वासुदेवाय नमः ॥ प्रद्युम्नाय नमः ॥ अनिरुद्धाय

नमः ॥ पुरुषोत्तमाय नमः ॥ अधोक्षजाय नमः ॥ नारसिंहाय नमः ॥ अ-
 च्युताय नमः ॥ जनार्दनाय नमः ॥ उपेंद्राय नमः ॥ हरये नमः ॥ श्रीकृ-
 ष्णाय नमः ॥ ॐ भूः ॥ ॐ भुवः ॥ ॐ सुवः ॥ ॐ महः ॥ ॐ जनः ॥
 ॐ तपः ॥ ॐ सुत्यम् ॥ ॐ तत्सवितुर्वरेण्यं भर्गो देवस्य धीमहि ॥
 धियो यो नः प्रचोदयात् ॥ ॐ मापो ज्योतीरसो मृतं ब्रह्म भू भुवः सुवरो-
 म् ॥ प्रातःसंध्या कुमारी रक्ता रक्तवर्णा रक्तवस्त्रा रक्तगंधा
 रक्तमाल्यानुलेपना हंसवाहना ब्रह्मदेवत्या गार्हपत्याभ्युपस्थाना
 ऋग्वेदसंहिता प्रथमा ब्रह्मसंध्या वेदवतीनाम्नी ॥ ममोपा-
 तदुरितक्षयद्वारा श्रीपरमेश्वरप्रीत्यर्थं प्रातःसंध्योपास्ति करिष्ये ॥
 आयातुवरदादेवी अक्षरं ब्रह्मसंमितम् ॥ गायत्रीछंदसंमातेदं ब्रह्म-
 जुपस्वमे ॥ यद्ब्रह्मात्कुरुते प्रापंतद्ब्रह्मात्प्रतिमुच्यते ॥ यद्ब्रात्रियात्कुरु

तेपापंतद्रात्रियात्प्रतिमुच्यते ॥ सर्ववर्णमंहोदेविसंध्याविद्येसरस्वति ॥
 अजरेअमरेदेविसर्वदेविनुमोस्तुते॥ॐओजोसिसहोसिवलमसिआजो
 सिदेवानांधामनामासि विश्वमसि विश्वायुःसर्वमसिसुर्वायुरभिभूरोगाय
 त्रीमावाहयामि सावित्रीमावाहयामि सरस्वतीमावाहयामि छंदर्षीनावा
 हयामि श्रियमावाहयामि हियमावाहयामि ॥ ॐआपोहिष्ठामयोभुव
 स्तानऊर्जेदधातन ॥ महेरणायचक्षसे ॥ योवःशिवतमोरसस्तस्यभाज
 यतेह्नः ॥ उशतीरिवमातरं ॥ तस्माअरंगमामवोयस्यक्षयायजिन्व
 थ ॥ आपोजूनयथाचनः ॥ आपोवाइदुं सर्वविश्वाभूतान्यापःप्राणावा
 आपःपशवुआपोन्नमापोमृतमापःसुआडापोविराडापःस्वराडापुश्छंदा
 ँस्वापोज्योतींष्यापोयजूंष्यापःसुत्वमापुःसर्वदेवताआपोभूर्भुवः
 सुवरापुओम ॐ सूर्यश्चमामनुश्चमनुपतयश्चमनुकृतेभ्यः॥पापेभ्योर

क्षंतं ॥ यद्वात्रियापापमकार्षं ॥ मनसावाचाहस्ताभ्याम् ॥ पद्भ्यामुदरेणश्चि
 श्रा ॥ रात्रिस्तदंबलुंपतु ॥ यत्किंचदुदितंमयि ॥ इदमहंसाममृतयोनौ ॥
 सूर्यज्योतिषिजुहोमिस्याहा ॥ अंकेशवायनमः ० ॥ श्रीकृष्णायनमः ॥
 ॐ भूः ॥ ॐ भुवः ० ॥ ॐ तत्सवि ० ॥ ॐ मापोज्योतीरसोमृतं ब्रह्म भूर्भु
 वः सुवरोम् ॥ दधिक्राव्णो अकारिपंजिष्णोरश्वस्यवाजिनः ॥ सुरभिर्नोमु
 खाकरुत्प्रण आयुं पितारिपत् ॥ आपोहिष्ठा मयो भुवस्तान ऊर्जदधात
 न ॥ महेरणाय चक्षसे ॥ योवः शिवतमोरसस्तस्य भाजयतेहनः ॥ उशती
 रिवमातरं ॥ तस्मा अरं गमामवोयस्यक्षयाय जिन्वथ ॥ आपोजनयथाच
 नः ॥ हिरण्यवर्णाः शुचयः पावकाया सुजातः कश्यपोयास्विद्रः ॥ अग्निंया
 गर्भं दधिरेविरूपास्तान् आपुः शं स्योना भवंतु ॥ यासां राजावरुणो
 याति मध्ये सत्यानृते अबुपश्यं जनानाम् ॥ मधुश्रुतः शुचयोयाः पावका-

स्तान्नापुःशस्स्योनाभवंतु ॥ यासां देवा द्विविकृष्वंति भक्षया अंतरिक्षे-
 बहुधा भवन्ति ॥ याः पृथिवी पर्यसो दंति शुक्रास्तान्नापुःशस्स्योनाभ-
 वन्तु ॥ शिवेन माचक्षुषा पश्यतापः शिवया तनुवोपस्पृशत त्वचमे ॥
 सर्वा अग्नीरप्सुषदो हुवेवो मयि वचोवलमोजो निधत् ॥ पवमानः सुव-
 र्जनेः ॥ पवित्रेण विचर्षणिः ॥ यः पोता स पुनातु मा ॥ पुनंतु मा देवज-
 नाः ॥ पुनंतु मनवो धिया ॥ पुनंतु विश्व आयवः ॥ जातं वेदः पवित्रवत् ॥
 पवित्रेण पुनाहि मा ॥ शुक्रेण देव दीधत् ॥ अग्ने कृत्वा क्रतु रनु ॥
 यत्ते पवित्रं मर्चिषि ॥ अग्ने वितंतं मंत्रा ॥ ब्रह्म ते न पुनीमहे ॥ उभाभ्यां
 देव सवितः ॥ पवित्रेण सवेन च ॥ इदं ब्रह्म पुनीमहे ॥ वैश्वदेवी पु-
 नती देव्या गात् ॥ यस्यै वृद्धीस्तनुवो वीत पृष्ठाः ॥ तयामदंतः सध्रमाद्ये-
 षु ॥ वयस्स्यामपतयोरथीणाम् ॥ वैश्वानरो रश्मिभिर्मा पुनातु ॥ वातः

प्राणेनेषिरोमयोभूः ॥ द्यावापृथिवीपथसापथोभिः ॥ ऋतावरीयज्ञियेमा-
 पुनीताम् ॥ बृहद्भिः सवितस्तृभिः ॥ वषिष्ठेदेवमन्मभिः ॥ अग्नेदक्षैः पु-
 नाहिमा ॥ येन देवाः अपुनत ॥ येनापो दिव्यं कशः ॥ तेन दिव्येन ब्रह्मणा ॥
 इदं ब्रह्म पुनीमहे ॥ यः पावमानी रूध्येति ॥ ऋषिभिः संभृतं रसम् ॥
 सर्वं सपूतमश्नाति ॥ स्वदितं मातुरिश्चना ॥ पावमानी यो अध्येति ॥
 ऋषिभिः संभृतं रसम् ॥ तस्मै सरस्वती दुहे ॥ क्षीरं सर्पिर्मधूदुकं ॥
 पावमानीः स्वस्वयनीः ॥ सुदुघा हि पथस्वतीः ॥ ऋषिभिः संभृतोरसः ॥
 ब्राह्मणेऽप्यमृतं हितम् ॥ पावमानी दिशं तुनः ॥ इमं लोकमथोऽमुम् ॥
 कामान्त्समर्थयंतुनः ॥ देवो देवैः समाभृताः ॥ पावमानीः स्वस्वयनीः ॥
 सुदुघा हि घृतं श्रुतः ॥ ऋषिभिः संभृतोरसः ॥ ब्राह्मणेऽप्यमृतं हितम् ॥
 येन देवाः पवित्रेण ॥ आत्मानं पुनते सदा ॥ तेन सह स्वधारण ॥ पावमा

न्यःपुनंतुमा ॥ प्राजापत्यंपवित्रम् ॥ शतोद्यामं५हिरण्यम् ॥ तेनब्रह्म
 विदोवयम् ॥ पतंब्रह्मपुनीमहे ॥ इंद्रःसुनीतीसहमापुनातु ॥ सोमस्वस्त्या
 वरुणःसमीच्या ॥ यमोराजाप्रमृणाभिःपुनातुमा ॥ जातवेदामोर्जयत्या
 पुनातु ॥ हुपदादिवेन्सुचानः ॥ स्वन्नस्रात्वीमलादिव ॥ पूतंपवित्रणे-
 वाज्यम् ॥ आपःशुंधंतुमैतंसः ॥ आचम्यप्राणानायम्य ॥ ॐ भूर्भुवःसुव-
 स्तत्सवितुर्वरेण्यं भर्गो देवस्य धीमहि ॥ धियो यो नः प्रचोदयात् ॥ श्रीसू-
 र्याय इदमर्घ्यं दत्तं न मम ॥ ॐ भूर्भुवःसुवस्तत्सवितुर्वरेण्यं भर्गो देव
 स्य धीमहि ॥ धियो यो नः प्रचोदयात् ॥ श्रीसूर्याय इदमर्घ्यं दत्तं न मम ॥
 ॐ भूर्भुवःसुवस्तत्सवितुर्वरेण्यं भर्गो देवस्य धीमहि ॥ धियो यो नः प्रचो-
 दयात् ॥ श्रीसूर्याय इदमर्घ्यं दत्तं न मम ॥ असावादित्यो ब्रह्मेति ब्रह्मैव स-
 न्ब्रह्माप्येतिय एव वेदं ॥ केशवाय नमः ० श्रीकृष्णाय नमः ॥ प्राणायामं

कृत्वा ॥ अपक्रामंतु पिशाचा ये भूता भूमिपालकाः ॥ भूतानामवरोधेन
 ब्रह्मकर्म समारभे ॥ पृथ्वीति मंत्रस्य मेरुपृष्ठ ऋषिः क्रूमो देवता सुतलं
 छंदः आसने विनियोगः ॥ पृथ्विं त्वया धृता लोका देवि त्वं विष्णुना
 धृता ॥ त्वं च धारय मां देवि पवित्रं कुरु चासनम् ॥ अंगुष्ठाग्ने तु गोविंदं
 तर्जन्यां तु महीधरं ॥ मध्यमायां हृषीकेशनामिक्यां त्रिविक्रमम् ॥ क-
 निष्ठिक्यां न्यसेद्विष्णुं करमध्ये तु माधवम् ॥ एवं च करविन्यासं सर्वपा-
 पप्रणाशनम् ॥ ॐ भूः पादाभ्यां नमः ॥ ॐ भुवः जानुभ्यां नमः ॥ ॐ सु-
 वः कटिभ्यां नमः ॥ ॐ महः नाभ्यै नमः ॥ ॐ जनः हृदयाय नमः ॥ ॐ तपः-
 कंठाय नमः ॥ ॐ सत्यं ललाटाय नमः ॥ ॐ परब्रह्म शिरसे स्वाहा ॥
 ॐ तत्सर्वितुर्ब्रह्मात्मने हृदयाय नमः ॥ ॐ वरेण्यं विष्वात्मने शिरसे
 स्वाहा ॥ ॐ भर्गो देवस्य रुद्रात्मने शिखायै वृषट् ॥ ॐ धीमहि परमा-

त्मने कर्चचायुं हं ॥ ॐ धियो योनो ज्ञानात्मने नेत्रत्रयाय वीषद् ॥ ॐ प्र-
 चोदयात्सत्यात्मने अं ह्यायु फद् ॥ इति दिग्बंधः गायत्र्या गायत्रीच्छंदो
 विश्वामित्रऋषिः सविता देवताभिर्मुखं ब्रह्मा शिरो विष्णुहृदयं रुद्रः
 शिखा पृथिवी योनिः प्राणापानव्यानोदानसमाना सप्राणा श्वेतवर्णा
 सांख्यायनसगोत्रा गायत्री चतुर्विंशत्यक्षरा त्रिपदाषट्कुक्षिः पंच-
 शीर्षोपनयने विनियोगः ॐ भूः ॐ भुवः ॐ सुवः ॐ महः ॐ जनः ॐ
 तपः ॐ सुत्यम् ॥ ॐ तत्सवितुर्वरेण्यं भर्गो देवस्य धीमहि ॥ धियो योनः
 प्रचोदयात् ॥ ओमापो ज्योतीरसो मृतं ब्रह्म भूर्भुवः सुवरो ॥ प्रातःसंध्या-
 गत्वेनाष्टोत्तरशतमष्टाविंशतिर्दशसंख्यं वा गायत्रीजपमहं करिष्ये ॥
 ॐ भूर्भुवः सुवस्तत्सवितुर्वरेण्यं भर्गो देवस्य धीमहि ॥ धियो योनः प्रचोद-
 यात् ॥ इति गायत्रीं जप्त्वा ॥ ॐ तत्सवितुर्ब्रह्मात्मने हृदयाय नमः ॥

वरेण्यं विष्ण्वात्मने शिरसे स्वाहा ॥ भर्गो देवस्य रुद्रात्मने शिखर्यै वृषट् ॥
 धीमहि परमात्मने कवचाय हुम् ॥ धियो यो नो ज्ञानात्मने नेत्रत्रयाय वी-
 पट् ॥ प्रचोदयात्सत्वात्मने अस्त्राय फट् ॥ इति दिग्बन्धः ॥ ॐ मित्रस्थं चर्ष-
 णीधृतश्रवे दिवस्य सानसि ॥ सुखं चित्रश्रवस्तमं ॥ मित्रो जनान्त्रयात्प-
 त्तिप्रजानन्मित्रो दाधार पृथिवीमुतथां ॥ मित्रः कृष्टीरनिमिषाभिचष्टे स-
 ल्याथ हृव्यं धृतवद्विधेम ॥ प्रसन्मित्रमर्तो अस्तु प्रयस्वान्यस्त आदित्यशि-
 क्षतिव्रतेन ॥ नहन्यते नर्जायते त्वोतो नैनम २ हो अश्रोत्यंति तो नदूरात् ॥
 यच्चिद्धिते विशेषथा प्रदेववरुणव्रतं ॥ मिनीमसिद्यविद्यवि ॥ यत्कचेदं
 चरुणदैव्ये जने भिद्रो हं मनूप्याश्रमसि ॥ अचितीयत्तवृधमयुयोपिम
 मानस्तस्मादेनसो देवरीरिपः ॥ कित्वा सोयद्रिपुर्नदीवियद्वाघासत्यमु
 तयन्नविद्म ॥ सर्वाता विप्यशित्थिरेव देवाथाते स्यामवरुणप्रियासः ॥ या २

सदासर्वभूतानिस्थावराणिचराणिच ॥ सायंप्रातर्नमस्यंतिसामासंध्या
अभिरक्षत्वानमः ॥ नमःप्राच्यैदिशेयाश्चद्वेवताएतस्यांप्रतिवसंत्येता
भ्यश्चनमोदक्षिणाथैदिशे याश्चद्वेवताएतस्यांप्रतिवसंत्येताभ्यश्चनमो
नमःप्रतीच्यैदिशे याश्चद्वेवताएतस्यांप्रतिवसंत्येताभ्यश्चनमोनमउदी
च्यैदिशेयाश्चद्वेवताएतस्यांप्रतिवसंत्येताभ्यश्चनमोनमऊर्ध्वार्थैदिशेया
श्चद्वेवताएतस्यांप्रतिवसंत्येताभ्यश्चनमोनमोधराथैदिशे याश्चद्वेवताए
तस्यांप्रतिवसंत्येताभ्यश्च नमोनमोवातरार्थैदिशेयाश्चद्वेवताएतस्यांप्र
तिवसंत्येताभ्यश्चनमोनमोगंगायमुनयोर्मध्यैवसंतिते मेप्रसन्नात्मा
नश्चिरंजीवित्वर्धयंतिनमोगंगायमुनयोर्मुनिभ्यश्चनमोनमोगंगायमु-
नयोर्मुनिभ्यश्चनमः ॥ अवांतरदिशाभ्यो नमः ॥ सखवंतुदिशेमयि
सामागच्छंतुसूनुताः ॥ सर्वकामाअभियंतुनःॐप्रियाअभिस्रवंतुनः ॥

ॐ प्रियाअभिवादये ॥ अमुकप्रवरान्वितामुकगोत्रोत्पन्नः यजुर्वेदस्यते-
 त्तिरीयशाखांतर्गतहिरण्यकेशीशाखाध्यायी अमुकशर्माहं भोःअभिवा-
 दयामि ॥ नमोब्रह्मण्यदेवायगोत्राह्मणहिताय च ॥ जगद्धिताय कृष्णा-
 य गोविंदाय नमोनमः ॥ उत्तमेशिखरेजातेभूम्यांपर्वतमूर्धनि ॥ ब्राह्मणे
 भ्योर्भ्यनुज्ञातागच्छदैवियथासुखं ॥ स्तुतोमयावरदेवेदमाताप्रचोदयं
 तीपवनेद्विजाता ॥ आयुःपृथिव्यांद्रविणंत्रह्यवर्चसुमह्यंदत्वाप्रजातुंत्रह्म
 लोकं ॥ धृणिःसूर्येआदित्योनप्रभावात्यक्षरं ॥ मधुक्षरंतिद्रसं ॥ सुत्यवै
 तद्रसमापौज्योतीरसोमृतंत्रह्मभूर्भुवःसुवरोम् ॥ श्रियै नमः ॥ संध्यायै
 नमः ॥ विधायै नमः ॥ गुरुभ्यो नमः ॥ वेदाय नमः ॥ वेदपुरुषाय नमः ॥
 सर्वेभ्यो देवेभ्यो नमः ॥ सर्वेभ्यो ब्राह्मणेभ्यो नमो नमः ॥ आका-
 शात्पतितं तोयं यथा गच्छति सागरम् ॥ सर्वदेवनमस्कारः केशवं

प्रति गच्छति ॥ ॐ केशवाय नम इत्यादिप्राणायामं कृत्वा ॥ अनेन
प्रातःसंध्यानित्यकर्मणा भगवान् परमेश्वरः प्रीयताम् ॥ विष्णवे
नमो विष्णवे नमो विष्णवे नमः ॥ इति प्रातःसंध्या समाप्ता ॥

॥ अथ मध्याह्नसंध्याप्रारंभः ॥

ॐ केशवाय नम इत्यादि प्राणायामं कृत्वा ॥ मध्याह्नसंध्या युवाना
श्वेता श्वेतवर्णा श्वेतवस्त्रा श्वेतगंधा श्वेतमाल्यानुलेपना वृष-
भवाहना रुद्रदैवत्या दक्षिणाभ्युपस्थाना यजुर्वेदसंहिता द्वितीया
रुद्रसंध्या धर्मवतीनाम्नी मम उपात्तदुरितक्षयद्वारा श्रीपरमेश्वर-
प्रीत्यर्थं मध्याह्नसंध्योपास्ति करिष्ये ॥ आयातुवरं देवुं सर्वो दे-
वता आपो भूभुवः सुवरापः ॥ आपः पुनंतु पृथिवी पृथिवी पुता पुना-
तुमां ॥ पुनंतु ब्रह्मणस्पतिं ब्रह्मपुता पुनातुमां ॥ यदुच्छिष्टमभोज्यं यद्वा-

दुश्चरित्तमम् ॥ सर्वपुनन्तुमामापोसुतांचप्रतिग्रहं स्वाहा ॥ ॐ केशवाय
 नमः । नारायणाय नमः । माधवाय नमः ० । दधिक्वावणो अकारिष-
 मित्यादि अर्घ्यदानात् प्राणायामांतं प्रातःसंध्यावत् ॥ ॐ उद्धर्यं-
 तमस्रपरिपश्यंतो ज्योतिरुत्तरं ॥ देवैर्देवत्रासूर्यमगन्सज्योतिरुत्तमं ॥
 उदुलंजात्वेदसं देवं वंहंति केतवः ॥ दृशे विश्वायसूर्यम् ॥ चित्रं देवाना-
 मुदगादनीकं चक्षुर्मित्रस्यवरुणस्याग्नेः ॥ आप्राद्यावापृथिवी अंतरिक्षं
 सूर्यं आत्माजगतस्तस्थुषश्च ॥ तच्चक्षुर्देवहितं पुरस्ताच्छुक्रमुच्चरत् ॥ प-
 श्येमशरदःशतं जीवेमशरदःशतं नंदामशरदःशतं मोदामशरदःशतं भ-
 वामशरदःशतं शृण्वामशरदःशतं प्रब्रवामशरदःशतं मर्जीताः स्यामश-
 रदःशतं ज्योक्चसूर्यं दृशे ॥ यददगन्महूर्तोर्णवां द्विभ्राजमानः सरिरस्य
 मध्यात्सर्मावृषभो लोहितक्षः सूर्यो विपृश्चिन्मनसा पुनातु ॥ अवांतरदि

शाभ्यो नमः ॥ अपक्रामंतु पिशाचादिप्राणायामं कृत्वा ॥ मध्याह्न-
संध्यांगं अष्टोत्तरशतं अष्टाविंशतिर्दशसंख्यं वा गायत्रीजपमहं क-
रिष्ये ॥ गायत्रीजपं कृत्वा ॥ स० स्रवंतु दिशोमयि ० ॥ अनेन मध्याह्नसं-
ध्यानित्यकर्मणा भगवान्परमेश्वरः प्रीयताम् ॥ विष्णवे नमो विष्णवे
नमो विष्णवे नमः ॥ इति मध्याह्नसंध्या समाप्ता ॥

॥ अथ सायंसंध्याप्रारंभः ॥

ॐ केशवाय नमः इत्यादिप्राणायामं कृत्वा ॥ सायंसंध्या वृद्धा कृष्णा
कृष्णवर्णा कृष्णवस्त्रा कृष्णगंधा कृष्णमाल्यानुलेपना गरुडवाहना
विष्णुदेवत्या आहवनीयाभ्युपस्थाना सामवेदसंहिता तृतीया वि-
ष्णुसंध्या सत्यवतीनाम्नी मम उपात्तदुरितक्षयद्वारा श्रीपरमेश्वर-
प्रीत्यर्थं सायंसंध्योपास्ति करिष्ये ॥ आयांतुवरंदेविवी ० सर्वदेव-

ताआपोभूर्भुवःसुवरापॐ ॥ अग्निश्चमामन्युश्चमन्युपतयश्चमन्युकृते
 भ्यः ॥ पापेभ्योरक्षतां ॥ यदक्लापापमकार्षं ॥ मनसावाचाहस्ताभ्यां ॥
 पश्चासुदरेणशिश्ना ॥ अहस्तदवलुंपतु ॥ यत्किंचदुरितंमयि ॥ इदमहं
 माममृतयोनी ॥ सत्येज्योतिषिजुहोमिस्वाहा ॥ ॐ केशवाय नमः ॥
 नारायणाय० ॥ द्रुपदादिवेन्मुमुचानः ॥ स्वन्नस्त्रात्वीमलादिव ॥ पृतंपवि
 त्रणेवाज्यं ॥ आपःशुंधंतुमेनसः ॥ ॐ भूर्भुवःसुवस्तत्सवितुर्वरेण्यंभर्गो
 देवस्यधीमहि ॥ धियोयोनिःप्रचोदयात् ॥ ॐ श्रीवरुणाय इदमर्घ्यं
 दत्तं नमम ॥ एवंत्रिरर्घ्यदत्त्वा ॥ असावादित्योत्रह्येतित्रह्यैवसन्ब्रह्माप्ये-
 तियएवंवेद ॥ ॐ केशवाय नमः इत्यादिप्राणायामं कृत्वा ॥ अपक्रामंतु०
 ॐ मापोज्योतीरसोमृतं ब्रह्म भूर्भुवःसुवरोम ॥ सायंसंध्यांगमष्टोत्तरशत-
 मष्टाविंशतिर्दशसंख्यं वा गायत्रीजपमहं करिष्ये ॥ गायत्रीजपं कृत्वा ॥

ॐ इमं मे वरुणश्रुधीहवं मद्याचमृडय ॥ त्वामवस्युराचके ॥ ॐ तत्त्वायामि
ब्रह्मणवन्दमानस्तदाशास्तेयजमानो हविर्भिः ॥ अहं डमानो वरुणे हवो ध्यु
रुश ५ सुमान आयुः प्रमोषीः ॥ ॐ त्वन्नो अग्नेवरुणस्य विद्वान्देवस्य हे डो वं या
सि सीष्ठाः ॥ यजिष्ठो वक्त्रितमः शोशुचानो विश्वो द्वेषा ५ सि प्रमुमुग्ध्यस्म
त् ॥ सत्वन्नो अग्नेवमो भवोतीने दिष्ठो अस्या लुषसो व्युष्टौ ॥ अवयद्वनो व
रुण ५ रराणो वीहि मृडीक ५ सुहवो न एधि ॥ ॐ यच्चिद्धिते विशो यथा प्रदेव-
वरुणव्रतं ॥ मिनीमसि च विचयि ॥ सायं प्रातर्नमस्यं तिसामासंध्या अभिर
क्षुत्वो नमः ॥ नमः प्रतीच्यै दिशेया श्रद्धेवता एतस्यां प्रतिवसंत्येताभ्यश्च न
मो नम उदीच्यै दिशेया श्रद्धेवता एतस्यां प्रतिवसंत्येताभ्यश्च नमो नमः प्रा
च्यै दिशेया श्रद्धेवता एतस्यां प्रतिवसंत्येताभ्यश्च नमो नमो दक्षिणार्थै दिशे
या श्रद्धेवता एतस्यां प्रतिवसंत्येताभ्यश्च नमो नमं ऊर्ध्वार्थै दिशेया श्रद्धेव-

ता० ॥ आयुःपृथिव्यांद्रविणं ब्रह्मवर्चसं मह्यं दत्त्वा प्रजातुं ब्रह्मलोकं ॥ श्रियै
नमः ॥ संध्यायै नमः ॥ विद्यायै नमः ॥ अनेन सायं संध्याख्येन कर्मणा भ-
गवान्परमेश्वरः प्रीयताम् ॥ विष्णवे नमो विष्णवे नमो विष्णवे नमः ॥

॥ अथ तृचाकल्पनमस्कारप्रारंभः ॥

श्रीगणेशाय नमः ॥ आचम्य प्राणायामं कृत्वा अद्येत्यादि० श्रीसवि-
तसूर्यनारायणप्रीत्यर्थं तृचाकल्पेन विधिना नमस्काराख्यं कर्म करि-
ष्ये ॥ अथ ध्यानम् ॥ ध्येयः सदा सवितृमंडलमध्यवर्ती नारायणः
सरसिजासनसन्निविष्टः ॥ केयूरवान्मकरकुंडलवान् किरीटी हारी हिर-
ण्यवपुर्धृतशंखचक्रः ॥ ॐ-हां उद्यन्नद्यमित्रमहः-हां ॐ मित्राय नमः
॥ १ ॥ ॐ-हीं आरोहन्नुत्तरां दिवं-हीं ॐ स्वये नमः ॥ २ ॥ ॐ-हूं
हृद्रोगंममसूर्यं-हूं ॐ सूर्याय० ॥ ३ ॥ ॐ-हैं हरिमाणं चनाशाय-हैं

ॐ भानवे ० ॥ ४ ॥ ॐ ज्यों शुकेंपुमेहरिमाणं ज्यों ॐ खगाय ० ॥ ५ ॥
 ॐ ज्हः रोपुणाकासुदधमसि ज्हः ॐ पूष्णे न ० ॥ ६ ॥ ॐ जहां ॐ जहां अथोहा
 रिद्रुवेपुमे जहां ॐ हिरण्यगर्भाय ० ॥ ७ ॥ ॐ जहीं हरिमाणं निदधमसि
 जहीं ॐ मरीचये ० ॥ ८ ॥ ॐ ज्हं उदगादुयमादित्यः ज्हूं ॐ आदि-
 त्याय ० ॥ ९ ॥ ॐ ज्हें विश्वेनसहसा सुह ज्हें ॐ सवित्रे न ० ॥ १० ॥
 ॐ ज्यों द्विपंतममंरंधयन् ज्यों ॐ अर्काय ० ॥ ११ ॥ ॐ ज्हः मोअहं
 द्विपुतोरंधं ज्हः ॐ भास्कराय ० ॥ १२ ॥ ॐ जहांजहीं उधन्नयमित्रमह
 आरोहृशुत्तरादिवं ॐ जहां जहीं मित्रविभ्यां नमः ॥ ॐ ज्हूंज्हें हृद्रोगं
 ममसूर्यहरिमाणं चनाशय ज्हूं ज्हें ॐ सूर्यभानुभ्यां ० ॥ ॐ ज्योंज्हः
 शुकेंपुमेहरिमाणं रोपुणाकासुदधमसि ज्योंज्हः ॐ खगपूषभ्यां ० ॥ ॐ
 जहांजहीं अथोहारिद्रुवेपुमेहरिमाणं निदधमसि ॥ जहांजहीं ॐ हिरण्यग-

भमरीचिभ्यां० ॥ ॐ हूं ॥ उद्गात्रयमोदिलोविश्वेनुसहसासहं हूं ॥
 ॐ आदित्यसवितृभ्यां० ॥ ॐ ह्यैः ॥ द्विषंतंमरुंधयन्मोअहं द्विष
 तोरंधं ह्यैः ॐ अर्कमास्कराभ्यां० ॥ ॐ ह्यां ह्यैः ॐ मित्ररविसूर्य
 ब्रध० दिवै० ॥ हृद्रो० नाशय ॥ ह्यां ह्यैः ॐ मित्ररविसूर्य
 भानुभ्यो० ॥ ॐ ह्यैः ॥ ह्यां ह्यैः शुके० सुदधमसि ॥ अथोहा० निद
 धसि ॥ ह्यैः ॥ ह्यां ह्यैः ॐ खगपूषहिरण्यगर्भमरीचि० ॥ ॐ हूं ॥
 ह्यैः ॥ उद्गा० सह ॥ द्विषंतं० रंधं ॥ ह्यैः ॥ ह्यां ह्यैः ॥ आदित्यंसवित्रक
 मास्करेभ्यो० ॥ ॐ ह्यां ह्यैः ॥ ह्यां ह्यैः ॥ उचन्न०
 द्विषंतंमरुंधयन्मोअहं द्विषतो रंधं ॐ ह्यां ह्यैः ॥ ह्यां ह्यैः ॥
 ह्यैः ॥ ॐ मित्ररविसूर्यभानुखगपूषहिरण्यगर्भमरीच्यादित्यसवित्र
 कमास्करेभ्यो नमो नमः ॥ इति त्रिः ॥ तृचाकल्पनमस्काराः समाप्ताः ॥

अथ देवपूजाप्रारंभः ॥

श्रीगणेशाय नमः ॥ ॐकेशवादिप्राणायामं कृत्वा ॥ श्रीमन्महागणा-
धिपतये नमः ॥ इष्टदेवताभ्यो नमः ॥ कुलदेवताभ्यो नमः ॥ ग्रामदे-
वताभ्योनमः ॥ वास्तुदेवताभ्यो नमः ॥ शचीपुरंदराभ्यां नमः ॥ उमा-
महेश्वराभ्यां नमः ॥ मातापितृभ्यां नमः ॥ सर्वेभ्यो देवेभ्यो नमः ॥ स-
र्वेभ्यो ब्राह्मणेभ्यो नमो नमः ॥ अविघ्नमस्तु ॥ सुमुखश्चैकदंतश्च कपि-
लो गजकर्णिकः ॥ लंबोदरश्च विकटो विघ्ननाशो गणाधिपः ॥ धूम्रके-
तुर्गणाध्यक्षो भालचंद्रो गजाननः ॥ द्वादशैतानि नामानि यः पठेच्छु-
णुयादपि ॥ विघ्नारंभे विवाहे च प्रवेशे निर्गमे तथा ॥ संग्रामे संकटे
चैव विघ्नस्तस्य न जायते ॥ शुक्लांबरधरं देवं शशिवर्णं चतुर्भुजम् ॥
प्रसन्नवदनं ध्यायेत्सर्वविघ्नोपशान्तये ॥ सर्वमंगलमांगल्ये शिवे सर्वा-

श्रिसाधिके ॥ शरण्ये ऋष्यके गौरि नारायणि नमोस्तु ते ॥ सर्वदा
 सर्वकार्येषु नास्ति तेषाममंगलम् ॥ येषां हृदिस्थो भगवान्मंगलायतनं
 हरिः ॥ तदेव लम्बं सुदिनं तदेव ताराबलं चंद्रबलं तदेव ॥ विद्या-
 बलं देवबलं तदेव लक्ष्मीपते तेंऽद्वियुगं सरामि ॥ लाभस्तेषां जय-
 स्तेषां कुतस्तेषां पराजयः ॥ येषामिंदीवरश्यामो हृदयस्थो जनार्दनः ॥
 विनायकं गुरुं भानुं ब्रह्मविष्णुमहेश्वरान् ॥ सरस्वतीं प्रणौम्यादौ सर्व-
 कार्यार्थसिद्धये ॥ अभीप्सितार्थसिद्धयर्थं पूजितो यः सुरासुरैः ॥ सर्व-
 विघ्नहरस्तस्मै गणाधिपतये नमः ॥ सर्वेष्वारंभकार्येषु त्रयस्त्रिभुवनेश्व-
 राः ॥ देवा दिशंतु नः सिद्धिं ब्रह्मेशानजनार्दनः ॥ श्रीमद्भृगवतो म-
 हापुरुषस्य विष्णोराज्ञया प्रवर्तमानस्य अद्य ब्रह्मणो द्वितीये परार्धे
 विष्णुपदे श्रीश्वेतवाराहकल्पे वैवस्वतमन्वंतरे भरतवर्षे भरतखंडे क-

लियुगे कलिप्रथमचरणे जंबुद्वीपे दंडकारण्ये देशे गोदावर्याः दक्षिणे
तीरे कृष्णवेण्योरुत्तरे तीरे शालिवाहनशके वीद्वावतारे रामक्षेत्रे रा-
मरामाश्रमे अस्मिन्वर्तमाने अमुकनामसंवत्सरे अमुकायने अमुकऋ-
तौ अमुकमासे अमुकपक्षे अमुकतिथौ अद्य वासरः वासरस्तु अमुक-
वासरे ॥ अद्य दिवसनक्षत्रं विष्णुदिवसनक्षत्रे ॥ विष्णुस्थे वर्तमाने
चंद्रे ॥ विष्णुस्थे श्रीसूर्ये ॥ विष्णुस्थे देवगुरौ ॥ शेषेषु ग्रहेषु यथायथं
राशिस्थानस्थितेषु सत्सु एवंगुणविशेषणविशिष्टायां शुभपुण्यतिथौ
मम आत्मनः श्रुतिस्मृतिपुराणोक्तफलप्राप्त्यर्थं श्रीमहाविष्णुप्रमुख-
पंचायतनदेवताप्रीत्यर्थं यथामीलितोपचारद्रव्यैः पूजनमहं करिष्ये ॥
तदंगं कलशापूजनं शंखपूजनं घंटापूजनं पुरुषसूक्तषडंगन्यासं च
करिष्ये ॥ पृथ्वीति मंत्रस्य मेरुपृष्ठऋषिः कूर्मो देवता सुतलं छंदः

आसने विनियोगः ॥ ॐ पृथ्व त्वया धृता लोका देवि त्वं विष्णुना
 धृता ॥ त्वं च धारय मां देवि पवित्रं कुरु चासनम् ॥ ऊर्ध्वकेशि
 विरूपाक्षि मांसशोणितभोजने ॥ तिष्ठ देवि शिखाबंधे चासुंडे ह्यप-
 राजिते ॥ अपक्रामंतु भूतानि पिशाचाः सर्वतोदिशम् ॥ सर्वेषाम-
 विरोधेन पूजाकर्म समारभे ॥ तीक्ष्णदंष्ट्र महाकाय कल्पांतदहनो-
 पम् ॥ भैरवाय नमस्तुभ्यमनुज्ञां दातुमर्हसि ॥ ॐ यत्पुरुषं वन्द्यदधुः ॥
 कृतिधाव्यकल्पयन् ॥ सुखं किमस्य कौवाहू ॥ कावूरूपादा उच्यते ॥
 ॐ हृदयाय नमः ॥ ब्राह्मणोस्य मुखमासीत् ॥ बाहूराज्यं कृतः ॥ ऊरू-
 तदस्य यद्वैश्यः ॥ पृथ्वाशूद्रो अजायत ॥ ॐ शिरसे स्वाहा ॥ चंद्रमामने-
 सो जातः ॥ ब्रह्मोः सूर्यो अजायत ॥ मुखं दिद्रश्यामिश्रं ॥ प्राणाद्वायुरंजा
 यत ॥ ॐ शिखायै वषट् ॥ नाभ्यां आसीदुत्तरिक्षं ॥ शीर्ष्णोद्यौः समवर्तत ॥

पञ्चाभूमिर्दिशःश्रोत्रात्तथालोकाःअकल्पयन् ॥ ॐ कवचायहुं ॥ स-
 सास्यासन्परिधयः ॥ त्रिःसुसप्तसमिधःकृताः ॥ देवायद्यद्भ्रंतन्वानाः ॥ अ-
 बद्धन्पुरुषंपशुं ॥ ॐ नेत्रत्रयाय वौषट् ॥ यद्भ्रान्तयद्भ्रमयजं देवाः ॥ तान्निध
 र्माणिप्रथमान्थासन् ॥ तेहनाकमहिमानःसचन्ते ॥ यत्रपूर्वसाध्याःसन्ति
 देवाः ॥ ॐ अस्त्राय फट् ॥ कलशस्य मुखे विष्णुः कंठे रुद्रः समाश्रितः ॥
 मूले तत्र स्थितो ब्रह्मा मध्ये मातृगणाः स्मृताः ॥ कुक्षौ तु सागराः
 सर्वे सप्तद्वीपा वसुंधरा ॥ ऋग्वेदोऽथ यजुर्वेदः सामवेदो ह्यथर्वणः ॥
 अंगैश्च सहिताः सर्वे कलशं तु समाश्रिताः ॥ अत्र गायत्री सावित्री
 शांतिपुष्टिकरी तथा ॥ आयांतु देवपूजार्थं दुरितक्षयकारकाः ॥ गंगे
 च यमुने चैव गोदावरि सरस्वति ॥ नर्मदे सिंधु कावेरि जलेऽस्मि-
 न्संनिधिं कुरु ॥ ॐ भूर्भुवःसुवःकलशाय नमः ॥ सकलपूजार्थे

गंधाक्षतपुष्पं समर्पयामि ॥ कलशसुद्रां प्रदृश्य ॥ शंखादौ चंद्रदेवत्वं
कुक्षौ वरुणदेवता ॥ पृष्ठे प्रजापतिश्चैव अग्रे गंगा सरस्वती ॥
त्रैलोक्येयानि तीर्थानि वासुदेवस्य चाज्ञया ॥ शंखेतिष्ठतिविभ्रंद्र त-
स्माच्छंखं प्रपूजयेत् ॥ त्वं पुरा सागरोत्पन्नो विष्णुना विधृतः करे ॥
अग्रतः सर्वदेवानां पांचजन्य नमोऽस्तु ते ॥ पांचजन्याय विद्महे पाव-
मानाय धीमहि ॥ तन्नः शंखः प्रचोदयात् ॥ शंखदेवताभ्यो नमः ॥
समस्तोपचारार्थं गंधपुष्पं समर्पयामि ॥ शंखसुद्रां प्रदृश्य ॥ आगमार्थं
तु देवानां गमनार्थं तु रक्षसां ॥ कुर्वे घंटारवं तन्न देवताह्वानलांछनं ॥
घंटायै नमः सकलपूजार्थं गंधाक्षतपुष्पं समर्पयामि ॥ घंटासुद्रां प्रदृश्य ॥
घंटानादं कुर्यात् ॥ भोदीपभूताधारस्त्वं ज्योतिषां पतिरव्ययः ॥ याव-
त्पूजासमाप्तिः स्यात्तावत्त्वं सुस्थिरो भव ॥ दीपदेवतार्थेनमः स० गंधा०

अपवित्रः पवित्रो वा सर्वावस्थां गतोपि वा ॥ यः स्मरेत्पुंडरीकाक्षं स
 बाह्याभ्यंतरः शुचिः ॥ शंखोदकेन पूजाद्रव्याणि संप्रोक्ष्य आत्मानं
 च प्रोक्षेत् ॥ अथ ध्यानम् ॥ शांताकारं भुजगशयनं पद्मनाभं
 सुरेशं विश्वाधारं गगनसदृशं मेघवर्णं शुभांगम् ॥ लक्ष्मीकांतं कम-
 लनयनं योगिभिर्ध्यानगम्यं वंदे विष्णुं भवभयहरं सर्वलोकिकनाथम्
 ॥ १ ॥ ध्यायेन्नित्यं महेशं रजतगिरिनिभं चारुचंद्रावतंसं रत्नाकल्पो-
 छ्वलांगं परशुमृगवराभीतिहस्तं प्रसन्नम् ॥ पद्मासीनं समंतात्स्तुत-
 ममरगणैर्व्याघ्रकृत्तिं वसानं विश्वाद्यं विश्ववंद्यं निखिलभयहरं पंचवक्त्रं
 त्रिनेत्रम् ॥ २ ॥ वक्रतुंड महाकाय सूर्यकोटिसमप्रभा ॥ निर्विघ्नं कुरु मे देव
 सर्वकार्येषु सर्वदा ॥ ३ ॥ ध्येयः सदा सवितुमंडलमध्यवर्ती नारायणः
 सरसिजासनसंनिविष्टः ॥ केयूरवान्मकरकुंडलवान् किरीटी हारी हिर-

पुण्यवपुर्धृतशंखचक्रः ॥४॥ नमो देव्यै महादेव्यै शिवायै सततं नमः ॥
नमः प्रकृत्यै भद्रायै नियताः प्रणताः स्म ताम् ॥५॥ श्रीमहाविष्णुप्रसु-
खपंचायतनदेवताभ्यो नमो नमः ॥ ध्यायामि ॥ ॐ सहस्रशीर्षापुरुषः ॥
सहस्राक्षः सहस्रपात् ॥ समूर्तिं विश्वतोवृत्वा ॥ अत्यतिष्ठदशांगुलं ॥
श्रीमहाविष्णुप्रसुखपंचायतनदेवताभ्यो नमः ॥ आवाहनार्थं पुष्पाजलि-
समर्पयामि ॥ ॐ पुरुष एवेदं सर्वं ॥ यद्भूतं यच्च भव्यं ॥ उतामृतत्वस्येशा-
नः ॥ यदन्नैनातिरोहति ॥ श्रीमहाविष्णुप्रसुखपंचायतनदेवताभ्यो
नमः ॥ आसनार्थं अक्षतान् समर्पयामि ॥ ॐ एतावानस्यमहिमा ॥ अतो
ज्यायां ॐ श्रुपूरुषः ॥ पादोऽस्य विश्वाभूतानि ॥ त्रिपादस्यामृतद्विवि ॥ श्री-
महाविष्णुप्रसुखपंचायतनदेवताभ्यो नमः ॥ पाद्यं समर्पयामि ॥ ॐ त्रिपा-
दूर्ध्व उदैत्पुरुषः ॥ पादोऽस्येहाभवात्पुनः ॥ ततो विष्वब्ध्व्यं कामत् ॥ साश

नानशनेभिमि ॥ श्रीमहाविष्णुप्रमुखपंचायतनदेवताभ्यो नमः ॥ अर्घ्यं
समर्पयामि ॥ तस्माद्द्विराडजायत ॥ विराजोअधिपूरुषः ॥ सजातोअत्य
रिच्यत ॥ पश्चाद्भूमिमथोपुरः ॥ श्रीमहाविष्णुप्रमुखपंचायतनदेवता
भ्योनमः ॥ आचमनीयं समर्पयामि ॥ ॐ यत्पुरुषेणहृविषां ॥ देवायज्ञ
मर्तन्वत ॥ वसंतोअस्यासीदाज्यं ॥ ग्रीष्मइध्मःशरद्ध्रुविः ॥ श्रीमहावि-
ष्णुप्रमुखपंचायतनदेवताभ्यो नमः ॥ स्नानं समर्पयामि ॥ स्नानांतरेण
आचमनीयं समर्पयामि ॥ ॐसुतास्यासन्प्रिधयः ॥ त्रिःसप्तसमिधःकृ-
ताः ॥ देवायद्यज्ञंतन्वानाः ॥ अर्बन्पुरुषंपशुं ॥ मधुपर्कं निवेदयामि
दधि घृतं मधु मधुपर्कस्नानान्तरेण आचमनीयं समर्पयामि ॥ अथ पंचा
मृतस्नानम् ॥ ॐ आप्यायस्वसमेतुतेविश्वतःसोमघृष्णिण्यं ॥ भवावान्
स्यसंगुथे ॥ श्रीमहाविष्णुप्रमुखपंचायतनदेवताभ्यो नमः ॥ पयःस्नानं

समर्पयामि ॥ पयःस्नानांतरेण शुद्धोदकस्नानं समर्पयामि ॥ शुद्धोदकस्ना-
नांतरेण आचमनीयं समर्पयामि ॥ सकलपूजार्थं गंधाक्षतपुष्पं सम-
र्पं ॥ ॐ दधिऋणो अकारि षं जिष्णोरश्वस्य वाजिनः ॥ सुरभि नो मुखो
करत्प्रणु आयुः पितारिषत् ॥ श्रीमहाविष्णु ० दधिस्नानं समर्पं ॥ दधि-
स्नानांतरेण शुद्धोदकं समं ॥ शुद्धोदकं आचं सकलपूजार्थं ॥
ॐ घृतं मिमिक्षिरे घृतमस्य योनिर्घृते श्रितो घृतमुवस्युधामं ॥ अनुष्वध
मावहमादयस्व स्वाहा कृतं वृषभवाक्षि हृव्यं ॥ श्रीमहावि ० ॥ घृतस्नानं स-
मर्पं ॥ घृतस्नानांतरेण शुद्धोदकस्नानं समं ॥ शुद्धोदकं सकलपू ॥
ॐ मधुवाता ऋताय ते मधुक्षरं तिसिंथवः ॥ माध्वीर्नः सुत्वोषधीः ॥ मधुनक्तं
मृतोपसिमधुमत्पार्थिव ॥ रजः ॥ मधुधौरस्तुनः पिता ॥ मधुमाज्ञो वनस्प
तिर्मधुमा अस्तुसूर्यः ॥ माध्वीर्गावो भवंतुनः ॥ श्रीमहावि ० ॥ मधुस्नानं ०

॥ मधुस्नानान्तरेण शुद्धोदकं ॥ सकलं ॥ ॐ त्वेकतुमपि वृजंति विश्वे
 द्विर्द्वेतेत्रिर्भवंत्यूमाः ॥ स्वादोः स्वादीयः स्वादुनासृजासमतल्लुपुमधुम-
 धुनाभियौधि ॥ श्रीमहावि० ॥ शर्करास्नानं स० ॥ शर्करास्नानां-
 ते० ॥ शुद्धोदकं ॥ सकलपूजा० ॥ ॐ गंधद्वारांदुराधर्षानित्यपुष्टांक-
 रीपिणीं ॥ ईश्वरीं सर्वभूतानां तामिहोपह्वये श्रियं ॥ श्रीमहा० ॥ पष्टेन
 गंधोदकस्नानं समं ॥ गंधोदकस्नानान्तरेण शुद्धोदकस्ना० ॥ सकल-
 पू० ॥ श्रीमहावि० ॥ विलेपनार्थं चंदनं समं ॥ अलंकरणार्थं अक्ष-
 तान् समं ॥ पूजार्थं पुष्पाणि तुलसीपत्राणि विल्वपत्राणि दूर्वाकुरांश्च
 ऋतूद्भवानि पुष्पाणि समर्प० ॥ श्रीमहा० ॥ धूपं स० ॥ श्रीमहा० ॥
 दीपं स० ॥ श्रीमहा० ॥ नैवेद्यार्थं पंचामृतशेषनैवेद्यं स० ॥ (अथवा
 पयःशर्करां गुडं) ॥ ॐ प्राणायु स्वाहा ॥ ॐ अपानायु स्वाहा ॥ ॐ व्या-

नाय स्वाहा ॥ ॐ उदानाय स्वाहा ॥ ॐ समानाय स्वाहा ॥ ॐ ब्रह्मणे
स्वाहा ॥ नैवेद्यमध्ये पानीयं समर्प० (पुनः) ॐ प्राणाय स्वाहा ०
ब्रह्मणे स्वाहा ॥ हस्तप्रक्षालनं सम० मुखप्रक्षालनं स० ॥ करोद्धर्त-
नार्थं चंदनं स० ॥ सुखवासार्थं पूगीफलतांवूलंस० ॥ सुवर्णपुष्पदक्षिणां
समर्पयामि ॥ श्रीमहा० ॥ प्रदक्षिणां सम० ॥ नमस्कारं सम० ॥ मंत्र-
पुष्पं समर्पयामि ॥ अनेन यथाज्ञानेन कृतपूर्वाराधनेन श्रीमहाविष्णुः
प्रीयतां न मम ॥ तत्सद्ब्रह्मार्पणमस्तु ॥ उत्तरे निर्माल्यं विसर्जयेत् ॥
अथाभिषेकः ॥ ॐ सहस्रशीर्षापुरुषः ॥ सहस्राक्षः सहस्रपात् ॥ सभूमिं
विश्वतोवृत्वा ॥ अत्यतिष्ठद्दशांगुलं ॥ पुरुषएवेदं सर्वं ॥ यद्भूतं यच्च भ-
व्यं ॥ उतामृतत्वस्येशानः ॥ यदग्नेनातिरोहति ॥ एतावानस्यमहिमा ॥
अतोऽज्यायांश्च पुरुषः ॥ पादौस्य विश्वाभूतानि ॥ त्रिपादं स्यामृतं द्विवि ॥

त्रिपाटुर्ध्वउदैत्पुरुषः ॥ पादोऽस्येहाभवात्पुनः ॥ ततोविष्वङ्बुध्यक्रामत् ॥
 साशनानशनेअभि ॥ तस्माद्धिराडजायत ॥ विराजोअधिपूरुषः ॥ सजा-
 तो अत्यरिच्यत ॥ पश्चाद्धूमिमतोपुरः ॥ यत्पुरुषेणहविषा ॥ देवायज्ञम-
 तन्वत ॥ वसंतोअस्यासीदाज्यं ॥ ग्रीष्मइधमःशरद्धविः ॥ सुप्तास्यासन्प-
 रिधयः ॥ त्रिःसप्तसमिधःकृताः ॥ देवायद्यज्ञंतन्वानाः ॥ अवघ्नन्पुरुषंपु-
 श्तुं ॥ तंयज्ञंवर्हिषिप्रोक्षन् ॥ पुरुषंजातमग्रतः ॥ तेनदेवाअयजंत ॥ सा-
 ध्याऋषयश्चये ॥ तस्माद्यज्ञात्सर्वहुतः ॥ संभृतंपृपद्वाज्यं ॥ पशूँस्ताँश्च
 क्रेवायुव्यान् ॥ आरण्यान्ग्राम्याश्चये ॥ तस्माद्यज्ञात्सर्वहुतः ॥ ऋचःसा-
 मानिजज्ञिरे ॥ छंदाँँसिजज्ञिरेतस्मात् ॥ यजुस्तस्मादजायत ॥ तस्माद-
 श्वाअजायताथेकेचोभयादृतः ॥ गावोहजज्ञिरेतस्मात् ॥ तस्माज्जाताअ-
 जावयः ॥ यत्पुरुषंबुध्यदधुः ॥ कृतिधाव्यकल्पयन् ॥ सुखंकिमस्यकौवाह ॥

कावरूपदादोबुद्ध्यैते ॥ ब्राह्मणोस्यमुखमासीत् ॥ बाह्वराजन्धःकृतः ॥ ऊरू
 तदस्ययद्वैश्यः ॥ पृथ्वाऽशद्रोअजायत ॥ चंद्रमामनसोजातः ॥ चक्षोः
 सूर्योअजायत ॥ सुखादिंद्रश्यामिश्र ॥ प्राणाद्वायुरजायत ॥ नाभ्यांआ-
 सीदुतरिक्षं ॥ शीर्ष्णोद्यौःसमवर्तत ॥ पृथ्वांभूमिदिशःश्रोत्रात् ॥ तथा
 लोकाऽअकल्पयन् ॥ वेदाहमेतंपुरुषंमहांतं ॥ आदित्यवर्णतमंसस्तु-
 पारे ॥ सर्वाणिरूपानिविचित्यधीरः ॥ नामानिकृत्वाभिवदुन्यदास्ते ॥
 धातापुरस्ताद्यमुदाजहार ॥ शक्रःप्रविद्वानप्रदिशश्चतस्रः ॥ तमेवंविद्वा-
 नमृतंइहभंवति ॥ नान्यःपंथाअयनायविद्यते ॥ यज्ञेनयज्ञमयजंतदुवाः ॥
 तानिधर्माणिप्रथमान्यासन् ॥ तेहनाकंमहिमानःसचंते ॥ यत्रपूर्वं
 साध्याःसंतिदुवाः ॥ अतोदुवाअवंतुनोयतोविष्णुर्विचक्रमे ॥ पृथिव्याः
 सप्तधामभिः ॥ इदंविष्णुर्विचक्रमेत्रेधानिदधेपदं ॥ समूढमस्यपाऽसुरे ॥

त्रीणिपुद्गाविचक्रमेविष्णुर्गोपाअर्दाभ्यः ॥ अतोधर्माणिध्वारयन् ॥
 विष्णोःकर्माणिपश्यतयतोत्रतानिपस्पृशे ॥ इंद्रस्ययुज्यःसखा ॥ तद्वि-
 ष्णोःपरमंपदंसदापश्यंतिसूर्यः ॥ दिवीवृचक्षुरातंतं ॥ तद्विप्रासोविपु-
 न्यवोजागवाँसःसमिधते ॥ विष्णोर्यत्परमंपदं ॥ देवस्यत्वासवितुःप्र-
 सेवोश्विनोर्वाहुभ्यांपृष्णोहस्ताभ्याममेस्तेजसासूर्यस्यवर्चसेंद्रस्यैन्द्रियेणा-
 भिषिचामि ॥ बलायिअथयशसेन्नाद्याय ॥ भूर्भुवःसुवः अमृताभिषेको-
 स्तु ॥ शांतिः पुष्टिस्तुष्टिश्चास्तु ॥ हरो हरो हरो हरहरमहादेव ॥
 श्रीमहावि० ॥ अभिषेकस्नानंसमर्पयामि ॥ अभिषेकस्नानतिआच-
 मनीयंसम० ॥ नर्यंप्रजामिगोपाय ॥ अमृतत्वार्थजीवसे ॥ जातांजे-
 निष्यमाणांच ॥ अमृतैसुत्थेप्रतिष्ठिताम् ॥ सुप्रतिष्ठितमस्तु ॥ ॐतंयज्ञं
 बर्हिषिप्रौक्षन् ॥ पुरुषंप्रजातमग्रतः ॥ तेनदेवाअयजन्त ॥ साध्याऋषयश्च

ये ॥ श्रीमहा० ॥ वस्त्रार्थे तुलसीपत्रंसम० ॥ ॐ तस्माद्यज्ञात्सर्ववृहत्तः ॥
 संभृतं० ॥ उपवस्त्रार्थे यज्ञोपवीतं सम० ॥ (अथवा तुलसीपत्रं स०)
 वस्त्रोपवस्त्रांते आचमनीयं सम० ॥ ॐ तस्माद्यज्ञात्सर्ववृहत्तः ॥ ऋचुःसा०
 श्रीखंडं चंदनं दिव्यं गंधाढ्यं सुमनोहरम् ॥ विलेपनं सुरश्रेष्ठ चंदनं
 प्रतिगृह्यताम् ॥ गंधद्वारादुराध्रुपर्षानित्यपुष्टांकरीषिणीं ॥ ईश्वरैः सर्वैः ॥
 श्रीमहा० विलेपनार्थे चंदनं सम० ॥ अक्षताश्च सुरश्रेष्ठ कुंकुमाक्ताः सु-
 शोभिताः ॥ मया निवेदिता भक्त्या गृहाण परमेश्वर ॥ श्रीमहा० ॥
 अलंकरणार्थे अक्षतान् सम० ॥ हरिद्रां कुंकुमं परिमलद्रव्यं सम० ॥
 तस्मादश्वत्था० ॥ माल्यादीनि सुगंधीनि माल्यादीनि वै प्रभो ॥ मया-
 हृतानि पूजार्थं पुष्पाणि प्रतिगृह्यताम् ॥ करवीरैर्जातिकुसुमैश्चंपकैर्व-
 कुलैः शुभैः ॥ शतपत्रैश्च कल्हारैरर्चये परमेश्वरं ॥ श्रीमहा० ॥

पूजार्थे कालोद्भवपुष्पाणि समर्पयामि ॥ श्रीमहा० ॥ केशवादिचतु-
 विंशतिनामभिः तुलसीपत्राणि सम० ॥ त्रिदलं त्रिगुणाकारं त्रिनेत्रं च
 त्रयायुधं ॥ त्रिजन्मपापसंहारमेकविल्वं शिवार्पणम् ॥ ॐ यत्पुरुषं
 व्यदधुः ॥ कति० ॥ धूरसिधूर्वधूर्वतं धूर्वतं योस्मान् धूर्वतितं धूर्वयं वयं
 धूर्वमः ॥ वनस्पतिरसोद्भूतो गंधाढ्यो गंध उत्तमः ॥ आग्नेयः सर्व-
 देवानां धूपोऽयं प्रतिगृह्यताम् ॥ श्रीम० धूपं स० ॥ ॐ ब्राह्मणोऽस्य मुखं ॥
 आभ्यं च वर्तिसंयुक्तं बह्निना योजितं मया ॥ दीपं गृहाण देवेश त्रैलो-
 क्यतिमिरापह ॥ भक्त्या दीपं प्रयच्छामि देवाय परमात्मने ॥ त्राहि
 मां निरयाह्वोराद्दीपोऽयं प्रतिगृह्यताम् ॥ उर्दीप्यस्वजातवेदोपुद्गंनि-
 ऋत्तिमम ॥ पृथूँश्र्वमह्युमावहृजीवन्नंचुदिशोदिश ॥ श्रीम० ॥ दीपं
 स० ॥ ॐ चंद्रमामनसोज्ञातः ॥ चक्षुःसू० ॥ नैवेद्यं गृह्यतां देव भक्ति

मे ह्यचलां कुरु ॥ इप्सितं मे वरं देहि परत्र च परां गतिम् ॥ शर्क-
 राखंडखाद्यानि दधिक्षीरघृतानि च ॥ आहारं भक्ष्यभोज्यं च नैवेद्यं
 प्रतिगृह्यताम् ॥ श्रीमहा० ॥ नैवेद्यार्थे पयःशर्करानैवेद्यं सम० ॥
 नैवेद्यात्पूर्वं आचमनीयं स० ॥ अमृतोपस्तरणमसि ॥ ॐ प्राणायस्वा-
 हा ॥ ॐ अपानायस्वाहा ॥ ॐ व्यानायस्वाहा ॥ ॐ उदानायस्वाहा ॥
 ॐ समानायस्वाहा ॥ ॐ ब्रह्मणेस्वाहा ॥ नैवेद्यमध्ये पानीयं स० ॥ ॐ प्रा-
 णायस्वाहा ॥ ॐ अपा० ब्रह्मणेस्वाहा ॥ उत्तरापोशनं सम० ॥ हस्त-
 प्रक्षालनं स० ॥ मुखप्रक्षालनं स० ॥ करोद्धर्तनार्थं चंदनं स० ॥ पूगीफलं
 महादिव्यं नागवल्लीदलैर्युतम् ॥ कर्पूरैलासमायुक्तं तांबूलं प्रतिगृह्य-
 ताम् ॥ ॐ नाभ्यां आसी० ॥ श्रीम० तांबूलं स० ॥ वेदाहमेतंपुरुषं
 महांतं ॥ आदित्यवर्णं तमसस्तुपुरे ॥ सर्वाणि रूपाणि विचित्र्यधीरः ॥

नामानिकृत्वाभिवदुन्यदास्ते॥हिरण्यगर्भगर्भस्थं हेमवीजंविभावसोः ॥
अनंतपुण्यफलदमतः शांतिं प्रयच्छ मे ॥ श्रीम० सुवर्णपुष्पद-
क्षिणांस० ॥ धातापुरस्ताद्यमुंदाजहारं ॥ शक्रःप्रविद्वान्० ॥ इदं
फलं मया देव स्थापितं पुरतस्तव ॥ तेन मे सुफलावाप्तिर्भवेज्जन्मनि
जन्मनि ॥ फलेन फलितं सर्वं त्रैलोक्यं सचराचरं ॥ तस्मात्फलप्रदा-
नेन सफलाश्च मनोरथाः ॥ श्रीम० ॥ नारिकेलफलं स० (अथवा)
कालोद्भवफलं स० ॥ श्रियेजातःश्रियआनिरियायुश्रियंवयो जरित्त-
भ्योदधाति ॥ श्रियंवसानाअमृतत्वमायुर्भवतिसुत्यासंसिथामित-
द्वौ ॥ श्रियएवैनंतच्छ्रियामादधातिसंततमृचावपद्कृत्यंसंतत्येसंधीय-
तेप्रजयापशुभिर्यएवंवेद ॥ कर्पूरगौरं करुणावतारं संसारसारं भुज-
गंद्रहारम् ॥ सदा वसंतं हृदयारविंदे भवं भवानीसहितं नमामि ॥

(आरातिव्यं कुर्यात्) ॥ अन्यथा शरणं नास्ति त्वमेव शरणं मम ॥
 तस्मात्कारण्यभावेन रक्षस्व परमेश्वर ॥ श्रीम० ॥ नमस्कारान् सम० ॥
 यानि कानि च पापानि जन्मांतरकृतानि च ॥ तानि तानि विनश्यं-
 त्ति प्रदक्षिणपदे ॥ श्रीम० ॥ प्रदक्षिणाः सम० ॥ यज्ञेनयज्ञमय-
 जंत० ॥ ॐ राजाधिराजायप्रसह्यसाहिने ॥ नमोव्यवैश्रवणायकुर्म-
 हे ॥ समेकाम्कामकामायमह्यं ॥ कामेश्वरोवैश्रवणोददातु ॥ कुर्वरा-
 यवैश्रवणाय ॥ महाराजायनमः ॥ ॐस्वस्ति ॥ साम्राज्यं भोज्यं स्वारा-
 ज्यं वैराज्यं पारमेष्ठ्यं राज्यं माहाराज्यमाधिपत्यमयं समंतपर्यायी स्यात्
 सार्वभौमः सार्वायुष आंतादापरार्थात् पृथिव्यै समुद्रपर्यताया एकरा-
 ज्जिति ॥ तदप्येष श्लोकोभिगीतो मरुतः परिवेष्टारो मरुत्तस्यावसन्
 गृहे ॥ आविहितस्य कामप्रैर्विश्वेदेवाः सभासद् इति ॥ योवैतांब्र-

क्षणोवेद ॥ अमृतैनावृतांपुरीं ॥ तस्मैब्रह्मचक्रह्लाच ॥ आयुःकीर्तिं
 प्रजादंढुः ॥ श्रीम० ॥ मंत्रपुष्पं स० ॥ नमस्करोमि ॥ गतं दुःखं गतं
 पापं गतं दारिद्र्यमेव च ॥ आगता सुखसंपत्तिः पुण्योहं तव दर्शना-
 त् ॥ आवाहनं न जानामि न जानामि तवार्चनम् ॥ पूजां चैव न जा-
 नामि क्षम्यतां परमेश्वर ॥ मंत्रहीनं क्रियाहीनं भक्तिहीनं सुरे-
 श्वर ॥ यत्पूजितं मया देव परिपूर्णं तदस्तु मे ॥ नमो देवेभ्यः
 अनेन ध्यानावाहनादिपोडशोपचारैर्यथाज्ञानेन पूर्वाराधनेनोत्तराराध-
 नेन च श्रीभगवान् परमेश्वरः प्रीयतां न मम ॥ तत्सद्ब्रह्मार्पण-
 मस्तु ॥ कलशशंखघंटाधूपदीपस्थावरदीपदेवताभ्यो नमः ॥ विलेप-
 नार्थे चंदनं स० ॥ अलंकरणार्थे अक्षताञ्च सम० ॥ पूजार्थे पुष्पाणि
 स० ॥ धूपं स० ॥ दीपं स० ॥ कलशादिसमस्तदेवता० ॥ नैवेद्यार्थे प-

यःशर्करानिवेद्यं स० ॥ अमृतोपस्तरणमसि ॥ ॐ प्राणायस्वाहा ॥ ॐ अ-
 पाना० ॥ ॐ व्याना० ॥ ॐ उद्वाना० ॥ ॐ सुमाना० ॥ ॐ ब्रह्मणेस्वा-
 हा ॥ नैवेद्यमध्ये पानीयं स० ॥ ॐ प्राणायस्वाहा० ब्रह्मणेस्वाहा ॥
 कलशादिसमस्त० ॥ मंत्रपुष्पं स० ॥ शंखमध्ये स्थितं तोयं आम्रितं
 केशवोपरि ॥ अंगलस्रं मनुष्याणां ब्रह्महत्यां व्यपोहति ॥ १ ॥ अ-
 कालमृत्युहरणं सर्वव्याधिविनाशनम् ॥ विष्णुपादोदकं तीर्थं जठरे
 धारयाम्यहम् ॥ २ ॥ वाणरावणत्रंडीशनंदीभृंगीरिटादयः ॥ सदा-
 शिवप्रसादेन सर्वे गृहंतु शांभवाः ॥ ३ ॥ अपराधसहस्राणि क्रि-
 यंतऽहर्निशं मया ॥ दासोऽयमिति मां मत्वा क्षमस्व परमेश्वर ॥ इति
 प्रार्थनां समर्पयामि ॥ अनेन यथाज्ञानेन कृतपूजनेन श्रीभगवान्
 परमेश्वरः प्रीयतां ॥ ॐ तत्सत् ॥

अथ ब्रह्मयज्ञतर्पणप्रारंभः ॥

श्रीगणेशाय नमः ॥ अद्य पूर्वोच्चरितवर्तमानएवंगुणविशेषणविशिष्टा-
यां शुभपुण्यतिथौ मम आत्मनः श्रुतिस्मृतिपुराणोक्तफलप्राप्त्यर्थम्
श्रीपरमेश्वरप्रीत्यर्थं ब्रह्मयज्ञेन यक्ष्ये ॥ हस्ताववृनिज्य ॥ त्रिराचामे
त् ॥ द्विःपरिमृज्य ॥ सकृदुपस्पृश्य ॥ सव्यं पाणिपादौ त्रौक्षति ॥
त्रिरश्वधुपीनासिकेश्रेत्रे हृदयमालभ्य ॥ दक्षिणोत्तरोपाणीपादौ कृ-
त्वा ॥ सपुवित्रावोमितिप्रतिपद्यते ॥ ॐ भूस्तत्संवितुर्वरेण्यं ॥ भुवो
भर्गो देवस्य धीमहि ॥ सुवर्धियो योनः प्रचोदयात् ॥ १ ॥ ॐ भूर्भुवस्तत्स
वितुर्वरेण्यं भर्गो देवस्य धीमहि ॥ सुवर्धियो योनः प्रचोदयात् ॥ २ ॥ ॐ भू-
भुवः सुवस्तत्संवितुर्वरेण्यं भर्गो देवस्य धीमहि धियो योनः प्रचोदयात् ॥ ३ ॥
ॐ अग्निमीळिपुरोहितं युज्ञास्य देवमृत्विजं ॥ होतारं रज्जुधातमं ॥ १ ॥

इपेत्वोर्जेत्वावायवस्थोपायवस्थदेवोवःसविताप्रापयतु श्रेष्ठतमायकर्म-
ण आप्यायध्वमन्नियोदेवभागमूर्जस्वतीः पर्यस्वतीः प्रजावतीरनमीवा-
अयुक्षमामावस्तेन ईशतमाघशं सोरुद्रस्येहृतिः परिवोवृणक्तुध्रुवाअ-
स्मिन्गोपतीस्यातवृह्णीर्यजमानस्य प्रशून्पाहि ॥ २ ॥ ॐ अन्नआया-
हिवीतयेगृणानोहृव्यदातये ॥ निहोतासत्सिवाहृषि ॥ ३ ॥ ॐ शं-
नेद्विधीरभिष्टय आपो भवंतु पीतये ॥ शंयोरुभिस्त्ववंतुनः ॥ ४ ॥ ॐ न-
मो ब्रह्मणे नमो अस्त्वमये नमः पृथिव्यै नमो ओषधीभ्यः ॥ नमो वाचे नमो-
वाचस्पतये नमो विष्णवे वृहते करोमि ॥ इति त्रिवारं जप्त्वा ॥ ३ ॥
शांतिः शांतिः शांतिः ॥ अनेन ब्रह्मयज्ञारण्येन कर्मणा श्रीभगवान्
परमेश्वरः प्रीयतां न मम ॥ तत्सद्ब्रह्मार्पणमस्तु ॥ ॥ श्रीपरमेश्वर-
प्रीत्यर्थं देवर्षिपितृत्तर्पणं करिष्ये ॥ ॐ ब्रह्माणं तर्पयामि ॥ प्रजापतिं

तर्पयामि ॥ बृहस्पतिं तं ॥ अग्निं तं ॥ वायुं तं ॥ सूर्यं तं ॥ चंद्र-
मसं ॥ नक्षत्राणि ॥ इंद्रं राजानं ॥ यमं राजानं ॥ वरुणं
राजानं ॥ सोमं राजानं ॥ वैश्रवणं राजानं ॥ वसूस्तं ॥
रुद्रांस्तं ॥ आदित्यांस्तं ॥ विश्वान्देवांस्तं ॥ साध्यांस्तं ॥ ऋभू-
स्तं ॥ भृगूस्तं ॥ मरुतस्तं ॥ अथर्वणस्तं ॥ अंगिरसस्तं ॥
अथ निवीती ॥ विश्वामित्रं तं ॥ जमदग्निं तं ॥ भरद्वाजं तं ॥ गौतमं
तं ॥ अत्रिं तं ॥ वसिष्ठं तं ॥ कश्यपं तं ॥ अरुंधतीं तं ॥ अगस्त्यं
तं ॥ कृष्णहृत्पायनं तं ॥ जातूकपर्णं तं ॥ तरुक्षं तं ॥ तृणविंदुं तं ॥
वर्मिणं ॥ वरूथिनं ॥ वाजिनं ॥ वाजश्रवसं ॥ सत्यश्रवसं ॥
सुश्रवसं ॥ सुतश्रवसं ॥ सोमशुष्मायणं ॥ सत्ववंतं ॥ बृहदु-
क्थं ॥ वामदेवं ॥ वाजिरत्नं ॥ हर्यज्वायनं ॥ उद्दमयं ॥

गोतमं० ॥ ऋणंजयं० ॥ ऋतंजयं० ॥ कृतंजयं० ॥ धनंजयं० ॥
वश्रुं० ॥ व्यरुणं० ॥ त्रिवर्षं० ॥ त्रिधातुं० ॥ शिविदं० ॥ पराश-
रं० ॥ विष्णुं० ॥ रुद्रं० ॥ स्कंदं० ॥ काशीश्वरं० ॥ ज्वरं० ॥ धर्मं० ॥
अर्थं० ॥ कामं० ॥ क्रोधं० ॥ वसिष्ठं० ॥ इंद्रं० ॥ त्वष्टारं० ॥
कर्तारं० ॥ धर्तारं० ॥ धातारं० ॥ मृत्युं० ॥ सवितारं० ॥ सावित्रीं० ॥
ऋग्वेदं० ॥ यजुर्वेदं० ॥ सामवेदं० ॥ अथर्ववेदं० ॥ इतिहा-
सपुराणंतं० ॥ प्राचीनावीती ॥ वैशंपायनं० ॥ पल्लिगुं० ॥ तित्ति-
रं० ॥ उखं० ॥ आत्रेयपदकारं० ॥ कौडिण्यं वृत्तिकारं० ॥ सूत्रका-
रं० ॥ सत्याषाढं० ॥ प्रवचनकर्तृस्तं० ॥ आचार्यास्तं० ॥ ऋषींस्तं० ॥
वानप्रस्थांस्तं० ॥ ऊर्ध्वरेतसस्तं० ॥ एकपत्नींस्तं० ॥ १४ ॥
यथाधिकारं पितृन् ॥ तातांवात्रितयं सपत्नजननी मातामहादित्रयं

सखि स्त्रीतनयादि तातजननीस्वभ्रातरः सखियः । तातांवात्मभगि-
 न्यपत्यधवयुग्जायापिता सद्गुरुः शिष्याप्ताः पितरो महालयविधौ
 तीर्थे तथा तर्पणे ॥ आब्रह्मस्तं वपर्यंतं देवर्षिपितृमानवाः ॥ तृप्यंतु
 पितरः सर्वे मातृमातामहादयः ॥ अतीतकुलकोटीनां सप्तद्वीपनिवा-
 सिनाम् ॥ आब्रह्मभुवनह्यो कानिदमस्तु तिलोदकम् ॥ ये के चास्म-
 त्कुले जाता अपुत्रा गोत्रिणो मृताः ॥ ते गृहंतु मया दत्तं सूत्रनिष्पी-
 डनीदकम् ॥ अनेन देवर्षिपितृतर्पणाख्येन कर्मणा भगवान् परमेश्वरः
 प्रीयतां न मम ॥ तत्सद्ब्रह्मार्पणमस्तु ॥

अथ सवालिहरणैश्वदेवप्रारंभः ॥

श्रीगणेशाय नमः ॥ केशवादिचतुर्विंशतिनामभिराचम्य ॥ प्राणा-
 यामं कृत्वा ॥ अद्य पूर्वोच्चरितवर्तमान एवंगुणविशेषणविशिष्टायां

शुभपुण्यतिथौ मम आत्मनः श्रुतिस्मृतिपुराणोक्तफलप्राप्त्यर्थं श्रीप-
 रमेश्वरप्रीत्यर्थं पंचसूनादोषपरिहारार्थं आत्मसंस्कारार्थं अन्नसंस्का-
 रार्थं सिद्धान्नेन सायंप्रातर्वैश्वदेवौ तंत्रेण करिष्ये ॥ अग्निं प्रज्वाल्य ॥
 रुक्मकनामानमग्निं प्रतिष्ठापयामि ॥ ॐ चत्वारिंशद्गुत्रयोअस्यपाद्वा
 द्वेशीर्षसहस्तासोअस्य ॥ त्रिधावृद्धोवृषभोरोरवीतिमुहोद्वेवोमर्त्यां
 आविवेश ॥ सप्तहस्तश्चतुःशृंगः सप्तजिह्वो द्विशीर्षिकः ॥ त्रिपा-
 त्रसन्नवदनः सुखासीनः शुचिस्मितः ॥ स्वाहां तु दक्षिणे पार्श्वे
 देवीं वामे स्वधां तथा ॥ विभ्रदक्षिणहस्तैस्तु शक्तिमन्नं सुचं सुव-
 म् ॥ तोमरं व्यजनं वामैर्धृतपात्रं च धारयन् ॥ आत्माभिमुखमासीन
 एवंरूपो हुताशनः ॥ अग्ने वैश्वानर शांडिल्यगोत्र मेघध्वज प्राञ्जु-
 ख ममसंमुखो वरदो भव ॥ यथादृष्टद्वंद्वसवोगौर्यैश्चित्पृदिषिताम-

मुंचतायजत्राः ॥ एवात्वमसत्प्रभुंचाव्यहः प्रातार्यग्नेप्रतरान् आयुः ॥
 परिस्तीर्य ॥ अदितेनुमन्यस्व ॥ अनुमतेनुमन्यस्व ॥ सरस्वतेनुम-
 न्यस्व ॥ देवसवितुः प्रसुवः ॥ यस्त्वाहृदाकीरिणामन्यमानोमर्त्यम-
 लो जोहवीमि ॥ जातवेदोयशोअस्मासुधेहिप्रजाभिरग्नेअमृतत्वम-
 श्यां ॥ यस्मैत्वसुकृतेजातवेदउलोकमग्नेकणवः स्योनं ॥ अश्विन-
 सपुत्रिणंवीरवंतंगोमंतंरुयिर्नशतेस्वस्ति ॥ सिद्धमन्नमावधिश्चि-
 त्त ॥ उदगुद्दास्य ॥ प्रोक्ष्य ॥ अग्नेः पश्चात् आत्मनोऽन्नतोनिधाय ॥
 अभिधार्य ॥ ॐ अग्नयेस्वाहा ॥ अग्नय इदं न मम ॥ विश्वेभ्यो देवेभ्यः
 स्वाहा ॥ विश्वेभ्यो देवेभ्य इदं न मम ॥ ध्रुवार्यभूमायस्वाहा ॥ ध्रु-
 वाय भूमायेदं ॥ ध्रुवक्षितयेस्वाहा ॥ ध्रुवक्षितय इदं ॥ अच्युत-
 क्षितयेस्वाहा ॥ अच्युतक्षितय इ० ॥ अग्नयेस्विष्टकृतेस्वाहा ॥ अग्न-

येस्विष्टकृतइदं० ॥ ॐ भूःस्वाहा ॥ अग्नय इदं० ॥ ॐ भुवःस्वाहा ॥ वायवं
 इदं० ॥ ॐ सुवःस्वाहा ॥ सूर्यायेदं ॥ ॐ भूर्भुवःसुवःस्वाहा ॥ प्रजापत-
 य इदं न मम ॥ यथाहुतहंसवोगैयैचित्पुदिषितामसुंचतायजत्राः ॥
 एवात्वमसत्प्रसुंचाव्य५हःप्रातयैग्रेप्रतरानुआयुः ॥ परिस्तरणान्युत्तरे
 विसृज्य ॥ अदितेन्वम५स्थाः ॥ अनुमतेन्वम५स्थाः ॥ सरस्वतेन्व
 म५स्थाः ॥ देवसवितःप्रासर्वाः ॥ यज्ञानमस्तेयज्ञ ॥ नमोनमश्चतेय
 ज्ञ ॥ शिवेनमेसंतिष्ठस्व ॥ स्योनेनमेसंतिष्ठस्व ॥ सुभतेनमेसंतिष्ठस्व ॥
 ब्रह्मवर्चसेनमेसंतिष्ठस्व ॥ यज्ञस्यार्धिमनुसंतिष्ठस्व ॥ उपतेयज्ञानमः ॥
 उपतेनमः ॥ उपतेनमः ॥ सर्वमत्रेषु तिष्ठति ॥ मेधावीतेजस्वीवर्च-
 स्वीयशस्वीब्रह्मवर्चसीआयुष्मान् भूयासं ॥ स्वस्ति ॥ श्रद्धां मेधां
 यशः प्रज्ञां विद्यां बुद्धिं श्रियं बलम् ॥ आयुष्यं तेज आरोग्यं देहि

मे हव्यवाहन ॥ प्रमादात्कुर्वतां कर्म प्रच्यवेताध्वरेषु यत् ॥ सरणा-
देव तद्विष्णोः संपूर्णं स्यादिति श्रुतिः ॥ ॐ धर्मायस्वाहा ॥ अध-
र्मायस्वाहा ॥ परिषिच्य ॥ अन्धःस्वाहा ॥ परिषिच्य ॥ ओषधिवन-
स्पतिभ्यःस्वाहा ॥ रक्षोदिवजनेभ्यःस्वाहा ॥ परिषिच्य ॥ गृह्याभ्यः
स्वाहा ॥ अवसानेभ्यःस्वाहा ॥ अवसानपतिभ्यःस्वाहा ॥ सर्वभूतेभ्यः
स्वाहा ॥ परिषिच्य ॥ कामायस्वाहा ॥ अंतरिक्षायस्वाहा ॥ परि-
षिच्य ॥ यदेजतिजगति यच्च चेष्टति नाम्नो भागो यन्नास्त्रे स्वाहा ॥ परि-
षिच्य ॥ ॐ पृथिव्यैस्वाहा ॥ अंतरिक्षायस्वाहा ॥ दिवेस्वाहा ॥ सूर्या-
यस्वाहा ॥ चंद्रमसिस्वाहा ॥ नक्षत्रेभ्यःस्वाहा ॥ इंद्रायस्वाहा ॥ बृहस्प-
तयेस्वाहा ॥ प्रजापतयेस्वाहा ॥ ब्रह्मणेस्वाहा ॥ परिषिच्य ॥
स्वधापितृभ्यःस्वाहा ॥ परिषिच्य ॥ नमोरुद्राय पशुपतयेस्वाहा ॥

परिषिच्य ॥ देवेभ्यःस्वाहा ॥ अग्नौपरिषिच्य ॥ अपसव्यं ॥
पितृभ्यःस्वधास्तु ॥ परिषिच्य ॥ सव्यं ॥ भूतेभ्योनमः ॥ परिषिच्य ॥
मनुष्ययज्ञेनयक्ष्ये ॥ मनुष्येभ्योहंत ॥ परिषिच्य ॥ प्रजाप-
तेषुस्वाहा ॥ परिषिच्य ॥ परमेष्ठिनेस्वाहा ॥ परिषिच्य ॥ यथाकूपः
शतधारःसहस्रधारोअक्षितः ॥ एवामैअस्तुध्रान्यसहस्रधारमक्षितं ॥
धनधान्यैस्वाहा ॥ परिषिच्य ॥ अनेनसायंप्रातर्वैश्वदेवहोमारुध्येन
कर्मणाभगवान्परमेश्वरःप्रीयतांनमम ॥ तत्सद्ब्रह्मार्पणमस्तु ॥ अग्नये
नमःगंधाक्षतपुष्पंसमर्पयामि ॥ येभूताःप्रचरंतिदिवानक्तंवलिमिच्छं
तौवितुर्दस्युप्रेष्याः ॥ तेभ्योवल्लिपुष्टिकामोहरामियिपुष्टिपुष्टिपतिर्द
दातुस्वाहा ॥ चांडालवायसेभ्यो भूतेभ्य इदं न मम ॥ हस्तौ पादौ
प्रक्षाल्य ॥ आचम्य ॥ प्राणायामं कुर्यात् ॥

॥ कुंड ॥

२५ देवेभ्यः

५ रक्षोदे०

४ ओषधि०

३ अन्न्य०

१ धर्मा०

१२ यदेज०

११ अंतरि०

१० कामा०

२ अधर्मा०

९ सर्वभू०

८ अयसा०

७ अयसा०

६ गृह्या०

३१ यया०

३० परमे०

२९ प्रजाप०

२८ मनुष्ये

२२ ब्रह्म०

२१ प्रजा०

२० बृह०

१९ इंद्रा०

१८ नक्षत्रे०

१७ चंद्र०

१६ सूर्या०

१५ विवे०

१४ अंतरि०

१३ पृथि०

२७ भूते०

२६ पृ०

२४ नमो०

२३ स्वधा०

अथ यज्ञोपवीतमंत्रः ॥

श्रीगणेशाय नमः ॥ आचम्य ॥ प्राणायामं कृत्वा ॥ अद्य पूर्वोच्च-
रितवर्तमानएवंगुणविशेषणविशिष्टायां शुभपुण्यतिथौ मम आत्मनः
श्रुतिस्मृतिपुराणोक्तफलप्राप्त्यर्थं श्रौतस्मार्तकर्मनुष्ठानसिद्ध्यर्थं यज्ञो-
पवीतसंस्कारमहं करिष्ये ॥ आपोहिष्ठामयोभु० ज्ञातवैदामोर्जयंत्या
पुनातु ॥ ॐ भूर्भुवःपृथिवींचमांच ॥ त्रींश्र्वलोकान्त्संवत्सरंच ॥
प्रजापतिस्त्वासादयतु ॥ तथादिवतयांगिरस्वध्रुवासीद ॥ भुवोवायुंचो
तरिक्षंचमांच ॥ त्रींश्र्वलोकान्त्संवत्सरंच ॥ प्रजापतिस्त्वासादयतु ॥
तथादिवतयांगिरस्वध्रुवासीद ॥ स्वराद्रित्यंचदिवंचमांच ॥ त्रींश्र्वं ॥
प्रजाप० ॥ तथा० ॥ भूर्भुवःसुवश्रंद्रमसंचदिशंश्र्वमांच ॥ त्रींश्र्वं ॥
प्रजाप० ॥ तथा० ॥ ॐकारं प्रथमतंतौ न्यसासि ॥ अग्निं द्वितीय-

तंतौ न्यसामि ॥ नागांस्तृतीयतं ॥ सोमं चतुर्थतं ॥ पितृन्पंचमतं ॥
 प्रजापतिं षष्ठतं ॥ वायुं सप्तमतं ॥ सूर्यमष्टमतं ॥ विश्वान्देवान्
 नवमतं ॥ उद्धृतमसुस्परिपश्यंतोज्योतिरुत्तरं ॥ देवदेवत्रासूर्यमर्गन्म
 ज्योतिरुत्तमं ॥ उद्धृत्यजातवेदसदेवंहंतिकेतवः ॥ दृशेविश्वायसूर्ये ॥
 चित्रदेवानामुदगादनीकंचक्षुमित्रस्यवरुणस्युग्नेः ॥ आप्राद्यावांपृथि
 वीअंतरिक्षं सूर्यं आत्माजगतस्तुस्थुषश्च ॥ त्रिस्ताडयेत् ॥ अद्य पूर्वो-
 चरितवर्तमानएवंगुणविशेषणविशिष्टायां शुभपुण्यतिथौ मम आत्म-
 नःश्रुतिस्थितिपुराणोक्तफलप्राप्त्यर्थं ॥ श्रौतस्मार्तकर्मानुष्ठानसिद्ध्यर्थं
 यज्ञोपवीतधारणमहं करिष्ये ॥ यज्ञोपवीतंपुरमंपवित्रंप्रजापतेर्यत्सह
 जंपुरस्तात् ॥ आयुष्यमग्र्यंप्रतिमुंचशुभ्रं यज्ञोपवीतंबलमस्तुतेजः ॥
 अनेनमंत्रेणधारयेत् ॥ दशगायत्रीर्जपित्वा ॥ जीर्णं विस्ृजेत् ॥

॥ अथ रुद्रः ॥

हरिःॐ ॥ इडादेवहूर्मनुर्थज्ञानीर्धृहस्पतिरुक्थामदानिश ॐ सिषद्विश्वेदे
वाःसूक्तवाचः पृथिविमातर्मासाहि ॐ सीर्मधुमनिष्येमधुजनिय्येमधुव
दयामिमधुवदिष्यामि मधुमतीद्विवेभ्योवाचमुद्यास ॐ श्रुषेण्यामनूष्ये
भ्यस्तंमद्विवाअवंतुशोभायैपितरोनुमदंतु ॥ ॐ शांतिःशांतिःशांतिः ॥
ॐ नमस्तेरुद्रमन्यवउतोतुइष्वेनमः । नमस्तेअस्तुधन्वनेवाहुभ्यामुत
तेनमः । यातुइषुःशिवतमाशिवंवभूवतेधनुः । शिवाशरुव्यायातवृत
यनोरुद्रमृडय । यातेरुद्रशिवातनूरधोरपापकाशिनी । तयानस्तनुवा
शंतमयागिरिशंताभिचाकशीहि । यामिपुंगिरिशंतहस्तेविभुष्यस्तवे ।
शिवांगिरित्रतांकुरुमाहि ॐ सीःपुरुषंजगत् । शिवेनूवचसात्वागिरिशा
च्छावदामसि ॥ यथानुःसर्वमिज्जगदयुक्ष्म ॐ सुमनाअसेत् । अध्ववोच

दधिवक्त्राप्रथमोदेव्योभिषक् । अहीश्वसर्वान्जंभयन्त्सर्वाश्रयातुधा
 न्यः । असौयस्तामोरुणउतवञ्चुःसुमंगलः । येचेमांरुद्राअभितोदि
 क्षुश्रिताःसहस्रशौवैषांहेर्दईमहे । असौयोवसर्पतिनीलग्रीवोविलो
 हितः । उतैर्नंगोपाअदृशन्नदृशन्नदृहार्यः । उतैर्नंविश्वाभूतानिसदृष्टोमृ
 ड्यातिनः । नमोअस्तुनीलग्रीवायसहस्राक्षायमीदुषे । अथोयेअस्यस
 त्वानोहंतेभ्योकरंनमः । प्रमुंचुधन्वन्स्त्वसुभयोरात्रियोज्यो । याश्रते
 हस्तइर्षवःपरातार्भगवोवप । अवृतत्यधनुस्त्वसहस्राक्षशतैपुधे ॥
 निशीर्थशल्यानांमुखाशिवोनःसुमनाभव । विज्यंधनुःकपर्दिनोविश्ल्यो
 वाणवांभुत । अनेशन्नस्येर्षवआशुरस्यनिषंगथिः । यातेहृतिमीदुष्टम
 हस्तैवभूर्वतेधनुः । तयास्मान्विश्वतस्त्वमयुक्षमयापरिभुज । नमस्तेअ
 स्त्वायुध्यायानाततायधृष्णवै । उभाभ्यामुततेनमोवाहुभ्यांतवधन्वने ।

परितेधन्व नो ह्येतिरस्मान्दृष्टा कुविश्वतः । अथोयइपुधिस्तवारिअस्मद्विधे
हितं ॥ १ ॥ नमो हिरण्यवाहवे सेनान्ये द्विशां च पतये नमो नमो वृक्षेभ्यो हरि
केशेभ्यः पशानां पतये नमो नमः सरिपजराय त्विषीमते पथीनां पतये नमो न
मो वभ्रुशाय विव्याधिने दानां पतये नमो नमो हरिकेशाया पवीतिने पुष्टा
नां पतये नमो नमो भवस्य हेत्यै जगतां पतये नमो नमो रुद्राया तता विनेक्षेत्रा
णां पतये नमो नमः सूताया हंत्याय वनानां पतये नमो नमो रोहिताय स्थपत
ये वृक्षाणां पतये नमो नमो मंत्रिणे वाणिजाय कक्षाणां पतये नमो नमो भुवंत
ये वारिवस्कृतायौषधीनां पतये नमो नमो उच्चैर्घोषाया क्रुदयते पत्नीनां पतये
नमो नमः कृत्स्नवीताय धावते सत्वनां पतये नमः ॥ २ ॥ नमः सहमानाय नि
व्याधिने ऽआव्याधिनीनां पतये नमो नमः ककुभाय निषुंगिणे स्तेनानां पत
ये नमो नमो निषुंगिणे ऽइपुधिमेतस्कराणां पतये नमो नमो वंचते परिवंच

तेस्तायुनांपतयेनमोनमोनिचेवेपरिचरायारण्यानांपतयेनमो नमःसु
काविभ्योजिघांसद्भ्योमुष्णतांपतयेनमो नमोसिमद्भ्योनक्तुं चरद्भ्यःप्रकुं
तानांपतयेनमो नमडष्णीषिणेगिरिचरायकुलुंचानांपतयेनमोनमइष्टुम
द्भ्योघन्वाविभ्यश्चवोनमो नमआतन्वानेभ्यःप्रातिदधानिभ्यश्चवोनमोनम
आयच्छद्भ्योविसृजद्भ्यश्चवोनमोनमोस्यद्भ्योविध्यद्भ्यश्चवोनमो नमआसी
नेभ्यःशयनिभ्यश्चवोनमोनमःस्वपद्भ्योजाग्रद्भ्यश्चवोनमो नमस्तिष्ठद्भ्यो
धावद्भ्यश्चवोनमोनमःसुभाभ्यःसुभापतिभ्यश्चवोनमो नमोअश्वेभ्योऽश्वे
पतिभ्यश्चवोनमः ॥ ३ ॥ नमआव्याधिनीभ्योविविध्यतीभ्यश्चवोनमो
नमडगणाभ्यस्तृहृतीभ्यश्चवोनमो नमोगृत्सेभ्योगृत्सपतिभ्यश्चवो
नमोनमोत्रातेभ्योत्रातपतिभ्यश्चवोनमो नमोगुणेभ्योगुणपतिभ्यश्चवो
नमोनमोविरूपेभ्योविरूपेभ्यश्चवोनमो नमोमहद्भ्यःधुल्लेकेभ्यश्चवोन

रेष्विमायचनमोवास्तुव्यायचवास्तुपायच ॥ ७ ॥ नमःसोमायचरुद्रा
र्धचनमस्तास्त्रायचारुणायचनमः शंगायचपशुपतयेचनमस्तुग्रायचभी
मायचनमोअग्नेवधायचदुरेवधायच नमोहृत्रेचहनीयसेचनमोवृक्षेभ्यो
हरिकेशेभ्योनमस्तारायनमःशंभवेचमयोभवेच नमःशंकरायचमयस्क
रायचनमःशिवायचशिवतरायचनमस्तीर्थ्यायच कूल्यायचनमःप्राय
यचावार्थायचनमःऋतरणायचोत्तरणायच नमआतार्थायचालाद्यायच
नमःशष्प्यायचफेल्पायचनमःसिकत्यायचप्रवाहायच ॥ ८ ॥ नमइरि
प्यायचप्रपृथ्यायचनमःकिंशिलायचक्षयणायच नमःकपर्दिनेचपुल
स्तयेचनमोगोष्ठायचगृह्यायचनमस्तल्प्यायचगेह्यायचनमः काठ्याय
चगङ्गरेष्ठायचनमो हृदुध्यायचनिवेष्यायचनमःपांशुसव्यायचरजुस्था
यचनमःशुष्क्यायचहरित्पायचनमोलोप्यायचचोल्प्यायचनमकुर्व्याय

चसुन्ध्यायचनमःपुण्यायचपर्णाशर्चायच नमोपगुरमाणायचाभिद्वते
 चनमआखिलदुतेचप्रखिलदुतेच नमोवःकिरिकेभ्याद्विवान्नाहृदयेभ्यो
 नमोविक्षीणकेभ्योनमोविचिन्वत्केभ्यो नमआनिर्हतेभ्योनमआमीवत्के
 भ्यः ॥ ९ ॥ द्रापेअंधसस्पतेदरिद्रंनीललोहित । एषांपुरुषाणामेषांप
 ज्ञानामभेमारोमोएषांकिंचनाममत् । यातेरुद्रशिवातनूःशिवाविश्वाह
 भेषजी ॥ शिवारुद्रस्यभेषजीतयानोमृडजीवसे ॥ इमांरुद्रायतवसे
 कपर्दिनेक्षयद्वीरायप्रभरामहेमति । यथानःशमसहिपदेचतुष्पदेविश्वंपु
 ष्टंग्रामेअस्मिन्ननातुरं । मृडानोरुद्रोतनोमयस्कृधिक्षयद्वीरायनमसावि
 धेमते । यच्छंचयोश्चमनुरायजेपितातदश्यामतवक्रुद्रप्रणीती । मानो
 महांतमुतमानोअर्भकं मानुडक्षंतमुतमानुडक्षितं । मानोवधीःपितरंमो
 तमातरंप्रियामानस्तनुवोरुद्ररीरिषः । मानस्तोकेतनयेमानुआयुषिमा

रेष्मिनायचनमोवास्तव्यायचवास्तुपायच ॥ ७ ॥ नमःसोमायचरुद्रा
 यचनमस्तास्यार्थचारुणार्थचनमः शंगायचपशुपतयेचनममुद्रायायचभी
 मायचनमोअग्नेवधायचदूरेवधायच नमोहृत्रेचवहनीयसेचनमोवृक्षेभ्यो
 हरिकेशेभ्योनमस्तारायनमःशंभवेचमयोभवेच नमःशंकरायचमयस्क
 रायचनमःशिवायचशिवतरायचनमस्तीर्थीयच कूल्यायचनमःपार्यो
 यचावार्यीयचनमःप्रतरणायचोत्तरणायच नमआतार्थीयचालाद्यायच
 नमःशण्ड्यायचफेन्यायचनमःसिकत्यायचप्रवाहायच ॥ ८ ॥ नमइरि
 ष्यायचप्रपृथ्यायचनमःकिंशिलायचक्षयणायच नमःकपर्दिनेचपुल
 स्तयेचनमोगोष्ठायचगृध्यायचनमस्तल्प्यायचगेह्यायचनमः काट्याय
 चगह्वरेष्टायचनमो हृदुश्यायचनिवेण्ड्यायचनमःपांसुव्यायचरजस्था
 यचनमःशुष्क्यायचहरित्यायचनमोलोप्यायचचोल्प्यायचनमऊर्ध्वीय

चसूर्यायचनमःपुण्यायचपर्णाश्र्वायच नमोपगुरमाणायचाभिज्ञते
 चनमआखिलदृतेचप्रखिलदृतेच नमोवःकिरिकेभ्योदिवान्नाहृदयेभ्यो
 नमोविक्षीणेभ्योनमोविचिन्वत्केभ्यो नमआनिहृतेभ्योनमआमीवत्के
 भ्यः ॥ ९ ॥ द्रापेअंधसस्पतेदरिद्रंनीललोहित । एषांपुरुषाणामेषांप
 ज्ञानांसाभेमारोमेषांकिचनममत् । यातेरुद्रशिवातनूःशिवाविश्वाह
 भेषजी ॥ शिवारुद्रस्यभेषजीतयानोमृडजीवसे ॥ इमांरुद्रायतवसे
 कपर्दिनैक्षयद्वीरायप्रभरामहेमति । यथानःशमसद्विपदेचतुष्पदेविश्वंपु
 ष्टंग्रामैअस्मिन्ननातुरं । मृडानोरुद्रोतनोमयस्कृधिक्षयद्वीरायनमसावि
 धेमते । यच्छंचयोश्चमनुरायजेपितातदर्श्यामतवरुद्रप्रणीतो । मानो
 महांतमृतमानोअर्भकं मानुक्षंतमृतमानंडक्षितं । मानोवधीःपितरंमो
 तमातरंप्रियामानस्तनुवोरुद्ररीरिषः । मानस्तोकेतनयेमानुआयुषिमा

नोगोपुमानोअथेपुरीरिषः । वीरान्मानोरुद्रभामितोवधीहृविष्मंतोन
 मसाविधेमते । आरात्तेगोघ्नउतपूरुषघ्नेक्षयद्वीरायसुन्नमस्मेतेअस्तु ।
 रक्षाचनोअधिचदेवब्रह्मधाचनःशर्मयच्छद्विवर्हीः । स्तुहिश्रुतंगर्तस
 दंयुवानंमृगंभीममुपहृलुमुग्रं । मृडाजरित्रेरुद्रस्तवानोअन्यतेअस्म
 न्निवंपंतुसेनाः । परिणोरुद्रस्थहितिवृणकुपरित्वेषस्थदुर्मतिरघायोः ।
 अर्वास्थिरामघवद्भ्यस्तनुष्वमीढृस्तोकायतनयायमृडय । मीढृष्टमशि
 वतमश्रिवोनःसुमनाभव । पूरमेवक्षआयुधंनिधायकृत्तिवसानआचर
 पिनाकंविभ्रद्वागंहि । विकिरिदुविलौहितनमस्तेअस्तुभगवः । यास्ते
 सहस्रं हृतयोऽन्यमस्मन्निवंपंतुताः । सहस्राणिसहस्रधाबाहुवोस्तव
 हृतयः । तासामीशानोभगवःपराचीनामुखाकृधि ॥ १० ॥ सह
 स्वाणिसहस्रशोचिरुद्राअधिभूम्यां । तेषांसहस्रयोजनेवृधन्वानितन्म

सि । अस्मिन्महत्पर्यणवैदतरिक्षेभवाअधि । नीलग्रीवाःशित्तिकंठाःश्रा
 वाअधःक्षमाचराः । नीलग्रीवाःशित्तिकंठादिवरुद्राडपश्रिताः । येव
 क्षेपुससिपजरानीलग्रीवाविलोहिताः । येभूतानामधिपतयोविशिखासः
 कपर्दिनः । येअनेपुत्रिविध्वत्तिपात्रेषुपिवर्तोजनान् । येपथांपथिरक्षय
 ऐलवृदायुव्युर्धः । येतीर्थानिप्रचरंतिसूकावर्तोनिसुंगिणः । यएतावंतश्च
 भयास्सश्चदिशोरुद्रावितस्थरे ॥ तेषास्सहस्रयोजनेवधन्यानितन्म
 सि । नमोरुद्रेभ्योयेपृथिव्यैतरिक्षेयेदिवियेपामन्नवातौवर्षमिषवस्ते
 भ्यो दशप्राचीर्दशदक्षिणादशप्रतीचीर्दशोदीचीर्दशोर्ध्वास्तेभ्योनम
 स्तेनोमृडयंतुतेयंह्रिष्मोयश्चनोद्विष्टितंवोजभेदधामि ॥११॥ ॐ अशा
 विष्णूसूजोपसेमावर्धतुवांगिरः । ब्रुमैवर्जाभिरागतं । वाजश्चमेप्रस
 वश्चमेप्रयतिश्चमेप्रसितिश्चमेधीतिश्चमेक्रतुश्चमे स्वरश्चमेऽलोकश्चमेऽश्रा

वश्रमेश्रुतिश्रमेज्योतिश्रमेसुवश्रमेप्राणश्रमेपानश्रमेव्यानश्रमेसुश्रमे
चित्तंचमआधीतंचमेवाक्चमेमनश्रमेचक्षुश्रमेश्रोत्रंचमेदक्षश्रमेवलंच
मओजश्रमेसहश्रमआयुश्रमे जराचमआत्मार्चमेतनूश्रमेशर्मचमेवर्म
चमेगानिचमेस्थानिचमेपरुष्विचमेशरीराणिचमे ॥ १ ॥ ज्यैष्ठ्यं
चमआधिपत्यंचमेसन्धुश्रमेभार्मश्रमेसंश्रमेस्मश्रमेजेसाचमे महिमा
चमेवरिमाचमे प्राथिमाचमेवृष्माचमेद्राघ्रुयाचमे वृद्धंचमेष्टुद्धिश्रमेस
त्यंचमेश्रद्धाचमेजगच्चमेधनंचमेवशश्रमे त्विषिश्रमेक्रीडाचमेमोदं
श्रमेजातंचमेजनिष्यमाणंचमेसूक्तंचमेसुकृतंचमे वित्तंचमेवेद्यंचमेभ
तंचमेभविष्यच्चमेसुगंचमे सुपथंचमऋद्धंचमऋद्धिश्रमेकृतंचमेकृत्तिश्र
मेमतिश्रमेसुमतिश्रमे ॥ २ ॥ शंचमेसयश्रमेप्रियंचमेनुकामश्रमेकाम
श्रमेसोमनुसश्रमेभुद्रंचमेश्रेयश्रमेवस्यश्रमेयशश्रमे भगश्रमेद्रविणंच

मेयुंताचमेधर्ताचमेक्षेमश्चमेघृतिश्चमेविश्वचमेमहश्चमेसुविच्चमेज्ञात्रच
 मेसुश्चमेप्रसुश्चमेसीरंचमेलयश्चमक्रुतंचमेमृतंचमे यक्षमंचमेनामयच्च
 मेजीवातुश्चमेदीर्घायुलंचमेनमित्रंचमे भयंचमेसुगंचमेशयनंचमेसु
 षाचमेसुदिनंचमे ॥ ३ ॥ उर्कमेसन्तताचमेपयश्चमेरसश्चमेघृतंचमे
 मधुचमेसगिधश्चमेसर्पीतिश्चमे कृषिश्चमेष्टिश्चमेजैत्रंचमौर्द्ध्वंचमे
 रयिश्चमेरायश्चमेपुष्टंचमेविभुचमेप्रभुचमेबहुचमे भूर्यश्चमेपू
 णंचमेपूर्णतरंचमे क्षितिश्चमेकूर्यवाश्चमेन्नंचमेधुच्चमेत्रीहयश्चमेयवाश्च
 मेमाषाश्चमेतिलाश्चमेमुद्गाश्चमेखुल्वाश्चमेगोधूमाश्चमेसुराश्चमे त्रियं
 गवश्चमेणवश्चमेश्यामाकाश्चमेनीवाराश्चमे ॥ ४ ॥ अश्माचमेमृत्तिका
 चमेगिरयश्चमेपर्वताश्चमेसिकताश्चमे वनस्पतयश्चमेहिरण्यंचमेयश्चमे
 सीसंचमेत्रपुश्चमेश्यामंचमेलोहंचमेमिश्रमआपश्चमे वीरुधश्चमओष

धयश्चमेकृष्टपुच्यंचमेकृष्टपुच्यंचमेग्राम्याश्चमे पशवआरुण्याश्चयुद्धेन
कल्पंतावित्तंचमेचित्तिश्चमेभूतंचमेभूतिश्चमे वसुचमेवसुतिश्चमेकर्मच
मे शक्तिश्चमेर्थश्चमएमश्चमइतिश्चमेगतिश्चमे ॥ ५ ॥ अग्निश्चमइंद्रश्च
मेसोमश्चमइंद्रश्चमेसविताचमइंद्रश्चमे सरस्वतीचमइंद्रश्चमेपुषाचमइंद्र
द्रश्चमेधृहस्पतिश्चमइंद्रश्चमे मित्रश्चमइंद्रश्चमेवरुणश्चमइंद्रश्चमेत्वष्टा
चमइंद्रश्चमेधाताचमइंद्रश्चमेविष्णुश्चमइंद्रश्चमेऋषिश्चमइंद्रश्चमे मरु
तश्चमइंद्रश्चमेविश्वेचमेदेवाइंद्रश्चमे पृथिवीचमइंद्रश्चमेतरिक्षंचमइंद्र
श्चमेद्यौश्चमइंद्रश्चमेदिशश्चमइंद्रश्चमेमरुचमइंद्रश्चमे प्रजापतिश्चम
इंद्रश्चमे ॥६॥ अशुश्चमेरुश्चमेदास्यश्चमेधिपतिश्चमउपाशुश्च
मेतर्यामश्चमेद्रवायुश्चमेमित्रावरुणश्चमआश्विनश्चमे प्रतिप्रस्थान
श्चमेऋकश्चमेसुंथीचमआग्रयणश्चमेवैश्वदेवश्चमे ध्रुवश्चमेवैश्वानरश्चम

ऋतुग्रहाश्रमेतिग्राह्याश्रमरेन्द्राश्रमेवैश्वदेवश्रमे मरुत्वतीयाश्रमेमा
हृद्रश्रमआदित्यश्रमे सावित्रश्रमेसारस्वतश्रमेपौष्णश्रमेपालीवृतश्र
मेहारियोजनश्रमे ॥ ७ ॥ इश्रमश्रमेवहिश्रमेवेदिश्रमेधिष्ण्याश्रमेसु
चश्रमेचमसाश्रमेग्रावाणश्रमे स्वरवश्रमउपरवाश्रमेऽधिषवणेचमेद्रो
णकलशश्रमेवायुज्यानिचमेपूतृभृच्चमआधवनीयश्रम आमींधंचमेह
विधानंचमे ग्रहाश्रमेसदश्रमेपुरोडाशाश्रमेपचताश्रमेवभथश्रमेस्वगा
कारश्रमे ॥ ८ ॥ अग्निश्रमेघर्मश्रमेकश्रमेसूर्यश्रमेप्राणश्रमेश्वमेधश्र
मेपृथिवीचमेऽदितिश्रमेदितिश्रमेद्यौश्रमेशकरीरंगुलयोदिशश्रमेयज्ञे
नकल्पतामृक्चमेसामचमेस्तोमश्रमेयजुश्रमे द्वीक्षाचमेतपश्रमऋतु
श्रमेव्रतंचमेहोरात्रयैर्वृष्ट्यावृहद्रथंतरेचमेयज्ञेनकल्पेतां ॥ ९ ॥ गर्भा
श्रमे वृत्साश्रमेऽयविश्रमेऽयवीचमेदित्युवाट्चमेदित्यौहीचमेपंचावि

श्रमेपंचावीचमेत्रिवृत्सश्रमेत्रिवृत्साचमे तुर्यवाट्चमेतुर्यौहीचमेपष्टुवा
 च्चमेपष्टौहीचमसुक्षाचमेवृशाचमऋषुमश्रमेवेहृच्चमेऽनुड्वान्चमेधेनुश्रम
 आयुर्धुज्ञेनकल्पतांप्राणोयुज्ञेनकल्पतामपानोयुज्ञेनकल्पतां व्यानोयुज्ञे
 नकल्पतांचक्षुर्धुज्ञेनकल्पतांश्रोत्रंयुज्ञेनकल्पतां मनोयुज्ञेनकल्पतांवा
 ग्युज्ञेनकल्पतामात्मायुज्ञेनकल्पतांयज्ञोयुज्ञेनकल्पतां ॥ १० ॥ एकाच
 मेतिस्रश्रमेपंचचमेसप्तचमेनवचमएकादशचमे त्रयोदशचमेपंचदश
 चमेसप्तदशचमेनवदशचमएकविंशतिश्रमेत्रयोविंशतिश्रमे पंच
 विंशतिश्रमे सप्तविंशतिश्रमेनवविंशतिश्रमएकत्रिंशत्त्रिंशच्चमेत्रय
 स्त्रिंशच्चमेचतस्रश्रमेष्टौचमेद्वादशचमे षोडशचमेविंशतिश्रमेचतु
 र्विंशतिश्रमेष्टाविंशतिश्रमे द्वात्रिंशच्चमेषट्त्रिंशच्चमेचत्वारिं
 शच्चमे चतुश्चत्वारिंशच्चमेऽष्टाचत्वारिंशच्चमेवाजश्रप्रसवश्रापिज

शुक्रतुशुसुवंशु मूर्धाचिव्यश्रियश्चात्यायनश्चांत्यश्चभौवनश्चभुवनश्चा
धिपतिश्च ॥ ११ ॥ इडादेवृहर्मनु० ॥ ॥

॥ अथ देवेमंत्रप्रारंभः ॥

श्रीगणेशायनमः ॥ ॥ ॐसर्धानंदिवोअरुतिंपृथिव्यावैश्वानरमृतायज्जात
मग्निं ॥ कविं सुभ्राजमूर्तिथिजनानामासन्नापात्रंजनयंतदेवाः ॥ १ ॥
ममर्तुनःपरिष्मावसुहार्ममर्तुवातोअपांवृष्वान् ॥ शिशीतमिंद्रापर्वता
शुवन्नस्तन्नोविश्वैरिवस्यंतुदेवाः ॥ २ ॥ सवुद्भादाष्टजनुपाभ्यश्रंवृहस्प
तिर्देवतायस्यसुभ्राद् ॥ बुद्भाद्योअग्रमभ्यर्त्याजसावृहस्पतिमाविवासं
तिर्देवाः ॥ ३ ॥ वायुस्तांअग्नेप्रमुंमोक्तुदेवःप्रजापतिःप्रजयांसविद्वा
नः ॥ प्रमुंचमानाभुवनस्युरेतोगांतुंधत्तयजमानायदेवाः ॥ ४ ॥ जा
तंवेदोवृषयागच्छेद्वान्त्वंहिहोताप्रथमोवृभूथ ॥ घृतेनृत्वंतनुवोवर्ध

यस्य स्वाहाकृतं ह्यविरदं तु देवाः ॥ ५ ॥ शतं वृचिनः सहस्रं च साकं ह्यथो
 अप्रत्यसुरस्य वीरान् ॥ उत मातामहिषमन्वेन दृमीत्वा जहति पुत्रदु
 वाः ॥ ६ ॥ युज्ञेन युज्ञमयं जंतु देवास्ता निधर्माणि प्रथमान्यासन् ॥ ते ह
 नाकं महिमानः सचंते यत्र पूर्वसाध्याः संति देवाः ॥ ७ ॥ बृहस्पते सवित
 व्रोधयैनं स शितं चित्संतरांसं शिशाधि ॥ वर्धयैनं महते सौभगाय
 विश्वेण ननु मवंतु देवाः ॥ ८ ॥ यईशे अस्य हि पदुश्रुतुष्पदुः कस्यै देवा
 य ह विपा विधेम ॥ य आत्सु दाव लुदायस्य विश्वे उपासंते प्रशिपुं यस्य देवाः
 ॥ ९ ॥ ये सहांसि सहसास हंते रेजते अग्ने पृथिवी मुखेभ्यः ॥ विश्वे दु
 वा विश्वे देवाः ॥ १० ॥ अपामंति दुर्मंति वाधमाना रायस्पोषेयुज्ञपतिमा
 भजंती सुर्वे ह्यियजमाना यपोपमंश्चिनां ध्वर्युसादयतामिहत्वा ॥ अग्नेः
 पुरीषमसि देवृपानीतां त्वा विश्वे अभिगृणंतु देवाः ॥ ११ ॥ मर्माणि ते यमं

भिरछादयामिसोमस्त्वाराजामृतैनाभिवस्तां ॥ उरोर्वशीश्रीवरीवस्तेअ
 स्तुजयंतत्वामनुमदंतुदेवाः ॥ १२ ॥ प्रजापतिस्तपसावावृधानःसद्यो
 जातोदधिषेयज्ञामग्ने ॥ स्वाहाकृतेनहविषापुरोगायाहिसाध्याहविरंदंतु
 देवाः ॥ १३ ॥ तद्ग्रहाणांग्रहत्वं ॥ देवतावाएतायजमानस्यगृहेगृह्यं
 ते ॥ यद्ग्रहाः ॥ त्रिदुरैर्नदेवाः ॥ १४ ॥ तद्विष्टिनामिष्टित्वं ॥ एष्ट्यो
 ह्वेनाम ॥ ताइष्ट्यइत्याचक्षतेपुरोक्षेण ॥ पुरोक्षप्रियाइवुहिदेवाः ॥ १५ ॥
 दशहृतोह्वेनामिपः ॥ तंवाएतंदशहृत ५संतं ॥ दशहोतेत्याचक्षतेपुरो
 क्षेण ॥ पुरोक्षप्रियाइवुहिदेवाः ॥ १६ ॥ सप्तहृतोह्वेनामिपः ॥ तंवाए
 त ५सप्तहृत ५संतं ॥ सप्तहोतेत्याचक्षतेपुरोक्षेण ॥ पुरोक्षप्रियाइवुहि
 देवाः ॥ १७ ॥ पड्वृतोह्वेनामिपः ॥ तंवाएत ५षड्वृत ५संतं ॥ पड्वृतित्या
 चक्षतेपुरोक्षेण ॥ पुरोक्षप्रियाइवुहिदेवाः ॥ १८ ॥ पंचहृतोह्वेनामिपः ॥

तंवाएतंपंचहृत ५संतं ॥ पंचहोतित्याचक्षतेपुरोक्षेण ॥ पुरोक्षप्रिया
 इवहिदेवाः ॥ १९ ॥ चतुर्हृतोहवैनामिषः ॥ तंवाएतंचतुर्हृत ५संतं ॥
 चतुर्होतित्याचक्षतेपुरोक्षेण ॥ पुरोक्षप्रियाइवहिदेवाः ॥ २० ॥ आशिक्षं
 तोनशैकिम ॥ मेदस्वताथजमानाः ॥ स्रुचाज्यैनुजुक्ततः ॥ अकामावोवि
 श्वेदेवाः ॥ २१ ॥ नहिरुपशामविहन्नन्यमस्मात् ॥ वैश्वानरात्पुरएतारंम
 मेः ॥ अथेममंथंनमृतममूराः ॥ वैश्वानरंक्षेत्रजित्यायेदेवाः ॥ २२ ॥
 उपतेगाइवाकरं ॥ वृणीष्वदुहितर्दिवः ॥ रात्रीस्तोमंनजिग्युषी ॥ देवी
 वाचमजनयंतदेवाः ॥ २३ ॥ सहिवेदुयथाहविः ॥ शिवाअसम्य
 मोषधीः ॥ कृणोतुविश्वचर्षणिः ॥ भद्रानःश्रेयःसमनैष्टदेवाः ॥ २४ ॥
 अयंयज्ञोवर्धतांगोभिरश्वैः ॥ इयंवेदिःस्वपृथ्यासुवीरा ॥ इदंबुहिराति
 बर्ही ५प्यन्या ॥ इमंयज्ञंविश्वेअवंतुदेवाः ॥ २५ ॥ देवंदेवायजागृ

विं ॥ कामिहिकाःकइमेपतंगाः ॥ मांथालाःकुलिपरिमापतंति ॥ अना
 वृतेनान्प्रधमंतुदेवाः ॥ २६ ॥ स्तोमैसप्तदशस्तुतं ॥ वैरूपेणविशी
 जसा ॥ हविरिंद्रिवयोदधुः ॥ शारदेनर्तुनादिवाः ॥ २७ ॥ एकविंशक्र
 भवःस्तुतं ॥ वृराजेनःश्रियाश्रियं ॥ हविरिंद्रिवयोदधुः ॥ हेमंतेनर्तुना
 देवाः ॥ २८ ॥ मरुतस्त्रिणवेस्तुतं ॥ बलेनशर्करीःसहः ॥ हविरिंद्रिव
 योदधुः ॥ शशिरेणर्तुनादिवाः ॥ २९ ॥ आदित्यान्काममवसेहुवेम ॥
 येमतानिजनयंतौविचित्र्युः ॥ सीदंतुपुत्रादितैरुपस्थं ॥ स्तीर्णव
 हिहविरथायदेवाः ॥ ३० ॥ आवृत्रहणागीभिर्विप्रः ॥ ब्रह्मणस्पते
 त्वमस्थयंता ॥ सूक्तस्यबोधितनयंचजिन्व ॥ विश्वंतद्द्रंयद्ववंतिदेवाः
 ॥ ३१ ॥ नराशंसोन्नास्पतिर्नोअव्यात् ॥ आयेवामस्यसंगथेरयी
 णां ॥ प्रियादेवस्यसचितुःस्याम ॥ आनोविश्वेअस्क्रागमंतुदेवाः ॥

॥ ३२ ॥ शर्मभिषाचःशमुरातिषाचः ॥ शंनोद्विव्याःपार्थिवाःशंनो
 अप्याः ॥ येसंवितुःसत्यसवस्यविश्वे ॥ मित्रस्यब्रुतेवरुणस्यदेवाः ॥
 ॥ ३३ ॥ याश्ववैशंतीरुतप्रासचीर्याः ॥ यासामषाढामधुमक्षयंति ॥
 तान्आपःशस्योनाभवंतु ॥ तन्नोविश्वेउपशृण्वंतुदेवाः ॥ ३४ ॥ तौ
 देवेभ्यःकृणुतोदीर्घमायुः ॥ शतसुहस्रभिषजानिधत्तः ॥ यज्ञंनोरा
 जावरुणउपयातु ॥ तन्नोविश्वेअभिसंयंतुदेवाः ॥ ३५ ॥ श्रेष्ठोद्विवाना
 मुत्तमानुषाणां ॥ तंन्राह्मणाःसोमपाःसोम्यासः ॥ प्रोष्ठपदासोअभिर
 क्षंतिसर्वे ॥ चत्वारएकमभिकर्मदेवाः ॥ ३६ ॥ लोकस्यराजमिहृतो
 महान्निहि ॥ सुगंनःपंथामभयंकृणोतु ॥ यस्मिन्नक्षत्रियमएतिराजा ॥
 यस्मिन्नेनमभ्यर्षिचंतदेवाः ॥ ३७ ॥ यथादेवतमेवप्रसौति ॥ देव्यस्य
 चमानुषस्यचव्यावृत्यै ॥ त्रिराह ॥ त्रिषत्याहिदेवाः ॥ ३८ ॥ यएव

देवानां ऽहविष्कृतः ॥ तान्क्लयति ॥ त्रिक्लयति ॥ त्रिषत्याहिदेवाः
 ॥ ३९ ॥ तद्ब्रह्महणं नार्थच्यवत ॥ अंतर्वेदिनिनयत्यवर्कधै ॥ उल्लु
 केनाभिरुक्लति श्रुतत्वार्य ॥ शतकामाद्भवहिदेवाः ॥ ४० ॥ तेषांतद्भाग
 धैयं ॥ तानेवतेनंप्रीणाति ॥ वैश्वदेव्यर्चा ॥ एतेहि विश्वेदेवाः ॥ ४१ ॥
 सद्योजातोव्यमिमीतयज्ञं ॥ अग्निदेवानामभवत्पुरोगाः ॥ अस्यहोतुः
 प्रदिश्यतस्यवाचि ॥ स्वाहाकृतं हविरदंतुदेवाः ॥ ४२ ॥ आमन्वा
 न्सोमघृतवान्निहिसत्वा ॥ देवान्गच्छसुवर्षिदयजमानायमह्यं ॥ इरामू
 तिः पृथिव्यैरसोमोत्कमीत् ॥ देवाः पितरः पितरोदेवाः ॥ ४३ ॥ यज्ञि
 यायज्ञं विचुर्यंतिशं च ॥ ओषधीरापंडुहशकरीश्व ॥ योमाह्वदामनसाय
 चवाचा ॥ योत्रह्यणाकर्मणोद्वेष्टिदेवाः ॥ ४४ ॥ विच्छिनद्विधृती
 भ्यां सुपत्नान् ॥ जातान्भ्रातृव्यान्येचजनिप्यमाणाः ॥ विशोयंत्रा

भ्यांविधमाम्बेनान् ॥ अहस्वानामुत्तमोसानिदेवाः ॥ ४५ ॥ उषा
 श्रुतस्मैनिष्पुक्क ॥ सर्वेप्रापस्समूहतां ॥ योनःसपत्नोयोरणः ॥ मतो
 भिदासतिदेवाः ॥ ४६ ॥ अन्नविराट् ॥ विराजैवान्नाद्यमवर्षंधे ॥ त्रेधा
 विभज्यदेवतांजुहोति ॥ व्यावृत्तौवेदेवाः ॥ ४७ ॥ अस्मिन्नेवतल्लोके
 कामान्दधाति ॥ तस्मादस्मिंल्लोकेवृहवःकामाः ॥ त्रयाणांत्रयाणांस्स
 हवपाजुहोति ॥ व्यावृत्तौवेदेवाः ॥ ४८ ॥ राजामहिमा ॥ यद्वपां
 महिन्नोभयतःपरियजति ॥ यजमानमेवराज्येनोभयतःपरिगृह्णाति ॥
 पुरस्तात्स्वाहाकारावाअन्येदेवाः ॥ ४९ ॥ एतद्वैतद्वेवाएतांदिवतां ॥
 पशुभतंमेधायालभंत ॥ यज्ञमेव ॥ यज्ञेनयज्ञमयजंतदेवाः ॥ ५० ॥
 तेनमेतप ॥ तेनमेज्वल ॥ तेनमेदीदिहि ॥ यार्वहेवाः ॥ ५१ ॥
 वासौददाति ॥ तेनायुःप्रतिरते ॥ वेदितृतीयेयजेत ॥ त्रिषत्याहिदे

वाः ॥ ५२ ॥ कृशानुर्विश्वावसुः ॥ मूर्धवान्त्सूर्ध्वर्चाः ॥ कृतिरित्येका
 दशगंधर्वगणाः ॥ देवाश्चर्महादेवाः ॥ ५३ ॥ एवाहिवायो ॥ एवाही
 द्र ॥ एवाहिपूषन् ॥ एवाहिदेवाः ॥ ५४ ॥ भुवन्नंदेवसूर्वरीः ॥ आदि
 त्यानदितिदेवी ॥ योनिनोर्ध्वमुदीर्यत ॥ भद्रं कर्णेभिः शृणुयाम् देवाः
 ॥ ५५ ॥ उपाश्रितस्माद्भिभुक्च ॥ सर्वपापं समूहतां ॥ योनः सपत्न्यो
 रणः ॥ मर्तोभिदासतिदेवाः ॥ ५६ ॥ ऋतस्यपदेकवयोनिपांति ॥ अं
 तः प्रविष्टं कर्तारमेतं ॥ अंतश्चंद्रमसिमनेसाचरंतं ॥ सहैव संतं न विजानं
 ति देवाः ॥ ५७ ॥ शक्रः प्रविद्वान्प्रदिशश्चतस्रः ॥ तमेवं विद्वान्मृतं इह
 भवति ॥ नान्यः पंथा अर्थनाय विद्यते ॥ यज्ञेन युज्ञस्य जंत देवाः ॥ ५८ ॥
 ॐ राजाधिराजाय प्रसह्यसाहिने ॥ नमो वयं वैश्रवणाय कुर्महे ॥ समे
 कामान्कामि कामीयमह्यं ॥ कामेश्वरो वैश्रवणो ददातु ॥ कुचेराय वैश्रवणा

च ॥ महाराजाय नमः ॥ ॐ स्वस्ति ॥ सौम्राज्यं भौज्यं स्वाराज्यं वैराज्यं
 पारमेष्ठ्यं राज्यं माहाराज्यं माधिपत्यं मयंसं तपर्यायी स्यात् सार्वभौमः
 सार्वभूषणं आतादापराधीनं ॥ पृथिव्यै समुद्रपर्यन्ताया एकराज्येति ॥ तद-
 प्येष श्लोकोभिर्गीतो मरुतः परिवेष्टारो मरुतस्यावसन्त्युहे ॥ आविद्वि-
 तस्य कामप्रेर्विश्वे देवाः सभासद इति ॥ विश्वतश्चक्षुरुत्त विश्वतो मुखो वि-
 श्वतो हस्त उत विश्वतस्पात् ॥ संबाहुभ्यां नर्मति संपतत्रैर्धावा पृथिवी ज-
 नयन् देव एकः ॥ यो वै तां ब्रह्मणो विद ॥ अमृतैर्नावृतां पुरीं ॥ तस्मै ब्रह्म च
 ब्रह्मा च ॥ आयुः कीर्तिप्रजादं दुः ॥ इति देवे मंत्राः समाप्ताः ॥ ॥

इदं पुस्तकं मुंबय्यां पांडुरंग जाबजी इत्येतैः स्त्रीये "निर्णयसागरा" ख्यमुद्रण-
 यन्त्रालये मुद्रयित्वा प्रकाशितं । शके १८५३. सन १९३२.

Publisher:—Pandurang Jawaji, } at the "Nityanagar" Press,
 Printer:—Ramchandra Yesu Shedge, } 26-28, Kolbhat Lane, Bombay.

॥ इति हिरण्यकेशीयो नित्यविधिः ॥

॥ अथ हिरण्यकेशी देवे प्रारंभः ॥

मूल्यं ३ आणकाः.

श्रीगणेशायनमः ॥ ॐ मूर्धानं दिवो अरतिं पृथिव्या वैश्वानरमृताय ज्ञात
 मृत्तिं ॥ कविं सुभ्राजमतिथिं जनानामासद्वापात्रं जनयंत देवाः ॥ १ ॥
 ममर्तुनः परिज्मावसुहर्ममत्तुवातो अपां वृष्वान् ॥ शिशीतमिन्द्रा पर्वता
 युवंतस्तन्नो विश्वे वरिवस्यंतु देवाः ॥ २ ॥ सनुधादाष्टजनुषाभ्यं बृहस्प
 त्तिर्दुवतायस्य सुभ्राद् ॥ बुधाचो अग्रमभ्यर्त्यां जसा बृहस्पतिमाविवासं
 त्ति देवाः ॥ ३ ॥ वायुस्तां अग्रे प्रमुमोक्तु देवः प्रजापतिः प्रजया संविद्वा
 नः ॥ प्रमुंचमाना भुवं नस्यरेतौ गातुं धत्तयजमानाय देवाः ॥ ४ ॥ जा
 तं वैदो वपया गच्छेद्वान्त्वं हि होता प्रथमो बभूव ॥ धृतेन त्वं तनुवो वर्ध
 यस्य स्वाहा कृतं ह्यविरदं तु देवाः ॥ ५ ॥ शतं वृश्चिनः सहस्रं च साकं ह्यथो
 अत्रत्यसुरस्य वीरान् ॥ उत मातामं हिषमन्धवे नदमीत्वा जहति पुत्रद्वे
 वाः ॥ ६ ॥ युज्ञेनं युज्ञामं यजंत देवास्तानि धर्माणि प्रथमान्यासन् ॥ तेह

नाकंमहिमानःसचंतेयत्रपूर्वसाध्याःसंतिदेवाः ॥ ७ ॥ बृहस्पतेसवित
वोधैनुं सश्चितं चित्संतरां सश्शिशाधि ॥ वर्धयै नमहृतेसौभगाय
विश्वे एनुमनुमदंतुदेवाः ॥ ८ ॥ यईशे अस्यह्विपदुश्रतुष्पदुःकसैदेवा
यद्वविषाविधेम ॥ यआत्मुदावंलदायस्युविश्वउपासंतेप्रशिषंयस्येदेवाः
॥ ९ ॥ येसहां सिसहसासहतेरेजतेअग्नेपृथिवीमुखेभ्यः ॥ विश्वेदु
वाविश्वेदेवाः ॥ १० ॥ अपामंतिदुर्मंतिवाधमानारायस्पोषेयज्ञपतिमा
भजंतीसुवर्धेहियजमानायुपोपमश्चिनाध्वर्युसादयतामिहत्वा ॥ अग्नेः
पुरीपमसिदेव्यानीतांत्वाविश्वेअभिमृणंतुदेवाः ॥ ११ ॥ मर्माणितेवर्म
भिश्छादयामिसोमस्त्वाराजामृतेनाभिवस्तां ॥ उरोर्वरीयोवरिवस्तेअ
स्तुजयंतंत्वामनुमदंतुदेवाः ॥ १२ ॥ प्रजापतेस्तपसावाधृधानःसद्यो
जातोदधिपेयज्ञमग्ने ॥ स्वाहाकृतेनह्वविषापुरोगायाहिसाध्याहविरंदंतु

दुःखाः ॥ १३ ॥ तद्गृहाणांग्रहत्वं ॥ देवतावाएतायजमानस्यगृहेगृह्यं
ते ॥ यद्गृहाः ॥ विदुरैर्नंदुवाः ॥ १४ ॥ तदिष्टानामिष्टित्वं ॥ एष्टयो
हृवैनामं ॥ ताइष्टयइत्याचक्षतेपुरोधेण ॥ पुरोधक्षप्रियाइवहिदेवाः ॥ १५ ॥
दशहृतोहृवैनामिषः ॥ तंवाएतंदशहृतं संसतं ॥ दशहृतोतेत्याचक्षतेपुरो
क्षेण ॥ पुरोधक्षप्रियाइवहिदेवाः ॥ १६ ॥ ससहृतोहृवैनामिषः ॥ तंवाए
तं ससहृतं संसतं ॥ ससहृतोतेत्याचक्षतेपुरोधेण ॥ पुरोधक्षप्रियाइवहि
देवाः ॥ १७ ॥ पद्धृतोहृवैनामिषः ॥ तंवाएतं षड्भूतं संसतं ॥ षड्भूतोतेत्या
चक्षतेपुरोधेण ॥ पुरोधक्षप्रियाइवहिदेवाः ॥ १८ ॥ पंचहृतोहृवैनामिषः ॥
तंवाएतंपंचहृतं संसतं ॥ पंचहृतोतेत्याचक्षतेपुरोधेण ॥ पुरोधक्षप्रिया
इवहिदेवाः ॥ १९ ॥ चतुर्हृतोहृवैनामिषः ॥ तंवाएतंचतुर्हृतं संसतं ॥
चतुर्हृतोतेत्याचक्षतेपुरोधेण ॥ पुरोधक्षप्रियाइवहिदेवाः ॥ २० ॥ आशिक्षं

तोनशेकिम ॥ मेदस्वतायजमानाः ॥ सुचाय्येनजुह्वतः ॥ अकामावोवि
 श्वेदेवाः ॥ २१ ॥ नहिस्पशमविदन्नन्यमस्मात् ॥ वैश्वानुरात्पुरएतारम
 भोः ॥ अथेममंथनमृतममूराः ॥ वैश्वानुरंक्षेत्रजित्सायदेवाः ॥ २२ ॥
 उपत्तेगाइवाकरं ॥ वृणीष्वहुहितदिव्यः ॥ रात्रीस्तोमंनजिग्युषीं ॥ इ
 वीवाचमजनयंतदेवाः ॥ २३ ॥ सहिवेदयथाहविः ॥ शिवाअस्मभ्य
 मोपधीः ॥ कृणोतुविश्वचर्षणिः ॥ भद्रानुःश्रेयःसमनेष्टदेवाः ॥ २४ ॥
 अयंयज्ञोवर्धतांगोभिरथैः ॥ इयंवेदिःस्वपत्यासुवीरा ॥ इदंवाहिरति
 ब्रुहीँप्यन्या ॥ इमंयज्ञंविश्वैवंतुदेवाः ॥ २५ ॥ देवंदेवायजागृ
 वि ॥ कामिहिकाःकइमपंतंगाः ॥ मांथालाःकुलिपरिमापतंति ॥ अना
 वृतैनान्प्रधमंतुदेवाः ॥ २६ ॥ स्तोमैससदशेस्तुतं ॥ वरूपेणविशीज
 सा ॥ हविरिद्रेवयोदधुः ॥ शारदेनर्तुनादेवाः ॥ २७ ॥ एकविंशक्र

भवःस्तुतं ॥ वैराजेनःश्रियाश्रियं ॥ हविरिंद्रेवयोदधुः ॥ हेमंतेनर्तुना
 देवाः ॥ २८ ॥ मरुतस्त्रिणवेस्तुतं ॥ बलेनशर्करीःसहः ॥ हविरिंद्रेव
 योदधुः ॥ शीशिरेणर्तुनादेवाः ॥ २९ ॥ आदित्यान्काममवसेहुवेम ॥ ये
 भूतानिजनयंतोविचिख्युः ॥ सीदंतुपुत्राअदितेरुपस्थं ॥ स्तीर्णवर्हिह
 विरद्यायदेवाः ॥ ३० ॥ आवृत्रहणागीभिर्विप्रः ॥ ब्रह्मणस्पतेत्वम
 स्ययंता ॥ सूक्तस्यवोधितनयंचजिन्व ॥ विश्वंतद्भृद्रयद्ववंतिदेवाः
 ॥ ३१ ॥ नराशांसोमास्पतिर्नोअव्यात् ॥ आयेवामस्यसंगथेरयी
 णां ॥ प्रियादेवस्यसवितुःस्याम ॥ आनोविश्वेअस्क्रांगमंतुदेवाः ॥
 ॥ ३२ ॥ शर्मभिषाचःशशुरातिषाचः ॥ शंनोदिव्याःपार्थिवाःशंनोअ
 प्याः ॥ येसंवितुःसत्यसवस्यविश्वे ॥ मित्रस्यत्रतेवरुणस्यदेवाः ॥
 ॥ ३३ ॥ याश्ववैशंतीरुतप्रासुचीर्याः ॥ यासामषाढामधुभक्षयंति ॥

तान् आपः शस्त्रस्योनाभवंतु ॥ तन्नो विश्वे उपशृण्वन्तु देवाः ॥ ३४ ॥ तौ
 देवेभ्यः कृणुतो दीर्घमायुः ॥ शतसुहस्राभिपजानिधत्तः ॥ यज्ञानोरा
 जावरुण उपयातु ॥ तन्नो विश्वे अभिसंयन्तु देवाः ॥ ३५ ॥ श्रेष्ठो देवानां
 सुतमानुषाणां ॥ तं ब्राह्मणाः सोमपाः सोम्यासः ॥ प्रोष्ठपदासो अभिर
 क्षति सर्वे ॥ चत्वार एकमभिकर्म देवाः ॥ ३६ ॥ लोकस्य राजा महतीम
 हान् इहि ॥ सुगन्ः पंथामभयं कृणोतु ॥ यस्मिन्नक्षत्रियमर्तिराजा ॥ य
 स्मिन्नेन मुभ्यर्षिचन्त देवाः ॥ ३७ ॥ यथा देवतमेव प्रसौति ॥ देव्यस्य
 च मानुषस्य च व्यावृत्तौ ॥ त्रिराह ॥ त्रिषत्या हि देवाः ॥ ३८ ॥ यए
 व देवानां हविष्कृतः ॥ तान् क्लयति ॥ त्रिक्लयति ॥ त्रिषत्या हि देवाः
 ॥ ३९ ॥ तद्ब्रह्म हणन्नात्यच्यवत ॥ अंतर्वेदिनि नयत्यवर्धुष्यै ॥ उल्मु
 केनाभिर्गृह्णाति श्रुत्वाय ॥ श्रुतकामा इव हि देवाः ॥ ४० ॥ तेषां तद्भा

गधेयं ॥ तानेव तेन प्रीणाति ॥ वैश्वदेव्यर्चा ॥ एते हि विश्वे देवाः ॥ ४१ ॥
 सद्योजातो व्यमिमीत यज्ञं ॥ अग्निर्देवानां भवत्पुरोगाः ॥ अस्य होतुः प्र
 चिश्मृतस्य वाचि ॥ स्वाहा कृतं हवि रंदं तु देवाः ॥ ४२ ॥ आत्मन्वान्त्सो
 मघृतवान् हि भूत्वा ॥ देवान्गच्छसुर्वविद्वजमानायमर्ह्यं ॥ इराभू
 तिः पृथिव्यै रसोमोत्कमीत् ॥ देवाः पितरः पितरो देवाः ॥ ४३ ॥ यज्ञि
 या यज्ञं विचयंति शं च ॥ ओषधीराप इह शर्करीश्च ॥ यो माह्वदामनसा य
 श्ववाचा ॥ यो ब्रह्मणा कर्मणा द्वेष्टि देवाः ॥ ४४ ॥ विच्छिनद्धि विधृती
 भ्यां सुपत्नान् ॥ जातान्भ्रातृव्यान्थे च जनिष्यमाणाः ॥ विशोयं त्रा
 भ्यां विधमाम्भ्ये नान् ॥ अहं स्वानां सुतमोसानि देवाः ॥ ४५ ॥ उषा
 श्रुतस्मै निभ्रुकं ॥ सर्वेषां पसूं समूहतां ॥ योनः सुपत्नो योरणः ॥ मर्तोभि
 दासंति देवाः ॥ ४६ ॥ अंभं विराट् ॥ विराजैवा न्नाद्यमव रं धे ॥ त्रेधा

विभज्यदेवतां जुहोति ॥ व्यावृत्तो वै देवाः ॥ ४७ ॥ अस्मिन्नेव तल्लोके का
 मान्दधाति ॥ तस्मादस्मिंल्लोके बहवः कामाः ॥ त्रयाणां त्रयाणां सहस्र
 पां जुहोति ॥ व्यावृत्तो वै देवाः ॥ ४८ ॥ राजा महिमा ॥ यद्दुपां महि
 श्चो भयतः परियजति ॥ यजमानमेव राज्ये नो भयतः परिगृह्णाति ॥ पुर
 स्तात्स्वाहाकारावा अन्ये देवाः ॥ ४९ ॥ एतद्वै तद्देवा एतद्विचता ॥ पशुं
 भूतं मेधाया लभंत ॥ यज्ञमेव ॥ यज्ञेन यज्ञमयजंत देवाः ॥ ५० ॥ तेन
 भेतप ॥ तेन मेज्वल ॥ तेन मेदीदिहि ॥ यावद्देवाः ॥ ५१ ॥ वासो
 ददाति ॥ तेनायुः प्रतिरते ॥ वेदितृतीये यजेत ॥ त्रिषत्या हि
 देवाः ॥ ५२ ॥ कृशो नुर्विश्वावसुः ॥ मूर्ध्नवान्स्सूर्यवर्चाः ॥ कृतिरित्ये
 कादशगंधर्वगणाः ॥ देवाश्चर्महादेवाः ॥ ५३ ॥ एवा हि वायो ॥ ए
 वा ह्यद्रि ॥ एवा हि पूषन् ॥ एवा हि देवाः ॥ ५४ ॥ भुवनं देवसूवरीः ॥

आदित्यान्दिदित्देवीं ॥ योनिर्नोर्ध्वसुदीर्घत ॥ भद्रं कर्णेभिः शृणुयाम दे-
 वाः ॥ ५५ ॥ उषाश्चतस्रिन्धुक् ॥ सर्वपापं समूहतां ॥ योनिःसुपत्नी
 योरणः ॥ मर्तोभिदासति देवाः ॥ ५६ ॥ ऋतस्य प्रदेकवयोनिपांति ॥ अं-
 तः प्रविष्टं कर्तारमेतं ॥ अंतश्चंद्रमसिमनसा चरंतं ॥ सहैव संतं न विजा-
 नंति देवाः ॥ ५७ ॥ शक्रः प्रविद्वान्प्रदिशश्चतस्रः ॥ तमेवं विद्वान्मृतं इह
 भवति ॥ नान्यः पंथा अर्यनाथ विद्यते ॥ यज्ञेन यज्ञमयं जंत देवाः ॥ ५८ ॥
 ॐ राजा धिराजाय प्रसह्यसाहिने ॥ नमो वयं वैश्रवणाय कुर्महे ॥ समे
 कामान्कामकामाय मह्यं ॥ कामेश्वरो वैश्रवणो ददातु ॥ कुबेराय वैश्रव-
 णाय ॥ महाराजाय नमः ॥ ॐ स्वस्ति ॥ साम्राज्यं भोज्यं स्वाराज्यं वैरा-
 ज्यं पारमेष्ठं राज्यं माहाराज्यं माधिपत्यमयं समंतपर्यायीत्यात् सार्वभौमः
 सार्वभुष आंतादा परार्धात् ॥ पृथिव्यै समुद्रपर्यताया एकराळिति ॥

तदप्येषश्लोकोभिगीतोमरुतः परिवेष्टारो मरुतस्यावसन्गृहे ॥ आवि
 क्षितस्यकामप्रैर्विश्वेदेवाःसभासदइति ॥ विश्वतश्चक्षुरुतविश्वतोमु
 खोविश्वतोहस्तउतविश्वतस्पात् ॥ संवाहुभ्यांनमत्तिसंपत्त्रैर्द्यावापृथि
 वीजनयन्देवएकः ॥ योवैतांत्रह्मणोवेदु ॥ अमृतेनावृतांपुरीं ॥ तस्मैत्र
 ह्मचत्रह्माच ॥ आयुःकीर्तिंप्रजांदुः ॥ इति देवेमंत्राः समाप्ताः ॥ ॥

इदं पुस्तकं मुम्बय्यां पाण्डुरङ्ग जाचजी इत्येतैः स्वीये 'निर्णयसागराख्य' मुद्रणयन्त्रालये
 मुद्रयित्वा प्रकाशितम् ॥ शकः १८५२, सनाब्दः १९३०.

Published by Pandurang Jawaji,
 Printed by Ramchandra Yesu Shedge,

At the Nirnaya-sagar Press,
 26-28, Kolbhat Lane, Bombay.

॥ इति हिरण्यकेशी देवे समाप्ताः ॥

अथ ऋग्वेदीया त्रिकालसंख्या ॥

किंमत १॥ आणा.

श्रीगणेशाय नमः ॥ अथभस्मधारणविधिः ॥ आचम्य प्राणायामं
 कृत्वा ॥ अद्येत्यादिपूर्वोऽशरीरशुद्ध्यर्थं भस्मधारणमहं करिष्ये । ॐमानं
 स्तोकितनयेमान् आयीमानो गोषुमानो अश्वपुरीरिषः ॥ वीरान्मानोरुद्र
 भामितो वधीर्हृविष्मंतः सदृमित्वाहवामहे ॥ (इति हस्ते भस्म गृहीत्वा
 जलमिश्रितं कृत्वा) ॥ ॐ ईशानः सर्वविद्यानामीश्वरः सर्वभूतानां ब्रह्माधि
 पतिर्ब्रह्मणोधिपतिर्ब्रह्माशिवो मे अस्तु सदाशिवो म् ॥ शिरसि ॥ ॐ तत्सु
 रंधाय विद्महे महादेवाय धीमहि ॥ तन्नोरुद्रः प्रचोदयात् ॥ मुखे ॥
 ॐ अधोरेभ्यो थुधोरेभ्यो धोरुधोरेभ्यः ॥ सर्वेभ्यः सर्वशर्वेभ्यो नमस्ते
 अस्तुरुद्ररूपेभ्यः ॥ हृदये ॥ ॐ वामदेवाय नमोऽप्येष्टाय नमः श्रेष्ठाय नमोऽरु
 द्राय नमः कालाय नमः कलविकरणाय नमोऽवलविकरणाय नमोऽवलयाय न
 मोऽवलप्रमथनाय नमः सर्वभूतदमनाय नमोऽमनोन्मनाय नमः ॥ गुह्ये ॥

ॐ सुद्योजातंप्रपद्यामिसुद्योजातायै नमो नमः ॥ भवे भवेनाति भवे भवस्व
 मां भवोद्भवाय नमः ॥ पादयोः ॥ अग्निरिति भस्म । वायुरिति भस्म ।
 जलमिति भस्म । स्थलमिति भस्म । व्योमेति भस्म । सर्वं हवा इदं
 भस्म । मन एतानि चक्षुषि भस्मानि ॥ तच्च ॥ ॐ नमः शिवाय इति
 त्रिवारोच्चारितेन सर्वाङ्गे विलिप्य आचामेत् ॥
 श्रीगणेशाय नमः ॥ अथ प्रातःसंध्याप्रारंभः ॥ केशवाय नमः ।
 नारायणाय नमः । माधवाय नमः । गोविंदाय नमः । विष्णवे नमः ।
 मधुसूदनाय नमः । त्रिविक्रमाय नमः । वामनाय नमः । श्रीधराय नमः ।
 हृषीकेशाय नमः । पद्मनाभाय नमः । दामोदराय नमः । संकर्षणाय
 नमः । वासुदेवाय नमः । प्रद्युम्नाय नमः । अनिरुद्धाय नमः । पुरु-
 पोत्तमाय नमः । अधोक्षजाय नमः । नारसिंहाय नमः । अच्युताय

नमः । जनार्दनाय नमः । उपेंद्राय नमः । हरये नमः । श्रीकृष्णाय
 नमः । प्रणवस्य परब्रह्म ऋषिः । परमात्मा देवता । देवीगायत्री छंदः ।
 सप्तानां व्याहृतीनां विश्वामित्रजमदग्निभरद्वाजगौतमात्रिवसिष्ठकश्य-
 पा ऋषयः । अग्निवाय्वादित्यवृहस्पतिवरुणैन्द्रविश्वेदेवा देवताः ।
 गायत्र्युष्णिगनुष्टुब्धहृतीपंक्तित्रिष्टुप्जगत्सृष्टंदांसि । गायत्र्या वि-
 श्वामित्र ऋषिः । सविता देवता । गायत्री छंदः । गायत्रीशिरसः
 प्रजापतिर्ऋषिः । ब्रह्माग्निवाय्वादित्या देवताः । यजुश्छंदः । प्राणायामे
 विनियोगः ॥ ॐमूः ॐभुवः ॐस्वः ॐमहः ॐजनः ॐतपः ॐसत्यं
 ॐतत्संवितुर्वरेण्यंमर्गेदिवस्यधीमहि ॥ धियोयो नःप्रचोदयात् ॥
 ॐ आपोज्योतीरसोमृतं ब्रह्मभूर्भुवः स्वरोम् ॥ ममोपात्तदुरितक्षयद्वारा
 श्रीपरमेश्वरप्रीत्यर्थं प्रातःसंध्यामुपासिष्ये ! आपोहिष्ठेति तृचस्यां

वरीपः सिंधुद्वीप ऋषिः । आपो देवता गायत्री छंदः । मार्जने विनि-
 योगः ॥ ॐ आपोहिष्ठामयो भुवः ॥ तानं ऊर्जेदं धातन ॥ महेरणाय चक्षसे ॥
 योर्वः शिवर्तमोरसः ॥ तस्य भाजयतेहनः ॥ उशतीरिवमातरः ॥ तस्माअ
 रंगामवः ॥ यस्य क्षयाय जिन्वथ ॥ आपोजनयथाचनः ॥ सूर्यश्चेति मं-
 त्रस्य याज्ञवल्क्य उपनिषद् ऋषिः । सूर्यमन्युमन्युपतिरात्रिश्च देव-
 ताः । प्रकृतिश्छंदः । मंत्राचमने विनियोगः ॥ ॐ सूर्यश्चमामन्यु-
 श्वमन्युपतयश्चमन्युकृतेभ्यः ॥ पापेभ्योरक्षताम् ॥ यद्द्रव्यापापम
 कार्ष ॥ मनसावाचाहस्ताभ्यां ॥ पद्भ्यामुदरेण शिशा ॥ रात्रिस्तद्व
 लुंपतु ॥ यकिंचदु रितं मयि ॥ इदमहं माममृतयोनौ ॥ सूर्येज्योतिषिजु
 होमिस्वाहा ॥ इति जलं पीत्वा आचम्य ॥ आपोहिष्ठेति नवर्चस्य
 सूक्तस्थांवरीपः सिंधुद्वीप आपो गायत्री । पंचमी वर्धमाना सप्तमी

प्रतिष्ठा अंले द्वे अनुष्टुभौ ॥ मार्जने विनियोगः ॥ ॐ आपोहिष्टेति
 ऋक्त्रयम् ॥ शंनोद्विवीरभिष्टय आपो भवंतु पीतये ॥ शंयोरभिस्त्रवंतु
 नः ॥ ईशान्नावार्योणां क्षयंतीश्वर्यणीनाम् ॥ अपोयाचामिभेषुजम् ॥
 अप्सु मे सोमो अत्र वीदुत विश्वानिभेषुजा ॥ अग्निं च विश्वशंभुवम् ॥ आ-
 पः पृणीत भेषुजं वरूथं तन्वे इममं ॥ ज्योक्चसूर्येदृशे ॥ इदमापुः प्रवह
 त्रयस्किंचदुरितं मयि ॥ यद्वाहमभिदुद्रोहयद्वाशेपुतानृतम् ॥ आपो अ-
 द्यान्वचारिपुंरसेनुसमगसाहि ॥ पर्यस्वानग्नागहितं मासं सृजवर्चसा ॥
 (सद्युपीस्तदपसोद्विद्वानक्तंचसस्युपीः ॥ वरेण्यक्रतूरुहमाद्विवीरवसेहुवे ॥)
 ऋतंचति तृचस्य सूक्तस्य माधुच्छंदसोऽधमर्षण ऋपिः । भाववृत्ति-
 र्देवता । अनुष्टुप् छंदः । अधमर्षणे विनियोगः ॥ ॐ ऋतंचसत्यं
 चार्भीद्वात्तपुसोऽध्यजायत ॥ ततोरात्र्यजायतुततः समुद्रो अर्णवः ॥ सु

मद्रादर्णवादधिसंवत्सरोअजायत ॥ अहोरात्राणिविदधद्विश्वस्यमिष
 तौवशी ॥ सूर्याचंद्रमसौधाताथप्रापूर्वमकल्पयत् ॥ दिवंचपृथिवींचा
 तरिक्षमथोस्वः ॥ दक्षिणनासया पापपुरुषं निरस्य तज्जलं नावलोक्य
 वामभागे क्षितौ क्षिपेत् । आचम्य ॥ गायत्र्या विश्वामित्रः सविता
 गायत्री । श्रीसूर्यायाध्यदाने विनियोगः ॥ ॐ भूर्भुवःस्वः तत्सवितुर्व
 श्रीसवितृसूर्यनारायणाय इदमर्घ्यं दत्तं न मम ॥ इति त्रिः । आच-
 म्य प्राणायामं कृत्वा ॥ पृथ्वीति मंत्रस्य मेरुपृष्ठऋषिः ॥ कूर्मो देव-
 ता । सुतलं छंदः । आसने विनियोगः ॥ ॐ पृथ्वि त्वया धृता लोका
 देवि त्वं विष्णुना धृता ॥ त्वं च धारय मां देवि पवित्रं कुरु चासन-
 म् । ऊर्ध्वकेशि विरूपाक्षि मांसशोणितभक्षणे ॥ तिष्ठ देवि शिखा-
 बंधे चामुंडे ह्यपराजिते ॥ अपसर्पतु ते भूता ये भूता भूमिसंस्थि-

ताः ॥ ये भूता विघ्नकर्तारस्ते गच्छंतु शिवाज्ञया ॥ अपक्रामंतु भू-
 तानि पिशाचाः सर्वतोद्दिशम् ॥ सर्वेषामविरोधेन ब्रह्मकर्म समा-
 रभे ॥ गायत्र्या विश्वामित्र ऋषिः । सविता देवता । गायत्री छंदः ।
 न्यासे विनियोगः । ॐ तत्सवितुर्वृदयाय नमः । वरेण्यं शिरसे स्वाहा ।
 भर्गो देवस्य शिखायै वषट् । धीमहि क्वचाय हुम् । धियो यो नो ने-
 त्रत्रयाय वीषट् । प्रचोदयात् अस्त्राय फट् । इति दिग्बन्धः ॥ बालां
 बालावित्यमंडलमध्यस्थां रक्तवर्णां रक्तांबरानुलेपनस्रगाभरणां चतु-
 र्वक्त्रां दंडकमंडल्वक्षसूत्राभयांकचतुर्भुजां हंसासनारूढां ब्रह्मदेवत्या-
 मृग्वेदमुदाहरंतीं भूर्लोकधिष्ठात्रीं गायत्रीं नाम देवतां ध्यायामि ॥
 आगच्छ वरदे देवि जपे मे संनिधौ भव ॥ गायतं त्रायसे यस्माद्गाय-
 त्री त्वं ततः स्मृता ॥ गायत्री जपमहं करिष्ये ॥ अष्टोत्तरशतमष्टाविंश

तिर्दशवारं वा गायत्रीं जप्त्वा ॥ पुनः तत्सचितुरिति षडंगन्यासं कृत्वा
उपस्थानं कुर्यात् ॥ जातवेदसे मारीचः कश्यपो जातवेदा अश्विस्त्रि-
ष्टुप् ॥ उपस्थाने विनियोगः ॥ ॐ जातवेदसे सुनवामसो ममरातीयतो-
निदेहातिवेदः ॥ सनः पर्पदतिदुर्गाणि चिश्चानावेवसिंधुदुरितात्यग्निः ॥
मित्रोजनानिति नवर्चस्य सूक्तस्य गाथिनो विश्वामित्रः सविता त्रि-
ष्टुप् अत्याश्रयतस्त्रो गायत्र्यः सूर्योपस्थाने विनियोगः ॥ ॐ मित्रोजना
न्यातयति द्रुवाणो मित्रो दाधार पृथिवीमुत द्यां ॥ मित्रः कृष्टीरनिमिप्राभि
चष्टे मित्राय हव्यं घृतं वज्रुहोत ॥ प्रसमित्रमर्तो अस्तु प्रयस्वान्यस्त आदि
त्यशिक्षति ब्रूतेन ॥ नहन्यते नर्जायते त्वोतो नैनमंहो अश्रोत्यंति तो नदू
रात् ॥ अनमीवास इळ्यामदंतो मितज्ञं वो वारिमन्ना पृथिव्याः ॥ आदि
त्यस्य ब्रूतमुपक्षियंतो वयं मित्रस्य सुमतो स्याम ॥ अयं मित्रो नमस्यः सुशे

वीराजासुक्षत्रोअजनिष्टवेधाः ॥ तस्यवयंस्तुमतीयज्ञियस्यापिभद्रेसौम
 नसेस्याम ॥ महौआदित्योनमसोपसद्योयातयअनोगृणतेसुशेवः ॥
 तस्माएतत्पन्यतमायजुष्टममौमित्रायहविराजुहोत ॥ मित्रस्यचर्षणी
 घृतोऽवैद्विवस्यसानसि ॥ द्युमंत्रचित्रश्रवस्तमम् ॥ अभियोमहिनादिवं
 मित्रोवभूर्वसुप्रथाः ॥ अभिश्रवोभिःपृथिवीम् ॥ मित्रायपंचयेमिरेज
 नाअभिष्टिशवसे ॥ सदेवान्विश्वान्विभर्ति ॥ मित्रोदेवेष्वायुपुजनायवृ
 कर्वाहिपे ॥ इपइष्टव्रताअकः ॥ व्यंवकं मैत्रावरुणिवसिष्ठो रुद्रोऽनु
 षुप् । उपस्थाने विनियोगः ॥ ॐव्यंवकंयजामहेसुगंधिपुष्टिवर्धनम् ॥
 उवारुकमिवुबंधनान्मृत्योसुक्षीयमामृतात् ॥ तच्छंयोः शंयुर्विश्वेदेवाः
 शकरी । उपस्थाने विनियोगः ॥ ॐतच्छंयोरावृणीमहेगातुंयज्ञायगा
 तुंयज्ञपतयेदेवीस्यस्तिरंस्तुनःस्यस्तिमार्तुषेभ्यः ॥ ऊर्ध्वजिगातुभेप-

जम् ॥ शंनोअस्तुद्विपद्देशचतुष्पदे ॥ नमो ब्रह्मणे प्रजापतिर्वि-
श्वेदेवा जगती । उपस्थाने विनियोगः ॥ ॐ नमो ब्रह्मणे नमो अ-
स्त्युभये नमः पृथिव्यै नमः ओषधीभ्यः ॥ नमो वाचे नमो वाचस्पतये नमो
विष्णवे महते करोमि ॥ प्राच्यै दिशे इद्राय च नमः । आग्नेय्यै दिशे
अग्नये च नमः । दक्षिणस्यै दिशे यमाय च नमः । नैर्ऋत्यै दिशे
निर्ऋतये च नमः । प्रतीच्यै दिशे वरुणाय च नमः । वायव्यै दिशे
वायवे च नमः । उदीच्यै दिशे सोमाय च नमः । ईशान्यै दिशे ईश्व-
राय च नमः । ऊर्ध्वस्यै दिशे ब्रह्मणे च नमः । अधरस्यै दिशे अन-
ताय च नमः । संध्यायै नमः । गायत्र्यै नमः । सार्विच्यै नमः । सरस्वत्यै
नमः । सर्वाभ्यो देवताभ्यो नमः ॥ यां सदा सर्वभूतानि स्थावराणि
चराणि च ॥ सायं प्रातर्नमस्यंति सा मा संध्याऽभिरक्षतु ॥ अमुक

गोत्रामुकप्रवरोत्पन्नोऽहममुकशर्मा भो गुरो त्वामभिवादयामि ॥
 उत्तमे शिखरे जाते भूम्यां पर्वतमूर्धनि ॥ ब्राह्मणेभ्योऽभ्यनुज्ञाता गच्छ
 देवि यथासुखम् ॥ भद्रं नो अपिवातयमनः ॥ ॐ शान्तिः शान्तिः शान्तिः ॥
 प्रदक्षिणं परिभ्रमन् । आसत्सलोकादापातालादालोकालोकपर्वतात् ॥
 ये संति ब्राह्मणा देवास्तेभ्यो नित्यं नमो नमः ॥ इति गुरुनभिवा-
 दयेत् । अनेन प्रातःसंध्यावंदनेन कर्मणा श्रीपरमेश्वरः प्रीयतां ॥
 ॐ तत्सद्ब्रह्मार्पणमस्तु ॥ ॥

श्रीगणेशाय नमः ॥ आचम्य प्राणानायम्य ॥ समोपात्तदुरितक्षय-
 द्वारा श्रीपरमेश्वरप्रीत्यर्थं मध्याह्नसंध्यासुपासिज्ये ॥ आपोहिष्ठेति
 तृचेन पूर्ववत्प्रथमं मार्जनं कृत्वा मंत्राचमनं कार्यं ॥ आपः पुन-
 त्वित्यस्यानुवाकस्य नारायण आपो अष्टिः मंत्राचमने विनियोगः ॥

विनियोगः ॥ ॐ उट्टुल्यंजातवेदसं देवं वहतिकेतवः ॥ इदं विश्वायसूर्यं ॥
 अपत्येतायवो यथानक्षत्रायत्यक्तुभिः ॥ सूर्याय विश्वचक्षसे ॥ अहंश्रम
 स्यकेतवो विरश्मयो जनौ अनु ॥ आजंतो अन्नयो यथा ॥ तुरणिं विश्वहं
 शतीज्योतिष्कृदंसिसूर्यं ॥ विश्वमाभासिरोचनं ॥ प्रत्यङ् देवानां विशः
 प्रत्यङ् दुदेषिमानुपान् ॥ प्रत्यङ् विश्वं सर्वहृशे ॥ १ ॥ येनोपावकचक्षं
 साभुरण्यंतं जनौ अनु ॥ त्वंवरुणपश्यसि ॥ विद्यामेषि रजस्पृथ्वहामि
 मानो अक्तुभिः ॥ पश्यन्जमानिसूर्यं ॥ सप्तत्वाहरितोरथे वहतिदेव
 सूर्यं ॥ शोचिष्केशं विचक्षण ॥ अयुक्तमसंशुभ्युवः सूरोरथस्य नस्यः ॥
 ताभिर्यातिस्वयुक्तिभिः ॥ उद्वयंतमसस्पारिज्योतिष्पश्यंत उत्तरं ॥ देवं
 देवत्रामूर्यमगन्मज्योतिरुत्तमं ॥ उद्वन्नद्यमित्रमह आरोहन्नुत्तरां दिवं ॥
 हृद्गोममसूर्यं हरिमाणं चनाशय ॥ शुक्रेषु मे हरिमाणं रोपुणाकासुद्धम

सि ॥ अथोहारिद्रुवेपुमेहरिमाणंनिदंभसि ॥ उदंगादुयभादित्योवि
 श्वेनसहसासह ॥ द्विपंतंमह्यंरुंधयन्मोअहंद्विषुतेरंधं ॥ २ ॥ चित्रंदेवा
 नामुदंगानदीकंचक्षुर्मित्रस्यवरुणस्याग्नेः ॥ आप्राद्यावापृथिवीअंतरि
 अंसूर्यआत्माजगतस्तस्थुषश्च ॥ सूर्येदिवीमुषसरोचमानामर्योनयोषा
 मभ्येतिपश्चात् ॥ यत्रानरोदेवयंतोयुगानिवितन्वतेप्रतिभुद्रायभद्रं ॥
 भद्राअश्वाहरितःसूर्यस्याचित्राएतग्वाअनुमार्धासः ॥ नमस्यंतोदिवआ
 पृष्टमस्थुःपरिद्यावापृथिवीयंतिसद्यः ॥ तत्सूर्यस्यदेवत्वंतन्मह्वित्वंमध्या
 कर्तोवितेतंसंजभार ॥ यदेदशुकहरितःसुधस्थादाद्रात्रीवासंस्तनुतेसि
 मसै ॥ तन्मित्रस्यवरुणस्याभिचक्षेसूर्योरूपंकृणुतेचोरुपस्थे ॥ अनंत
 मन्यद्दुशेदस्यपाजःकृष्णमन्यद्हरितःसंभरंति ॥ अद्यादेवाडदित्तासूर्य
 स्यनिरंहंसःपिपृतानिरवद्यात् ॥ तन्नोमित्रोवरुणोमामहंतामदितिःसि

धुःपृथिवीउतद्यौः ॥ ३ ॥ इत्युपस्थाय उपविश्याचम्य प्राणायामं
 कृत्वा ॥ युवतीं युवादित्यमंडलमध्यस्थां श्वेतवर्णां श्वेतांवरानुलेपन-
 स्वगाभरणां चतुर्वक्त्रां प्रतिवक्त्रिनेत्रां चंद्रशेखरां त्रिशूलखड्गखट्वांगड
 मर्वकचतुर्भुजां वृषभासनाख्ण्डां रुद्रदैवत्यां यजुर्वेदमुदाहरंतीं भुव-
 लोकाधिष्ठात्रीं नामदेवतां ध्यात्वा संपूज्य यथाशक्ति जपं कुर्यात् ॥
 अन्यत् प्रातःसंध्यावत् ॥ इति मध्याह्नसंध्या ॥

श्रीगणेशाय नमः ॥ अथ सायंसंध्याप्रारंभः ॥ प्रातःकालवदाचमनं
 प्राणायामं च कुर्यात् ॥ सायंसंध्या वृद्धा कृष्णा कृष्णवर्णा कृष्ण-
 वल्वा कृष्णगंधा कृष्णमाल्यानुलेपना गरुडवाहना विष्णुदैवत्या आह-
 वानीयाश्च्युपस्थाना सामवेदसंहिता तृतीया विष्णुसंध्या सत्यवती
 नाक्षी ममोपात्तदुरितक्षयद्वारा श्रीपरमेश्वरप्रीत्यर्थं सायंसंध्योपास्ति

करिष्ये ॥ ततः प्रथममार्जनपर्यंतं प्रातःकालवत् ॥ अग्निश्चेति
 मंत्रस्य ॥ याज्ञवल्क्य उपनिषद् ऋषिः ॥ अग्निमन्युमन्युपतयोऽहश्च
 देवताः ॥ प्रकृतिश्लंढः ॥ मंत्राचमने विनियोगः ॥ ॐअग्निश्चमामन्यु
 श्वमन्युपतयश्चमन्युकृतेभ्यः ॥ पापेभ्योरक्षंताम् ॥ यदह्लापापंमकार्षं ॥
 मनसावाचाहस्ताभ्यां ॥ पद्भ्यासुदरेणशिशा ॥ अहस्तदवलुंपतु ॥ यत्किं
 चंदुरितंमयि ॥ इदमहंमाममृतयोनौ ॥ सत्येज्योतिषिजुहोमिस्वाहा ॥
 आचम्य० ॥ प्रातःकालवदापोहिष्ठेति नवर्गिभर्मार्जनं कृत्वा ॥ तथा गा
 यत्रीमंत्रेण वरुणाय त्रिवारमर्घ्यं दत्त्वा ॥ असावादित्यो ब्रह्म ॥ द्विरा
 चमनं प्राणायामं च कृत्वा ॥ प्रातःकालवत् दिग्बंधासनं षडंगं तथा
 च गायत्रीजपः ॥ पुनश्च षडंगं कृत्वा यच्चिद्धितेइति दशर्चामाजीग
 तिःशुनःशेषःसकृत्त्रिमो वैश्वामित्रो देवरात ऋषिः वरुणो देवता गाय

त्रीछंदः वरुणोपस्थाने वि० ॥ अथच्चिद्धितेविशोयथाप्रद्वेववरुणव्रतं ॥
 सिनीमसिद्धविद्यवि ॥ मानोवधायहृत्ववेजिहीळानस्यरीरधः ॥ माह
 णानस्यमन्यवे ॥ विमृळीकार्यतेमनोरथीरश्वंनसंदितं ॥ गीर्भिवेरुण
 सीमहि ॥ पराहिमेविमन्यवःपतंतिवस्यइष्टये ॥ वयोनवसतीरुपं ॥ क
 दाक्षत्रिश्रयुंनरुमावरुणंकरामहे ॥ मृळीकार्योरुचक्षंसं ॥ १ ॥ तदित्स
 मानमाशातेयेनंतानप्रयुच्छतः ॥ धृतव्रतायदाशुषे ॥ वेदायोवीनांपद
 मंतरिक्षेणपततां ॥ वेदनावःसमुद्रियः ॥ वेदमासोधृतव्रतोद्वादशत्र
 जावतः ॥ वेदायउपजायते ॥ वेदुवातस्यवर्तनिमुरोऋष्वस्यबृहतः ॥
 वेदुयेअध्यासते ॥ निरपसादधृतव्रतोवरुणःपुस्त्यइस्वा ॥ साम्राज्या
 यसुकुतुः ॥ यांसदास०इतःप्रातःकालसंध्यावत् ॥ इति सायंसंध्या ॥

इदं पुस्तकं पांडुरंग जावजी इत्येते स्त्रीणे निर्णयसागरपुत्रणालये
 मुद्रयिष्या मद्राष्टिराम, साले १८५३ एत १९३०.

॥ इति ऋग्वेदीया त्रिकालसंध्या ॥

पण्डितशर-पांडुरंग जावली, } निर्णयसागर प्रेस,
प्रिन्टर-रामचंद्र येसू बोडगे. } न० २६१२८ कोलमाट लेन, मुंबई.

LIBRARY